

ဝေးနေသေးသည့် ဤခရီး

တိုင်းရင်းသူအမျိုးသမီးများအပေါ်
လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများနှင့်
ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများ ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေခြင်း

စီဒေါ စင်ပြိုင်အစီရင်ခံစာ
၂၀၁၆ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ

အမျိုးသမီးများအဖွဲ့ချုပ် (မြန်မာနိုင်ငံ)

ဝေးနေသေးသည့် ဤခရီး

တိုင်းရင်းသူအမျိုးသမီးများအပေါ်
လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများနှင့်
ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများ ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေခြင်း

စီဒေါ စင်ပြိုင်အစီရင်ခံစာ
၂၀၁၆ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ

အမျိုးသမီးများအဖွဲ့ချုပ် (မြန်မာနိုင်ငံ)

အမျိုးသမီးများအဖွဲ့ချုပ် (မြန်မာနိုင်ငံ)

အမျိုးသမီးများအဖွဲ့ချုပ် (မြန်မာနိုင်ငံ) သည် မြန်မာနိုင်ငံမှ သမိုင်းကြောင်းနောက်ခံ ကွဲပြားသည့် တိုင်းရင်းသား အမျိုးသမီးအဖွဲ့အစည်းပေါင်း ၁၃ ဖွဲ့နှင့် စုပေါင်းဖွဲ့စည်းထားသော မဟာမိတ်အဖွဲ့ချုပ်တစ်ခုဖြစ်သည်။ အဖွဲ့ချုပ်သည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ တိုင်းရင်းသူအမျိုးသမီးများနှင့် အမျိုးသမီးငယ်များအပေါ် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများအား စောင့်ကြည့်မှတ်တမ်းတင်လာခဲ့သည်မှာ ၁၆ နှစ်တိုင်တိုင် ရှိခဲ့ပြီဖြစ်သည်။ စီဒေါ ကော်မတီမှ ၂၀၀၈ ခုနှစ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံအား ပြန်လည်စစ်ဆေးသုံးသပ်ချက်များ လုပ်ဆောင်ပြီးသည့် အချိန်မှစ၍ အဖွဲ့ချုပ်သည် ပဋိပက္ခရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့နေရသော ဒေသများတွင် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရအနေဖြင့် လိုက်နာရန် ကတိပေးထားသော စီဒေါ စာချုပ်ပါ အချက်များအား လိုက်နာ ဆောင်ရွက်ခြင်းရှိမရှိကို စောင့်ကြည့်လေ့လာ သုံးသပ်မှုများ ပြုလုပ်လျက်ရှိပါသည်။ အဖွဲ့အစည်းပေါင်း ၁၃ ဖွဲ့မှတစ်ဆင့် ပါဝင် လုပ်ဆောင်ကြသော ကွင်းဆင်း ဝန်ထမ်းများသည် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှု အကူအညီပေးနေသော နိုင်ငံတကာ အိန္ဒိယအိုများသည်ပင်လျှင် မရောက်ရှိ နိုင်သော သွားလာရန် ခက်ခဲသည့် ဒေသများရှိ အမျိုးသမီးများနှင့် အမျိုးသမီးငယ်များ အပေါ် အကြမ်းဖက်မှုများနှင့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများအားလုံးကို လေ့လာ စောင့်ကြည့်မှုများ ပြုလုပ်လျက်ရှိပါသည်။ ထို့အပြင် မိမိတို့သည် အမျိုးသမီးများနှင့် အမျိုးသမီးငယ်များအပေါ် လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုဆိုင်ရာ သတင်းအချက်အလက် ရရှိမှုများ သေချာစေရန်အတွက် အခြားသော လူထုအခြေပြု အဖွဲ့အစည်းများ၊ နိုင်ငံရေး အသင်းအဖွဲ့များနှင့်တကွ သတင်းဌာနများနှင့်ပါ ထဲထဲဝင်ဝင် ချိတ်ဆက်လုပ်ဆောင် လျက်ရှိပါသည်။ အဖွဲ့ချုပ်၏ အစီရင်ခံစာသည် လူထုအတွင်းမှ မိမိတို့ ပုံမှန်ရရှိထား သည့် အခြေခံကျသော မတူကွဲပြားသည့် သတင်းအချက်အလက်များအားလုံးကို တင်ပြထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ဤအစီရင်ခံစာသည် အမျိုးသမီးများအဖွဲ့ချုပ် (မြန်မာနိုင်ငံ) ၏ အဖွဲ့ဝင်များဖြစ်ကြသော အောက်ပါ အဖွဲ့အစည်းများ အားလုံးမှ စုပေါင်းထုတ်ဝေထားသည့် အစီရင်ခံစာ ဖြစ်သည်။ ထိုအဖွဲ့များမှာ မြန်မာ့အမျိုးသမီးသမဂ္ဂ (BWU)၊ ကချင်အမျိုးသမီး အစည်းအရုံး (ထိုင်းနိုင်ငံ) (KWAT)၊ ကရင်အမျိုးသမီးအစည်းအရုံး (KWO)၊ ကရင်နီ အမျိုးသမီးအစည်းအရုံး (KNOW)၊ ကယန်းအမျိုးသမီး အစည်းအရုံး (KyWO)၊ ကူကီး အမျိုးသမီးဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးအစည်းအရုံး (KWHRO)၊ လားဟူအမျိုးသမီး အစည်းအရုံး (LWO)၊ ပလောင် အမျိုးသမီး အစည်းအရုံး (PWO)၊ ပအိုဝ်းအမျိုးသမီး သမဂ္ဂ (PWU)၊ ရခိုင်အမျိုးသမီး အစည်းအရုံး (RWU)၊ ရှမ်းအမျိုးသမီးရေးရာ ဆက်သွယ် လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်ရေးအသင်း (SWAN)၊ ထားဝယ်အမျိုးသမီးသမဂ္ဂ (TWU) နှင့် မြန်မာနိုင်ငံ အမျိုးသမီးရေးရာနှင့် အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာအဖွဲ့ (WRWAB) တို့ ဖြစ်ကြပါသည်။

P.O.Box 413, GPO
Chiang Mai 50000
Thailand
wlb@womenofburma.org
www.womenofburma.org

ကျေးဇူးတင်လွှာ

မိမိတို့အား ပိုင်းဝန်းကူညီပံ့ပိုးပေးခဲ့ကြသော အဖွဲ့အစည်းများနှင့် တသီးပုဂ္ဂလကူညီသူများ၏ အားပေးထောက်ပံ့ကူညီမှု မပါရှိပဲ ဤအစီရင်ခံစာကို ဤကဲ့သို့ အောင်မြင်စွာ ရေးသားတင်ပြနိုင်မည် မဟုတ်ပေ။ ထို့ပြင် နည်းပညာပိုင်းဆိုင်ရာ ပံ့ပိုးပေးခဲ့ကြသော Global Justice Center၊ အထူးသဖြင့် Michelle Onello နှင့် မဖြူဖြူစန်းတို့အား အထူးပင် ကျေးဇူးတင်ရှိပါသည်။

ထို့အပြင် IWRAW အဖွဲ့အစည်းကိုလည်း သင်တန်းပို့ချရာကာလ အတွင်းတွင် မြန်မာနိုင်ငံရှိ အမျိုးသမီးများ ကွန်ယက်များမှ စီဒေါ ကော်မတီထံသို့ “အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများ (NGOs) မှ တင်ပြသော စိုးရိမ်ရသည့် အချက်များစာရင်း” ထွက်ရှိလာအောင် ကူညီပံ့ပိုးပေးမှုအပေါ် ကျေးဇူးတင်ရှိပါသည်။ ထို့အပြင် စီဒေါ အစီရင်ခံစာ ရေးသားမှုတလျှောက်လုံး နည်းပညာပိုင်းဆိုင်ရာ အကူအညီများနှင့် အစီရင်ခံစာ ပြင်ဆင်ရာတွင်လည်း ကူညီပေးမှု များအတွက် မိမိတို့အနေဖြင့် အထူးပင် ကျေးဇူးတင်ရှိပါသည်။

အမျိုးသမီးအဖွဲ့ ချုပ် (မြန်မာနိုင်ငံ) မှ International Women’s Development Agency (IWDA)၊ The Border Consortium (TBC) နှင့် The Euro Burma Office (EBO) တို့အား ဤအစီရင်ခံစာ ဖြစ်မြောက်ရေးအတွက် ငွေကြေးထောက်ပံ့ကူညီ ပံ့ပိုးမှုများအပေါ် ကျေးဇူးအထူးတင်ရှိပါသည်။

၁။ အနှစ်ချုပ်	၁
၂။ စစ်တမ်းရေးသားကောက်ယူခြင်းနည်းလမ်းများ	၄
၃။ ပုဒ်မ ၁ (ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းအပေါ် အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်)	၅
၄။ ပုဒ်မ ၂ (မူဝါဒဆိုင်ရာ တိုင်းတာချက်)	၅
၅။ ပုဒ်မ ၃ (အမျိုးသမီးများအတွက် ဖွံ့ဖြိုးရေးနှင့် မြှင့်တင်ရေး)	၆
၆။ ပုဒ်မ ၄ (တန်းတူညီမျှမှု အရှိန်မြှင့်တင်ခြင်း)	၈
၇။ ပုဒ်မ ၅ (လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ပုံသေသတ်မှတ်မှု အခန်းကဏ္ဍများနှင့် ပုံစံခွက်တွင်း ထည့်သွင်းဆက်ဆံခြင်း)	၈
၈။ ပုဒ်မ ၆ (လူကုန်ကူးမှု)	၉
၉။ ပုဒ်မ ၁၀ (ပညာရေး)	၁၃
၁၀။ ပုဒ်မ ၁၂ (ကျန်းမာရေး)	၁၆
၁၁။ ပုဒ်မ ၁၄ (ကျေးလက်ဒေသမှ အမျိုးသမီးများ)	၂၁
၁၂။ အထွေထွေအကြံပြုချက် အမှတ် ၁၉ (အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှု)	၂၆
၁၃။ အထွေထွေအကြံပြုချက် အမှတ် ၃၀ (ပဋိပက္ခတားဆီးရေး၊ ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားချိန်နှင့် ဖြစ်ပွားပြီးချိန်၌ အမျိုးသမီးများ ပါဝင်မှု)	၃၀
၁၄။ အထွေထွေအကြံပြုချက် အမှတ် ၃၃ (တရားမျှတမှု လက်လှမ်းမီခြင်း)	၃၄
၁၅။ နောက်ဆက်တွဲ ရှင်းလင်းချက်များ	၃၉
နောက်ဆက်တွဲ (၁) ပုဒ်မ ၅။ ပုံစံခွက်ထည့်သွင်းဆက်ဆံခြင်းနှင့် ဓလေ့ထုံးတမ်းအလေ့အထများ	၃၉
နောက်ဆက်တွဲ (၂) ပုဒ်မ ၆။ ဖြစ်ရပ်မှန်လေ့လာခြင်းနှင့် လူကုန်ကူးခြင်း	၄၃
နောက်ဆက်တွဲ (၃) ပုဒ်မ ၁၀။ ပညာရေး	၄၆
နောက်ဆက်တွဲ (၄) ပုဒ်မ ၁၂။ ကျန်းမာရေး	၄၈
နောက်ဆက်တွဲ (၅) ပုဒ်မ ၁၂။ ကျန်းမာရေး - လက်တွေ့ကွင်းဆင်းအစီရင်ခံစာများ	၄၉
နောက်ဆက်တွဲ (၆) ပုဒ်မ ၁၄။ ကျေးလက်ဒေသမှ အမျိုးသမီးများ	၅၂
နောက်ဆက်တွဲ (၇) အထွေထွေအကြံပြုချက် ၁၉။ အရပ်သားကျူးလွန်သော လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှု ဖြစ်ရပ်များ - အကျဉ်းချုပ်	၅၄
နောက်ဆက်တွဲ (၈) အထွေထွေအကြံပြုချက် ၁၉။ အရပ်သားကျူးလွန်သော လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှု ဖြစ်ရပ်များ - ဖြစ်ရပ်အသေးစိတ်များ	၅၅
နောက်ဆက်တွဲ (၉) အထွေထွေအကြံပြုချက် ၁၉/၃၃။ အစိုးရ တရားစီရင်ရေးစနစ်တွင် တရားမျှတမှုအတွက် အဟန့်အတားများ။	၇၁
နောက်ဆက်တွဲ (၁၀) အထွေထွေအကြံပြုချက် ၃၀။ ပဋိပက္ခနှင့်ဆက်နွှယ်သော လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှု - အကျဉ်းချုပ်	၇၄
နောက်ဆက်တွဲ (၁၁) အထွေထွေအကြံပြုချက် ၃၀။ ပဋိပက္ခနှင့်ဆက်နွှယ်သော လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှု - ဖြစ်ရပ်အသေးစိတ်များ	၇၆
နောက်ဆက်တွဲ (၁၂) အထွေထွေအကြံပြုချက် ၃၀။ ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်တွင် အမျိုးသမီးများ၏ ပါဝင်မှု	၉၂
နောက်ဆက်တွဲ (၁၃) အထွေထွေအကြံပြုချက် ၃၃။ တရားမျှတမှု လက်လှမ်းမီခြင်း - နစ်နာမှုရှိ စေသော ဓလေ့ထုံးတမ်း တရားစီရင်ရေးအလေ့အထများနှင့် မိရိုးဖလာဥပဒေ	၉၄
နောက်ဆက်တွဲ (၁၄) စစ်တမ်းကောက်ယူခဲ့သော နေရာပြမြေပုံ	၉၈
နောက်ဆက်တွဲ (၁၅) WLB ၏ အဖွဲ့ဝင်အဖွဲ့အစည်းများနှင့် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးမှု အလုပ်ရုံ ဆွေးနွေးပွဲသို့ ပါဝင်သော အဖွဲ့အစည်းများ	၉၉
နောက်ဆက်တွဲ (၁၆) နောက်ဆက်တွဲ ဖတ်ရှုနိုင်ရန် - WLB အဖွဲ့ဝင်အဖွဲ့အစည်းများနှင့် အခြား အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့များမှ ပြုစုထားသော အောက်ခြေမှ အစီရင်ခံစာများစာရင်း	၁၀၁

အတိုကောက်အသုံးအနှုန်းများ

ARHZ ဆယ်ကျော်သက် မျိုးပွားခြင်းဆိုင်ရာ ကျန်းမာရေးရုံး

BEGE အခြေခံပညာရေးနှင့် ကျား/မ တန်းတူရေး လုပ်ငန်းအစီအစဉ်

BPHWT နယ်လှည့်ကျောပိုးအိတ် ကျန်းမာရေးလုပ်သား အဖွဲ့

BWU မြန်မာ့အမျိုးသမီးသမဂ္ဂ

CAM CEDAW Action Myanmar

CBO လူထုအခြေပြု အဖွဲ့အစည်း

CCD လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းမှ ဦးဆောင်သော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး

CEDAW အမျိုးသမီးများအပေါ် နည်းမျိုးစုံဖြင့် ခွဲခြား ဆက်ဆံမှုအားလုံး ပပျောက်ရေး သဘောတူ စာချုပ်

CRSV ပဋိပက္ခနှင့် ဆက်စပ်သည့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှု

CSO အရပ်ဖက် လူ့အဖွဲ့အစည်း

EAO တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေး အဖွဲ့အစည်း

EBO Euro Burma Office

GDP ပြည်တွင်းထုတ်လုပ်မှု နှစ်စဉ် ဝင်ငွေ

GJC တကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာတရားမျှတရေးစင်တာ

GR အထွေထွေအကြံပြုချက်

HISWG ကျန်းမာရေး သတင်းအချက်အလက်စနစ် အလုပ်မှုဆောင်အဖွဲ့

IDP ပြည်တွင်းနေရပ်စွန့်ခွာတိမ်းရှောင်သူများ

ILO အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ အလုပ်သမားအဖွဲ့

INGO နိုင်ငံတကာ အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများ

IWDA အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ အမျိုးသမီးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက် ရေးအဖွဲ့

IWRAW အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ အမျိုးသမီးအခွင့်အရေး စောင့်ကြည့်သူများအဖွဲ့

KNWO ကရင်နီ အမျိုးသမီးအစည်းအရုံး

KWAT ကချင်အမျိုးသမီး အစည်းအရုံး ထိုင်းနိုင်ငံ

KWHRO ကူကီး အမျိုးသမီးဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေး အစည်းအရုံး

KWO ကရင်အမျိုးသမီးအစည်းအရုံး

KYWO ကယန်းအမျိုးသမီး အစည်းအရုံး

LWO လားဟူအမျိုးသမီး အစည်းအရုံး

MANA မြန်မာနိုင်ငံ မူးယစ်ဆေးဝါး ဆန့်ကျင်ရေး အသင်း

MNCWA မြန်မာနိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ အမျိုးသမီးရေးရာ ကော်မတီ

MNHRC မြန်မာနိုင်ငံ အမျိုးသားလူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်

MOC စစ်ဆင်ရေးကွပ်ကဲမှု ဌာနချုပ်

MOU နားလည်မှုစာချုပ်

MWAF မြန်မာနိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ အမျိုးသမီးရေးရာ အဖွဲ့ချုပ်

NCA တစ်နိုင်ငံလုံး ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုရပ်စဲရေး သဘောတူစာချုပ်

NGO အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများ

NLD အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်

NSPAW အမျိုးသမီးများဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးဆိုင်ရာ အမျိုးသားအဆင့် မဟာဗျူဟာစီမံကိန်း

OCED စီးပွားရေးပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးများနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုများအတွက် အဖွဲ့အစည်း

ODC (ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ) မူးယစ်ဆေးဝါး ထိန်းချုပ်ရေးရုံးချုပ်

PoVAW အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှု ကာကွယ်ရေးဥပဒေ

PWO ပလောင်အမျိုးသမီးအစည်းအရုံး

PWU ပအိုဝ်းအမျိုးသမီး သမဂ္ဂ

QBEP အရည်အချင်းပြည့်မီသော ပညာရေးစနစ် ရရှိအမျိုးသမီးအစည်းအရုံး

RWU ရှမ်းလူ့အခွင့်အရေးမဏ္ဍိုင်

SHRF ရှမ်းအမျိုးသမီးရေးရာ ဆက်သွယ်လှုပ်ရှား ဆောင်ရွက်ရေးအသင်း

SWAN နယ်စပ်အကူအညီပေးရေး ညွှန်ပေါင်းအဖွဲ့

TBC TNI Transnational Institute

TSM ယာယီအထူးတိုင်းတာချက်

TWU ထားဝယ်အမျိုးသမီး သမဂ္ဂ

UN ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ

UNDP ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး လုပ်ငန်းအစီအစဉ်

UNFC ညီညွတ်သော တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ ဖက်ဒရယ်ကောင်စီ

UNFPA ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ လူဦးရေဆိုင်ရာ ရံပုံငွေအဖွဲ့

UNICEF ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ ကလေးများ ရံပုံငွေအဖွဲ့

UPR Universal Periodical Review

WCRP အမျိုးသမီးနှင့် ကလေးသူငယ်များဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးအဖွဲ့ (မြန်မာနိုင်ငံတောင်ပိုင်း)

WHRD အမျိုးသမီးလူ့အခွင့်အရေး ကာကွယ် စောင့်ရှောက်သူများအဖွဲ့

WLB အမျိုးသမီးများအဖွဲ့ချုပ် (မြန်မာနိုင်ငံ)

WON အမျိုးသမီးအဖွဲ့များကွန်ယက် - မြန်မာ

WRWAB မြန်မာနိုင်ငံ အမျိုးသမီးရေးရာနှင့် အခွင့်အရေး ဆိုင်ရာအဖွဲ့

၁။ အနှစ်ချုပ်

၁၉၆၂ ခုနှစ်မှ ၂၀၁၁ ခုနှစ်အထိ အမျိုးသားများ ကြီးစိုးနေသော စစ်အစိုးရ၏ ဖိနှိပ်အုပ်ချုပ်မှုများနှင့် ဖိုဝါဒကြီးစိုးသော ယဉ်ကျေးမှု ဓလေ့ထုံးတမ်းများအောက်တွင် နေထိုင်ခဲ့ရရှာသော မြန်မာနိုင်ငံသည် အမျိုးသမီးများ၏ တန်းတူညီမျှမှု အပေါ် ဆိုးကျိုးသက်ရောက်မှုများကို နက်ရှိုင်းကျယ်ပြန့်စွာ ဖြစ်ပွားစေပါသည်။ ဆယ်စုနှစ်ပေါင်းများစွာ ဖိနှိပ်ချုပ်ချယ်မှု များသည် အမျိုးသမီးများ၏ ကျန်းမာရေး၊ ချမ်းမြေ့ ပျော်ရွှင်စွာနေထိုင်ရေး၊ လူမှုဖူလုံရေး၊ နိုင်ငံရေးနှင့် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်ချက်များချရာတွင် ပါဝင်နိုင်စွမ်းရှိခြင်း၊ ပညာရေး၊ စီးပွားရေးနှင့် အလုပ်အကိုင် အခွင့်အလမ်းများအပေါ် ဆိုးဝါးစွာ သက်ရောက်မှုများရှိစေပါသည်။ ၎င်းအပြင် ဤဆယ်စုနှစ်ခြောက်စုအတွင်း တပ်မတော်သည် မြန်မာနိုင်ငံရှိ တိုင်းရင်းသား ဒေသများတွင် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် အဖွဲ့အစည်းများနှင့် စစ်ပွဲများ ဖန်တီးမှုများကြောင့် ယနေ့တိုင်အောင်ပင် ပဋိပက္ခများ ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေသည်။ ထိုနှစ်ပေါင်း ကြာရှည်စွာ ဖြစ်ပွားလျက်ရှိသော ပဋိပက္ခများသည် တိုင်းရင်းသား အမျိုးသမီးများအပေါ် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများအပါအဝင် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများအပေါ် လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများစွာကို ဖြစ်ပွားစေခဲ့သည့်အပြင် တိုင်းရင်းသား အမျိုးသမီးများအတွက် ၎င်းတို့၏ ရပိုင်ခွင့်များနှင့် အခွင့်အရေး များအပေါ် ဆိုးဝါးလှသော ဆိုးကျိုးများ သက်ရောက်စေခဲ့ပါသည်။

၂၀၁၁ ခုနှစ်တွင် တပ်မတော်သည် ၎င်း၏တပ်အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်ကို တည်မြဲစေရန်အတွက် စနစ်တကျ စီစဉ်ထားသော ဒီမိုကရေစီ အစိုးရအယောင်ဆောင် အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်တစ်ခုကို အစားထိုးခဲ့ပါသည်။ ထိုအရပ်သား တင်မြှောက် အမည် ခံသာဖြစ်သော အစိုးရသည် ၂၀၁၁ ခုနှစ်၊ အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာကို ရယူခဲ့သည့် အချိန်မှစ၍ မြန်မာနိုင်ငံအတွင်းရှိ အမျိုးသမီးများ၏ အခြေခံလူ့အခွင့်အရေးများ၊ လွတ်လပ်မှုများနှင့်စပ်လျဉ်းသည့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုများကို အကန့်အသတ် ဖြစ်စေခဲ့သည့်အပြင် မြန်မာအစိုးရမှ ပါဝင်လက်မှတ်ထိုးထားသော စီဒေါသဘောတူစာချုပ်ပါ အခွင့်အရေးများ ခံစားခွင့် မှာလည်း အလှမ်းကွာဝေးလျက်ရှိပေသည်။ ပြုပြင်မှုများ ပြုလုပ်ခဲ့သည်မှာ နှစ်ပေါင်း ကြာမြင့်ပြီဖြစ်သော်လည်း အမျိုးသမီးများအတွက် စီးပွားရေး၊ နိုင်ငံရေး၊ လူမှုရေးပြဿနာများ ဆက်လက်တည်ရှိနေဆဲဖြစ်ပါသည်။ နေရာအနှံ့အပြား တွင် ဖြစ်ပွားနေသည့် ဆင်းရဲမွဲတေခြင်းများနှင့် မဖွံ့ဖြိုးခြင်းများ၊ ဥပဒေ၊ စီမံခန့်ခွဲရေးနှင့် ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံ စွမ်းရည်များ ပျက်ကွက်စေခြင်းများသည် မှန်ကန်သော တာဝန်ယူမှုနှင့် ပွင်းလင်းမြင်သာမှု ကင်းမဲ့သည့် အုပ်ချုပ်ရေးစနစ် ကို တည်မြဲစေသည့်အပြင် လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများ ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေခြင်းများနှင့် စစ်တပ်မှ ကျူးလွန်သော လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများ အပါအဝင် တိုင်းရင်းသား ပဋိပက္ခများနှင့် ကာလရှည်ကြာ ကျား/မ ရေးရာတရားမျှတမှု မရှိခြင်းတို့ကို ဆက်လက် ဖြစ်ပွားစေပါသည်။ အုပ်ချုပ်ရေး တာဝန်ယူထားပြီး ၅ နှစ်အကြာတွင် တရားမျှတမှုနှင့် အမျိုးသမီးများအပေါ် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုပျောက်ရေး ကြိုးပမ်းမှုများတွင် အောင်မြင်မှုမရှိသော အစိုးရ၏ လုပ်ဆောင်ချက် များသည် စီဒေါစာချုပ် အကောင်အထည်ဖော် လိုက်နာမှုမရှိကြောင်း ပြသနေသည့်အပြင်၊ တပ်မတော်၏ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများ၊ လူမျိုးရေးခွဲခြားမှုများကို လမ်းကြောင်းပေးနေသော မျိုးစေ့ဥပဒေများပြဌာန်းခြင်း၊ အမျိုးသမီးများ အပေါ် အကြမ်းဖက်မှုပျောက်စေရန် ပြီးပြည့်စုံသော ဥပဒေများ ပြဌာန်းပေးမှုမရှိခြင်းစသော စိုးရိမ်ဖွယ်ရာ လုပ်ဆောင် ချက်များကို ဆက်လက်တွေ့ရှိနေရပါသည်။

ဤအစီရင်ခံစာတွင် တိုင်းရင်းသားဒေသများရှိ အထူးသဖြင့် ဝေးလံခေါင်ခိုက်သော ဒေသများနှင့် ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားရာ နေရာ များမှ အမျိုးသမီးများ၏ အခွင့်အရေး အခြေအနေများကို အလေးထား ဖော်ပြထားသည်။ အထက်ပါ ဒေသများသည် WLB ၏ အဖွဲ့ဝင်အဖွဲ့အစည်းများ အများဆုံး လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်နေသော ဒေသများဖြစ်ပါသည်။ စီဒေါစာချုပ်ပါ တန်းတူ ညီမျှမှုနှင့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှု ပျောက်ရေးစသော အာမခံချက်များအား တိုင်းရင်းသားဒေသနှင့် ကျေးလက်ဒေသရှိ အမျိုးသမီးများ ခံစားခွင့်ရရန် ငြင်းပယ်ခံနေရသည့် အခြေအနေများကို မီးမောင်းထိုးပြထားသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင်းရှိ အမျိုးသမီးများအားလုံး စီဒေါပါ အခွင့်အရေးများ ခံစားရယူရာတွင် တူညီသော အခက်အခဲများ တွေ့ကြုံရသော်ငြားလည်း၊ ကျေးလက်နှင့် တိုင်းရင်းဒေသရှိ အမျိုးသမီးများအတွက် အခက်အခဲများနှင့် အန္တရာယ်များ ပိုမိုကြုံတွေ့ရပေသည်။ ၎င်းတို့သည် လူကုန်ကူးမှု၊ ပညာရေးနှင့် ကျန်းမာရေးတွင် တန်းတူညီမျှစွာ လက်လှမ်းမီမှုမရှိမှု၊ လုံခြုံမှုမရှိသည့် မြေယာ ပိုင်ဆိုင်မှုများ၊ မူးယစ်ဆေးဝါး ထုတ်လုပ်ခြင်းနှင့် ရောင်းဝယ်ခြင်း၏ ဆိုးရွားသော အကျိုးသက်ရောက်မှုများ စသည့် အခက်အခဲများစွာနှင့် ကြုံတွေ့ရပါသည်။ ထို့အပြင် ကျေးလက်ဒေသနှင့် တိုင်းရင်းသား ဒေသရှိ အမျိုးသမီးများသည် လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခတိုက်ပွဲများ၏ ဆိုးကျိုးသက်ရောက်မှုအား တိုက်ရိုက် ခံစားရသည့်အတွက်ကြောင့် ငြိမ်းချမ်းရေးကို ရှာဖွေနေကြရပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ အမျိုးသမီးအခွင့်အရေး အဆင့်နှင့် အခြေအနေတစ်ရပ်အား ဆင်ခြင်သုံးသပ်ရာတွင် မြို့ပြနှင့် မြို့တွင်းပိုင်းရှိ အမျိုးသမီးများ၏ အတွေ့အကြုံများနှင့် ကျေးလက်နှင့်တိုင်းရင်းသား အမျိုးသမီးများ၏

အတွေ့အကြုံများ ကွဲပြားခြားနားမှုကို သိရှိနားလည်သဘောပေါက်ရန် လိုအပ်သကဲ့သို့ ဤအခြေအနေများကိုလည်း ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန် လိုအပ်ပေသည်။

ဤအစီရင်ခံစာသည် တစ်နိုင်ငံလုံးအနှံ့ ဖြစ်ပွားလျက်ရှိသော အမျိုးသမီးအခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများအား အထူး ဖော်ပြရေးသားထားပါသည်။ ပထမဦးစွာ တပ်မတော်သည် လူမှုအဖွဲ့အစည်းများနှင့် နိုင်ငံရေးများတွင် အရေးပါလှသော နေရာကို ဆက်လက်ရယူထားလျက်ရှိသည်။ ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံ ဥပဒေသည် တပ်မတော်အား ၎င်းတို့၏ လုပ်ငန်းဆောင်တာများအတွက် တရားဥပဒေအပေါ် အလုံးစုံ ချုပ်ကိုင်ထားနိုင်မှု၊ ဥပဒေပြုရေးအဖွဲ့များ သို့မဟုတ် အုပ်ချုပ်ရေးပိုင်းများတွင် အရပ်သားများမှ ဝင်ရောက်စွက်ဖက်မှုများ မလုပ်ဆောင်နိုင်ရန် အခွင့်အာဏာများ အာမခံ ပေးအပ်ထားပါသည်။ ၎င်းအပြင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် တပ်မတော်နှင့် အစိုးရ အာဏာပိုင်များမှ ကျူးလွန်သော ပဋိပက္ခနှင့် ဆက်စပ်လျက်ရှိသော လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများအပါအဝင် ယင်းတို့၏ မှားယွင်းသော လုပ်ကိုင် ဆောင်ရွက်မှုများအပေါ်လည်း အကာအကွယ်ပေးထားပြီး တပ်မတော်နှင့် ဆိုင်သော ကိစ္စရပ်များအား တပ်မတော်မှသာ ဆုံးဖြတ်လုပ်ဆောင်နိုင်သော အခွင့်အာဏာများပေးအပ်ထားပါသည်။ လွှတ်တော်ခွဲတမ်းများ အပါအဝင် အခြားနိုင်ငံတော် အုပ်ချုပ်မှုများတွင်လည်း တပ်မတော်မှ ဥပဒေပြုရေးနှင့် အုပ်ချုပ်ရေးများတွင် အရေးပါအရာရောက်သော နေရာများ ရရှိစေသည်။ ထို့ကြောင့် အစိုးရအုပ်ချုပ်မှု ယန္တရား၏ အလွှာပေါင်းစုံ၌ တပ်မတော်အာဏာနှင့် အုပ်ချုပ်မှု တည်မြဲစေရန် ၎င်းဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေမှတစ်ဆင့် အခွင့်ပေးထားပါသည်။ ထို့အပြင် တပ်မတော်မှ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေ ပြင်ဆင်ချက် များအတွက် ပယ်ချခွင့်ရှိသည့် ဗီတို အခွင့်အာဏာကို ပိုင်ဆိုင်ရရှိထားသောကြောင့် ထိုအခွင့်အာဏာအား အချိန်တိုအတွင်း တွင် လျှော့ချရန်ဆိုသည်မှာ မဖြစ်နိုင်ပေ။

ဒုတိယအချက်အနေဖြင့် ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေသော ပဋိပက္ခများသည် တိုင်းရင်းသားနှင့် ကျေးလက်ဒေသရှိ အမျိုးသမီး များအတွက် ဒုက္ခများ ပိုမိုခံစားရစေသည်။ တပ်မတော်မှ ၎င်းတို့၏ တိုက်ခိုက်ရေးနည်းနာတစ်ခုအနေဖြင့် တိုင်းရင်းသူ အမျိုးသမီးများအပေါ် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများ အပါအဝင် လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများ ကျူးလွန်လျက်ရှိ ပါသည်။ ပဋိပက္ခများ၏ အခြေခံမှာ တိုင်းရင်းသားဒေသများရှိ မြောက်မြားလှစွာသော သဘာဝ သယံဇာတများကို ထိန်းချုပ်လိုခြင်းမှ မြစ်ဖျားခံနေသည်။ ထို့အပြင် တိုင်းရင်းသားဒေသများတွင် တပ်မတော်နှင့် ၎င်းတို့နှင့်ဆက်စပ်နေသော မဟာမိတ် ခရိုနီသုဋ္ဌေးများမှ ၎င်းတို့၏ အကျိုးစီးပွားများနှင့် ပတ်သက်သည့် စိတ်ဝင်စားမှုများ ကာလရှည်ကြာစွာ ရှိနေသည်။ ပဋိပက္ခများ ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေခြင်း၊ တိုင်းရင်းသားဒေသများတွင် စစ်တပ်များ ဆက်လက်ထားရှိခြင်းနှင့် စီးပွားရေး အမြတ်ထုတ်လိုသည့် စိတ်ဝင်စားမှုများ ရှိနေခြင်းသည် အထူးသဖြင့် ကျေးလက်နှင့် တိုင်းရင်းသား အမျိုးသမီး များအပေါ် ဆိုးဝါးလှစွာသော ဆိုးကျိုးများ ဖြစ်ပေါ်စေသည်။

တတိယအနေဖြင့် အမျိုးသမီးများအတွက် တန်းတူညီမျှမှု ကင်းမဲ့ခြင်းသည် မြန်မာနိုင်ငံအတွင်းရှိ ပြည့်စုံမှုမရှိသော ဥပဒေ ပြုရေးစနစ်ကြောင့်ဖြစ်သည်။ ပထမဆုံး ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည်ပင်လျှင် တန်းတူညီမျှမှုအတွက် ဖွဲ့စည်းတည် ဆောက်ပုံဆိုင်ရာ တားဆီးမှုများ ဖြစ်နေစေသည့်အပြင်၊ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုဆိုသည့်အဓိပ္ပာယ်မှာလည်း စီဒေါနှင့် သဟဇာတ ဖြစ်သော အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုမှု ကင်းမဲ့ခြင်းဖြင့် အမျိုးသမီးများအား ခွဲခြားဆက်ဆံထားခြင်းနှင့် အမျိုးသမီးများအတွက် အလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်းများအား အကန့်အသတ်ဖြစ်စေသည်။ တပ်မတော်အတွက် ပေးအပ်ထားသော လွှတ်တော် ခွဲတမ်းများသည် သွယ်ဝိုက်သောအားဖြင့် အမျိုးသမီးများအတွက် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများကို ဖြစ်ပေါ်စေသည်။ အမျိုးသမီး များနှင့် အထူးဆက်စပ်လျက်ရှိသော ဥပဒေများ၊ (၁၈၆၁) ခုနှစ်ရှိ ပြစ်မှုဆိုင်ရာ ဥပဒေများသည် ခေတ်နောက်ကျနေသည့် အပြင် ဓလေ့ထုံးတမ်းဥပဒေများအပါအဝင် မြောက်မြားစွာသော ဥပဒေများ၊ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများနှင့် မူဝါဒများသည် အမျိုးသမီးများအပေါ် အကျိုးမပြုသော၊ ခွဲခြားမှုဖြစ်စေသော စည်းမျဉ်း ဥပဒေ၊ မူဝါဒများ ဖြစ်နေပေသည်။ ၂၀၁၁ ခုနှစ်မှ စ၍ ပြဌာန်းထားသော မျိုးစေ့ဥပဒေကဲ့သို့ ဥပဒေများသည်လည်း အမျိုးသမီးများ၏ စိုးရိမ်ပူပန်မှုများကို ထည့်သွင်း စဉ်းစားထားခြင်း မရှိပါ။ ခွဲခြားမှုမရှိသော ဥပဒေများ (သို့) ပဋိပက္ခနှင့် ဆက်စပ်လျက်ရှိသော လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများ ရင်ဆိုင်တွေ့ကြုံနေရသော အမျိုးသမီးများအတွက် အဓိက ထည့်သွင်းစဉ်းစားထားသော ပြီးပြည့်စုံသည့် အမျိုးသမီးများ အား အကြမ်းဖက်မှုများမှ တားဆီးကာကွယ်ပေးသော ဥပဒေများ၏ ကာကွယ်ပေးခြင်းများကိုလည်း အမျိုးသမီးများအနေဖြင့် မခံစားကြရပေ။

၎င်းအပြင် စာရွက်စာတမ်းများတွင် ရေးသားထားသော တရားဥပဒေများနှင့် အခြားအခွင့်အရေး ရပိုင်ခွင့်များသည် ပင်လျှင် တရားဥပဒေပြုရေးစနစ်၊ နိုင်ငံရေးအင်အားများနှင့် အခြားအစိုးရအာဏာပိုင်များတို့တွင် ဖြစ်ပွားနေသော

အကျင့်ပျက်ခြစားမှုများကြောင့် မကြာခဏဆိုသလို မရကြရသည်မှာ များပေသည်။ ထိုကဲ့သို့ ပျက်ကွက်ရှုံးနိမ့်နေမှု များသည် တပ်မတော်၏ လွှမ်းမိုးမှု၊ အကျင့်ပျက်မှုများအောက်တွင် ရောက်ရှိနေသော ယုံကြည်စိတ်ချရဖွယ်မရှိ၍ သံသယဖြစ်ဖွယ်ရှိသော တရားစီရင်မှုများနှင့် ဥပဒေစိုးမိုးရေးအတွက် လိုက်နာကျင့်သုံးမှု မရှိခြင်းတို့ကြောင့်သာ ဖြစ်သည်။ တိုင်းရင်းသားဒေသများနှင့် ကျေးလက်တောရွာများရှိ တရားဝင် တရားဥပဒေစနစ်၏ အပြင်ဘက်တွင် ရှိနေသော ဓလေ့ထုံးတမ်းဥပဒေများအား လိုက်နာကျင့်သုံးမှုများသည်လည်း အမျိုးသမီးများ၏ တရားမျှတမှုအတွက် လက်လှမ်းမီရယူနိုင်မှုအပေါ်တွင် အကန့်အသတ်ဖြစ်စေသည်။ အထက်ပါအချက်များသည် အမျိုးသမီးများမှ ၎င်းတို့၏ ရပိုင်ခွင့်များ သိရှိလာစေရန်နှင့် ကျင့်သုံးလာရန်မှာ ကြီးမားသော အတားအဆီးဖြစ်နေပေသည်။

အမျိုးသမီးများအတွက် တရားမျှတမှုရှိစေရန် ကြိုးပမ်းမှုသည် ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဧပြီလတွင် လက်ရှိ အာဏာရလာသော အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ် (NLD) မှ ဦးဆောင်လျက်ရှိသော အစိုးရအသစ်အတွက် အဓိကလုပ်ဆောင်မည့် အရာ တစ်ခု ဖြစ်လိမ့်မည်ဟု မျှော်လင့်ရပါသည်။ တပ်မတော်မှ ဖန်တီးထားသော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ အပါအဝင် ဖွဲ့စည်း တည်ဆောက်ပုံ အတားအဆီးများအကြားတွင် တပ်မတော်၏ အာဏာနှင့် လွှမ်းမိုးမှုများကို လျော့ကျရန် ပြုလုပ်ရာတွင် စိန်ခေါ်မှုတစ်ရပ်အနေဖြင့် တည်ရှိနေပေလိမ့်မည်။ လူ့အခွင့်အရေးနှင့် အမျိုးသမီး အခွင့်အရေးများကို ထိန်းသိမ်း စောင့်ရှောက်ရန် အစိုးရသစ်အား တွန်းအားပေးရန်အတွက် လမ်းညွှန်ချက်များနှင့် အသိပေးချက်များ ပေးအပ်ရန်မှာ အလွန်အရေးကြီးလှပါသည်။ စီဒေါသဘောတူညီချက်ပါ အချက်များအရ ကတိပြုထားသော အမျိုးသမီးလူ့အခွင့်အရေး များနှင့် တရားမျှတမှုများအတွက် နှိုင်းယှဉ်သတ်မှတ်ချက်များ ဖော်ဆောင်ရာတွင် စီဒေါအား ပြန်လည်စိစစ်ဝေဖန်ခြင်း များကဲ့သို့သော ညှိနှိုင်းစုဝေးပွဲများ (Forum) ပြုလုပ်ခြင်းသည် အလွန်အရေးပါလှပါသည်။ စီဒေါပါ အခွင့်အရေးများကို ကန့်သတ်ချက်များ (သို့) နှောင့်နှေးမှုများ မရှိစေပဲ ဒေသ၊ ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှုနှင့် တိုင်းရင်းသားဒေသ အသီးသီးမှလာ သော မြန်မာနိုင်ငံအတွင်းရှိ အမျိုးသမီးများနှင့် အမျိုးသမီးငယ်များ လက်လှမ်းမီ ရရှိနိုင်အောင် ပြုလုပ်ပေးသင့်သည်။

၂။ စစ်တမ်းရေးသားကောက်ယူခြင်း နည်းလမ်းများ

ဤအစီရင်ခံစာကို ရေးသားထုတ်လုပ်ခြင်း အဆင့်များတွင် အချက်အလက် ကောက်ယူသော နည်းစနစ်များ၊ စာရွက်စာတမ်း ကောက်နုတ်ချက်များ၊ မြန်မာနိုင်ငံ တဝှမ်းလုံးရှိ ပတ်သက်ဆက်နွယ်နေသော အဓိကလူပုဂ္ဂိုလ်များအား မေးမြန်ခြင်း များနှင့် သင်တန်းပို့ချခြင်းများ၊ ထွက်လာသော အစီရင်ခံစာ အကြမ်းအား အစိုးရ မဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများနှင့် လူမှုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းများနှင့်ပါ ဆက်သွယ် မေးမြန်း၊ အကြံပြုချက်များယူခြင်းများစသော နည်းနာများဖြင့် စုဆောင်းပုံဖော် ရေးသားထားပါသည်။

၂၀၁၅ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလလယ်မှ ၂၀၁၆ ခုနှစ် မေလလယ်အထိ အမျိုးသမီးများ အဖွဲ့ချုပ် (မြန်မာနိုင်ငံ) - WLB ၏ အဖွဲ့ဝင်များသည် အစီရင်ခံစာအတွက် အချက် အလက်များအား စစ်တမ်းများကောက်ယူခြင်း၊ အင်တာဗျူးမေးမြန်းချက်များ၊ စီဒေါ အသိပညာမြှင့်တင်ရေး အလုပ်ရုံဆွေးနွေးများတွင် စုဆောင်းခဲ့သော အချက်အလက် များစသည်ဖြင့် ရှာဖွေစုဆောင်းခဲ့ပါသည်။ WLB အဖွဲ့ဝင်များသည် စီဒေါအသိပညာ မြှင့်တင်ရေး အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲ ၄၉ ခုကို WLB လုပ်ငန်းများလုပ်ဆောင်ရာ ဒေသ အတွင်းရှိ မြို့နယ် ၂၆ ခုတွင် ပြုလုပ်ခဲ့ပြီး အမျိုးသမီး ၉၂၄ ယောက်နှင့် အမျိုးသား ၃၅၁ ယောက် ပါဝင်တက်ရောက်ခဲ့ပါသည်။ WLB သည် ချင်း၊ ကချင်၊ မွန်၊ ကရင်၊ ကရင်နီ/ကယား၊ ရခိုင်၊ ရှမ်းပြည်နယ်တို့နှင့် စစ်ကိုင်း၊ တနင်္သာရီ၊ ရန်ကုန်တိုင်း ဒေသကြီးတို့၏ မြို့နယ် ၆၂ ခုတွင် အချက်အလက်များ ကောက်ယူခဲ့ပြီး၊ အမျိုးသမီး ၁၂၇၃ ယောက်၊ အမျိုးသား ၃၆၁ ယောက်တို့အား တစ်ဦးချင်း မေးမြန်းမှုများ ပြုလုပ်ခဲ့ပါသည်။ [စစ်တမ်းကောက်ယူထားသော ဒေသများ၏ မြေပုံကို နောက်ဆက်တွဲ အမှတ် ၁၄ တွင် ကြည့်ပါ]

WLB ၏ စီဒေါအလုပ်ရုံဆောင်အဖွဲ့သည် ရရှိလာသော အချက်အလက်များအား ဘာသာပြန်ခြင်း၊ ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာခြင်းများနှင့် ရှိနေသော စာရွက်စာတမ်းများ၏ ကောက်နုတ်လေ့လာချက်များကိုပါ ပြုလုပ်ခဲ့ပါသည်။ ဆက်လက်၍ WLB သည် အစီရင်ခံစာ ရေးဆွဲမှုအစီအစဉ်များတွင် နည်းပညာပိုင်းဆိုင်ရာ ပံ့ပိုးမှုကိုပေးခဲ့သော Global Justice Center နှင့် ပူးပေါင်း၍ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ၄ ရက်တာ အလုပ်ရုံ ဆွေးနွေးပွဲကို ပြုလုပ်ခဲ့ပါသည်။

WLB မှ ပထမဆုံး ထွက်ရှိလာသော အစီရင်ခံစာမူကြမ်းအပေါ် ကောက်နုတ်သုံးသပ် ချက်များနှင့် မှန်ကန် တိကျမှု ရှိ/မရှိ အတည်ပြုရန် ၎င်းအဖွဲ့ဝင်အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ၃ ရက်တာ ဆွေးနွေးပွဲနှင့် ထိုင်းနိုင်ငံတွင် ရှိနေကြသော မြန်မာ NGO များနှင့် လူမှု အခြေပြုအဖွဲ့အစည်းများဖြင့် WLB ၏ စီဒေါအစီရင်ခံစာနှင့် ပတ်သက်သည့် လှုပ်ရှားမှုများအား သိရှိလာစေရန်နှင့် ထိုအစီရင်ခံစာအပေါ်၌ ၎င်းတို့၏ အကြံဉာဏ် များကို ရယူရန် တစ်ရက်တာဆွေးနွေးပွဲတို့ကို ၂၀၁၆ ခုနှစ် မတ်လတွင် ပြုလုပ်ခဲ့ပါသည်။

အလားတူညီနှိုင်းဆွေးနွေးပွဲများကို မြန်မာနိုင်ငံအတွင်းတွင် ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဧပြီလတွင် အမျိုးသမီးအဖွဲ့များကွန်ယက် (မြန်မာ) (WON) နှင့် CEDAW Action Myanmar (CAM) အဖွဲ့မှ အဖွဲ့ဝင်များနှင့် သုံးရက်တာ ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးပွဲ ပြုလုပ်ခြင်း၊ ရန်ကုန် အခြေစိုက် လူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းများနှင့် တစ်ရက်တာ ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးပွဲကို ပြုလုပ်ခဲ့ပါသည်။ [နောက်ဆက်တွဲအမှတ် ၁၅ တွင် ပါဝင်ခဲ့သော အဖွဲ့အစည်းများအား ဖော်ပြထားပါသည်] ထိုညှိနှိုင်းဆွေးနွေးပွဲများမှ ရရှိလာသော အကြံပြုချက်များအား WLB ၏ စီဒေါစင်ပြိုင် အစီရင်ခံစာတွင် ထည့်သွင်းပေးထားပါသည်။ ထိုင်းနိုင်ငံနှင့် မြန်မာနိုင်ငံရှိ အဖွဲ့အစည်း စုစုပေါင်း ၈၂ ဖွဲ့သည် ထိုညှိနှိုင်းဆွေးနွေးပွဲများတွင် ပါဝင်ခဲ့ပါသည်။

၃။ ပုဒ်မ ၁ (ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းအပေါ် အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်)

ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၌ တန်းတူညီမျှခြင်း သို့မဟုတ် ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းတို့နှင့် စပ်လျဉ်း၍ လေးနက်စွာ အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုခြင်းကို ထည့်သွင်းထားခြင်းမရှိသည့်အပြင်၊ စီဒေါစာချုပ်မှ သတ်မှတ်ပြဌာန်းချက်များအား လိုက်နာမှု မရှိပေ။ ထိုအခြေခံဥပဒေ၌ စီဒေါအပါအဝင် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ စာချုပ်စာတမ်းများနှင့် လျော်ညီသည့် အသုံးနှုန်းများကိုလည်း ထည့်သွင်းထားခြင်းမရှိပေ။ အမှန်တကယ်အားဖြင့် ၂၀၀၈ ခုနှစ် စီဒေါကော်မတီ (“ကော်မတီ”) ၏ နိဂုံးချုပ် အကြံပြုချက်တွင် မြန်မာအစိုးရ (“အစိုးရ”) အား ယင်းချို့ယွင်းချက်များနှင့်ပတ်သက်၍ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ပြင်ဆင်ခြင်းမှတစ်ဆင့် ဖြေရှင်းသွားရန် တောင်းဆိုခဲ့သည်။ အစိုးရအနေဖြင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ပြင်ဆင်ခြင်းမရှိသည့် အပြင် မြန်မာနိုင်ငံရှိ အမျိုးသမီးများ၏ အခွင့်အရေးကို ပြီးပြည့်စုံသော တန်းတူညီမျှရေးနှင့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှု မရှိရေးတို့ကို ဥပဒေဖြင့် ကာကွယ်ဖြည့်ဆည်းခဲ့ခြင်းလည်း မရှိသေးပေ။^၁ အစိုးရသည် အခြေခံဥပဒေ၌ ပြုလုပ်သင့်သော ပြောင်းလဲမှုများကို ယခုအချိန်တိုင် လုပ်ဆောင်ခြင်း မရှိသေးသောကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံရှိ အမျိုးသမီးများ၏ အခွင့်အရေးကို ပြီးပြည့်စုံသော တန်းတူညီမျှရေးနှင့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုမရှိရေးတို့ကို ဥပဒေဖြင့် ကာကွယ်ရန် အစိုးရ၏ ဖြည့်ဆည်းမှုမှာလည်း မရှိခဲ့ပေ။

အကြံပြုချက်များ

- ပြီးပြည့်စုံသော တန်းတူညီမျှမှု၊ ခွဲခြားဆက်ဆံမှု ပပျောက်ရေး လုပ်ဆောင်ချက်များနှင့်အတူ အစိုးရ၏ တာဝန်ဝတ္တရားများနှင့် ပတ်သက်သော ခိုင်မာသည့် အာမခံချက်များ ထည့်သွင်းပေးနိုင်ရန်အတွက် အခြေခံဥပဒေကို ပြင်ဆင်ရန်။
- တန်းတူညီမျှမှု၊ ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းမရှိမှုနှင့် နိုင်ငံတကာစာချုပ်များကို စီဒေါသဘောတူစာချုပ်နှင့်အညီ ထိထိရောက်ရောက်ဆောင်ရွက်ရေးကို အာမခံသည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပြင်ဆင်ရေးကို ဆောင်ရွက်ရန်။

၄။ ပုဒ်မ ၂ (မူဝါဒဆိုင်ရာ တိုင်းတာချက်)

မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း အမျိုးသမီးများအပေါ် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများ တိုက်ဖျက်ရန် ရည်ရွယ်သော ဥပဒေများ ချမှတ်ထားခြင်း မရှိသောကြောင့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများ တိုက်ဖျက်ရန် ဥပဒေများဖြင့် ကာကွယ်ပေးမှု မရှိပေ။ ထို့အပြင် အချို့သော ဥပဒေများသည် အမျိုးသမီးများအပေါ် တိုက်ရိုက် (သို့) သွယ်ဝိုက်သည့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများပင် ရှိနေသေးသည်။ အမျိုးသမီးများသည် ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရန် လိုအပ်နေသော လူတစ်စုဆိုသည့် အမြင်ပေါ်အခြေခံ၍ မတူကွဲပြားသော ဆက်ဆံမှုကို ခံရသည့်အပြင်၊ အချို့သော ရာထူးနေရာများသည် ၎င်းတို့အတွက် မသင့်လျော်ဟု ထင်မြင်သတ်မှတ်ခြင်းကိုလည်း ခံကြရသည်။ အထူးသဖြင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချသည့် ဦးဆောင်မှုအခန်းကဏ္ဍများ၌ မသင့်လျော်ဟု ယူဆခြင်းကိုလည်း ခံရသည်။ ဥပမာ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပုဒ်မ ၃၅၂ သည် အချို့သော အလုပ်များသည် အမျိုးသားများအတွက်သာ “သင့်လျော်သည်” ဟု ထင်ရှားစွာ ကန့်သတ်ထားသော်ငြားလည်း၊ အစိုးရ၏ အစီရင်ခံစာတွင် ဤသို့သော ကန့်သတ်ချက်များကို ခွဲခြားဆက်ဆံမှုအဖြစ် သုံးသပ်ဆင်ခြင်ထားခြင်း မရှိပေ။^၂ မြန်မာနိုင်ငံတွင်း အချို့သောနေရာများ၌ မြေယာစာရင်းသွင်းရာတွင် အမျိုးသားများကိုသာ အိမ်ထောင်ဦးစီးအဖြစ် သတ်မှတ်ထားသောမူဝါဒများနှင့် ကျင့်သုံးမှုများကို တွေ့မြင်ရပါသော်လည်း၊ အမျိုးသမီးများအနေဖြင့် အိမ်ထောင်ဦးစီးနေရာကို ၎င်းတို့၏ ရသင့်ရထိုက်သော လူ့အခွင့်အရေးတစ်ရပ်အနေဖြင့် ရရှိလာစေရန် အစိုးရမှ မည်သည့်ကြိုးပမ်းမှုမှ လုပ်ဆောင်ခြင်းမရှိပေ။^၃

အစိုးရသည် ၂၀၁၁ ခုနှစ်မှစ၍ အမျိုးသမီးလူ့ အခွင့်အရေးနှင့် စပ်လျဉ်းသော ဥပဒေအသစ်များကို ရေးဆွဲအတည်ပြုထားကြောင်း စီဒေါအစီရင်ခံစာ၌ အဆိုထည့်သွင်းထားပါသည်။^၄ သို့သော်ငြားလည်း ၎င်းဥပဒေအသစ်များ၌ တစ်ခုသော ဥပဒေသာလျှင် အမျိုးသမီးကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရန် ရည်ရွယ်ထားပြီး၊ အခြားသော ဥပဒေများသည် အချို့သော လူစုများအတွက်သာ ကာကွယ်ရန် ရည်ရွယ်ထားသည်။ ဥပမာ အလုပ်သမား ကာကွယ်ရေးဥပဒေများနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် ဥပမာ တစ်ခုပေးရမည်ဆိုလျှင် ကိုယ်ဝန်ဆောင် မိခင်များကို ကာကွယ်ရန် ရေးဆွဲထားသော လူမှုဖူလုံရေးဥပဒေ အမှတ် ၂၀၁၂ ၏ ပြဌာန်းချက်များကို အကျိုးသက်ရောက်မှုရှိစေရန် ပုံမှန်ဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့ခြင်းမရှိပါ။^၅ အချို့အမျိုးသမီးများသည် ၎င်းတို့၏ ရသင့်ရထိုက်သော ခွင့်ရက်များရှိခြင်းကို မသိရှိသော်လည်းကောင်း (သို့) အလုပ်လက်မဲ့ဖြစ်မည်ကို စိုးရိမ်၍သော်လည်းကောင်း ၎င်းတို့၏ ရသင့်ရထိုက်သော ခွင့်ရက်များကို ရယူရန် တွန့်ဆုတ်နေကြပါသည်။

၂၀၁၁ ခုနှစ်မှစ၍ အတည်ပြုပြဌာန်းခဲ့သော တရားဥပဒေအသစ်များသည် အမှန်တကယ်ပင် အမျိုးသမီးများအား ခွဲခြားဆက်ဆံရန် တက်ကြွစွာ အားပေးသော၊ ကျား/မဆိုင်ရာ ပုံစံခွက်အတွင်း ထည့်သွင်းခြင်းများကို ခိုင်မြဲစေသည့် ဥပဒေများသာဖြစ်သည်။ သို့ပါ၍ ဥပဒေပြုခြင်းအရာ၌ အမျိုးသမီးလူ့အခွင့်အရေးများကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားခဲ့ခြင်း မရှိသည်မှာ ထင်ရှားသည်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် အတည်ပြုခဲ့သည့် မျိုးစောင့်ဥပဒေများသည် အမျိုးသမီး လူ့အခွင့်အရေးများကို တင်းကြပ်စွာ ကန့်သတ်ထားပြီး၊ အမျိုးသမီးများ၏ လွတ်လပ်စွာ ဘဝလက်တွဲဖော်ကို ရွေးချယ်နိုင်သော အခွင့်အရေးများကို ကန့်သတ်ထားသည်။ ထို့အပြင် လူဦးရေ တိုးပွားနှုန်းထိန်းညှိခြင်းဆိုင်ရာ ကလေးဦးရေနှင့် သားဆက်ခြားရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများကိုပါ ကန့်သတ်ထားသည်။^၆ မြေယာနှင့် ပြည်ပရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုဆိုင်ရာ ဥပဒေများသည် ၂၀၁၂ ခုနှစ်၌ အရပ်သားအစိုးရသို့ ကူးပြောင်းသောကာလတိုတွင်း အတည်ပြုပြဌာန်းခဲ့ပြီး၊ အစိုးရနေဖြင့် ဤဥပဒေများသည် အမျိုးသမီး လူ့အခွင့်အရေးများအပေါ် မည်သို့သော သက်ရောက်မှုများ ရှိနိုင်ချေကို စစ်ဆေးသုံးသပ်မှုများ မပြုလုပ်ခဲ့ပေ။^၇ နောက်ထပ် ဥပမာတစ်ခု ပြုမည်ဆိုလျှင် အသင်းအဖွဲ့များ မှတ်ပုံတင်ခြင်းဆိုင်ရာ ဥပဒေသည် ဇူလိုင် ၂၀၁၄ ခုနှစ်၌ ပြဌာန်းခဲ့ပြီး၊ ၎င်းနှင့်သက်ဆိုင်သော နည်းဥပဒေများကိုလည်း ထည့်သွင်းခဲ့သော်လည်း ထိုဥပဒေများသည် အသင်းအဖွဲ့များအား ပိုမိုထိရောက်သည့် အကာအကွယ်ပေးမှုများ မပေးနိုင်ရုံမျှမက ၎င်းအသင်းအဖွဲ့များ၏ လွတ်လပ်စွာ အသင်းဖွဲ့ခွင့်ကို တားမြစ်ခြင်းများ ဆက်လက်ပြုလုပ်နိုင်ရန် ပြဌာန်းထားသော ဥပဒေတစ်ခုသာ ဖြစ်သည်။^၈ ထိုအရာများကို ကြည့်ခြင်းအားဖြင့် အစိုးရသည် စီဒေါကော်မတီမှ ၂၀၀၈ ခုနှစ်၌ အကြံပြုခဲ့သော အချက်ဖြစ်သည့် “ကျား/မ တန်းတူညီမျှရေးကို လက်တွေ့ကျစွာ အသုံးပြုနိုင်သော ဥပဒေများ ပြဌာန်းပေးရန်” ကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ခြင်း မရှိသေးပေ။^၉

အကြံပြုချက်များ

- အမျိုးဘာသာ သာသနာစောင့်ရှောက်ရေး ဥပဒေများအပါအဝင် ကျား/မ ခွဲခြားဆက်ဆံမှု အခြေပြုသည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပါ ပုဒ်မများနှင့် အခြားဥပဒေများ၊ ပုဒ်မများနှင့် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများကို ချက်ချင်း ပယ်ဖျက်ပေးရန်။
- အမျိုးသမီးများအပေါ် အကာအကွယ်ပေး၍ ခွဲခြားဆက်ဆံရေးကို တိုက်ဖျက်သည့် ပြီးပြည့်စုံသော ဥပဒေသစ် တစ်ခု ရေးဆွဲပေးရန်၊ လက်ရှိပြဌာန်းထားသော ဥပဒေများအားလုံးကို ပြန်လည် ဆန်းစစ်သုံးသပ်ရန်နှင့် အမျိုးသမီး လူ့အခွင့်အရေးများကို အကာအကွယ်ပေးသော၊ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများမှ ကာကွယ်ပေးသော၊ အမျိုးသမီးများပေါ် သက်ရောက်မှုများအား ထည့်သွင်းစဉ်းစားသော၊ စီဒေါစာချုပ်နှင့် လိုက်လျောညီထွေဖြစ်မှုများကို သေချာစေသည့် ဥပဒေမူကြမ်းများကို ပြင်ဆင်အတည်ပြုရန်။
- မြန်မာ့လူမှုဖူလုံရေးဥပဒေ၌ ပြဌာန်းထားသည့် အခွင့်အရေးများအား ကိုယ်ဝန်ဆောင်မိခင်များ အပါအဝင် အမျိုးသမီးများအပေါ် ဥပဒေအကျိုးသက်ရောက်မှု ရှိစေရန် သေချာအောင် ဆောင်ရွက်ရန်။
- အသင်းအဖွဲ့မှတ်ပုံတင်ခြင်းဆိုင်ရာ ဥပဒေအား အဖွဲ့အစည်းများအပေါ် လွတ်လပ်စွာနှင့် တန်းတူညီမျှစွာ မှတ်ပုံတင်ခွင့်ပြုရန်၊ အဖွဲ့အစည်းများ လွတ်လပ်စွာ စုဝေးနိုင်ခွင့်ရရှိစေရန် ပြုပြင်ပြောင်းလဲပေးရန်၊ အမျိုးသမီး အသင်းအဖွဲ့များ မှတ်ပုံတင်နိုင်ရန်နှင့်တကွ အမျိုးသမီးအသင်းအဖွဲ့များ မှတ်ပုံတင်ရာ၌ ပြေပြစ် မြန်ဆန် ထိရောက်စေရန် အားပေးသော စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများကို ထုတ်ပြန်ပေးရန်။
- အမျိုးသမီးများ အိမ်ထောင်ဦးစီးဖြစ်နိုင်ကြောင်းနှင့်တကွ ၎င်းတို့သည် မြေယာပိုင်ဆိုင်ခွင့်ရှိကြောင်းကို တိကျစွာ ဖြေရှင်းပေးပြီး၊ မြေယာပိုင်ဆိုင်ခြင်းဆိုင်ရာ ဥပဒေများနှင့် မှတ်ပုံတင်ခြင်းဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ ပြုပြင်ပြောင်းလဲခြင်းအား မြေယာပိုင်ဆိုင်ခြင်းဆိုင်ရာဥပဒေနှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ၌ ပြုလုပ်ပေးရန်။
- ဥပဒေနှင့် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အသိဉာဏ်ပွင့် ပညာပေးလှုပ်ရှားမှုများကို နိုင်ငံတစ်ဝှမ်း ကျယ်ပြန့်စွာ အထူးသဖြင့် ကျေးလက်ဒေသများ၌ ကျင်းပပေးရန်နှင့်၊ ယင်းလှုပ်ရှားမှုများ၌ အမျိုးသမီး အကြောင်းအရာ ပါဝင်မှုနှင့် အမျိုးသမီးအခွင့်အရေးများအား အလေးပေးရန်။

၅။ ပုဒ်မ ၃ (အမျိုးသမီးများအတွက် ဖွံ့ဖြိုးရေးနှင့် မြှင့်တင်ရေး)

အစိုးရသည် ကော်မတီမှ အကြံပြုထားသော “လိုအပ်လုံလောက်သော လုပ်ပိုင်ခွင့်၊ လူ့အရင်းအမြစ်၊ ငွေကြေးဘဏ္ဍာ၊ နည်းပညာ အရင်းအမြစ်များ” အား ပြည်လုံးဆိုင်ရာ အမျိုးသမီးယန္တရားတွင် ကျား/မဆိုင်ရာ ပြီးပြည့်စုံသော တန်းတူညီမျှမှုကို ရရှိရန် မပံ့ပိုးသောကြောင့် ကော်မတီ၏ အကြံပြုချက်များကို အကောင်အထည်ဖော်ရန် ပျက်ကွက်နေသည်။^{၁၀} မြန်မာနိုင်ငံ လုံးဆိုင်ရာ အမျိုးသမီးရေးရာကော်မတီ (MNCWA) နှင့် မြန်မာနိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ အမျိုးသမီးရေးရာအဖွဲ့ချုပ် (MWWF)

သည် စီဒေါ်စာချုပ်အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် တာဝန်ယူရမည့် ဌာနအဖြစ် အစိုးရမှသတ်မှတ်သော်လည်း၊ ယင်း၏ ဘဏ္ဍာငွေရရှိမှုသည် မဖူလုံသည့်အပြင်၊ အမျိုးသမီးအခွင့်အရေးနှင့် တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးရေး မူဝါဒများကို အတွေးအခေါ်များဖြင့် တက်ကြွစွာ ရှေ့ရှုကြံဆ ပါဝင်လုပ်ဆောင်မှုမရှိပေ။ ယင်းအဖွဲ့အစည်း နှစ်ဖွဲ့လုံးသည် အမျိုးသမီးအများစုအတွက် အားပေးပြောဆိုမှုနှင့် စွမ်းရည်မြှင့်တင်ရေး လုပ်ငန်းစဉ်များအပေါ် ဂရုပြုမှုအားနည်းပြီး၊ အပေါ်ယံ အခမ်းအနားကျင်းပရေး ကိစ္စများကိုသာ အလေးပေး လုပ်ဆောင်ကြသည်။ ၎င်းတို့၏ ထိပ်သီးပိုင်းခေါင်းဆောင်အချို့သည်လည်း အစိုးရနှင့် သက်ဆိုင်သောသူများ ဖြစ်သည့်အပြင် တိုင်းရင်းသားအမျိုးသမီးအဖွဲ့ဝင် လူဦးရေ အလွန်နည်းပါးပြီး၊ နယ်စပ်ဒေသများ၌ ၎င်းအဖွဲ့အစည်း၏ လုပ်ဆောင်ချက်များ အလွန်နည်းပါး၏။^{၁၁} ထိုနည်းအတူ မြန်မာနိုင်ငံ အမျိုးသား လူ့အခွင့်အရေး ကော်မရှင်သည်လည်း ကိုယ်ပိုင်လွတ်လပ်စွာ လုပ်ပိုင်နိုင်ခွင့်များ လိုအပ်သလောက် မရှိသည့်အပြင်၊ လုပ်ပိုင်ခွင့် အာဏာ များအား ကန့်သတ်ထားခြင်းများရှိနေပြီး ဘဏ္ဍာငွေ လုံလောက်စွာမရှိပေ။ ထို့အပြင် ကိုယ်စားလှယ်များကို အများ ဆန္ဒပြုရွေးချယ်ရာ လုပ်ငန်းစဉ်တွင် လူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းများ၏ ပါဝင်မှုကို လုံလောက်စွာ မထည့်သွင်းခဲ့ပေ။^{၁၂} အစိုးရ၏ အစီရင်ခံစာထဲတွင် ထုတ်ဖော်ရေးသားထားသည့် ကျား/မ တန်းတူရေးရာ (Gender) ဌာန၌ တိကျပြတ်သား သော အခန်းကဏ္ဍ (သို့) လုပ်ငန်းလည်ပတ်မှုမရှိသည့်အပြင် ၎င်း၏ အကျိုးသက်ရောက်မှုကို ဒေသခံနယ်ပယ်တွင်း၌ မခံစားရပေ။^{၁၃} နောက်ဆုံးအနေဖြင့် အစိုးရ၏ ၂၀၁၂ ခုနှစ်တွင် ထုတ်ပြန်ခဲ့သည့် မဟာဗျူဟာစီမံကိန်းတစ်ခုဖြစ်သော အမျိုးသမီးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးဆိုင်ရာ အမျိုးသားအဆင့် မဟာဗျူဟာစီမံကိန်း (NSPAW) သည် အမျိုးသမီး အခွင့်အရေး ပိုမိုတိုးတက်မြှင့်တင်ပေးရန် စာရွက်ပေါ်၌သာ ရေးသားထားသည့် စီမံချက်တစ်ရပ်သာ ဖြစ်သည်ဟု တွေ့ရှိရသည်။ ဤစီမံချက်၏ ကတိပြုချက်များနှင့် ပန်းတိုင်များအား ယင်းအစီအစဉ်ဖြင့်ချိန်မှစ၍ ယခုတိုင် အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်ခြင်း မရှိသေးပေ။

အကြံပြုချက်များ

- နိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ အမျိုးသမီးရေးရာ ယန္တရားတွင် လိုအပ်သော လုပ်ပိုင်ခွင့်၊ လုံလောက်သော လူ့အင်အား၊ ငွေကြေးရံပုံငွေ၊ နည်းပညာအရင်းအမြစ်များကို သေချာစွာ ချပေးပြီး ကျား/မတန်းတူညီမျှခြင်းကို ထိရောက်စွာ အထောက်အကူပေးနိုင်စေရန် ကျား/မတန်းတူရေးဆိုင်ရာ ပညာရှင်များအား နိုင်ငံအဆင့်၊ တိုင်းအဆင့်၊ ဒေသခံအဆင့်များ၌ အချိန်ပြည့် ရာထူးခန့်ပေးရန်၊ ကျား/မ တန်းတူရေးဆိုင်ရာ မူဝါဒများ ညှိနှိုင်းမှုပြုသော အမျိုးသမီးရေးရာ ဝန်ကြီးဌာနတစ်ခု ဖြစ်ပေါ်လာစေရေး ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန်။
- မြန်မာနိုင်ငံ အမျိုးသားလူ့အခွင့်အရေး ကော်မရှင် ဘဏ္ဍာငွေ ပိုမိုမြှင့်တင်ပေးလာစေရန်၊ လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်ခွင့် ပိုမို မြှင့်တင်ပေးလာစေရန်နှင့် ဒေသခံအဖွဲ့အစည်းများ၏ ပါဝင်မှု ပိုမိုတိုးတက်လာစေရန်နှင့် အထူးသဖြင့် ရွေးချယ်သော အဆင့်များ၌ အမျိုးသမီးလူ့အခွင့်အရေးနှင့် သက်ဆိုင်သော နောက်ခံရိုထားသည့် ကျွမ်းကျင်သော ပညာရှင်များကို ထည့်သွင်းပေးနိုင်ရန် ဤမြန်မာနိုင်ငံ အမျိုးသားလူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်အား ဖွဲ့စည်းသော ဥပဒေများကို ပြင်ဆင်ပြောင်းလဲပေးရန်။
- ပြီးပြည့်စုံသော ကျား/မ တန်းတူညီမျှခြင်းရရှိရန်နှင့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှု တိုက်ဖျက်ရန်နှင့် အမျိုးသမီးများ ဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်ရေးဆိုင်ရာ အမျိုးသားအဆင့် မဟာဗျူဟာစီမံကိန်း (NSPAW) ၌ ပါဝင်သော ကတိများအား ရှင်းလင်း ပီသစွာ အကောင်အထည်ဖော်နိုင်ရန် လက်တွေ့ကျသော လှုပ်ရှားချက်များ စီမံပံ့ပိုးပေးရန်နှင့် အကောင် အထည်ဖော် လုပ်ငန်းစဉ်တွင် လူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းများကိုပါ လက်တွဲပါဝင်စေပြီး၊ တိကျသေချာသော စောင့်ကြည့်လေ့လာသုံးသပ်ရေးနှင့် ဝေဖန်သုံးသပ်မှု အစီအစဉ်များကို လုပ်ဆောင်ရန်နှင့် နှစ်စဉ် တိုးတက် လာမှု အခြေအနေများကို ပြန်လည်စိစစ်ရန်။
- အမျိုးသမီးလူ့အခွင့်အရေး မြှင့်တင်ရန်အတွက် မူဝါဒများကို လက်တွေ့ကျစွာနှင့် ထိရောက်စွာ အကောင် အထည်ဖော်နိုင်ရန်၊ မြန်မာအမျိုးသမီးရေးရာအဖွဲ့ချုပ်နှင့် မြန်မာအမျိုးသမီးရေးရာကော်မတီများအား လုံလောက်သော ဘဏ္ဍာငွေများ ခွဲဝေပေးခြင်း၊ လွတ်လပ်သော အမျိုးသမီးလူ့အခွင့်အရေး ပညာရှင်များအား ဦးစီးဦးဆောင်မှုများ ပြုလုပ်ခိုင်းခြင်းနှင့် တစ်နိုင်ငံလုံးတွင် အထူးသဖြင့် ကျေးလက်ဒေသများ၌ ရှေ့ရှုကြံဆ ချက်များနှင့် လူ့အခွင့်အရေးပေါ် အခြေခံထားသော အစီအစဉ်များဖြင့် အမျိုးသမီးစွမ်းရည် မြှင့်တင်ရေးများ ပြုလုပ်အကောင်အထည်ဖော်ရန်။
- လွှတ်တော်အတွင်း၌ အမျိုးသမီးများ စုရပ်တခု ဖွဲ့စည်းကာ အမျိုးသမီး နိုင်ငံရေးသမားများ၊ အထူးသဖြင့် မိခင်များကို အားပေးထောက်ပံ့သော ပေါ်လစီမူဝါဒများကို ပြင်ဆင်ရန်နှင့် အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်မှုများ ပြုလုပ်ပေးရန်။ ဤသို့ပြုလုပ်ရာတွင် ငွေကြေးရန်ပုံငွေ အရင်းအမြစ်များ ထောက်ပံ့ရေး၊ ကလေးများ စောင့်ရှောက်ရေး၊ မိခင်များ၏ နားခွင့်ရက်များနှင့် အခြားသော အထောက်အပံ့များကို ပံ့ပိုးပေးရန်။^{၁၄}

၆။ ပုဒ်မ ၄ (တန်းတူညီမျှမှု အရှိန်မြှင့်တင်ခြင်း)

အစိုးရသည် စီဒေါပန်းတိုင်ကို ရောက်ရှိနိုင်ရန်နှင့် အမျိုးသမီးများ တန်းတူညီမျှမှုများ ရရှိနိုင်ရန်အတွက် စီဒေါကော်မတီမှ ၂၀၀၈ ခုနှစ်တွင် တောင်းဆိုခဲ့သည့် ယာယီအထူးစီမံချက်များကို ပြဌာန်းမှု မရှိသေးပေ။^{၁၅}

အကြံပြုချက်များ

- စီဒေါမှ ချမှတ်ထားသော အမျိုးသမီးလူ့အခွင့်အရေးများ၊ ဥပမာအားဖြင့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုမှ ကင်းလွတ်ရန်၊ နိုင်ငံရေးနှင့် လူမှုရေးနယ်ပယ်များတွင် ပါဝင်နိုင်သော အရည်အချင်းများ မြင့်မားလာစေရန်၊ အမျိုးသမီးများ ဥပဒေပြုရေး၊ နိုင်ငံရေးနှင့် စီမံခန့်ခွဲရေးဌာနများတွင် အနည်းဆုံး ၃၀% ခွဲတမ်းစနစ်ဖြင့် အချိုးကျ ပါဝင်နိုင်ရန် တို့အတွက် အစိုးရမှ ယာယီအထူးစီမံချက်များကို ပြဌာန်းပေးရန်။
- နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေးနှင့် လူမှုရေးနယ်ပယ်များတွင် ယာယီအထူးစီမံချက်များအား လက်တွေ့ကျစွာ အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် နည်းဥပဒေနှင့် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများ ချမှတ်ပေးရန်နှင့် အကောင်အထည်ဖော်ရန် ပျက်ကွက်ပါက သင့်လျော်သော အပြစ်ပေးရန်။

၇။ ပုဒ်မ ၅ (လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ပုံသေသတ်မှတ်မှု အခန်းကဏ္ဍများနှင့် ပုံစံခွက်တွင်း ထည့်သွင်းဆက်ဆံခြင်း)

မြန်မာနိုင်ငံလုံးတွင် ဓလေ့ထုံးတမ်းနှင့်အညီ ပြဌာန်းထားသည့် ဥပဒေများနှင့် ၎င်းအလေ့အကျင့်များကို သုံးသပ်လေ့လာသောအခါ အမျိုးသမီးများသည် အမျိုးသားများထက် ပိုမိုနိမ့်ကျသော အဆင့်တွင် ရှိနေသည်ကို တွေ့မြင်ရသည်။ အစိုးရမှ ထုတ်ပြန်ချက်များနှင့် ဆန့်ကျင်စွာ ဓလေ့ထုံးတမ်းနှင့်အညီ ပြဌာန်းထားသည့် ဥပဒေများသည် နေရာပေါင်းစုံရှိ အမျိုးသမီးများအပေါ် ခွဲခြားဆက်ဆံထားသည်။ အထူးသဖြင့် အမွေဆက်ခံခြင်း၊ လက်ထပ်ထိမ်းမြားခြင်း၊ ပစ္စည်းဥစ္စာပိုင်ဆိုင်ခြင်းများနှင့် ကျန်းမာရေးနှင့် စပ်လျဉ်းသော ဥပဒေများ ဖြစ်သည်။^{၁၆} များသောအားဖြင့် ရှေးရိုးထုံးတမ်းအစဉ်အလာများနှင့် အလေ့အထများသည် ဥပဒေအရ ချမှတ်ထားသည့် အမျိုးသမီးအခွင့်အရေးများ ရှိနေသော်လည်း ဆက်လက်၍ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုကို ဖြစ်ပေါ်နေစေသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ဥပဒေမှ ပြဌာန်းထားသော အမျိုးသမီးများ၏ လူ့အခွင့်အရေးများအား ကာကွယ်ရန် သေချာစွာ မပြုလုပ်သောကြောင့် ဖြစ်သည်။ အထူးသဖြင့် ကျေးလက်ဒေသအဆင့်များ၌ ဤသို့သော ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများကို တွေ့ရှိရပါသည်။ အချို့အခြေအနေတွင် မိမိသိသာများမှလည်း အပြုသဘော မဆောင်သော ကျားမဆိုင်ရာ ပုံစံခွက်တွင်းသို့ ထည့်သွင်းမှုနှင့် ၎င်းကဲ့သို့သော အယူအဆများ လွှမ်းမိုးသောကြောင့်ဖြစ်သည်။ အထက်ဖော်ပြပါ အခြေအနေများမှာ စာရွက်ပေါ်၌ ရေးသားဖော်ပြထားသည့် ဥပဒေများ အကျိုးသက်ရောက်မှုရှိရန်နှင့် အမျိုးသမီးများ ၎င်းတို့၏ အခွင့်အရေးနှင့် ပြဌာန်းထားသော ဥပဒေများအကြောင်း ပိုမိုသိရှိလာစေရန် တိုင်ကြားရေးရုံးများကို ထူထောင်ပေးခြင်းများအပါအဝင် အသိပညာပေးမှုများ များစွာလိုအပ်နေကြောင်း ထောက်ပြနေပေသည်။ အထူးသဖြင့် လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ၏ ယဉ်ကျေးမှုများအတွင်း အမျိုးသမီးများအပေါ် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများ နက်ရှိုင်းစွာ အမြစ်တွယ်နေသည့် နယ်စပ်ဒေသ၊ တိုင်းရင်းသားဒေသ၊ ကျေးလက်ဒေသများ၌ အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ပေးရန် အရေးတကြီး လိုအပ်နေပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတဝှမ်းလုံးတွင် တွေ့မြင်ရသော ယဉ်ကျေးမှုနှင့်စပ်လျဉ်း၍ အနှုတ်လက္ခဏာဆောင်သော ကျား/မရေးရာဆိုင်ရာ ပုံစံခွက်ထဲ ထည့်သွင်းထားသည့် သာဓကများ

အောက်ပါ သာဓကများသည် ယဉ်ကျေးမှု၊ ထုံးတမ်းအစဉ်အလာ၊ အလေ့အထများအရ အမျိုးသမီးများအပေါ် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများ ဖြစ်ပေါ်နေသည်ကို ဖော်ပြနေသည်။ အစိုးရမှထုတ်ပေးထားသည့် မှတ်ပုံတင်ကဒ်ပြားများတွင် အမျိုးသမီးများသည် မှီခိုဟုသာ သတ်မှတ်ထားခြင်း ခံရပါသည်။ အမျိုးသမီးများသည် အလုပ်ခွင်တွင် ဝင်ရောက်လုပ်ကိုင်သူ၊ ကိုယ်ပိုင်အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း ရှိနေသော်ငြားလည်း မှီခိုဟုသာ သတ်မှတ်ခြင်း ခံရပေသည်။ ကလေးသူငယ်များ၏ ကဒ်ပြားများ၌ ဖခင်၏ လက်မှတ်ထိုးခြင်းသာ လိုအပ်ပြီး

မိခင်လက်မှတ် မလိုအပ်ပေ။ ဤဥပဒေကို စစ်ပြေးဒုက္ခသည်စခန်းများ၌လည်း တွေ့ရခြင်းဖြစ်သည်။ နေထိုင်သူများ၏ စာရွက်စာတမ်းများ၌ ဖခင်အမည်တစ်ခုကိုသာ ဖော်ပြရန်လိုအပ်ပြီး၊ မိခင်အမည် ဖော်ပြရန် မလိုပေ။ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် ထုံးတမ်းအစဉ်အလာများကို ကိုးကားထားသော အလေ့အထများသည် လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေးဌာနနှင့် အခြားသော အစိုးရဌာနများ၌ အမျိုးသားများအား မှတ်ပုံတင်ရာတွင် အိမ်ထောင်ဦးစီးအဖြစ် ၎င်းတို့၏ အမည်နှင့်သာ စာရင်းသွင်းခြင်းကို အားပေးထားသည်။ ကယန်း၊ ကယား၊ ကရောနှင့် ကွတ်ကိုင်တိုင်းရင်းသားအုပ်စုများ၌ အမျိုးသမီးများ၏ မြေယာပိုင်ဆိုင်ခွင့်ကို ပိတ်ပင်ထားပါသည်။ ကရင်၊ ကချင်၊ ချင်းပြည်နယ်များတွင် မုဒိမ်းကျင့်ခံရသော အမျိုးသမီးများသည် ၎င်းတို့၏ ကျေးရွာမှ ထွက်ခွာခြင်းဖြင့် ကျေးရွာကို ပြန်လည်သန့်ရှင်းပေးရသည့် “ရွာသန့်ရှင်း ပြုလုပ်သည်” ဟူသော ဓလေ့များရှိပါသည်။ ရှေးရိုးဗုဒ္ဓဘာသာ လက်ခံကျင့်သုံးမှုများအရ Hgay-toe-boe (ရာသီလာချိန်တွင် အမျိုးသမီးများအား ရွာမှုကိစ္စများတွင် မပါဝင်နိုင်ရန် ကန့်ကွက်သကဲ့သို့)၊ ကရင်နီ/ကယားပြည်နယ်တွင် ရာသီပေါ်နေသော အမျိုးသမီးများအား ရွာအပြင်၌ တဲတစ်ခုတွင် ရွာသန့်ရှင်းရေး မထိခိုက်ရန် သီးသန့်နေထိုင်စေခြင်းများကိုလည်း တွေ့မြင်ရပါသည်။ အိမ်ထောင်မရှိဘဲ ကိုယ်ဝန်ရလာသော မိခင်လောင်းများအား ကရင်နီ၊ ကယားနှင့် ရှမ်းရွာများတွင် ရွာတွင်းမှ အပြင်သို့ နှင်ထုတ်ခြင်းကို ခံရပါသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ဤအမျိုးသမီးများသည် မသန့်စင်သည်ဟူသော သတ်မှတ်ထင်မြင်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။ [နောက်ဆက်တွဲအမှတ် ၁ ၌ ဤကျားမဆိုင်ရာ ပုံစံကွက်ထဲ ထည့်သွင်းထားသည့် သာဓကများ ညွှန်ပြထားသည်။]

အကြံပြုချက်များ

- အမျိုးသမီးများအပေါ် ခွဲခြားဆက်ဆံသည့် ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်စေတတ်သော ဓလေ့ထုံးတမ်းများ၊ ဥပဒေများနှင့် အလေ့အကျင့်များကို ပပျောက်သွားအောင် လုပ်ဆောင်ရန်။
- မြန်မာနှင့် ဒေသခံဘာသာစကားဖြင့် ကျား/မဆိုင်ရာ ရှုထောင့်ပါဝင်သော ကျောင်းစာသင်ရိုးညွှန်းတမ်းများနှင့် ပို့ချရေး သင်ထောက်ကူများကို ပြုစုထုတ်ဝေ၍ ကျောင်းများ၌ ပြဌာန်းပေးရန်အပြင် စီဒေါနှင့် အမျိုးသမီးလူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အချက်များ ပါဝင်ထည့်သွင်းပြီး ဆရာ/ဆရာမများအား ကျား/မရေးရာအကြောင်းအရာနှင့်ဆိုင်သော အသိပညာများ တိုးတက်လာစေရန်နှင့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများ နားလည်လာစေရန်၊ လုံလောက်သော သင်တန်းများကို ပုံမှန် ပို့ချပေးရန်။
- စီဒေါကော်မတီ၏ ၂၀၀၈ ခုနှစ် အကြံပြုချက်များအရ (အပိုဒ်ငယ် ၂၁) အမျိုးသမီးများအပေါ် ခွဲခြားဆက်ဆံသော ယဉ်ကျေးမှုများ၊ ဓလေ့ထုံးစံများ၊ အလေ့အကျင့်များ၊ ပုံသေသတ်မှတ်ချက်များကို ပြောင်းလဲလာစေရန်နှင့် ပပျောက်စေရန်အတွက် အမျိုးသမီးစွမ်းရည်မြှင့်တင်ရေးလုပ်ငန်းများအား တီဗွီ၊ သတင်း၊ မီဒီယာများမှတစ်ဆင့် လုပ်ဆောင်ခြင်းများ အပါအဝင် ပြည့်စုံသည့် မဟာဗျူဟာနည်းလမ်းများနှင့် အစီအစဉ်များ ချမှတ်ရေးဆွဲ၍ တိုးမြှင့်လုပ်ဆောင်သွားရန်။

၈။ ပုဒ်မ ၆ (လူကုန်ကူးမှု)

၂၀၀၅ ခုနှစ်မှစ၍ လူကုန်ကူးမှု တားဆီးကာကွယ်ရေး ဥပဒေကို အစိုးရမှ ပြဌာန်းခဲ့ပြီး၊ လူကုန်ကူးတားဆီးကာကွယ်ရေး ဗဟိုအဖွဲ့ကို ထူထောင်ခဲ့သည်။^{၁၇} ဤသို့ လုပ်ဆောင်နေသော်လည်း လူကုန်ကူးမှု ပြဿနာသည် မြန်မာနိုင်ငံတစ်ဝှမ်း၌ ဖြစ်ပေါ်နေဆဲပင် ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီး၊ ကလေးသူငယ်များအား အတင်းအဓမ္မ အလုပ်ခိုင်းစေရန်နှင့် လိင်အလုပ်သမားများအဖြစ် ကုန်ကူးခြင်းခံနေရသော မူရင်းနိုင်ငံတစ်ခုအနေဖြင့် ဆက်လက်ရပ်တည်နေဆဲဖြစ်သည်ကို တွေ့မြင်ရသည်။^{၁၈} “၂၀၀၈-၂၀၁၁ ခုနှစ်အတွင်း ထုတ်ပြန်ခဲ့သည့် အမေရိကန် နိုင်ငံခြားရေးဌာန၏ ‘လူကုန်ကူးမှု’ အစီရင်ခံစာ”^{၁၉} အဆင့် (၃) (အဆိုးဆုံးအဆင့်၌) သတ်မှတ်နေရာချခံခဲ့ရပြီးနောက်ပိုင်း၌၊ ၂၀၁၂ ခုနှစ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံသည် အဆင့် (၂) (စောင့်ကြပ်ကြည့်ရှုခံအဆင့်) နေရာသို့ ရောက်ရှိခဲ့ပြီး၊ ဤအဆင့် (၂) ၌ပင် နှစ်နှစ်တိုင် ရှိနေဆဲဖြစ်သည်။^{၂၀} မြန်မာနိုင်ငံသည် အဆင့် (၂) နိုင်ငံအဖြစ် ဆက်လက်ရပ်တည်နေရခြင်းမှာ လူကုန်ကူးမှုများ ဖြစ်ပေါ်နှုန်းမှာ ဆက်လက်မြင့်မားနေခြင်း၊ ပြစ်မှုကျူးလွန်သူအား အရေးယူမှု အားနည်းခြင်း၊ အစိုးရမှ လူကုန်ကူးခံရသော သူများအား ထောက်ပံ့ကူညီသော ဝန်ဆောင်မှု နည်းပါးခြင်းနှင့် လူကုန်ကူးမှုနှင့် ပတ်သက်သော ပြဿနာများအား အစိုးရမှ လုံလောက်သော သတင်းအချက်အလက်များဖြင့် မပံ့ပိုးနိုင်ခြင်းတို့ကြောင့်ဖြစ်သည်။^{၂၁} ဤနှစ်တွင် အစိုးရသည် အဆင့် (၁) နေရာသို့တက်လာခြင်း (သို့) အဆင့် (၃) နေရာသို့ ကျဆင်းနိုင်ချေ ရှိသည်။ ဒေသခံ လူကုန်ကူးမှု တိုက်ဖျက်ရေး အဖွဲ့အစည်းများမှ မြန်မာနိုင်ငံ၌ ဖြစ်ပွားနေသော အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်ခံရခြင်းများနှင့် ယင်းပြဿနာများကို

အောင်မြင်စွာ မကိုင်တွယ်နိုင်ခြင်းတို့ကြောင့်၊ အဆင့် (၃) နေရာ၌ ဆက်လက်ထားရှိရန် အကြံပေးတိုက်တွန်းခဲ့သည်။^{၂၀} အစိုးရမှ လူကုန်ကူးခြင်းများ ဖြစ်ပွားစေသော အခြေအနေများနှင့်ဆက်နွယ်နေသည့် အခြေခံအကြောင်းတရား ပေါင်းစုံအား ကုစားပေးနိုင်သည့် မဟာဗျူဟာတစ်ခုကို ထူထောင်နိုင်မှသာ လူကုန်ကူးခြင်းပြဿနာကို အောင်မြင်စွာ ဖြေရှင်းနိုင်မည် ဖြစ်သော်လည်း အစိုးရ၏ ဆန္ဒမရှိမှုနှင့် လုပ်ဆောင်နိုင်စွမ်းအား မရှိမှုတို့ကို ကြည့်ခြင်းအားဖြင့် ထိုအခြေအနေများ ဖြစ်ပေါ်လာစေရန် နှောင့်နှေးကြာမြင့်နိုင်ကြောင်း သက်သေပြနေပေသည်။

လူကုန်ကူးမှုများကို ဖန်တီးပေးနေသည့် နောက်ခံအခြေအနေအကြောင်းတရားများအား အောင်မြင်စွာ မကိုင်တွယ်နိုင်ခြင်း

အစိုးရ၏ လူကုန်ကူးတိုက်ဖျက်ရေး လုပ်ဆောင်မှု မအောင်မြင်ရခြင်း အကြောင်းအရင်း တချို့မှာ လူကုန်ကူးခြင်းကို ဖန်တီးပေးနေသည့် အခြေခံပြဿနာကို ဖြစ်မြစ်မှ မကိုင်တွယ်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။ ပဋိပက္ခများ ကြာမြင့်စွာ ဖြစ်ပေါ်နေခြင်းနှင့် အစိုးရမှ ပဋိပက္ခဖြစ်နေသည့် ဒေသများ၌ လုံလောက်သော လူသားချင်း စာနာထောက်ထားသော ကူညီပံ့ပိုးမှုများအပေါ် ကန့်သတ်ချက်များရှိနေခြင်းသည် တစ်ဦးချင်း အနေဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ အစုအဝေးလိုက်သော်လည်းကောင်း ပြည်တွင်းရှိ နေရပ်ဒေသများကို စွန့်ခွာကာ ရွှေ့ပြောင်းခြင်းများသည် အမျိုးသမီးများနှင့် အမျိုးသမီးငယ်များ၏ ဘဝ၌ လူကုန်ကူးခံရနိုင်မှု အခြေအနေများကို များစွာဖန်တီးပေးသည်။^{၂၁} နယ်စပ်ဒေသများတွင် စီးပွားရေး ကြပ်တည်းမှုများသည် လူကုန်ကူးမှု ပြဿနာအား လောင်စာဆီ ထိုးပေးသကဲ့သို့ ဖြစ်ပေါ်နေခြင်းကို အစိုးရမှ ၎င်း၏ အစီရင်ခံစာ၌ အသိအမှတ်ပြုထားသည်။^{၂၂} စီးပွားရေး မဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ခြင်း၊ အစိုးရမှ လူမှုဖူလုံရေး ဝန်ဆောင်မှုများ မပြုလုပ်ပေးခြင်းနှင့် နည်းပါးသော အလုပ်အကိုင် အခွင့်အလမ်းများသာရှိခြင်း၊ ပြည်တွင်းစီးပွားရေး အခြေအနေသည် အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများနှင့် ကြီးကျယ်စွာ ကွဲပြားခြားနားမှုကြောင့် ရွှေ့ပြောင်းအလုပ်သမားများသည် ပိုမိုကောင်းမွန်သော ဘဝတစ်ခုကို ရနိုင်မည် ဆိုသော မျှော်လင့်ချက်ဖြင့် နေရပ်စွန့်ခွာကာ လူမှောင်ခို ခိုးသွင်းပေးသူများလက်ထဲ ရောက်ရှိလာသည့် အခြေအနေများ ဆီသို့ တွန်းပို့နေသည်။^{၂၃} နောက်အကြောင်းအရင်းတစ်ခုမှာ ဖခင် (သို့) အစ်ကို၊ မောင်များ၏ မူးယစ်ဆေးဝါးသုံးစွဲခြင်းကြောင့် မိသားစုများအပေါ် ကျယ်ပြန့်စွာဆိုးကျိုးသက်ရောက်မှုများသည် အချို့သောအမျိုးသမီးများနှင့် မိန်းကလေးများအား မိသားစုဘဝ ရှင်သန်ရပ်တည်ရန် တာဝန်ယူရသည့် အခြေအနေသို့ တွန်းပို့နေသည်။ မူးယစ်ဆေးဝါး သုံးစွဲရန် အချို့သော ဖခင်များမှ ၎င်းတို့၏ သမီးများအား လူကုန်ကူးသူများထံ ရောင်းစားသော သတင်းများလည်းရရှိခဲ့သည်။^{၂၄} နောက်ဆုံး အကြောင်းအရင်းဖြစ်သည့် သဘာဝ ဘေးအန္တရာယ်ကျရောက်သော အချိန်အခါ၌ အစိုးရမှ လုံလောက်သော လူမှုဖူလုံရေးများဖြင့် မတုံ့ပြန်ခြင်းသည်လည်း လူကုန်ကူးမှုကို လောင်စာဆီ ထိုးပေးနေသည်။

အထက်ပါ အခြေအနေတစ်ခုချင်းစီသော်လည်းကောင်း၊ စုပေါင်း၍သော်လည်းကောင်း ဖြစ်ပေါ်နေခြင်း၏ သက်ရောက်မှု အနေဖြင့် ကျန်းမာရေး၊ ပညာရေးနှင့် အခြေခံဝန်ဆောင်မှုများအား ငွေကြေးနှင့် ဝယ်ယူရသောကြောင့် မိသားစုများ၏ စီးပွားရေး ကြပ်တည်းမှုကို ဖြစ်ပေါ်စေသည်။ ဤကဲ့သို့ အခြေအနေများသည် အထူးသဖြင့် အမျိုးသမီးနှင့် အမျိုးသမီးငယ်များအား နိုင်ငံခြား၌ အလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်း ရှာဖွေရန် တွန်းပို့နေသည်။ ထိုင်း၊ တရုတ်၊ စင်ကာပူ၊ မလေးရှားနိုင်ငံများသို့ ရွှေ့ပြောင်းသွားသည့် အမျိုးသမီးနှင့် အမျိုးသမီးငယ်များသည် လိင်လုပ်သမားအဖြစ်၊ အိမ်ဖော်အလုပ်သမားအဖြစ် အမြတ်ထုတ် တွန်းပို့ခံရခြင်းများ မကြာခဏ ကြုံတွေ့ရသည်။^{၂၅} **[နောက်ဆက်တွဲအမှတ် ၂၅ သက်ဆိုင်ရာ အချက်အလက်ကို ကြည့်နိုင်သည်။]**

အထူးသဖြင့် ရှမ်းပြည်မြောက်ပိုင်း၊ ပလောင်နှင့် ကချင်ပြည်နယ်ရှိ ပြည်တွင်းနေရပ်စွန့်ခွာတိမ်းရှောင်သူများ (IDPs) စခန်းများ၌ အခြေအနေများသည် အလွန်ဆိုးဝါးသည်။ ထို့ကြောင့် ဤစခန်းများတွင်းရှိ အမျိုးသမီးများသည် ဘဝလုံခြုံရေး အာမခံချက်နှင့် ၎င်းတို့အတွက် အသက်မွေဝမ်းကျောင်းလုပ်နိုင်သော အလုပ်တစ်ခု ရှာပေး မည်ဟု ကတိပြုတတ်သည့် လူပွဲစားများ၏ သားကောင်ဘဝသို့ အလွယ်တကူ ရောက်ရှိတတ်ကြသည်။ သာဓကအားဖြင့် ကချင်ပြည်နယ် IDPs စခန်းအနီးရှိ လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေးရုံးများသည် ပဋိပက္ခဖြစ်ပေါ်နေခြင်း၏ ရလဒ်တစ်ခုအနေဖြင့် ပိတ်ထားရသည်။ IDPs စခန်းများမှ အနီးရှိ လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေးရုံးများဆီသို့ ရောက်ရှိရန်မှာလည်း လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေး မကောင်းသောကြောင့်၊ လမ်းများ ပိတ်ဆို့မှုကြောင့်နှင့် ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေသော ပဋိပက္ခများကြောင့် မဖြစ်နိုင်ပေ။ တရားဝင် ခရီးသွား စာရွက်စာတမ်းများ မရရှိနိုင်သောကြောင့် IDPs အများစုသည် နယ်စပ်ဒေသကို ကျော်လွန်ပြီး ခရီးသွားရန်အတွက် လူခိုးသွင်းပေးသူများအား ရှာဖွေပြီး အရဲစွန့်ခြင်းများကို ပြုလုပ်ရန် တွန်းအားပေးခြင်း ခံရသည်။^{၂၆} ပို၍ဆိုးရွားစေသောအချက်မှာ ရွှေ့ပြောင်း အလုပ်သမားအဖြစ် နိုင်ငံခြားသို့ ရောက်ရှိသောအခါ တရားမဝင် ဘဝဖြင့် အလုပ်မရနိုင်ခြင်းနှင့် အခြေခံအခွင့်အရေးများ ချိုးဖောက်ခံရရန် အားနည်းချက်များ ဖြစ်လာပေသည်။^{၂၇} ဤပြဿနာနှင့်စပ်လျဉ်း၍ အမျိုးသမီးနှင့် အမျိုးသမီးငယ်များ၌ အထူးသဖြင့် လူကုန်ကူးခံရနိုင်သည့် အန္တရာယ်များကျရောက်နိုင်ပေသည်။

ထိရောက်မှုမရှိသော အစိုးရ၏ မူဝါဒများနှင့် ဝန်ဆောင်မှုများ

၂၀၀၈ ခုနှစ် သုံးသပ်ချက်အရ ကော်မတီမှ လူကုန်ကူးမှုပျောက်ရေးဆိုင်ရာ တရားဥပဒေ သတင်းအချက်အလက်များနှင့် သင်တန်းများကို တရားရေးဆိုင်ရာနှင့် ဥပဒေဆိုင်ရာ အာဏာရှိသူများ၊ နယ်စပ်ရဲများ၊ လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေးအရာရှိများ၊ ပြည်သူ့အာဏာပိုင် အရာရှိများနှင့် လူမှုဝန်ထမ်းများအတွက် ပြည်တွင်းနေရာမျိုးစုံ၌ ပို့ချရန် အကြံပြုခဲ့သည်။^{၁၆} အစိုးရမှ ကော်မတီသို့ တင်သွင်းသော အစီရင်ခံစာတွင် အစိုးရမှ လူကုန်ကူးမှု တိုက်ဖျက်ရေးအတွက် သင်တန်းများ၊ အသိပညာပေး စကားပိုင်းများ၊ ဆွေးနွေးပွဲများကို ပြုလုပ်ရာတွင် အမေရိကန် ဒေါ်လာငွေ ၃၅၀,၀၀၀ နှစ်စဉ် ကုန်ကျခဲ့သည်။^{၁၇} ဤကဲ့သို့ ကြီးမား၍ ဆိုးရွားလှသော ပြဿနာတစ်ရပ်အား အစိုးရမှ တုံ့ပြန်ရာတွင် အသုံးပြုသော အရင်းအမြစ်များနှင့် မူဝါဒများ ဖြစ်ပေါ်တိုးတက်လာအောင် လုပ်ဆောင်ခြင်းများမှာ စိတ်ပျက်ဖွယ်ကောင်းလောက်အောင်ပင် လုံလောက်မှုမရှိပေ။ အစိုးရ၏ လုပ်ဆောင်ချက်များသည် ဤပြဿနာ ဖြစ်ပေါ်လာရန် ဖန်တီးပေးနေသော ဖြစ်ရပ်များ၊ ထိုပြဿနာ၏ အတိမ်အနက် (သို့) ဤပြဿနာ ဆက်လက်ဖြစ်ပွားရန် အားပေးနေသော အခြေအနေများအား ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းမှုမရှိ အပြင် လူကုန်ကူးခြင်းခံရသောသူများ၏ လိုအပ်ချက်များအား အစိုးရအာဏာပိုင်များမှ မသိမြင် (သို့) မဖြည့်ဆည်းပေး နိုင်ပေ။^{၁၈}

ကျေးလက်ဒေသများနှင့် တိုင်းရင်းသားနယ်မြေများတွင် အစိုးရ၏ လုပ်ဆောင်ချက်များ လက်လှမ်းမီမှု မရှိပေ။ လူကုန်ကူးခြင်း ခံရသူများ၏ မိသားစုဝင်များအတွက် ထောက်ပံ့ကူညီမှုနှင့် တရားမျှတမှု ဖော်ဆောင်ရေးများတွင် အကန့်အသတ်များ ဖြစ်နေသည့်အပြင် လူ့အသိုင်းအဝိုင်းအတွင်း၌ သာဓာတုဖြစ်စွာ ပြန်လည်နေထိုင်နိုင်ရေးသည်လည်း ခက်ခဲနေသေးသည်။^{၁၉} အစိုးရမှ ကော်မတီထံ အစီရင်ခံစာတင်ရာတွင် ၂၀၁၅ ခုနှစ်၌ စုစုပေါင်း လူကုန်ကူးခြင်းခံရသော အမျိုးသမီး (၁၀) ဦးအား ပြန်လည်ထူထောင်ပေးရာတွင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၆,၅၀၀ ခန့်သုံးစွဲခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် ၎င်းငွေပမာဏသည် မည်သည့် အတိုင်းအတာနှင့်မဆို လွန်စွာနည်းပါးပေသည်။ အစိုးရမှ ၎င်း၏ လူကုန်ကူးမှုကာကွယ်ရေး လုပ်ဆောင်ချက်များအကြောင်း ကြေငြာနေသော်လည်း တိုင်းရင်းသားနယ်မြေများ၌ လုပ်ငန်း အကောင်အထည်ဖော်မှုမှာ မရှိသလောက်နည်းပါး၍ ထိရောက်မှုမရှိလှပေ။ ၎င်းလုပ်ဆောင်ချက်များမှာ ရံဖန်ရံခါ တစ်ကြိမ်တည်း ပြုလုပ်သည့် အခမ်းအနားများသာဖြစ်သည့် အပြင် အသိပညာပေး အထောက်အကူပြုပစ္စည်းများဖြစ်သော လက်ကမ်းစာစောင်နှင့် သတင်းအချက်အလက်များသည် ကျေးလက်အဆင့်သို့ မရောက်ရှိသည့်အပြင် တိုင်းရင်းသားဘာသာ စကားနှင့်လည်း အဆင့်သင့်မရှိနိုင်ပေ။^{၂၀} သို့ပါ၍ အမျိုးသမီးအသင်းအဖွဲ့များ၊ ဘုရားကျောင်းများစသည့် ဒေသခံ အသင်းအဖွဲ့များမှ ထောက်ပံ့အားပေးခြင်းနှင့် ပညာပေး ထောက်ပံ့ကူညီပစ္စည်းများ ထုတ်ဝေဖြန့်ဖြူးခြင်းများအား အများဆုံးပြုလုပ်ပေးနေရသည်။^{၂၁} ကံမကောင်းစွာပင် လူကုန်ကူးမှု တိုက်ဖျက်ရေး လုပ်ငန်းစဉ်များ၌ မဟာဗျူဟာရေးဆွဲခြင်း၊ သတင်းအချက်အလက်စာစောင်များ ပြုစုထုတ်ဝေခြင်းများ တွင် ဒေသခံ အမျိုးသမီး အသင်းအဖွဲ့များသည် ထည့်သွင်းခြင်းမခံရပေ။ ရှေ့တန်းမှ လုပ်ဆောင်သူများအား ထည့်သွင်း ပါဝင်စေခြင်းနှင့် လူကုန်ကူးမှုတိုက်ဖျက်ရေး အသုံးစရိတ်ပမာဏအား ပိုမိုတိုးမြှင့်ခြင်းဖြင့်၊ ကျေးလက်အဆင့်၌ ထိရောက် သော မဟာဗျူဟာ မူကြမ်းရေးဆွဲရာတွင် ဤအဖွဲ့များသည် အစိုးရအား အကူအညီပေးနိုင်ပေသည်။

ကျူးလွန်သူများမှ တာဝန်ခံမှု၊ တာဝန်ယူမှု ကင်းမဲ့ခြင်း

အစိုးရအစီရင်ခံစာတွင် ဖော်ပြထားချက်များနှင့် ဆန့်ကျင်စွာ အစိုးရမှ လူကုန်ကူးမှု ကျူးလွန်သူများအား ထိရောက်သော အပြစ်ပေးအရေးယူမှု မရှိသလောက် နည်းပါးနေပါသည်။^{၂၂} လူကုန်ကူးခံရသူများ၏ တိုင်ကြားမှုအဆင့်ဆင့်ကို နားလည်မှု နည်းပါးခြင်းသည် အစိုးရ၏ ပညာပေးရေး လုပ်ငန်းစဉ်များမထိရောက်ခြင်း၊ ကန့်သတ်မှုများ ရှိနေခြင်းကို ဖော်ပြနေသည်။ သာဓကအားဖြင့် အစိုးရ၏ လူထုပညာပေးရေးအတွက် ထုတ်ဝေထားသော အထောက်အကူဖြစ် စာရွက် စာစောင်များမှာ မြန်မာဘာသာဖြင့်သာ ရေးသားထားပြီး၊ သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းရင်းသားဘာသာစကားများသို့ ဘာသာပြန် ပေးခြင်းမရှိပေ။ တိုင်ကြားမှုအဆင့်ဆင့်သည် ရှုပ်ထွေးပြီး၊ အချိန်ကြာလေ့ရှိသည်။ မကြာခင် ကြုံတွေ့ရသော အချက်မှာ တိုင်ကြားချိန်မှ အရေးယူချိန်အထိ ကြာရှည်စွာ စောင့်ဆိုင်းရခြင်း ဖြစ်သည်။ တိုင်ကြားရန် ဖုန်းလိုင်းများ အဆင်သင့် မရှိခြင်း၊ ခေါ်ဆိုရမည့်ဖုန်းများ ဆက်သွယ်မှုပြင်ပသို့ ရောက်ရှိနေခြင်း စသည်ဖြင့် မခက်ခဲသင့်သော အမှုများကို တွေ့ကြုံ ရခြင်းသည် အရေးပေါ်လိုင်းများကို အလွယ်တကူ ခေါ်ဆိုတိုင်ကြားရန် အဟန့်အတားဖြစ်စေသည်။ ထို့အပြင် လူကုန်ကူးမှုခံရသော ကလေးသူငယ်များ၏ မိဘများ၌ လိုအပ်သော သတင်းအချက်အလက်များ မရှိသောကြောင့်လည်း အလွယ်တကူ တိုင်ကြားရန် မဖြစ်နိုင်ပေ။ လူကုန်ကူးခံရသူများအပေါ် ကာကွယ်ခြင်း (သို့) တရားဥပဒေနှင့်အညီ ဆောင်ရွက်မှုအတွက် လျော်ကြေးများ မပေးသောကြောင့်လည်း တိုင်ကြားရန် တွန့်ဆုတ်ကြသည်။^{၂၃}

လုံလောက်သော သင်တန်းပို့ချခြင်းများ မရှိခြင်း၊ နိုင်ငံရေးဆန္ဒ (တာဝန်သိစိတ်)နှင့် လာဘ်စားမှုများ၏ ရလဒ် တစ်ခုမှာ

အာဏာပိုင်များနှင့် ရဲအရာရှိများအား ထောက်ပံ့မှုကူညီမှုရရှိရန် အားကိုး၍ မရခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ ဒေသခံရဲများသည် ယေဘုယျအားဖြင့် လူကုန်ကူးမှု စစ်ဆေးစုံစမ်းရေးများကို မြန်ဆန်စွာ မလုပ်သည့် အပြင်၊ စုံစမ်းရေးစတင်ရန် လူထုက တိုင်ကြားတောင်းဆိုမှသာ စတင်လှုပ်ရှားရန် စောင့်ဆိုင်းနေကြသည်။ ရဲ၊ အခြားအစိုးရအရာရှိများနှင့် လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေး အရာရှိများပင်လျှင် လူကုန်ကူးခံရနိုင်သော သူများ၏ လက္ခဏာများကို ကြိုတင်မရိပ်စားနိုင်ခြင်းသည် လိုအပ်သော သင်တန်းပို့ချမှုများ မရရှိသောကြောင့်ဖြစ်ပြီး လူကုန်ကူးခံရပြီး နောက်ပိုင်းမှသာ အကူအညီပေးနိုင်ကြသည်။^{၃၇} ဤအာဏာပိုင်များသည် လူကုန်ကူးမှု အခြေအနေ တစ်ရပ်ပေါ် မူတည်ပြီး အမြတ်ထုတ်၊ လာဘ်စားရန် လွယ်ကူပြီး၊ အကယ်၍ ရာဇဝတ်မှု ကျူးလွန်သူသည် လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းအတွင်း အာဏာရှိသူဖြစ်နေလျှင် အရေးယူမှုများ မပြုလုပ်ပေ။ သေချာစွာ စုစည်းဖွဲ့စည်းထားခြင်းမရှိသော ရာဇဝတ်မှုစုံစမ်းရေး အစီအစဉ်များ၊ လူကုန်ကူးခံရသူများအား အကူအညီပေး ဝန်ဆောင်မှုများ မရှိခြင်း၊ မိသားစုများမှ ကိုယ်တိုင်ကိုယ်ကျ ငွေကြေးစိုက်ထုတ်ပြီး ပျောက်ဆုံးနေသူများအား ရှာဖွေရ မည့်၊ ပြန်လည်ရွေးချယ်ရမည့် အခြေအနေများသည် လူကုန်ကူးခံရသည့် အမှုကိစ္စများကို တိုင်ကြားရန်အတွက် စိတ်ဓါတ်ကျဖွယ်အခြေအနေတစ်ခု ဖြစ်စေသည်။ ထို့အပြင် လူကုန်ကူးမှု ကျူးလွန်သူများအပေါ် တရားစွဲရာတွင် လာဘ်စားမှုနှင့် ဘက်လိုက်မှုများကို ထင်ရှားစွာ တွေ့မြင်နေရ ဆဲဖြစ်သည်။ အကယ်၍ လူကုန်ကူးမှု ကျူးလွန်သူသည် အာဏာပိုင်များနှင့် ဆက်စပ်မှုရှိပါက ရဲများသည် စုံစမ်းစစ်ဆေးရေးကို လျော့ပေါ့စွာ လုပ်ကိုင်သည်။^{၃၈} အနီးကပ် လေ့လာစောင့်ကြည့်သူတစ်ဦးမှ “မြန်မာနိုင်ငံရှိ တရားဥပဒေ ခိုင်မာဖို့ လုပ်ဆောင်တဲ့ အစိုးရဌာနတွေ အားနည်းတယ်၊ အသင်းဝင် နိုင်ငံတွေနဲ့ အပြည့်အဝ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုမရှိဘူး၊ လာဘ်ပေးလာဘ်ယူမှုကို တိုက်ဖျက်ဖို့ လုံလောက်တဲ့ အဖွဲ့အစည်းနဲ့ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းတွေ မရှိဘူး၊ ပြီးတော့ နိုင်ငံအဆင့် လွတ်လပ်ပြီး တရားမျှတတဲ့ ခိုင်မာတဲ့ တရားဥပဒေ စနစ်တွေ မရှိဘူး” ဟု သုံးသပ်ပြောဆိုခဲ့သည်။^{၃၉} ထို့ကြောင့် အစိုးရသည် ကော်မတီ၏ ၂၀၀၈ ခုနှစ်မှ အကြံပြုချက်ဖြစ်သော “လူကုန်ကူးမှု ကျူးလွန်သူများအား အရေးယူပြီး၊ အပြစ်ဒဏ်ချမှတ်ပေးရန်နှင့် လူကုန်ကူးခံရသူများအား ကူညီထောက်ပံ့ ကာကွယ်ပေးရန်” ကို အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် လွန်စွာအားနည်းနေသည်ကို တွေ့ရှိရသည်။^{၄၀}

အကြံပြုချက်များ

- တာဝန်ယူမှုပိုင်း၌ ပိုမိုအားကောင်းလာပြီး၊ လူကုန်ကူးမှု ကျူးလွန်သူများအပေါ် တရားဥပဒေအရ ထိရောက်စွာ အပြစ်ပေးအရေးယူကာ လာဘ်ပေးလာဘ်ယူမှုများကို အမြစ်ဖြတ် ချေမှုန်းပေးရန်၊ ဥပဒေနှင့် ဆီလျော်စွာ ရာဇဝတ်မှုကျူးလွန်သူများအား အပြစ်ဒဏ်ချမှတ်ပြီး၊ ၎င်းတို့၏ ရာထူးကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဥစ္စာစည်းစိမ်များ ကြောင့်လည်းကောင်း မည်သို့ အခြေအနေမျိုး၌ပင်ဖြစ်စေ အပြစ်မှ လွတ်ငြိမ်းခွင့် မပေးရန်။
- လူကုန်ကူးမှုတွင် တိုက်ရိုက် (သို့) သွယ်ဝိုက်ပြီး ဆက်စပ်လျက်ရှိသော တပ်မတော်ဝန်ထမ်းများနှင့် အစိုးရ အာဏာပိုင်များကို ကြီးလေးသော အပြစ်ဒဏ်ပေးရန်၊ လူကုန်ကူးမှု ကိစ္စများကို ကိုင်တွယ် ဖြေရှင်းရာတွင် အမှုအား ပေါ့ဆစွာ ကိုင်တွယ်သူနှင့် အကာအကွယ်ပေးမှုတွင် ပေါ့ဆသူများကိုပါ အပြစ်ပေးအရေးယူရန်။
- အိမ်နီးနားချင်းနိုင်ငံများနှင့် နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် ခရီးသွားခြင်းများနှင့်စပ်လျဉ်းသော လုပ်ထုံးလုပ် နည်းများအား နှစ်နိုင်ငံ သဘောတူစာချုပ်များ ချုပ်ဆိုရန်နှင့် ၎င်းစာချုပ်များနှင့် ယင်းတို့၏ တာဝန်ဝတ္တရားများအား လူကုန် ကူးခံရသော လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းမှ ပြည့်ဝစွာ သိရှိလာနိုင်ရန် ပညာပေး လှုပ်ရှားမှုများ ပြုလုပ်ပေးရန်။
- လူကုန်ကူးခြင်းခံရသူများထံသို့ ထိရောက်သော ကူညီမှုများ ရရှိမှု သေချာစေရန်၊ လူကုန်ကူးခြင်း ခံရသူများ အား ၎င်းတို့၏ဇာတိအား ပြန်လည်ပို့ဆောင်ပေးရန်နှင့် လူကုန်ကူးခြင်းခံရသူများ၏ဘဝ ပြန်လည်ထူထောင် နိုင်ရန် ထောက်ပံ့မှုများ လုပ်ဆောင်ပေးရန်။ (ဥပမာ- အသက်မွေးဝမ်း ကျောင်းသင်တန်း)
- လူကုန်ကူးမှုဖြစ်ပွားစေသော အခြေအနေများနှင့်ဆိုင်သော သတင်းအချက်အလက်များကို ဘက်လိုက်မှု မရှိဘဲ စစ်မှန်သော၊ သင့်လျော်သော၊ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် ဟန်ချက်ညီသော နောက်ဆုံးရ သတင်းအချက်အလက် အကြောင်းအရာများကို ဖြန့်ချိပေးရန်နှင့် လူကုန်ကူးမှုနှင့် စပ်လျဉ်းသော ကျောင်းစာသင်ရိုးညွှန်း တမ်းတစ်ခု ဖော်ဆောင်ထုတ်ရန်။
- လူကုန်ကူးမှု ကာကွယ်ရန်အတွက် ထိရောက်သော အသိပညာပေးရေး လုပ်ငန်းများ လုပ်ကိုင်နိုင်စေရန် လုံ လောက်သော ဘဏ္ဍာငွေများ ချမှတ်ပေးရန်၊ ရေဒီယိုအစီအစဉ်နှင့် အထောက်အကူပြု စာစောင်များကို တိုင်းရင်းသားဘာသာများဖြင့် ပြင်ဆင်ပေးရန်နှင့် စာမတတ်မြောက်သူများအတွက် သင့်လျော်သလို ပြင်ဆင်ပေးရန်။
- လူကုန်ကူးခံရသူများအား ကန့်သတ် တားမြစ်မှုများမရှိဘဲ လူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းများနှင့် အမျိုးသမီးအဖွဲ့ အစည်းများမှ ကူညီနိုင်ရေးအတွက် ခွင့်ပြုချက်ပေးရန်နှင့် ယင်းအဖွဲ့အစည်းများအား အစိုးရ၏ လူကုန်ကူးမှု ဆန့်ကျင်ရေး မူဝါဒများ ရေးဆွဲရာတွင် ထည့်သွင်းပါဝင်စေရန်။

- နိုင်ငံတကာ အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများအပေါ် အစိုးရမှ ဝင်ရောက်စွက်ဖက်ခြင်းမရှိပဲ ၎င်းတို့အား လူကုန်ကူးမှု ဆန့်ကျင်ရေး အစီအစဉ်များအား လွှပ်လပ်စွာ စောင့်ကြည့်စစ်ဆေးနိုင်ခွင့်ပြုရန်နှင့် အစိုးရမှ လူကုန်ကူးမှု ဆန့်ကျင်ရေးနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ကတိပြုထားသော ဒေသဆိုင်ရာနှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကတိကဝတ် များအပေါ် ဖြည့်ဆည်းဆောင်ရွက်မှု သေချာစေရေးအတွက် စောင့်ကြည့်ဝေဖန်ခွင့်ပြုရန်။
- လူကုန်ကူးခြင်းခံရသော အမျိုးသမီးများနှင့် အမျိုးသမီးငယ်များအတွက် လုံလောက်သော ကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှုများ၊ နှစ်သိမ့်ဆွေးနွေးခြင်းများ၊ ငွေကြေးအထောက်အပံ့များ၊ နေထိုင်ရေးနှင့် အနာဂါတ် သင်တန်း အခွင့်အလမ်းများအပြင် အခမဲ့ ဥပဒေ ဝန်ဆောင်မှုများဖြင့် အထောက်အပံ့ပေးရန်။
- လူကုန်ကူးခံရသော အမျိုးသမီးများနှင့် အမျိုးသမီးငယ်များ၏ အခွင့်အရေးနှင့် စိတ်ဆန္ဒကို အချိန်တိုင်း လေးစားရန်။
- အစိုးရ၏ မူဝါဒမှတစ်ဆင့် လူကုန်ကူးမှု ဖန်တီးပေးနေသော ဖြစ်ရပ်များ ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန်။ သာဓကအားဖြင့် အမျိုးသမီးများနှင့် အမျိုးသမီးငယ်များအတွက် ပညာရေးနှင့် စွမ်းရည်မြှင့်တင်ရေး အစီအစဉ်များ ရရှိနိုင်ရေး၊ အမျိုးသမီး ဘက်စုံ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်နိုင်ရန် အခွင့်အလမ်းများ ဖော်ထုတ်ရေး၊ စီးပွားရေး အခွင့်အလမ်းများနှင့် မိမိနေရပ်၌ ဘဝရှင်သန်နိုင်သော အခွင့်အလမ်းများ ဖန်တီးရေး၊ ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေသော ပဋိပက္ခများ ဖြေရှင်းရေး၊ မြေယာများ အတင်းအဓမ္မ သိမ်းယူခြင်းများ ပပျောက်ရေးနှင့် ဆိုးကျိုးသက်ရောက်စေသော အစိုးရ စီမံကိန်းလုပ်ငန်းများ ရပ်တန့်ရန်။

၉။ ပုဒ်မ ၁၀ (ပညာရေး)

ဤနှစ်သည် ရေရှည်ပညာရေး စီမံကိန်း၏ ၁၄ နှစ်မြောက်ဖြစ်သော်လည်း အစိုးရမှ အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီးများအတွက် လုံလောက်သော ပညာရေးစနစ် အကောင်အထည်ဖော်ရာ၌ အောင်မြင်မှု မရှိခြင်းသည် ချပေးသော ဘဏ္ဍာငွေ မလုံလောက်ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သည်။^{၇၁} အမျိုးသမီးများနှင့် အမျိုးသမီးငယ်များသည် ပိုမိုများပြားသော ပညာရေး အတားအဆီးများကို အမျိုးသားများနှင့်အမျိုးသားငယ်များထက်ပင် ဆက်လက်ကြုံတွေ့နေရသည်။ အစိုးရမှ ဤသို့သော အတားအဆီးများကို လက်တွေ့ကိုင်တွယ် ဖြေရှင်းပေးခြင်း မရှိပေ။ အမှန်တကယ် ၂၀၁၄ ပညာရေး ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးဥပဒေ၌ ကျား/မ တန်းတူညီမျှရေး သဘောတရားကို ထည့်သွင်းထားခြင်းမရှိပေ။^{၇၂} ကျေးလက်ဒေသများတွင် ပညာရေးအတွက် အတားအဆီးများ ပိုမိုထင်ရှားစွာ ဖြစ်ပေါ်စေရသည့်အကြောင်းမှာ လူမျိုးစု ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားခြင်း၊ အိုးအိမ်များ ဖယ်ရှားခံရခြင်း၊ ဖိုဝါဒကြီးစိုးသော လူ့အသိုင်းအဝိုင်း၏ သတ်မှတ်ထားသော တန်ဖိုးများကြောင့်ဖြစ်ပြီး ထိုအခြင်းအရာများသည် မိန်းကလေးငယ်များ၏ ပညာရေး အခွင့်အလမ်းများ ရရှိနိုင်မှုများအပေါ် အဟန့်အတား ဖြစ်စေသည်။ သို့ဖြစ်ပါ၍ စီဒေါ့ ကော်မတီသို့ နောက်ဆုံးအစီရင်ခံစာ တင်သွင်းခဲ့သည့် အချိန်မှ ယခုချိန်တိုင်အောင် အမျိုးသမီးများအတွက် ပညာရေးသည် တိုးတက်မှု နည်းပါးသေးသည်။

ပညာရေးအတွက် လိုအပ်သော ဘဏ္ဍာငွေခွဲတမ်းမရှိခြင်း

၂၀၀၈ ခုနှစ်တွင် ကော်မတီမှ အကြံပြုခဲ့သည့် "အမျိုးသမီးများအတွက် ပညာရေးမြှင့်တင်ရန်" အချက်ကို အကောင်အထည်ဖော်မှုများ အားနည်းနေသည့်အပြင် ၂၀၀၈ ခုနှစ်မှ ယခုချိန်တိုင် ပညာရေး ဘဏ္ဍာငွေအား အနည်းသာ တိုးမြှင့်ခဲ့သည်။^{၇၃} ၂၀၁၃ ခုနှစ်၌ အစိုးရချမှတ်ပေးခဲ့သော ပညာရေးအသုံးစရိတ်သည် ပြည်တွင်းဝင်ငွေ စုစုပေါင်း (GDP) ၏ ၁ ဒသမ ၅ ရာခိုင်နှုန်းသာရှိပြီး၊ ၎င်းသည် OECD နိုင်ငံများ၏ အသုံးစရိတ်ပျမ်းမျှ၏ တဝက်သာရှိသည်။^{၇၄} လုံလောက်သော ပညာရေး အသုံးစရိတ် မရရှိခြင်းသည် မိန်းကလေးများ၏ ပညာရေးအတွက် များစွာသော အဟန့်အတား ဖြစ်ပေါ်စေပြီး ရှိနေဆဲ အဟန့်အတားများကိုလည်း ပိုမိုဆိုးရွားလာစေသည်။

ကျောင်းများ လုံလောက်စွာမရှိခြင်းသည် ပညာရေးအရင်းအမြစ်များတွင် ကန့်သတ်ချက်များရှိခြင်း၏ ရလဒ်တစ်ခုသာ ဖြစ်သည်။ အစိုးရမှ ပညာရေး အစီအစဉ်များကို မြို့နယ်များအဆင့်ထိ တိုးချဲ့ထားသည်ဟု ပြောဆိုနေသော်လည်း လက်တွေ့တွင် ကျောင်းများ လွန်စွာနည်းပါးလျက်ရှိပါသည်။ အထူးသဖြင့် ကျေးလက်တောရွာများနှင့် တိုင်းရင်းသား နယ်မြေများ၌ လွန်စွာ နည်းပါးသည်။^{၇၅} လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေး မရှိခြင်း၊ အခြေခံအဆောက်အအုံ ရှားပါးခြင်းများ၊ ရံဖန်ရံခါ အာဏာပိုင်များ၏ ငွေအလွဲသုံးစားမှုကြောင့် ဖြစ်ပေါ်နေသည့် အခြေအနေများသည် ကျောင်းသူ/သားများ ပညာသင်ကြားခွင့်ရနိုင်ရန် အလွန်ခက်ခဲစေသည်။ အချို့ဒေသများတွင် ဘုန်းကြီးကျောင်းများ၌ အတန်းကျောင်းများဖွင့်ရသော အခြေအနေသို့ပင် တွန်းပို့ခြင်း ခံရသည်။ သို့ပါ၍ ကျေးလက်တောရွာများနှင့် တိုင်းရင်းသား နယ်မြေများရှိ မိသားစုများ

သည် ၎င်းတို့၏ သားသမီးများအား ကျောင်းပို့ဆောင်ရန် ငွေကုန်ကြေးကျများခြင်း (သို့) ကျောင်းပို့ရန် ခက်ခဲခြင်း စသည့် အဟန့်အတားဖြစ်နေပေသည်။

ပညာရေးဘဏ္ဍာငွေ လုံလောက်စွာ မရှိခြင်းသည် အရည်အသွေး ချို့တဲ့သော ကျောင်းဆရာ၊ ဆရာမများ ဖြစ်ပေါ်စေသည်။ အစိုးရမှ ငြင်းဆန်နေသော ကျောင်းဆရာ၊ ဆရာမများ ရရှိသော လစာငွေ အလွန်နည်းပါးခြင်းသည် ကျောင်းဆရာ၊ ဆရာမများအား မကြာခဏ အဝတ် လိုက်စားမှုများ လုပ်ဆောင်ရန် အားပေးမှုဖြစ်စေသည်။^{၆၆} သင်ကြားပို့ချခြင်း အဆင့် မမှီသောကြောင့် အစိုးရစာမေးပွဲများကို ဖြေဆိုရန် ကျောင်းသား၊ ကျောင်းသူများ၌ လိုအပ်သော ပညာအဆင့်ကို မရရှိနိုင်ပေ။ ထို့ကြောင့် ကျောင်းသူ၊ ကျောင်းသားများသည် ပုဂ္ဂလိက ကျူရှင်ဆရာများထံမှ ငွေကြေးပေးကာ ပြန်လည်သင်ယူရသည်။ ရှိနေသော ကျောင်းများအားလည်း ပြုပြင်မွန်းမံခြင်း မရှိသောကြောင့် လက်ရှိ ကျောင်းများသည် အလွန်ဆိုးရွားသော အခြေအနေရှိနေခြင်းများကြောင့်လည်းကောင်း၊ သင်ကြားမှု အထောက်အကူ ကိရိယာပစ္စည်းများ မရှိခြင်းကြောင့် လည်းကောင်း ထိရောက်သော ပညာသင်ယူမှုကို အဟန့်အတားဖြစ်စေသည်။ အစိုးရ၏ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုချက်များ၏ ဆန့်ကျင်စွာပင် ကျေးလက်ဒေသ အများတွင် ကျောင်းသား၊ ကျောင်းသူများအား အခမဲ့ကျောင်းဖတ်စာအုပ်များ၊ ပညာ သင်ဆုများကဲ့သို့ ပညာသင်စရိတ်များကို ပံ့ပိုးပေးမှုများ မရှိချေ။^{၆၇} အမှန်တကယ်တွင် အပြည့်ပြည့်ဆိုင်ရာ အလုပ်သမား အဖွဲ့ (ILO) ၏ အစီရင်ခံစာအရ အတင်းအဓမ္မခိုင်းစေရန် လူကုန်ကူးခံရသူများ၏ ၄၁ ဒသမ ၈ ရာခိုင်နှုန်းသည် ကျောင်း စရိတ် မတတ်နိုင်ခြင်းကြောင့် ကျောင်းမှ ထွက်ခွာသူများ ဖြစ်သည်။^{၆၈}

အစိုးရမှ ထောက်ပံ့ပေးမှုများ မရှိသဖြင့် မိဘများသည် ၎င်းတို့၏ ကလေးများ ပညာသင်စရိတ် ရရှိအောင် ငွေကြေးရှာဖွေ ခိုင်းရန် တွန်းပို့ခြင်းခံရသည်။ ဤသို့သော ကုန်ကျစရိတ်များမှာ ပုဂ္ဂလိက ကျူရှင်စရိတ်၊ ကျောင်းစာအုပ်ဖိုး၊ ကျောင်းသုံး ပစ္စည်းနှင့် အစားအစာများအတွက်ဖြစ်ပြီး ကျပ်ငွေ ၂ သိန်းမှ ၂ သန်းခွဲဝန်းကျင် ကုန်ကျသည့် နှစ်စဉ် အထက်တန်း ကျောင်း စရိတ်များလည်း ပါဝင်သည်။ **[နောက်ဆက်တွဲ အမှတ် ၃ - ကုန်ကျစရိတ် အချက်အလက်များအား အသေးစိတ် ဖော်ပြ ထားသည်။]** ဤပြဿနာများသည် ကလေးအားလုံးနှင့် စပ်လျဉ်းနေသော်လည်း မိန်းကလေးများအပေါ် အချိုးအစား မမျှတစွာ ဆိုးကျိုးများ ပိုမိုသက်ရောက်စေသည်။ အကယ်၍ မိသားစုတစ်စုသည် ကလေးတစ်ဦးစာအတွက်သာ ကျောင်းစရိတ် တတ်နိုင်လျှင် သမီးမိန်းကလေးထက် သားယောက်ျားလေးကိုသာ ကျောင်းထားရန် ပို၍ဖြစ်နိုင်ချေရှိသည်။ ၎င်းသည် မြန်မာနိုင်ငံထဲ၌ ဖိုဝါဒကြီးစိုးသောယဉ်ကျေးမှုတရပ်၏ အကျိုးသက်ရောက်မှုတစ်ခုဖြစ်ပြီး သားယောက်ျားလေးများ၏ ပညာရေးမှာ သမီးမိန်းကလေးများထက် ပို၍ ဦးစားပေးခံရသည်။ ထို့အပြင် ကျောင်းသို့ ဝေးလံစွာ ခရီးသွားရခြင်းသည် မိန်းကလေးများအတွက် မလုံခြုံဟု ထင်မြင်ယူဆခြင်းလည်း ရှိသည်။ အကျိုးဆက်အနေဖြင့် မိန်းကလေး ကျောင်းထွက် နှုန်းသည် အထူးသဖြင့် ကျေးလက်တောရွာများတွင် အလွန်မြင့်မားသည်။ အချို့သော ကျေးရွာများတွင် မှတ်တမ်း ကောက်ထားသော အလယ်တန်းနှင့် အထက်တန်း ကျောင်းထွက်နှုန်းမှာ ၈၅ ရာခိုင်နှုန်းအထိ မြင့်မားမှုကို တွေ့ရသည်။ **[နောက်ဆက်တွဲ အမှတ် ၃၊ ကျောင်းထွက်နှုန်း]**

အစိုးရမှ တန်ဖိုးထားမှတ်တမ်းတင်ထားသော လုပ်ငန်းစဉ်တစ်ခုမှာ UNICEF မှ ထောက်ပံ့ထားသော “အခြေခံပညာရေးနှင့် ကျား၊ မ တန်းတူညီမျှရေး အစီအစဉ်” သည် ကလေးငယ်များအားလုံးအပေါ် ကျား/မ အခြေခံ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုမရှိသည့် အရည်အသွေးမီ အခြေခံပညာရေးတစ်ခုကို ရရှိရန် အကောင်အထည်ဖော်နေသည့် လုပ်ငန်းစဉ်ပင်ဖြစ်သည်။^{၆၉} ယင်းအစီအစဉ်၏ ကြီးမားကျယ်ပြန့်မှုနှင့် ထိရောက်မှုများအား လိုအပ်သည်ထက်ပို၍ အစိုးရမှ ဖော်ပြထားပေသည်။ ဤအစီအစဉ်မှာ “အရည်အသွေးမီ အခြေခံပညာရေး အစီအစဉ်” ထဲမှ အစီအစဉ်တစ်ခုသာဖြစ်ပြီး ယင်းပညာရေးအစီအစဉ် အကောင်အထည်ဖော် လုပ်ဆောင်မှုများသည် ၃၄ မြို့နယ်သာ ရောက်ရှိသည်ဟုဆိုထားပါသည်။^{၇၀} သို့သော်လည်း WLB အဖွဲ့ဝင်များ၏ သတင်းပေးချက်အရ ဤအစီအစဉ်များသည် ကျေးလက်ဒေသနှင့် တိုင်းရင်းသားဒေသများတွင် အများ သိရှိမှု မရှိသည့်အပြင် ၎င်း၏ သက်ရောက်မှုမှာ အကန့်အသတ်များစွာ ရှိနေသည်။

ပဋိပက္ခ ဖြစ်ပွားမှုနှင့် ပြည်တွင်းနေရပ်စွန့်ခွာတိမ်းရှောင်သူများ (IDPs) ပညာရေး ဆုံးရှုံးမှု

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဆယ်စုနှစ်များစွာ ဖြစ်ပေါ်နေခဲ့သည့် လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခများသည် မိန်းကလေးငယ်များ၏ ပညာ သင်ကြားရေးကို ကြီးမားစွာ အဟန့်အတားဖြစ်စေသည်။ ပထမအချက်အနေဖြင့် ပဋိပက္ခများ ဖြစ်ပွားနေမှုသည် မိန်းကလေးငယ်များ ကျောင်းသွား၊ ကျောင်းပြန် ခရီးသွားလာခြင်းတွင် အန္တရာယ်ရောက်စေသည်။ ပဋိပက္ခများ အရှိန် အဟုန် မြင့်မားလာသော အချိန်၌ ကျောင်းများ ပိတ်ထားခြင်း (သို့) အကြမ်းဖက်မှုများအား ကြောက်လန့်သောကြောင့် ကျောင်းတက်ခြင်းမှ ပျက်ကွက်ခြင်းတို့ ဖြစ်စေသည်။^{၇၁} ထို့အပြင် ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေသော အကြမ်းဖက်မှုများသည် မိသားစုများကို ၎င်းတို့ နေရပ်၊ အိုးအိမ်များမှ ရှောင်ပြေးရမည့် အနေအထားကိုဖြစ်စေပြီး ယာယီပြန်လည်နေရာချထားသော

အခြေအနေများ၌ IDPs အနေဖြင့် နေကြရသည်။ ဤသို့ ယာယီနေရာချထားသော IDPs စာသင်ခန်းများ၌ ပညာရေး အထောက်အကူပြု အရင်းအမြစ်များ အလွန်နည်းပါးပြီး IDPs များ၏ ကလေးများအတွက် စာသင်ကျောင်းများမရှိပေ။ ထို့ပြင်အစိုးရမှ IDPs စခန်းများတွင် နိုင်ငံတကာ အဖွဲ့အစည်းများ၏ အထောက်အပံ့ပေးခြင်းကို ခွင့်မပြုဘဲ တားမြစ် ထားခြင်းသည် ပညာသင်ကြားရေးကို ဆိုးဝါးစွာ အဟန့်အတားဖြစ်စေသည်။ ဤသို့သော ပညာသင်ကြားရေး ချို့ယွင်း ချက်များသည် မိန်းကလေးငယ်များပေါ်သို့ သက်ရောက်မှု ပိုမိုကြီးမားစေသည်။

တိုင်းရင်းသားဒေသများ၌ ပညာသင်ကြားခွင့်အပေါ် အဟန့်အတားများ

တိုင်းရင်းသားဒေသများရှိ အစိုးရကျောင်းများသည် တိုင်းရင်းသားလူနည်းစုအား နည်းပေါင်းစုံဖြင့် ခွဲခြားဆက်ဆံလေ့ရှိ သည်။ ပထမအချက်အနေဖြင့် ရိုသောကျောင်းအရေအတွက်မှာ နည်းပါးသည့်အပြင် အများအားဖြင့် ဝေးလံပြီး ခရီး မပေါက်သော နေရာများ၌ တည်ရှိနေတတ်သည်။ ဒုတိယအချက်အနေဖြင့် သင်ကြားပို့ချသော ဘာသာစကားသည် ဗမာဘာသာစကားဖြစ်ပြီး အစိုးရအားပေးသော မူဝါဒတစ်ခုမှာ ဒေသခံများအား ဆရာဖြစ်သင်တန်းပို့ချမည့်အစား ဒေသခံဘာသာစကားကို မတတ်ကျွမ်းသော ဆရာ၊ ဆရာမများကို တိုင်းရင်းသားဒေသသို့ စေလွှတ်ခြင်းဖြစ်သည်။ ကျောင်းချိန်ပြင်ပ၌သာ ဒေသခံဘာသာစကားကို သင်ကြားခွင့်ပေးသည်။ ဘာသာစကား အဟန့်အတားများသည် တိုင်းရင်းသားကလေးများအား ပညာရေးလိုက်စားရန် အားလျော့စေသည်။^{၅၂}

အစိုးရသည် တိုင်းရင်းသားများ၏ သမိုင်းနှင့် အခန်းကဏ္ဍများအပေါ် လိုရာဆွဲ၍ မမှန်မကန် ပြောဆိုခြင်း၊ မှားသော သရုပ်ဖော်ခြင်းနှင့် သိမ်ငယ်စေခြင်း စသည်တို့အပါအဝင် တိုင်းရင်းသားများ၏ ယဉ်ကျေးမှုကို လျစ်လျူရှုသည့် တချိန် တည်းမှာပင် ဘက်လိုက်၍ မဟာဗမာလူမျိုးကြီးဝါဒကို အားပေးသော နိုင်ငံရေးဝါဒနှင့် စစ်တပ်အကြောင်း ဝါဒဖြန့်ချိရေး များကို သင်ကြားပေးရန် ကျောင်းသင်ရိုးညွှန်းတမ်းများတွင် အားပေးအားမြှောက် ပြုလျက်ရှိသည်။ ဘာသာစကား အဟန့်အတားများနှင့် ခွဲခြားဆက်ဆံသော အလေ့အကျင့်များကြောင့် တိုင်းရင်းသားကလေးများသည် ကျောင်းတက်ရန် တွန့်ဆုတ်ကြသည်။ ဤအကြောင်းအရာနှင့် အထက်ဖော်ပြပါ ကျေးလက်ဒေသတွင်း ပညာရေးဆိုင်ရာ အရင်းအမြစ် နည်းပါးသော ပြဿနာများ ပေါင်းစည်းလိုက်သောအခါဝယ် ပညာသင်ကြားရေးအတွက် အထူးသဖြင့် မိန်းကလေးငယ်များ ပညာသင်ကြားရေးအတွက် အဟန့် အတားများ ဖြစ်စေသည်။^{၅၃}

ထို့အပြင် ဘိန်းစိုက်ပျိုးသော ကျေးလက်ဒေသနှင့် တိုင်းရင်းသား ဒေသများတွင်းရှိ မူးယစ်ဆေးဝါး ပြဿနာသည် ပညာသင်ကြားရေး အခွင့်အလမ်းအတွက် ဆိုးကျိုးသက်ရောက်မှုများဖြစ်ပေါ်စေသည်။^{၅၄} မူးယစ်ဆေးဝါး သုံးစွဲသူများသည် ၎င်းတို့၏ နည်းပါးနေသော လစာကို မူးယစ်ဆေးဝါး သုံးစွဲရန် အသုံးပြုခြင်းသည် ၎င်းတို့ကလေးများ၏ ပညာသင်စရိတ် အတွက် ပိုမိုခက်ခဲလာစေသည်ဟု ဆိုလိုနိုင်သည်။ ထို့နောက် တဖန်တလည် ဖြစ်ပေါ်နေသော အစိုးရ၏ အတင်းအဓမ္မ မြေယာသိမ်းဆည်းခြင်းသည်လည်း ကလေးငယ်များအတွက် ပညာရေးပိုင်းဆိုင်ရာ ကပ်ဆိုက်စေသည်။ ကိုယ်ပိုင်မြေများ မှ စွန့်ခွာရန် တွန်းပို့ခံရသော မိသားစုများသည် အိုးမဲ့အိမ်မဲ့၊ ဆင်းရဲခြင်းဘဝ ရောက်ရှိပြီး ဤအခြေအနေသည် ၎င်းတို့၏ ကလေးများ ပညာရေးအပေါ် တလှည့်ပြန်ပြီး ဆိုးကျိုးသက်ရောက်စေသည်။ ဤပြဿနာများ အားလုံးသည် ကျေးလက် နှင့် တိုင်းရင်းသားဒေသများတွင် အမျိုးသမီးများ၏ ပညာသင်နိုင်ခွင့် အခြေအနေများအား အလုံးစုံ ဆိုးကျိုးသက်ရောက်မှု ရှိနေပေသည်။

ကျား၊မဆိုင်ရာ ပုံစံခွက်ထဲသို့ ထည့်သွင်းထားသည့် ကျောင်းသင်ရိုးညွှန်းတမ်း

ကော်မတီမှ လိင်ပေါ်အခြေခံ၍ ဆက်ဆံမှုမရှိသော ကျောင်းဖတ်စာအုပ်များနှင့် သင်ရိုးကို မိတ်ဆက်ပေးရန် ၂၀၀၈ ခုနှစ်၌ အကြံပြုခဲ့သော်လည်း ဤအကြောင်းအရာနှင့် စပ်လျဉ်း၍ အနည်းငယ်သာ အောင်မြင်ခဲ့သည်။^{၅၅} ကျောင်းသင်ရိုးတွင် ဆက်လက်ပြီး ပုံစံခွက်ထဲ ထည့်သွင်းထားသော၊ ခွဲခြားဆက်ဆံသော အကြောင်းအရာများ ထည့်သွင်းထားခြင်းသည် အမျိုးသမီးများအပေါ် အပြုသဘောမဆောင်သော အမြင်နှင့် အမူအကျင့်များကို ဖြစ်ပေါ်စေသည်။ ယခုချိန်တွင် ကျောင်း သင်ရိုးညွှန်းတမ်း ထုတ်လုပ်ရေးအဖွဲ့မှ “ကျား/မတန်းတူရေးဆိုင်ရာ သုံးသပ်ဆန်းစစ်ရေးနှင့် ကျား၊မဆိုင်ရာ ပုံစံခွက်ထဲသို့ ထည့်သွင်းသော အကြောင်းအရာတို့နှင့် စပ်လျဉ်း၍ ၎င်းတို့မှ စွမ်းရည်မြှင့်တင်ရန် လုပ်ဆောင်နေသည်” ဟု အစိုးရမှ အသိအမှတ်ပြုခဲ့သော်လည်း၊ ဤလုပ်ဆောင်မှုသည် ယခုတိုင် ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုနှင့် တိုးတက်မှုအဆင့်သို့ မရောက်ရှိ သေးပေ။^{၅၆} အမှန်တကယ် ကော်မတီထံသို့ တင်ပြသည့် အစိုးရ၏ အစီရင်ခံစာတွင် လူကုန်ကူးခံရသူများအား သင်တန်း ပို့ချရာတွင် “အချက်အပြုတ်၊ အချုပ်သင်၊ သိုးမွေးထိုး၊ လက်မှုပညာနှင့် ပန်း၊ အသီးအလှပြင်ဆင်ခြင်း”များသာပါသည်ဟု ဖော်ပြချက်ကို ကြည့်ခြင်းအားဖြင့် အဆင့်တိုင်းတွင် ကျား/မ ပုံစံခွက်ထဲသို့ ထည့်သွင်းခြင်းနှင့် ကျား/မ ခွဲခြားဆက်ဆံမှု ယူဆချက်များ ပျံ့နှံ့နေသည်ကို တွေ့မြင်နိုင်ပါသည်။^{၅၇}

အကြံပြုချက်များ

- အစိုးရ၏ ပညာရေး အသုံးစရိတ်ကို ထိထိရောက်ရောက် တိုးမြှင့်ရန်နှင့် အနည်းဆုံး GDP (နိုင်ငံ၏ စုစုပေါင်း ဝင်ငွေ) ၂၀ ရာခိုင်နှုန်းအား ပညာရေးအတွက် အသုံးပြုရန်။
- အထူးသဖြင့် ကျေးလက်ဒေသနှင့် တိုင်းရင်းသားဒေသများတွင် မူလတန်းကျောင်းများမှစ၍ အမျိုးသမီးများ ကြုံတွေ့နေရသော စိန်ခေါ်မှုများကို ပစ်မှတ်ထားပြီး လူမျိုး၊ အသားအရောင်အရ နှိမ်ချခွဲခြားဆက်ဆံခံရမှု များကို ကျော်လွှားနိုင်ရေး မူဝါဒများ ချမှတ်ပြဌာန်းရန်။
- အထူးသဖြင့် ကျေးလက်ဒေသများတွင်၊ အမှန်တကယ် အခမဲ့ မတက်မနေရ အရည်အသွေးမှီ အခြေခံ ပညာရေးကို တစ်နိုင်ငံလုံး၌ သင်ကြားပေးရန် (ပုဂ္ဂလိက ကျူရှင်များ၊ စာအုပ်နှင့် ကျောင်းသုံးပစ္စည်းများအပေါ် အစိုးရအကြေးငွေ မယူဘဲ)
- အမျိုးသမီးငယ်များ ကျောင်းတက်ရာတွင် လုံခြုံမှုမြင့်မားလာစေရန် လက်နက်ကိုင် တိုက်ပွဲပဋိပက္ခများ ရပ်တန့်ရေးနှင့် လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေးနှင့် အခြေခံအဆောက်အအုံများ နိုင်ငံတဝှမ်း တည်ဆောက်ရေးများ ပါဝင်သည့် လုပ်ဆောင်ချက်များအကောင်အထည်ဖော်ရန်။
- ဆရာ၊ ဆရာမများနှင့် ပညာရေး ဝန်ထမ်းများအား သင့်တင့်လျောက်ပတ်သော လစာငွေနှင့် လူမှုဖူလုံရေး ခံစားခွင့်များပေးရန်နှင့် ဆရာ၊ ဆရာမများအား ကျား/မ တန်းတူရေးဆိုင်ရာ အသိပညာများရရှိစေရန် သင်တန်းများပို့ချရန်။ စာသင်ကြားမှု ညံ့ဖျင်းမှုများနှင့် လေ့လာသုံးသပ်သည့် နည်းစနစ်များနှင့် ပတ်သက်၍ ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန်အတွက် ဆရာဖြစ်သင်တန်းကျောင်းများကို လုံလောက်သည့် ဘဏ္ဍာငွေပံ့ပိုးပြီး အဆင့်မီ လာစေရန်။ ဆရာအများစုသည် အမျိုးသမီးများ ဖြစ်သောကြောင့် ၎င်းမှတစ်ဆင့် အမျိုးသမီးဘဝ တိုးတက်ရေး ကိုအားပေးအားမြှောက်ပြုရန်နှင့် ဒေသခံ တိုင်းရင်းသားလူမှုအသိုင်းအဝိုင်းတွင်းမှ ဆရာမသစ်များစုဆောင်း၍ ဆရာဖြစ်သင်တန်း ပို့ချပေးပြီး ဒေသခံဘာသာစကားဖြင့် သင်ကြားခြင်းကို ခွင့်ပြုရန်။
- ပညာရေးစနစ်ကြီးအား အသုံးချကာ ဗမာတိုင်းရင်းသား လက္ခဏာ (သို့) တပ်မတော်၏ ဝါဒဖြန့်ချိခြင်း၊ ကျား/မ ပုံစံခွက်ထဲ ဆက်လက်ထည့်သွင်းခြင်းများနှင့် တိုင်းရင်းသားများ၏ လက္ခဏာများနှင့် ဘာသာစကား ဖယ်ရှား ရေးများ မပြုလုပ်နိုင်ရန်အတွက် သင်ရိုးညွှန်းတမ်းနှင့် သင်ကြားအထောက်အကူများကို အသစ်ပြန်လည် ရေးဆွဲရန် သင်ရိုးညွှန်းတမ်းရေးဆွဲမည့် ကော်မတီကို ဖွဲ့စည်းရန်နှင့် ၎င်းမှ သင်ရိုးညွှန်း တမ်းတွင် ကျား/မ ရေးရာ အမြင်ရှုထောင့်ရှိရန်အတွက် ကျား/မ ပုံစံခွက်ထဲ ထည့်သွင်းခြင်းနှင့် ကျား/မ ဘက်လိုက်မှု ဖယ်ရှားပေး ရန်နှင့် တိုင်းရင်းသားများ၏ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် မျှဝေဖလှယ်ပေးမှုများကို ခြုံငုံထည့် သွင်းပေးရန်။ ဥပမာ - စီဒေါ အကြောင်းအရာနှင့် သမိုင်းသင်ခန်းစာများတွင် အောင်မြင်၍ အရေးကြီးသော အမျိုးသမီးနှင့် တိုင်းရင်းသား ခေါင်းဆောင်များ အကြောင်းအား သင်ရိုးညွှန်းတမ်းများ၌ ထည့်သွင်းဖော်ပြရန်။
- အမျိုးသမီးများနှင့် အမျိုးသမီးငယ်များ၏ ကျောင်းထွက်နှုန်း နည်းပါးလာစေရန် အထူးအစီအစဉ် (ဥပမာ - ပညာသင်ဆုများ၊ ထောက်ပံ့ထားသော အခင်းအကျင်း) များ ပြဌာန်းပေးရန်။
- အမျိုးသမီးနှင့် မိန်းကလေးများအပေါ် ယဉ်ကျေးမှုနှင့် ထုံးတမ်းစဉ်းစားများကို အခြေပြုသော ပုံသွင်းခွဲခြား ဆက်ဆံမှုများ ပပျောက်စေရန်နှင့် ၎င်းတို့၏ ပညာသင်ကြားရေး အခွင့်အလမ်းများကို အဟန့်အတားဖြစ်စေမှုများ ပပျောက်စေရန်တို့အတွက် လုပ်ဆောင်ချက်များ အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရန်။
- ပြည်တွင်းနေရပ်စွန့်ခွာတိမ်းရှောင်သူ အမျိုးသမီးငယ်များ အရည်အသွေးမှီ ပညာသင်ကြားရေး အခွင့်အလမ်း ရရှိပြီး၊ နိုင်ငံခြားမှ ပေးသော ထောက်ပံ့ကူညီမှုများ ရရှိကြောင်း သေချာအောင်ပြုလုပ်ပေးရန်။
- အစိုးရမဟုတ်သော ကျောင်းများမှ ထုတ်ပေးထားသည့် အောင်လက်မှတ်များကို အသိအမှတ်ပြုပေးရန်။
- နေ့ချိန်တွင် အလုပ်လုပ်သော အမျိုးသမီးများ ဆက်လက်ပြီး ပညာသင်ကြားနိုင်စေရန်အတွက် ည ကျောင်း၊ အတန်း၊ ကောလိပ်များ ပြန်လည် ဖွင့်လှစ်ပေးရန်။

၁၀။ ပုဒ်မ ၁၂ (ကျန်းမာရေး)

မြန်မာနိုင်ငံတွင် အမျိုးသမီးများအတွက် အရည်အသွေးမှီ၍ တတ်နိုင်သော ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု အခွင့်အလမ်းများ မရှိပေ။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် အစိုးရမှ ကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှုများအတွက် လုံလောက်သော ဘဏ္ဍာငွေကြေးများ မချမှတ်ပေးသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ၂၀၁၃ ခုနှစ်၏ ကိန်းဂဏန်း အရ ၃.၉ ရာခိုင်နှုန်းဖြစ်ပြီး၊ မြန်မာနိုင်ငံသည် ကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှုအတွက် အနည်းဆုံး ပမာဏကို သုံးစွဲသော နိုင်ငံများစာရင်းတွင် ပါဝင်ခဲ့သည်။^{၅၀} အရှေ့တောင်

အာရှ ဒေသဝန်းကျင်တွင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ တပ်မတော်အတွက် နိုင်ငံ့ဘဏ္ဍာ သုံးစွဲခြင်းသည် ၎င်း၏ ကျန်းမာရေးနှင့် ပညာရေး နှစ်ခုစလုံးပေါင်း၏ အသုံးစရိတ်ထက်ကို ပိုမိုများပြားသော တစ်ခုတည်းသော ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံတစ်ခုဖြစ်သည်။^{၆၉} ဤကဲ့သို့ အစိုးရ အထောက်အပံ့ မလုံလောက်ခြင်းနှင့် အခြားကျန်းမာရေး ဝန်ဆောင်ခ မြင့်မားခြင်းစသော အကြောင်း အရာများသည် လူဦးရေ၏ လူအများစု၊ အထူးသဖြင့် အမျိုးသမီးနှင့် ကျေးလက်ဒေသနေထိုင်သူများအတွက် ကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှုများအား လက်လှမ်း မမှီနိုင်သည့် အနေအထားများ ဖြစ်စေသည်။

ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု အခန်းကဏ္ဍတွင် အစိုးရ၏ ထောက်ပံ့မှု မလုံလောက်ခြင်း

၂၀၀၈ ခုနှစ်မှ ထုတ်ပြန်ခဲ့သည့် ကော်မတီ၏ အမျိုးသမီးကျန်းမာရေး မြှင့်တင်ရန်အတွက် အကြံပြုချက်အား အစိုးရမှ အကောင်အထည်ဖော်နိုင်သေးသဖြင့် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု အခန်းကဏ္ဍသည် ယခုချိန်တိုင် ဖူလုံသော အသုံး စရိတ်နှင့် လိုအပ်သော ဝန်ထမ်းများ မရှိပေ။^{၆၀} ၂၀၁၃ ဘဏ္ဍာငွေစာရင်းအရ ကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှုများအတွက် ဘဏ္ဍာငွေအား နိုင်ငံတော်ဝင်ငွေ၏ ၃.၉ ရာခိုင်နှုန်း မြှင့်တင်ပေးထားသော်လည်း၊ အစိုးရပံ့ပိုးသော ဘဏ္ဍာငွေသည် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံလုံး၏ ကျန်းမာရေး အသုံးစရိတ်၏ ၁၂ ရာခိုင်နှုန်းအတွက်သာ ဖူလုံပေသည်။^{၆၁} ထို့အပြင် ကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်ရန် သုံးစွဲသည့် အစိုးရဘဏ္ဍာငွေများသည်လည်း စီမံခန့်ခွဲရာတွင် ညံ့ဖျင်းမှုများကြောင့် အလဟဿ ဖြစ်သွားခြင်းများလည်း ရှိသည်။^{၆၂} ဤအကြောင်း၏ ရလဒ်အဖြစ် အလွန်တင်းကြပ်သော လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများနှင့် ကုသခြင်းခံရရန် အချိန်ကြာမြင့်စွာ စောင့်ဆိုင်းရသော ကျန်းမာရေးစနစ်တစ်ခုကို ဖြစ်ပေါ်လာစေသည်။

နိုင်ငံတကာ အလှူရှင်များမှ ကျန်းမာရေးစနစ်ကြီးကို ကျားကန်ထောက်ထားရသကဲ့သို့^{၆၃} လူထုအခြေပြု အဖွဲ့အစည်း များမှ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု ဟာကွက်များကို ဖြည့်ဆည်းပေးလျက်ရှိသည်။^{၆၄} တိုင်းရင်းသား အများစုသည် ဒေသ အခြေပြုသော ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု ဝန်ဆောင်မှုများကို ကိုယ့်အားကိုယ်ကိုး တည်ထောင်ထားရသည်။^{၆၅} ဥပမာ - နယ်လှည့်ကျောပိုးအိတ် ကျန်းမာရေး ဝန်ထမ်းအဖွဲ့ (BPHWT) ကို ဖွဲ့စည်းပြီးနောက် ဒေသခံလူစုများ၏ စွမ်းရည်မြှင့်တင် ခြင်းဖြင့် အခြေခံ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်ခြင်းများအား ပဋိပက္ခ ဖြစ်နေသော နေရာများ၊ အထူးသဖြင့် နိုင်ငံတကာ လူမှုရေးအဖွဲ့အစည်းများ မရောက်ရှိနိုင်သော ဒေသများရှိ ချို့တဲ့သော လူစုများအပေါ် ကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှုများကို ဆောင်ရွက်ပေးခြင်းများရှိသည်။ ယခု အချိန်တွင် ယင်းကျန်းမာရေး ဝန်ထမ်းအဖွဲ့အစည်း၌ အသင်းငယ် ၁၀၀ ကျော်နှင့် ဝန်ထမ်း ၃၈၀ ကျော်၊ ရိုးရာသားဖွားအကူများ ၁၀၅၀ ဦးရေ၊ ရွာခံ ကျန်းမာရေးလုပ်အားပေးများနှင့် ရွာခံ ကျန်းမာရေးဝန် ထမ်းများဖြင့် ပူးပေါင်း၍ လူဦးရေ ၂၂၅,၀၀၀ ကျော်အတွက် အမှုထမ်းဆောင်ပေးနေသည်။^{၆၆} **[နောက်ဆက်တွဲ အမှတ် ၄ ကို ကြည့်ပါ။]**

အရင်းအမြစ်များကို ခွဲဝေပေးရာတွင် ညီမျှမှုမရှိခြင်းနှင့် အခြေခံအဆောက်အအုံများ မရှိခြင်းသည် ကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှု ပေးဝေခြင်း၌ အဟန့်အတားဖြစ်စေသည်။ အထူးသဖြင့် ကျေးလက်ဒေသများတွင် ဆေးပေးစင်တာများ နည်းပါးပြီး ၎င်းတို့သည် ဝေးလံခေါင်ခိုက်သောနေရာများ၌ တည်ရှိနေခြင်းကြောင့်၊ အမျိုးသမီးများသည် တတ်နိုင်၍ အရည်အသွေးမီ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု ရယူရန် နယ်စပ်များ ဖြတ်သန်းပြီး ငွေအကုန်ကျများသော ခရီးစဉ်များ ပြုလုပ်နေရသည်။^{၆၇} ထို့အပြင် ကျန်းမာရေးအတွက် ငွေကြေးရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု နည်းပါးခြင်းကြောင့် ကျေးလက်ဒေသများတွင် အစိုးရဝမ်းဆွဲတစ်ဦးသည် ရွာပေါင်း ၄၀၊ ၅၀ ကျော်ကို တာဝန်ယူစောင့်ရှောက်ရသည်။^{၆၈} ဤရလဒ်သည် စစ်တမ်း ကောက်ယူ၍ ရထားသည့်အချက်အလက်များအရ မြန်မာနိုင်ငံ အရှေ့ပိုင်းရှိ တိုင်းရင်းသူများ၏ ၇၃ ရာခိုင်နှုန်း (သုံးပုံ နှစ်ပုံ) သည် ရိုးရာအရပ်လက်သည်များဖြင့်သာ ကလေးမွေးဖွားကြသည်။^{၆၉} အခြေခံ အဆောက်အအုံများမရှိခြင်း၊ အရည် အသွေးမီ ကျွမ်းကျင်သူများ နည်းပါးခြင်း၊ ကျေးလက်ဒေသများ၌ ကြုံတွေ့ရသော ဆင်းရဲမွဲတေမှုနှင့် စီးပွားရေး ကျပ်တည်းခြင်း တို့ကြောင့် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု ရယူရာတွင် လူနာများအတွက် အရည်အသွေးမီ ကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှု ရရှိရန် အခွင့်အလမ်း နည်းပါးစေသည်။

ကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှုစရိတ် မြင့်မားခြင်း

လူနာများသည် ကျန်းမာရေးစရိတ် ပိုမိုမြင့်မားလာသည့်အခါကို ခံနေကြရသည်။ သဘာဝအတိုင်း ကလေး မွေးဖွားစရိတ် မှာ ကျပ် ၁ - ၃ သိန်း (ဒေါ်လာ ၁၀၀ - ၃၀၀) ရှိပြီး၊ အခြား ကုန်ကျစရိတ်များ ထည့်ပေါင်းလျှင် ၄ သိန်းကျော် ကုန်ကျသည်။ ဗိုက်ခွဲပြီး ကလေးမွေးဖွားစရိတ်မှာ ၂ သိန်းမှ ၇ သိန်းအတွင်း ကုန်ကျသည်။ **[ကုန်ကျစရိတ် အတိအကျအား နောက်ဆက်တွဲ အမှတ် ၄ ကို ကြည့်ပါ။]** ကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှု လိုအပ်သောအခါတွင် ရပ်သူရွာသားများသည် ပုဂ္ဂလိက ဆေးပေးခန်း များ၌ ကိုယ်တိုင် ငွေကြေးအကုန်အကျခံခြင်းဖြင့် သော်လည်းကောင်း၊ ဘုန်းကြီးကျောင်းမှတစ်ဆင့် သော်လည်းကောင်း

ကုသခွင့်ရယူကြသည်။^{၇၀} ဤကဲ့သို့သော ဒေသခံ ဆေးပေးခန်းများမှသာ လူအများသည် အလွန် အခြေခံကျသော ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု ဝန်ဆောင်မှုများကို ငွေကြေးအနည်းငယ်ပေး၍ ရယူကြသည်။ ဆေးဝါးများလိုအပ်သောအခါ၌ လူနာရှင်ကိုယ်တိုင် ဝယ်ယူသုံးစွဲရသည်။ ဆေးရုံတက်နေသော လူနာများသည် ၎င်းတို့၏ ဆေးဝါးများကို ဆေးရုံရှိ ဆေးဆိုင်တွင် ကိုယ်တိုင် ဝယ်ယူရသည့်အပြင် အိပ်ရာခင်း များလည်း ကိုယ်တိုင်ယူဆောင်လာပြီး လူနာစောင့်ရှောက်ရန် ကိုယ်တိုင်စီစဉ်ရသည်။ ခွဲစိတ်ကုသရန် လိုအပ်သော အချိန်တွင်လည်း ဤကဲ့သို့ပင်လုပ်ဆောင်ရသည်။ ဆရာဝန်များသည် ခွဲစိတ်ရာတွင် လိုအပ်သည့် ပစ္စည်းစာရင်းအား လူနာရှင်အားပေးထားပြီး လူနာရှင်မှ ခွဲစိတ်ကုသမှု မပြုလုပ်ခင် လိုအပ်သော ပစ္စည်းများကို ကိုယ်တိုင် အရင်ဝယ်ယူနေကြရသည်။^{၇၁}

ကျေးလက်ဒေသများ၌ ကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှု အခွင့်အလမ်း မတူညီခြင်းနှင့် အဟန့်အတားများ

၂၀၀၈ ခုနှစ်တွင် ကော်မတီမှ အကြံပြုခဲ့ပါသော်လည်း မြို့ပြနှင့် ကျေးလက်ဒေသ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု အခွင့်အလမ်း များမှာ ဆက်လက်ပြီး ကွဲပြားခြားနားလျက်ရှိနေသည်။^{၇၂} မြန်မာလူဦးရေ၏ သုံးပုံပုံ နှစ်ပုံသည် ဝေးလံသော ကျေးလက် ဒေသများတွင် နေထိုင်ပြီး မိသားစုစီမံကိန်းနှင့် မိခင်များကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှုများ လက်ခံရရှိရန် အခွင့်အလမ်း နည်းပါးသည်။^{၇၃} ကျေးလက်ဒေသရှိ အမျိုးသမီးအများစုသည် အစိုးရထောက်ပံ့မှုမရှိ၍ တရားဝင် ဆေးပညာသင်တန်း ပို့ချထားခြင်းမရှိသော ရိုးရာအရပ်လက်သည်နှင့် သားဖွားအကူများကိုသာ အသုံးပြုကြသည်။ သို့ပါ၍ မြို့ပြနှင့် ကျေးလက်များရှိ မိခင်သေဆုံးမှုနှုန်းသည် အလွန်ကြီးမားစွာ ကွာဟလျက်ရှိပါသည်။ ကျေးလက်ဒေသရှိ အမျိုးသမီး အများစုအနေဖြင့် ရေရှည်မျိုးပွားခြင်းဆိုင်ရာ ကျန်းမာရေး သတင်းအချက်အလက်များကို လွယ်ကူစွာမရနိုင်ပေ။ ကျေးလက် ဒေသရှိ အမျိုးသမီးအများစုသည် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုဆိုင်ရာ ဝန်ဆောင်မှုများအား လက်လှမ်းမမီခြင်း (သို့) မတတ်နိုင်ခြင်းတို့သည် အမျိုးသမီးများအား မလိုချင်သော ကိုယ်ဝန်ဆောင်မှုများနှင့် လုံခြုံမှုမရှိသော ကိုယ်ဝန်ဖျက်ချမှုများ ဖြစ်ပေါ်စေသည့် အခြေအနေသို့ ရောက်ရှိစေသည်။ *[နောက်ဆက်တွဲအမှတ် ၅ - ဤအကြောင်းနှင့် စပ်လျဉ်း၍ အသေးစိတ် ရှင်းလင်းချက်]*

ဆေးလုပ်သားများ၏ မတူညီသော ပြုမူဆက်ဆံမှုများကြောင့် ကျေးလက်ဒေသမှ ရွာသူ၊ ရွာသားများသည် ဆေးကုသရန် ဝန်လေး တွန့်ဆုတ်နေမှုများ ရှိသည်။ အစိုးရ ကျန်းမာရေးအလုပ်သမားများသည် လူနာ၏ ငွေကြေးသုံးစွဲနိုင်မှုအပေါ် မူတည်၍ လူနာများအား မတူညီသော ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများ ပြုလုပ်သောကြောင့် ငွေကြေးမတတ်နိုင်သော လူနာများမှာ မကြာခဏ လျစ်လျူရှုခြင်းနှင့် ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းများကို ခံစားရသည်။ ထို့အပြင် ဘာသာစကား နားမလည်မှုများသည် လည်း ကျေးရွာသူ/သားများ၏ ကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှု ရှာဖွေရာတွင် အဟန့်အတားတစ်ခု ဖြစ်စေသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် တိုင်းရင်းသား ဒေသများသို့ အစိုးရမှ စေလွှတ်ထားသည့် ကျန်းမာရေးဝန်ထမ်းများသည် ဒေသခံ ဘာသာစကား မပြောတတ်ချေ။

ပြည်တွင်းနေရပ်စွန့်ခွာတိမ်းရှောင်သူများ (IDPs) ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု ချို့တဲ့ခြင်းများကို ဆိုးရွားစွာ ကြုံတွေ့ရခြင်းမှာ IDPs စခန်းတွင်း ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုမှာ ဝမ်းနည်းဖွယ်ပင် လုံလောက်မှုမရှိပေ။ အစိုးရမှ IDPs စခန်းများတွင် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု စီစဉ်ပေးရန် ပျက်ကွက်နေသည့်အပြင် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်ရန် ကြိုးပမ်းနေသူများ နှင့် အသင်းအဖွဲ့များကိုလည်း အနှောင့်အယှက်ပေးနေသည်။^{၇၄} လူများ ကျပ်သိပ်စွာနေခြင်း၊ တကိုယ်ရေသန့်ရှင်းရေး၊ ပတ်ဝန်းကျင် သန့်ရှင်းရေးနှင့် မိလ္လာစနစ်များ ချို့တဲ့ခြင်း၊ သန့်ရှင်းသော သောက်သုံးရေ မရှိခြင်း၊ အာဟာရနှင့် အစားအစာ မလုံလောက်ခြင်း စသည်ဖြင့် အဆိုပါ အကြောင်းများသည် IDPs အများစုတွင် ရောဂါဖြစ်ပွားနှုန်း ပိုမိုမြင့်မားစေသည်။^{၇၅} သို့ပါ၍ IDPs စခန်းတွင် လူသေနှုန်းမှာ မြန်မာနိုင်ငံ၏ အခြားနေရာဒေသများနှင့် နှိုင်းယှဉ်လျှင် အလွန်ပင် မြင့်မားသည်။^{၇၆}

ကျန်းမာရေး ဝန်ထမ်းများအကြား လုံလောက်သော သင်တန်းပို့ချမှုမရှိခြင်းနှင့် အဂတိလိုက်စားမှုများ

ဘတ်ဂျက် မလုံလောက်ခြင်း (သို့) အခြားအကြောင်းများကြောင့် ကျွမ်းကျင်သော ကျန်းမာရေး အလုပ်သမားများမှာ ကူညီရန် အဆင်သင့်မရှိသောကြောင့် ဆေးကုသရန်လိုအပ်သော သူများသည် သင်တန်းမယူထားသော ဒေသခံ ကျန်းမာရေး ဝန်ဆောင်သူများအပေါ်တွင်သာ အားကိုးရသည်။ ၎င်းတို့သည် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု လစ်ဟာချက်များကို ဖြည့်ပေးသော်လည်း ဆေးသင်တန်းပို့ချမှု မခံယူထားသောကြောင့် ၎င်းတို့ပေးသော စောင့်ရှောက်မှုမှာ လုံလောက်မှု မရှိပေ။

ထို့အပြင် ကျန်းမာရေးစနစ်အတွင်း အဂတိ လိုက်စားမှုများ ရှိသည်။ ဆရာဝန်များ၏ တာဝန်ယူမှု၊ တာဝန်ခံမှုများနှင့် စောင့်ကြပ်စစ်ဆေးခြင်းများ ပြုလုပ်ခြင်းမရှိပေ။ အစိုးရဆရာဝန်များသည် ၎င်းတို့နှင့် ဆက်စပ်သော ဆေးရုံထံသို့

အစီရင်ခံစာ တင်သွင်းပြီး ၎င်းတို့၏ တာဝန်အချိန်အတွင်း မေးခွန်းတစ်ခုတရာမရှိပဲ အလွယ်တကူထွက်ခွာသွားနိုင်သည်။ ထို့အပြင် နည်းပါးသော လစာငွေအပေါ် ထပ်ဖြည့်ဆည်းရန် ကျန်းမာရေးဝန်ထမ်းများသည် မကြာခဏ မေးခွန်းထုတ် ရလောက်အောင်ပင် ဆရာဝန်ကျင့်ဝတ်နှင့် မစပ်ဟပ်သည့် အပြုအမူများကို လုပ်ဆောင်ကြ သည်။ ဥပမာ - လူနာများအား ၎င်းတို့၏ သူငယ်ချင်းများပိုင်သော ဈေးကြီးသည့် ဓာတ်ခွဲခန်းများ၌ ဆေးစစ်ခိုင်းခြင်းဖြစ်သည်။

မျိုးဆက်ပွားခြင်းဆိုင်ရာ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု အားနည်းခြင်း

အထက်ပါဖော်ပြခဲ့သော ပြဿနာများအကြောင့် အထူးသဖြင့် ကျေးလက်ဒေသများရှိ အမျိုးသမီးများသည် အများအားဖြင့် မျိုးပွားခြင်းဆိုင်ရာ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုများနှင့်ဆက်စပ်သည့် ပြဿနာများရင်ဆိုင် နေကြရသည်။^{၇၇} အစိုးရမှ ကော်မတီအားတင်ပြချက်နှင့် ဆန့်ကျင်စွာပင် အမျိုးသမီးများသည် မိသားစု စီမံကိန်းနှင့် မျိုးဆက်ပွားကျန်းမာရေးနှင့် စပ်လျဉ်းသော သတင်းအချက်အလက်များ ကောင်းစွာ မရရှိပေ။^{၇၈} စာသင်ကျောင်းများ၌လည်း မျိုးပွားခြင်းဆိုင်ရာ ကျန်းမာရေးကိစ္စရပ်များကို မသင်ကြားပေ။ ၂၀၁၅ ခုနှစ်၌ “ဆယ်ကျော်သက်မျိုးပွားခြင်းဆိုင်ရာ ကျန်းမာရေးဖွံ့ဖြိုးမှု” အဖွဲ့မှ စစ်တမ်းကောက်ယူချက်အရ မေးမြန်းခဲ့သော ဆယ်ကျော်သက်များတွင် ၉၀ ရာခိုင်နှုန်းမှာ မျိုးပွားခြင်းဆိုင်ရာ ကျန်းမာရေး အကြောင်းများနှင့် ရင်းနှီးမှုမရှိဟု ဖြေဆိုခဲ့ပြီး ယင်းသတင်းအချက်အလက်များ မည်သို့ရယူရမည်ကို မသိဟု ဖြေဆိုခဲ့ သည်။^{၇၉} အကန့်အသတ်ဖြင့်သာရှိသည့် မျိုးပွားခြင်းဆိုင်ရာ ကျန်းမာရေး သတင်းအချက်အလက်များသည် ဒေသခံ ဘာသာစကားများဖြင့် ရေးသားထားခြင်းမရှိပေ။ ထို့ကြောင့် အမျိုးသမီးများသည် ရံဖန်ရံခါ စနစ်တကျ သင်ကြား ပေးထားခြင်း မရှိသော ဒေသခံ အရပ်လက်သည်အများအပေါ် တရားမဝင် ကိုယ်ဝန်ဖျက်ချရန် အားကိုးရသည့်အပြင် မျိုးပွားခြင်းဆိုင်ရာ သတင်းအချက်အလက်များကို ရယူနိုင်ရန် နည်းလမ်းမရှိသောကြောင့် မလိုချင်သော ကိုယ်ဝန်ဆောင် မှုများကိုလည်း ကာကွယ်နိုင်ခြင်းမရှိပေ။ WLB အဖွဲ့ဝင်များ၏ ကောက်ယူထားသော အချက်အလက်များအရ ကျေးလက် ဒေသများတွင် တတ်ကျွမ်းသူများနှင့် သင်တန်းပို့ချထားသော ကျွမ်းကျင်သည့်လက်သည်များ မရှိခြင်းကြောင့် အမျိုးသမီး များသည် မွေးဖွားပြီးချိန်တွင် သားအိမ်ကျခြင်းစသော ကျန်းမာရေး ပြဿနာများ ဖြစ်ပွားမှုပမာဏ ပိုမိုများပြားစေသည်။

မိသားစုစီမံကိန်းဆိုင်ရာ အချက်အလက်များကို ရှာဖွေအသုံးပြုလိုသော အမျိုးသမီးများသည် မိသားစု လူဦးရေများခြင်းကို အားပေးသော ယဉ်ကျေးမှုလေ့များကို ကျော်လွှားကြရသည်။^{၈၀} ဤသို့သော လေ့ထုံးတမ်းများ၏ အကျိုးသက်ရောက်မှု ကို ကျေးလက်ဒေသရှိ အမျိုးသမီးများမှ အများဆုံး ခံစားကြရသည်။ အကြောင်းမှာ ယင်းအမျိုးသမီးများအတွက် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ပညာပေးခြင်းနှင့် မိသားစု စီမံကိန်းအစီအစဉ်များ ရရှိရန် နည်းလမ်းများ နည်းပါးခြင်းကြောင့်ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံ အရှေ့ပိုင်းနေရာဒေသများတွင် အမျိုးသမီး ၈၀ ရာခိုင်နှုန်းမှာ သားဆက်ခြားခြင်း နည်းလမ်းများအား အသုံး မပြုဖူးသူများဖြစ်သည်ဟု ခန့်မှန်းရသည်။^{၈၁} မြန်မာနိုင်ငံတဝှမ်းလုံးတွင် သန္ဓေတားနည်းလမ်းများကို အသုံးပြုသူများမှာ ၄၀ ရာခိုင်နှုန်းအောက်တွင်သာ ရှိပြီး၊ အမျိုးသမီး ၁၉ ရာခိုင်နှုန်းမှာ မည်သည့် မိသားစု စီမံကိန်းဝန်ဆောင်မှုများမှ မရရှိပေ။^{၈၂} ဤလူဦးရေသည် အိမ်နီးချင်း ထိုင်းနိုင်ငံနှင့် နှိုင်းယှဉ်လျှင် များနေသည်။^{၈၃} ယင်းနိုင်ငံတွင် အမျိုးသမီး ၃ ရာခိုင်နှုန်းသာ မည်သို့သော မိသားစုစီမံကိန်း ဝန်ဆောင်မှုမျိုးကိုမျှ မရရှိပေ။ ခေတ်မှီ နည်းပညာများဖြင့် သန္ဓေတားမြစ်ကြခြင်းမှာ မရှိသလောက် ရှားပါး၍ အသက် ၁၅ နှစ်မှ ၄၉ နှစ်အတွင်း အိမ်ထောင်သည် (သို့) ဘဝကြင်ဖော်နှင့် နေကြသော ကိုယ်ဝန်ယူဖို့ အဆင်သင့် မဖြစ်သေးသော ၁.၅၃ သန်းကျော်သော အမျိုးသမီးများမှာ ခေတ်မှီနည်းပညာဖြင့် သားသမီး တားမြစ်ခြင်း အခွင့်အလမ်းများ မရရှိကြပေ။^{၈၄} အမျိုးသမီးများ၏ မျိုးဆက်ပွားဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်ချက်များတွင် အစိုးရသည် မလိုအပ်ပဲ ရောက်စွက်ဖက်မှု ပြုလုပ်နေသည်။ သာဓကအားဖြင့် သားဆက်ခြားရေးစနစ်ကို အစိုးရမှ ထိန်းချုပ်ထားပြီး၊ ကိုယ်ဝန်ဖျက်ချခြင်းသည် တရားမဝင်ပေ။ အမျိုးသမီး သားကြောဖြတ်ရန် အမျိုးသားထံမှ သဘောတူညီချက်ကို တောင်း ဆိုရသည်။ အကယ်၍ အမျိုးသမီးတစ်ဦးသည် ကိုယ်ဝန်ဖျက်ချမှုနှင့် အဖမ်းခံရလျှင် ၎င်းသည် ထောင် ၃ နှစ်မှ ၇ နှစ်တိုင် ပြစ်ဒဏ်ချခံရနိုင်သည့်အပြင် အကယ်၍ တစ်ဦးမှ ကူညီပေးလျှင် ၎င်းသည်လည်း အပြစ်ဒဏ် ၃ နှစ်အထိ ခံရနိုင်ချေရှိသည်။^{၈၅} ကိုယ်ဝန်ဆောင်များ အားလုံးအတွင်း ၅ ရာခိုင်နှုန်းသည် ကိုယ်ဝန်ဖျက်ချခြင်းဖြင့် အဆုံးသတ်ပြီး ထိုကဲ့သို့ တတ်ကျွမ်းမှုမရှိသော လက်သည်များဖြင့် ကိုယ်ဝန်ဖျက်ချခြင်းသည် မိခင်သေဆုံးမှုကို အဓိကဖြစ်ပေါ်စေသော အကြောင်းအရင်းတစ်ခုဖြစ်သည်။^{၈၆}

ကိုယ်ဝန်ဆောင်ချင်သော အမျိုးသမီးများသည်လည်း ကျန်းမာပြီး လုံခြုံစိတ်ချရသည့် ကိုယ်ဝန်ဖြစ်ရန်နှင့် မွေးဖွားနိုင်ရန် အခက်အခဲများနှင့် ကြုံတွေ့ ရသည်။ ယင်းအခက်အခဲများမှာ ကျန်းမာရေးလုပ်သားများ မလုံလောက်ခြင်း၊ ကျန်းမာရေး အသုံးစရိတ် နည်းပါးခြင်း၊ အခြေခံအဆောက်အအုံများ လုံလောက်မှုမရှိခြင်းများ၊ အလွန်အကျွံအလုပ်လုပ်ရသော ကျန်းမာရေး လုပ်သားများ၊ ပညာရှင်များနှင့် ပထဝီအနေအထားမတူညီ ခြင်းများ၏ ကွာဟချက်များကြောင့်ဖြစ်သည်။^{၈၇} မြန်မာနိုင်ငံ အရှေ့ပိုင်းတွင် ကိုယ်ဝန်ဆောင်နိုင်သော အသက်အရွယ်အမျိုးသမီး ၁၁.၃ ရာခိုင်နှုန်းသည် ပုံမှန်အဆင့်မှ အဆိုးရွားဆုံး

အဆင့်ထိ အာဟာရ ချို့တဲ့နေကြသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် အာရှတွင် မိခင်သေဆုံးနှုန်း အဆိုးရွားဆုံးဖြစ်သည်။^{၈၈} မြန်မာ နိုင်ငံ အရှေ့ပိုင်းဒေသတွင် ကလေးသေဆုံးနှုန်းသည် လူသားချင်းစာနာရမည့် အခြေအနေဆိုးသို့ ရောက်ရှိနေသည့် ဆိုမာလီးယားနိုင်ငံကဲ့သို့ပင် မြင့်မားနေသည်။^{၈၉}

အစိုးရ၏ အစီရင်ခံစာတွင် အစိုးရသည် "မိခင်နှင့် ကလေးများ ကျန်းမာရေး ဝန်ဆောင်မှုအတွက် ဘဏ္ဍာငွေ လျာထားနှုန်း နှစ်စဉ် မြှင့်တင်ပေးရန်" နှင့် "သားဆက်ခြားရေး နည်းလမ်းများ၊ သန္ဓေတားမြစ်ဆေးများနှင့် ကိရိယာများအား အမျိုးသမီးများ အတွက် ပေးကမ်းရန်" ကတိပြုထားသည်။^{၉၀} အစိုးရ အစီရင်ခံစာများတွင်လည်း မွေးကင်းစ သေနှုန်းများ၏ အချို့သော အခြေခံအကြောင်းအရင်းမှာ မိခင် အာဟာရချို့တဲ့ခြင်းနှင့် အိမ်တွင် မွေးဖွားခြင်းများကြောင့်ဖြစ်သည်ဟု အသိအမှတ် ပြုခဲ့သည်။^{၉၁} ဤအချက်များကို ကြည့်ခြင်းအားဖြင့် ကော်မတီ၏ ၂၀၀၈ ခုနှစ် အမျိုးသမီးများ၏ ကျန်းမာရေး ပိုမို ကောင်းမွန်လာစေရန် အကြံပြုချက်များအား အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် အခြေအနေအနည်းငယ်သာ တိုးတက်နေ ကြောင်း ရှင်းလင်းစွာ တွေ့ရသည်။^{၉၂}

အကြံပြုချက်များ

- ကာကွယ်ရေး အသုံးစရိတ်များကို အထူးလျှော့ချရန် (ပညာရေးနှင့် ကျန်းမာရေးအသုံးစရိတ်နှစ်ခုပေါင်းထက် ပိုများသော)။^{၉၃} သို့မှသာ နိုင်ငံငွေ၏ ၁၅ ရာခိုင်နှုန်းအား ကျန်းမာရေးအတွက် အသုံးပြုနိုင်သည်။ နိုင်ငံတော် ဘဏ္ဍာ အသုံးစရိတ်များ၏ ကိန်းဂဏန်းများကို အများပြည်သူများ ကျယ်ပြန့်စွာ သိရှိစေရန်အတွက် လုပ်ဆောင်ပေးထားရန်။
- နိုင်ငံအတွက် ကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှုများအား ညီမျှထိရောက်စွာနှင့် ပွင့်လင်းစွာ ဖြန့်ဝေပေးနိုင်သည့် အထူးသဖြင့် ကျေးလက်ဒေသများတွင် စက်ပစ္စည်းကိရိယာများနှင့် ပြည်စုံသော ကျန်းမာရေးအဆောက်အအုံများ ရရှိစေမည့် ကျန်းမာရေးစနစ်တစ်ခု တည်ဆောက်ရန်။
- အမျိုးသမီးများ၏ မျိုးပွားခြင်းဆိုင်ရာအခွင့်အရေးများအပေါ် ဝင်ရောက်စွက်ဖက်ကန့်သတ်မှု ပြုလုပ်နေသော ဥပဒေများ "မျိုးစောင့်ဥပဒေများ"၊ ကိုယ်ဝန်ဖျက်ချမှု တားမြစ်ခြင်း၊ သားကြောဖြတ်ရာတွင် အမျိုးသမီးများသည် ၎င်း၏ အမျိုးသားထံမှ ခွင့်ပြုချက် ရယူရခြင်းများ စသည့်တို့ကို အမြန်ဆုံး ပြုပြင်ပြောင်းလဲ ဖျက်သိမ်းပေးရန်။
- သတင်းအချက်အလက်များ ကျယ်ပြန့်စွာ ဖြန့်ဝေရာတွင် ဘာသာစကား အဟန့်အတားများကို ဖယ်ရှားစေရန် အတွက် ပုံနှိပ်ရာတွင် ဒေသခံ ဘာသာစကားများ အသုံးပြုရန်နှင့် စာမတတ်သော အမျိုးသမီးများအတွက် နားထောင်နိုင်ရန် ရေဒီယို အစီအစဉ်များ၊ အရေးပေါ်ဖုန်းများထားရှိခြင်းဖြင့် သတင်းဖြန့်ဝေရန်။
- လူထုအခြေပြု အဖွဲ့အစည်းများအား လူမှုရေးလုပ်ငန်းများအား လွတ်လပ်စွာ ဆောင်ရွက်ခွင့်များ ပေးရုံသာမက ယင်းအဖွဲ့များမှ ချို့တဲ့နေသော လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းများ၏ လိုအပ်ချက်များကို သိရှိနားလည် ဖြည့်ဆည်းပေး နိုင်ရန်၊ ၎င်းတို့၏ ထူးခြားသော စွမ်းရည်များကို မြှင့်တင်ပေးရန်၊ အစိုးရ၏ ကျန်းမာရေး ဝန်ဆောင်မှုများ မရရှိသော ဒေသများရှိ လူထုများအား ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုများ ပေးလျက်ရှိသော တိုင်းရင်းသားများ စီစဉ်ထားသော နာတာရှည်ဆေးရုံများနှင့် ဆေးခန်းများကို လုံလောက်သော ထောက်ပံ့ ကူညီမှုများပေးရန်။
- ပြီးပြည့်စုံသော လူထုကျန်းမာရေး ပညာပေးရေး အစီအစဉ်တစ်ခုအား ပညာရေး အခန်းကဏ္ဍနှင့် ပူးပေါင်း၍ အမျိုးသမီးများနှင့် မိန်းကလေးငယ်များနှင့် ၎င်းတို့၏ မိသားစုများ ကျန်းမာသန်စွမ်းသည့် ဘဝများ ပိုင်ဆိုင် စေရန် လိုအပ်သော သတင်းအချက်အလက်များ ပေးခြင်းဖြင့် အကောင်အထည်ဖော်ရန်။ အမျိုးသမီး၊ အမျိုးသားနှင့် ဆယ်ကျော်သက်များအနေဖြင့် မျိုးဆက်ပွား ကျန်းမာရေးပညာပေးရေးနှင့် သားဆက်ခြား ဆေးဝါး၊ ကိရိယာများရရှိနိုင်သော အခွင့်အလမ်းများကို အလွယ်တကွယ် လက်လှမ်းမီနိုင်ရန်အတွက် တစ်နိုင်ငံလုံး အတွင်းရှိ ကျောင်းများအပါအဝင် အခြားနေရာများတွင် အခမဲ့ ကူညီထောက်ပံ့ပေးရန်။
- မျိုးဆက်ပွားကျန်းမာရေး ပညာပေးရေးအတွက် ဆရာ၊ ဆရာမများမှ သင်တန်းများ လုံလောက်စွာ ရရှိမှု သေချာစေရန်၊ မိသားစုစီမံကိန်းပညာပေး လုပ်ငန်းစဉ်များလုပ်သည့်အခါတွင်လည်း အမျိုးသမီးများအား ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုရရှိရန် အဟန့်အတားဖြစ်စေသော ရိုးရာဓလေ့ထုံးစံများနှင့် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အခက်အခဲအတားအဆီးများကိုလည်း ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန်ထားကြောင်း သေချာစေရန်။
- မိခင်သေနှုန်းကျဆင်းရန် အထူးသဖြင့် လုံခြုံမှုမရှိသော တရားမဝင် ကိုယ်ဝန်ဖျက်ချခြင်းကြောင့် မိခင်သေဆုံးမှု နှုန်း ကျဆင်းရန် ထိရောက်သည့် အစီအစဉ်များနှင့် မူဝါဒများ ပေါ်ပေါက်လာစေရန်နှင့် ချို့တဲ့သူများလည်း တတ်နိုင်သော သားကြောဖြတ်ပေးသည့် ဝန်ဆောင်မှုများအား အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီးများ ရရှိမှုသေချာစေရန်။
- ကျေးလက်ဒေသအဆင့်၌ အမျိုးသမီးများ၏ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု ပိုမို ကောင်းမွန်လာစေရန်၊ အမျိုးသမီး အဖွဲ့များနှင့် တိုင်ပင်ဆွေးနွေး၍ ပြီးပြည့်စုံသော ပေါ်လစီများနှင့် အစီအစဉ်များ ဖြစ်ပေါ်လာစေရန်၊ ဥပမာ -

အမျိုးသမီးများနှင့် အမျိုးသမီးငယ်များအတွက် ကျန်းမာရေး အကြံပြုမှုများ ရရှိလာစေရန် အရေးပေါ် ဖုန်းများ (သို့) ကျန်းမာရေးနှင့်ပတ်သက်၍ အားပေးနှစ်သိမ့်ပေးသော လုံခြုံသည့် ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှု စင်တာများ ထူထောင်ပေးခြင်းများပြုလုပ်ရန်။ ကျန်းမာရေး အကြံပြုမှုများ၊ အခြားသော အမျိုးသမီးနှင့် ဆက်စပ်သော ဝန်ဆောင်မှုများနှင့် ကျန်းမာရေးသင် တန်းလုပ်ငန်းစဉ်များ ဖော်ဆောင်ပေးခြင်းမှတစ်ဆင့် အချင်းချင်းကြား ကျန်းမာရေး အတွေ့အကြုံများ ပြန်လည်ဖလှယ်ခြင်းများ လုပ်ဆောင်နိုင်သည့် အမျိုးသမီးများနှင့် သင့်တော် သော ခေတ္တခိုလှုံရာ နေရာ (စင်တာ) များ တည်ထောင်ပေးရန်။ ထိုင်းနိုင်ငံ၌ ၆ လ တစ်ကြိမ် ကျေးရွာများတွင် အမျိုးသမီး ကျန်းမာရေး စစ်ဆေးခြင်းများကို ပြုလုပ်ပေးနေသကဲ့သို့ ကျန်းမာရေး အခမဲ့ဝန်ဆောင်မှုများ အစိုးရမှ အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ပေးရန်။

- ဆရာဝန်များနှင့် ကျန်းမာရေးဝန်ထမ်းများ ပြုမူဆောင်ရွက်ခြင်းများအပေါ် တာဝန်ခံခြင်း (သို့) စောင့်ကြည့် သုံးသပ်မှုရှိသော စနစ်တစ်ခု တည်ထောင်ရန်နှင့် ထိုထဲတွင် ဆေးပညာကျင့်ဝတ်များနှင့် မညီညွတ်သော ကျန်းမာရေး ဝန်ထမ်းများနှင့် အလေ့အကျင့်များအပေါ် တိုင်ကြားနိုင်သော နည်းလမ်းများပါ ပါဝင်စေရန်။
- ဒေသခံ ရွာသူ၊ ရွာသားများအတွင်း ဆေးဘက်ဆိုင်ရာအကြောင်းအရာများကို စိတ်ဝင်စားသူများအား သင်တန်းများ ပို့ချပေးခြင်းဖြင့် ၎င်းတို့သည် ဒေသခံအဆင့်၌ ဝန်ဆောင်မှုများ ပေးအပ်နိုင်အောင် လုပ်ဆောင် ပေးရန်။

၁၁။ ပုဒ်မ ၁၄ (ကျေးလက်ဒေသမှ အမျိုးသမီးများ)

မြန်မာနိုင်ငံသည် တိုင်းရင်းသားလူမျိုး စုစုပေါင်း (၁၀၀) ကျော် နေထိုင်နေသော နိုင်ငံဖြစ်ပြီး အများစုသည် ကျေးလက် ဒေသ၌ စုစည်းနေထိုင်လျက်ရှိသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် နေထိုင်သော လူဦးရေ၏ ၇၀ ရာခိုင်နှုန်းမှာ ကျေးလက်ဒေသ၌ နေထိုင်သူများဖြစ်ပြီး အများစုသည် စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းတွင် လုပ်ကိုင်လျက်ရှိသည်။ ကျေးလက်ဒေသများတွင် ဆင်းရဲ ချို့တဲ့မှုနှုန်းမှာ မြို့ပြထက် နှစ်ဆ ပိုမြင့်မားရသည့်အကြောင်းမှာ အောက်ဖော်ပြပါ အကြောင်းမျိုးကြောင့် ဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့သည် အစိုးရမှ ဝန်ဆောင်မှုများ လုပ်ပေးရန်အတွက် ပျက်ကွက်ခြင်း၊ အခြေခံအဆောက်အအုံများအတွက် ကျေးလက်သို့ ဘဏ္ဍာငွေလျာထားခြင်း မရှိခြင်း၊ တပ်မတော်တိုးချဲ့ခြင်းနှင့် စစ်ဆင်ရေးများရှိခြင်း၊ အစိုးရမှ သဘာဝ သယံဇာတများကို အမြတ်ထုတ်သုံးစွဲရာတွင် ဒေသခံလူများ၏ အကျိုးစီးပွားကို မထည့်သွင်းထားခြင်း၊ အစိုးရ၏ အတင်း အဓမ္မ ဆောင်ရွက်စေသော စိုက်ပျိုးရေးမူဝါဒများစသည့် အကြောင်းများကြောင့် ဖြစ်သည်။ တိုင်းရင်းသား လူမျိုးများသည် စစ်တပ်နှင့် ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားနေခြင်းမှာ ဆယ်စုနှစ် ၆ နှစ်ကျော်တိုင် ရှိခြင်းမှာ ဒေသခံနယ်မြေမှ ထွက်ရှိသော သဘာဝ သယံဇာတပစ္စည်းများအား စီမံထိန်းချုပ်ခွင့်ရရန်နှင့် အခြားတစ်ဖက်၌ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများ၏ ကိုယ်ပိုင်လက္ခဏာ များကို ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ခွင့်များ ရရှိရေးတို့ကြောင့် ဖြစ်သည်။

တပ်မတော်မှ အမြတ်ထုတ်ခြင်း

တပ်မတော်မှ အမြတ်ထုတ်ခြင်းကြောင့် ကျေးလက်ဒေသများအပေါ်တွင် ကြီးစွာသော ဆိုးကျိုးသက် ရောက်မှုများမှာ ငြင်းလို့မရသည့် အကြောင်းအရင်းဖြစ်သည်။ ဆယ်စုနှစ်ပေါင်းများစွာပင် တိုင်းရင်းသား ဒေသများသို့ စစ်တပ်များ တိုးချဲ့ လာခြင်း၊ စစ်တပ်တည်ဆောက်ရန်အတွက် မြေယာများ အတင်းအဓမ္မ သိမ်းယူခြင်းနှင့် ဝင်ငွေရရှိရေးစီမံကိန်းများနှင့် လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများသည် ဒေသခံပြည်သူအတွက် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ၊ စီးပွားရေးဆိုင်ရာနှင့် အခြားသော အခက်အခဲများနှင့်အတူ ရွှေ့ပြောင်းခိုင်းခြင်းများလည်း ဖြစ်ပေါ်လာစေသည်။ စစ်တပ်သည် တပ်မတော်ပိုင် စီးပွားရေး ကုမ္ပဏီများမှတစ်ဆင့် တိုက်ရိုက် အမြတ်ထုတ်၍သော်လည်းကောင်း၊ တပ်၏ မဟာမိတ်စီးပွားရေး လုပ်ငန်းရှင်များအား လုပ်ပိုင်ခွင့်များ လိုက်လျောခြင်းဖြင့် သွယ်ဝိုက်စွာ အမြတ်ထုတ်ပြီး ယင်းတို့၏ အကျိုးအမြတ်မြောက်မြားစွာကို ရရှိခံစား နေသည်။ အရပ်သား အုပ်ချုပ်မှုပုံစံထားသော အစိုးရခေတ်သို့ ကူးပြောင်းခဲ့သော်ငြားလည်း ဤကဲ့သို့ သော အမြတ် ထုတ်မှုများမှာ ပုံစံပြောင်းလဲမှု မရှိသေးသည့်အပြင် စစ်တပ်အတွက် အတူပူးပေါင်းလုပ်နိုင်ချေရှိသော စီးပွားရေး လုပ်ဖော် ကိုင်ဘက် အဝန်းအပိုင်းကို တိုးချဲ့ ပေးရုံသာဖြစ်စေသည်။

တိုင်းရင်းသားဒေသတစ်ခုရှိ စီမံကိန်းလုပ်ငန်းများကို ဒေသခံပြည်သူလူထုများ၊ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့် လုံခြုံရေး စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများ (သို့) ရေရှည်ဖွံ့ဖြိုးရေး မဟာဗျူဟာများ ထည့်သွင်းစဉ်းစားထားခြင်းမရှိပဲ ဆက်လက်လုပ်ဆောင်

လျက်ရှိသည်။ အထူးသဖြင့် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်း ကင်းမဲ့ခြင်းသည် ဒေသခံပြည်သူ လူထုအား အဆိပ်ဖြစ်စေသော အညစ်အကြေးများစွန့်ခြင်း၊ မြေနှင့် သောက်သုံးရေညစ်ညမ်းစေခြင်းနှင့် အဆိပ်ဖြစ်စေသော ဓါတုပစ္စည်းများနှင့် တွေ့ထိ စေခြင်း စသည့် အလွန်ကျယ်ပြန့်ပြီး ဆိုးရွားလှသော ကျန်းမာရေး ဆိုးကျိုးသက်ရောက်မှုများကို ဖြစ်စေသည်။

မြေယာများ အတင်းအဓမ္မသိမ်းယူခြင်း

ကျေးလက်ဒေသများတွင် ဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်းများအတွက် လျော်ကြေးမပေးဘဲ အတင်းအဓမ္မ လယ်မြေများ သိမ်းယူခြင်း နှင့် ရွှေ့ပြောင်းခြင်းများလည်း အလွန်ကြာမြင့်စွာ ဖြစ်ပွားနေသော ကိစ္စတစ်ခုဖြစ်ပြီး ၂၀၁၁ ခုနှစ်၌ အရပ်သား အုပ်ချုပ်မှု ပုံဖော်ထားသော အစိုးရခေတ်သို့ ကူးပြောင်းချိန်မှ ပိုမိုကျယ်ပြန့်စွာ ဖြစ်ပေါ်နေသည်။ ဒေသခံလူများသည် မြေယာများ အတင်းသိမ်းယူမှုကို ခံရသောကြောင့် ၎င်းတို့၏ စိုက်ပျိုးမြေနှင့် စီးပွားရေး အခွင့်အလမ်းများ ဆုံးရှုံးရသည့်အပြင် အတင်း အဓမ္မ ရွှေ့ပြောင်းခြင်းလည်း ခံကြရပေသည်။^{၆၄} ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများ၊ မိသားစုဝင်များနှင့် ရွှေ့ပြောင်း အလုပ်သမားများ၏ ဖိနှိပ်မှုများနှင့်အတူ လယ်ယာသိမ်းထားသော မြေ၌ရှိနေသော စီမံကိန်းများနှင့် ဆက်စပ်လျက်ရှိသော အခြားအကြမ်းဖက်မှုများမှာ အမျိုးသမီးများအပေါ် ဆိုးရွားစွာ ထိခိုက်လျက်ရှိသည်။ အမြတ်ထုတ်နေသော ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု စီမံကိန်းများကို စက်မှုလုပ်ငန်းအမျိုးစုံနှင့် ဒေသအမျိုးစုံတွင် တွေ့ရှိရပြီး ဒေသများအတွင်း ၎င်းစီမံကိန်းများသည် မကြာ ခဏ အကြမ်းဖက်မှုများနှင့် လူထုဆူပူမှုများ ဖြစ်ပေါ်စေသည်။^{၆၅} အတင်းအကြပ် လုပ်ဆောင်စေသော စိုက်ပျိုးရေးဆိုင်ရာ မူဝါဒများကြောင့် ကျေးလက်ဒေသများတွင် စီးပွားရေး အကျပ်အတည်းမှုများ ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်စေသည်။ တနင်္သာရီ တိုင်းဒေသကြီးနှင့် မွန်ပြည်နယ်များတွင် အစိုးရမှ လယ်သမားများအား ချေးငွေပေးရာတွင် အစိုးရမှ ထုတ်လုပ်ထားသည့် ဓာတ်မြေဩဇာနှင့် သိပ္ပံနည်းဖြင့် မျိုးစေ့ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု လုပ်ထားသော အရည်အသွေးမမှီ၍ ဈေးကွက်ထက် ပိုဈေး ကြီးသော မျိုးစေ့များကိုသာ ဝယ်ယူရမည်ဟု သတ်မှတ်ချက်ချထားသည်။ ၎င်းအပြုအမူသည် ဒေသခံ လယ်သမားများ၏ ဝင်ငွေနှင့် ထွက်နှုန်းများ ကျဆင်းလာစေပြီး ၎င်းတို့အား ဆင်းရဲခြင်းစက်ဝိုင်းများတွင် သံသရာလည် ပိတ်မိနေစေသည်။ စီးပွားရေးကျပ်တည်းခြင်းသည်လူကုန်ကူးမှုနှင့်အကြမ်းဖက်ခြင်းများပိုမိုမြင့်မားလာစေသည့်အပြင်အမျိုးသမီးများအပေါ် တိုက်ရိုက်အဖြစ် လည်းကောင်း၊ သွယ်ဝိုက်၍လည်းကောင်း သက်ရောက်မှုများ ရှိစေသည်။

မူးယစ်ဆေးဝါး သုံးစွဲမှု ပျံ့နှံ့စွာ ဖြစ်ပေါ်နေခြင်း

ကျေးလက်ဒေသများနှင့် တိုင်းရင်းသားနယ်မြေများတွင် မူးယစ်ဆေးဝါး ထုတ်လုပ်သုံးစွဲခြင်းသည် တစ်နိုင်တည်း တိုးတက် လာသည်။ “ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ မူးယစ်ဆေးဝါးနဲ့ ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာရုံး (UNODC)”^{၆၆} မှ ထုတ်ပြန်ချက်အရ ၂၀၀၆ ခုနှစ် တွင် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဘိန်းစိုက်ပျိုးသော ဧရိယာမှာ ၂၁,၆၀၀ ဟတ်တာ ဖြစ် ပြီး၊ ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် နှစ်ဆတိုးမြှင့်လာကာ ဧရိယာမှာ ၅၅,၅၀၀ ဟတ်တာ ဖြစ်သည်။ UNODC ကဲ့သို့သော နိုင်ငံတကာ အဖွဲ့အစည်းများသည် တိုင်းရင်းသား ပြည်သူ့စစ်များ ထိန်းချုပ်ထားသော နယ်မြေ၌ ဘိန်းထုတ် လုပ်မှုများကို စာရင်းထဲ ထည့်သွင်းထားခြင်းမရှိသောကြောင့် အထက်ပါ အတိုင်းအတွာပမာဏမှာ အမှန်တကယ် ဘိန်းထုတ်လုပ်မှု၏ အတိုင်းအတွာထက် လျော့နည်းနေမည်မှာ အမှန်ဖြစ်သည်။^{၆၇} အစိုးရသည် မူးယစ်ဆေးဝါးသုံးစွဲမှုနှင့် စပ်လျဉ်းသော သတင်းအချက်အလက်များ စုစည်းခြင်း မရှိသော်လည်း မူးယစ်ဆေးဝါး သုံးစွဲမှုနှင့် ဆက်စပ်လျက်ရှိသော အိမ်ခြံအိုင်ခွံနှင့် အသည်းရောင်အသားဝါ စီပိုးကူးစက် နှုန်းသည် ကျေးလက်ဒေသများ၌ ပိုမိုမြင့်မားလာသည်။^{၆၈}

အစိုးရ၏ မူးယစ်ဆေးဝါး ထုတ်လုပ်ခြင်းနှင့် မူးယစ်ဆေးဝါး ပေးသွင်းခြင်းသည်ကို တိုက်ဖျက်နိုင်နင်းမည့် မူဝါဒများမှာ လည်း လုံးဝ ထိရောက်ခြင်းမရှိပေ။ လက်တွေ့တွင် အစိုးရသည် တပ်နှင့် ပေါင်းစည်းမှုရှိသည့် ဒေသခံပြည်သူ့စစ်များအား သူပုန်များနှင့် တိုက်ခိုက်မှုပြုရန် အပေးအယူအနေဖြင့် မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့်ဆိုင်သော လှုပ်ရှားမှုများတွင် ပါဝင်ခံစားခွင့် ပေးထားခြင်းဖြင့် မူးယစ်ဆေးဝါးပြဿနာအား ပိုမို ဆိုးရွားအောင် လုပ်ဆောင်နေသည်။^{၆၉} ပြည်သူ့စစ်တပ်အဖွဲ့များသည် တရားမဝင် မူးယစ်ဆေးဝါး ကုန်ကူးခြင်းမှ ရရှိလာသော အမြတ်များဖြင့် ငွေကြေးမတည်၍ လက်နက်များ၊ စစ်ကြောင်း ထိုးခြင်းများကို ပြုလုပ်မှုများကိုလည်း တပ်မတော်နှင့် အစိုးရအာဏာပိုင်များမှ မျက်ကွယ်ပြုထားသည်။^{၇၀} အစိုးရမှ ကျေးလက်ဒေသများနှင့် တိုင်းရင်းသားဒေသများတွင် ဘိန်းထုတ်လုပ်မှုများကို ပိတ်ဆို့မှုတွင် ပျက်ကွက်နေမှုသည် မူးယစ်ဆေးဝါး ထုတ်လုပ်မှု၊ သုံးစွဲမှုအပေါ် လောင်စာဆီ ထိုးပေးသကဲ့သို့ဖြစ်ပြီး တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ အသိုက်အမြုံ များအား ဖျက်စီးလျက်ရှိနေသဖြင့် အချို့တိုင်းရင်းသားဒေသရှိ နေထိုင်သူများသည် အစိုးရမှ တမင်သက် သက်ပြုလုပ် နေသည်ဟု ယုံကြည်ထားသည်။^{၇၁}

မူးယစ်ဆေးဝါးသုံးစွဲခြင်းကို ကိုင်တွယ်ရန် အစိုးရ၏ မူဝါဒများသည် အဆင့်မျိုးစုံ၌ ပျက်ကွက်လစ်ဟာ လျက်ရှိသည်။

ပြဿနာ၏ အရင်းအမြစ်မှ အောင်မြင်စွာ မကိုင်တွယ်သည့်အပြင် ၎င်းမူဝါဒများသည် ဖိနှိပ်ချုပ်ချယ်၍ ခေတ်ကုန်နေပြီ ဖြစ်သော မူဝါဒများဖြစ်ပြီး ဘိန်းစိုက်ပျိုးရေးများတွင်လည်းကောင်း၊ မူးယစ်ဆေးဝါးများ ထုတ်လုပ်ရာတွင်လည်းကောင်း၊ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံထားသော သူများအား တရားစွဲမည့်အစား၊ မူးယစ်ဆေးဝါး သုံးစွဲသူများအား ဖမ်းဆီးမှုကိုသာ အာရုံစိုက်နေသည်။ ဤအောင်မြင်မှုမရှိသော အစိုးရ၏ မူဝါဒများသည် မူးယစ်ဆေးဝါး ထုတ်လုပ်ရောင်းဝယ်သူများကို ရဲတင်းလာစေပြီး၊ မူးယစ်ဆေးဝါး လွယ်ကူစွာ ရရှိနိုင်ရန်မှာ ပိုမိုတိုးမြှင့်လာသည်။ ထိုကဲ့သို့ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံခြင်းနှင့် ဆက်စပ်နေသော စီမံကိန်း များသည် မူးယစ်ဆေးဝါး သုံးစွဲမှုအား ပိုမိုမီးစာထိုးပေးသကဲ့သို့ ဖြစ်စေသည်။ စီးပွားရေးအကျိုးအတွက်သာ အဓိက ထားပြီး မူးယစ်ဆေးဝါး ထုတ်လုပ်မှုနှုန်း မြင့်မားလာရန် ပြုလုပ်ခြင်းသည် တနည်းအားဖြင့် မူးယစ်ဆေးဝါးသုံးစွဲခြင်းကို ပိုမိုအားပေးသလိုဖြစ်လာစေသည်။^{၁၀၂} မူးယစ်ဆေးဝါးထုတ်လုပ်ရောင်းဝယ်ခြင်းသည် နိုင်ငံ၏အဓိကပင်မရေစီးကြောင်း ထဲတွင် ပါဝင်နေသည်ကို ဖော်ပြရမည်ဆိုလျှင် သမ္မတဟောင်း ဦးသိန်းစိန်အစိုးရ၏ လွှတ်တော်အတွင်းရှိ အမတ် (၈) ဦး သည် ဘိန်းဘုရင်များ ဖြစ်နေသည်ကို တွေ့မြင်ရ၏။^{၁၀၃} ဘိန်း၊ ဘိန်းဖြူ၊ မက်သက်ဖက်တမင်းစသော မူးယစ်ဆေးဝါးများ ပိုမိုထုတ်လုပ်လာခြင်းနှင့် သုံးစွဲခြင်းများမှာ အစိုးရ၏ မူးယစ်ဆေးဝါးပြဿနာကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရာတွင် ပျက်ကွက်မှု ဖြစ်ပြီး၊ ၎င်းသည် အမျိုးသမီးများ၏ အသက်အန္တရာယ်ကို ခြိမ်းခြောက်သော အကြမ်းဖက်မှုများ၊ လူကုန်ကူးမှုများနှင့် စီးပွားရေး ခံစားခွင့်မရမှုများစသည့် အန္တရာယ်များ အမျိုးသမီးများအပေါ် ပိုမိုသက်ရောက်လာစေသည်။

ကျေးလက်ဒေသရှိ အမျိုးသမီးများအပေါ် သက်ရောက်မှု

မူးယစ်ဆေးဝါး သုံးစွဲခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော အကျိုးသက်ရောက်မှုများ၊ ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေသော စစ်ပဋိပက္ခများ၊ အတင်းအကြပ် မြေယာသိမ်းယူခြင်းနှင့် စီးပွားရေးလုံခြုံမှု မရှိခြင်းတို့သည် အမျိုးသမီးနှင့် အမျိုးသမီးငယ်များအပါအဝင် ပြည်သူအများစုအား ၎င်းတို့၏ မူလနေရာမှ ဖယ်ရှားခံရခြင်းများ ဖြစ်ပေါ် စေသည်။ အိုးမဲ့အိမ်မဲ့အဖြစ် ရောက်ရှိနေသော အမျိုးသမီးများနှင့် အမျိုးသမီးငယ်များသည် အကြမ်းဖက်မှု၊ လူကုန်ကူးမှုကို ခံရတတ်ပြီး၊ ပညာရေးနှင့် ကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်ခြင်း စသော အခြေခံ ဝန်ဆောင်မှုများအား လက်ခံရရှိနိုင်ရန် အလှမ်းကွာဝေးပေသည်။

အစိုးရမှ ပြည်တွင်းနေရပ်စွန့်ခွာတိမ်းရှောင်သူများ (IDPs) သို့ လူမှုရေး ကူညီစောင့်ရှောက်မှုများအား အကန့်အသတ်ဖြင့် သာပေးပြီး၊ နိုင်ငံတကာမှ ကူညီပေးသော အေဂျင်စီများ၏ IDPs စခန်းများသို့ သွားလာခွင့်များကိုလည်း တားမြစ်ထား သည်။^{၁၀၄} ထို့အပြင် အစိုးရ၏ ပြန်လည်နေရာချထားသော အစီအစဉ်များမှ အမျိုးသမီးများအား လုံးဝဖယ်ရှားထားခြင်းကို ခံရပြီး၊ ဤသို့ ဖယ်ရှားခြင်းသည် အမျိုးသမီးများနှင့် အမျိုးသမီးငယ်များအား တပ်နယ်မြေနှင့် နီးသောနေရာများတွင် ပြန်လည်နေရာချထားရန် ဟူသော အန္တရာယ်ရှိသည့် တောင်းဆိုမှုများကို ဖြစ်ပေါ်စေသည်။^{၁၀၅}

အထက်ဖော်ပြပါ အခြေအနေသည် IDPs များအပါအဝင် ကျေးလက်ဒေသရှိ အမျိုးသမီးများနှင့် မိန်းကလေးများအပေါ် ဆက်စပ်ဆိုးကျိုးများ အများအပြား ဆင့်ကဲဖြစ်ပေါ်စေသည်။ **[နောက်ဆက်တွဲ အမှတ် ၆ - ကျေးလက်ဒေသမှ အမျိုးသမီး များ အခြေအနေ]**

စီးပွားရေး လုံခြုံမှု ပျောက်ဆုံးခြင်း။ ဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်းများကြောင့် အမျိုးသမီးများသည် ၎င်းတို့၏ စီးပွားရေးနှင့် အလုပ်အကိုင် အခွင့်အလမ်းများ ဆုံးရှုံးကြရသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ၎င်းစီမံကိန်းများသည် များသောအားဖြင့် အမျိုးသားများအတွက်သာ အလုပ်များ ပေါ်ပေါက်လာစေပြီး၊ စိုက်ပျိုးနိုင်သော မြေကွက်များသည်လည်း စီမံကိန်း၏ အသုံးချခြင်း ခံရပေသည်။ မူးယစ်ဆေးဝါး သုံးစွဲခြင်းသည် အမျိုးသမီးများအပေါ် မိသားစုနှင့်ခွဲခွာ၍ မိသားစု စားဝတ်နေရေး အတွက် စီးပွားရှာရန် ဝန်ပိစေကာ၊ ရံဖန်ရံခါ မိသားစု အသက်ရှင်ရပ် တည်ရေးအတွက် အမျိုးသမီးများအပေါ် အမြတ် ထုတ်ခံရနိုင်သည့် အခြေအနေကို ရွေးချယ်ရသည့် အနေအထားသို့ တွန်းပို့ခံရစေသည်။ အမျိုးသမီးနှင့် ကလေးများသည် ပဋိပက္ခများ၏ အကျိုးဆက်များကြောင့် နောက်ကျကျန်နေခဲ့ရပြီး အမျိုးသမီးများမှ မိသားစုဘဝရှင်သန်ရေးတာဝန်ကို မဖြစ်မနေ တာဝန်ယူ သယ်ပိုးရသော အခြေအနေသို့လည်း ဆိုက်ရောက်စေသည်။

ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ လုံခြုံရေး ပျောက်ဆုံးခြင်း။ မြေယာအတင်းသိမ်းယူခြင်းသည် အမျိုးသမီးများအား အိုးမဲ့အိမ်မဲ့ဖြစ်စေပြီး၊ လူကုန်ကူးခြင်း၊ အကြမ်းဖက်ခြင်း၊ အမြတ်ထုတ်ခံရခြင်းစသော အခြေအနေဆိုးများကို ဖြစ်ပေါ်လာစေသည်။ မူးယစ် ဆေးဝါးသုံးစွဲမှု ပိုမိုမြင့်မားလာခြင်းကြောင့် အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်ခြင်းများ ပိုမိုများပြားလာစေသည်။ အဘယ့် ကြောင့်ဆိုသော် ဆေးစွဲသူများသည် ဆေးရလိုသော အချိန်၌ ပိုမိုကြမ်းတမ်းလာပြီး၊ ဆေးရရှိရန် အထိန်းအကွပ်မဲ့စွာ လုပ်ဆောင်မှုများ ဖြစ်ပေါ်လာစေကြောင်းဖြစ်သည်။ အမျိုးသားများ တိုက်ပွဲများတွင် တိုက်ခိုက်နေခြင်းကြောင့် ရွာထဲ၌ မရှိသောအချိန်တွင် အမျိုးသမီးများသည် အမြတ်ထုတ်ခံရရန်၊ နိပ်စက်ခံရရန်နှင့် ချိုးဖောက်မှုများခံရရန် သားကောင်

အခြေအနေသို့ ရောက်ရှိလာ တတ်သကဲ့သို့ ရွှေ့ပြောင်းအလုပ်သမားဖြစ်သွားခြင်း (သို့) မူးယစ်ဆေးဝါး သုံးစွဲခြင်း၌ နှစ်မြှုပ်လိုက်ခြင်းများ ဖြစ်ပေါ်လာစေသည်။ ထို့အတူ နိုင်ငံခြား ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများ ပိုမိုများပြားလာပြီး ၎င်းတို့သည် ရပ်ရွာ များ၌ ယာယီနေထိုင်သည့် အခြေအနေကို အခွင့်ကောင်းယူကာ မုဒိမ်းကျင့်မှုများ (သို့) အမျိုးသမီးများအား လက်ထပ် မည်ဟု လိမ်လည်သွေးဆောင်ဖျားပေးခြင်း၊ ၎င်းတို့နှင့် အတူနေထိုင်ရန် ဖိတ်ခေါ်ခြင်းရှိပြီး စီမံကိန်းများ ပြီးဆုံးသွားသော အချိန်၌ အမျိုးသမီးများအား စွန့်ခွာပြီး မည်သို့သော တာဝန်ယူခြင်းမျိုးမှ မရှိသည်များကို ကြုံတွေ့ကြရသည်။

[နောက်ဆက်တွဲ အမှတ် ၆ - နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများနှင့် အမျိုးသမီးများ၏ သတင်းအချက်အလက်]

မြေယာပိုင်ဆိုင်ခြင်းများနှင့် သက်ဆိုင်သော လုံခြုံမှု ပျောက်ဆုံးခြင်း။ မိသားစုအတွက်နှင့် ၎င်းတို့၏ ဘဝရှင်သန်ရေး အတွက် မြေယာများအပေါ် အားကိုးရသောကြောင့် မြေယာအတင်းအဓမ္မ သိမ်းယူခြင်းသည် မိသားစုများနှင့် ကျေးရွာ၏ လူမှုဖူလုံရေးကို ခြိမ်းခြောက်စေသည်။ ဤဒုက္ခများအား အမျိုးသမီးများသည် အထူးသဖြင့် ခံစားရသည်မှာ ၎င်းတို့၏ အမည်သည် ရိုးရာထုံးတမ်းအရ မြေယာပိုင်ဆိုင်မှုလက်မှတ်များပေါ်၌ မပါရှိချေ။ သို့မဟုတ် အိမ်ထောင်ဦးစီးအဖြစ် စာရင်းပေးသွင်းထားခြင်း မရှိပေ။ မြေယာစနစ်ကြီးအတွင်း အမျိုးသမီးများသည် ဘေးဖယ်ခံထားရသောကြောင့် အထက် ဖော်ပြပါ **[နောက်ဆက်တွဲ အမှတ် ၆]** ၌ ဆွေးနွေးထားသည့်အတိုင်း၊ ၎င်းတို့သည် လျော်ကြေးများ ကို ခံစားခွင့် မရရှိပေ (သို့) မြေယာဆိုင်ရာ ဆွေးနွေးမှုများ၌ ထည့်သွင်းခြင်း မခံရပေ။

အစားအသောက် လုံခြုံမှု ပျောက်ဆုံးခြင်း။ ကျေးလက်များတွင် အကန့်အသတ်ဖြစ်နေသော စီးပွားရေး အခွင့်အလမ်း များနှင့်အတူ မိသားစုများသည် အစားအသောက်များရရှိရန် ၎င်းတို့၏ မြေယာများပေါ်တွင် အမှီပြုရယူရသည်။ မြေယာများ သိမ်းယူခြင်းကြောင့် မိသားစုများသည် ဝမ်းစာခေါင်းပါးခြင်းသို့ ရောက်ကြရသည်။

ကျန်းမာရေးလုံခြုံမှု ပျောက်ဆုံးခြင်း။ ဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်းများသည် အခြေခံအဆောက်အအုံများ၊ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများ မရှိခြင်းတို့နှင့် ပေါင်းစည်း၍ ဒေသခံလူများ၏ လေထုနှင့် ရေထုများ ညစ်ညမ်းစေသောကြောင့် ဒေသခံလူထုသည် ကျန်းမာရေး ပြဿနာအမျိုးစုံကို ကြုံတွေ့ကြသည်။ အချို့သော အကြောင်းအရာများကို ဖော်ပြရမည်ဆိုလျှင် ကျောက်မီးသွေး လုပ်ငန်းစီမံကိန်းများမှ လေထုညစ်ညမ်းမှုများသည် မွေးရာပါကိုယ်အင်္ဂါ ချွတ်ယွင်းမှုများ၊ မာကျူရီနှင့် အခြားဓာတုဗေဒ အဆိပ်သင့်စေသော အရာများသည် ရေကြမ်းပြင်ထဲသို့ စိမ့်ဝင်၍ ဒေသခံ နေထိုင်သူများ၊ ငါး၊ ခြံမွေးတိရစ္ဆာန်များအား ထိခိုက်စေခြင်းနှင့်အတူ ညစ်ညမ်းသော ရေများကို ဒေသခံလူထုများမှ ချက်ပြုတ်ဆေးကြောရာတွင် အသုံးပြုရာမှ ကျန်းမာရေး အန္တရာယ်များ ဖြစ်ပေါ်နိုင်သည်။ မူးယစ်ဆေးဝါးများ သုံးစွဲမှုနှင့် အစိုးရမှ စီစဉ်ထားသော ကုသမှုများ မရှိသောကြောင့် ၎င်းပြဿနာသည် ဒေသခံလူထုများအတွက် ထိခိုက်ပျက်စီးစေသော်လည်း လူထုအခြေပြု အဖွဲ့အစည်း များမှ စီစဉ်ထားသော ကုသမှုများအပေါ် အစိုးရမှ လုံလောက်သော ကူညီပံ့ပိုးမှုများ မပြုလုပ်ပေ။ ပက်ဂျာဆန် (Pat Jason) အဖွဲ့ကဲ့သို့ ဒေသခံလူထုများအပေါ် တိုက်ခိုက်ဖျက်ဆီးနေသည့် ထိုမူးယစ်ဆေးဝါးပြဿနာကို တိုက်ဖျက်ရန် လူထု အခြေပြု အဖွဲ့အစည်းများမှ အစပျိုးထားသည့် လုပ်ငန်းလုပ်ဆောင်မှုများသည်ပင် အစိုးရ၏ လုံခြုံရေး အဖွဲ့များနှင့် အချင်းဖြစ်ပွားခဲ့သည်။^{၁၀၆}

ပညာရေး လုံခြုံမှု ပျောက်ဆုံးခြင်း။ အတင်းရွှေ့ပြောင်းခြင်း၊ မြေယာအတင်းအကြပ် သိမ်းယူခြင်း၊ မူးယစ်ဆေးဝါးများ သုံးစွဲခြင်း၊ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ လုံခြုံမှုမရှိခြင်း၊ အခြေခံအဆောက်အအုံများ မရှိခြင်းနှင့် စီးပွားရေးကျပ်တည်းမှုများကြောင့် အမျိုးသမီးများနှင့် အမျိုးသမီးငယ်များသည် ပညာသင်ကြားရေး အခွင့်အလမ်းများ ဆုံးရှုံးကြရသည်။ ပုဒ်မ ၁၀ အောက် တွင် အသေးစိတ် တင်ပြထားသည့်အတိုင်း ပညာရေးသည် ငွေကုန်ကျေးကျများလွန်းသည့် အပြင် ဝင်ငွေတိုးပွားမှုမရှိခြင်း (သို့) ငွေပိုငွေလျှံများကို မိသားစုအများအပြားမှ သားယောက်ျားလေးများ၏ ပညာရေးအတွက် အသုံးပြုကြသည်။

အစိုးရသည် ဒေသခံ အမျိုးသမီးများအပေါ် သက်ရောက်မှုရှိနေသည့် ကြီးမားကျယ်ပြန့်စွာ ဆက်စပ်ဖြစ်ပေါ်နေသည့် ဤပြဿနာများကို လုံလောက်စွာ ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းနိုင်ရန် ပျက်ကွက်နေသည်။ အစိုးရအစီရင်ခံစာတွင် အကြမ်းဖျင်း ဖော်ပြထားသော ကျေးလက်ဒေသ ဖွံ့ဖြိုးမှု လုပ်ငန်းစဉ်များနှင့် လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းမှ ဦးဆောင်သော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး (CCD) စီမံကိန်းများအား ကျေးလက်ဒေသ နေရာအများစုတွင် အကျိုးခံစားခွင့် မရချေ။ ထို့အပြင် CCD လုပ်ဆောင်ချက်များ သည် ယေဘုယျဆန်သော လမ်းပြင်၊ တံတားဆောက်ခြင်းများ ဖြစ်ပြီး အမျိုးသမီးများ၏ လိုအပ်ချက်များကို ဖြည့်ဆည်းရန် အဓိကမထားပေ။ ပြည်တွင်းဒုက္ခသည်စခန်းများသို့ ဝန်ဆောင်မှုများကို ပေးရာတွင်လည်း အစိုးရ၏ တာဝန်ယူမှုများ ပျက်ကွက်နေသည်။ ထို့အပြင် လူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းမှ အစိုးရမှ တာဝန်ယူပေးရန် ပျက်ကွက်နေသည့် လူမှုရေး၊ ဖွံ့ဖြိုးရေး လိုအပ်ချက်များကို ဖြည့်ဆည်းရန် လုပ်ဆောင်ရာတွင်လည်း မှတ်ပုံ တင်ရန် လိုအပ်ချက်များ အပါအဝင် အစိုးရ၏ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများက ကန့်သတ်တားဆီးနေပေသည်။^{၁၀၇}

အကြံပြုချက်များ

- ရင်းနှီးမြှုပ်နှံခြင်းနှင့် ဆက်စပ်သော စီမံကိန်းများအား ဒေသခံ လူထုများနှင့် ပွင့်လင်းလွတ်လပ်စွာ ညှိနှိုင်း ဆွေးနွေးမှုများ ပြုလုပ်ပြီး ဆင့်တိုင်းတွင် အမျိုးသမီးများ၏ အသံများကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားပြီး ရယူထားသည့် သဘောတူညီမှုဖြစ်သည်အထိ ၎င်းလုပ်ငန်းများအား တရားဝင် ယာယီဆိုင်းငံ့ခြင်း ပြဌာန်းရန်။
- စီမံကိန်းလုပ်ငန်းများအားလုံးကို ပွင့်လင်းလွတ်လပ်စွာ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ သက်ရောက်မှု များအား လေ့လာသုံးသပ်အကဲဖြတ်ခြင်း၊ လူမှုရေးဆိုင်ရာ သက်ရောက်မှုများအား လေ့လာသုံးသပ် အကဲဖြတ်ခြင်း၊ ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ သက်ရောက်မှုအပေါ် လေ့လာသုံးသပ် အကဲဖြတ်ခြင်းနှင့် ကော်မတီမှ ၂၀၀၈ (¶ ၄၅) ၌ အကြံပြုထားသည့်အတိုင်း ကျား/မတန်းတူရေးဆိုင်ရာ သက်ရောက်မှု များအား လေ့လာသုံးသပ် အကဲဖြတ် ခြင်းများ စသည်ဖြင့် စေ့စေ့စပ်စပ် ကြည့်ရှုစစ်ဆေးရန်။
- စစ်တပ်မှ ထိုးစစ်ဆင်မှုများနှင့် အရပ်သား ပြည်သူများအား ပစ်မှတ်ချထားသည့် သောင်းကျန်းသူ ဆန့်ကျင်ရေး ကမ်ပိန်းတို့ အမြန်ဆုံးရပ်တန့်ပေးရန်။ မူးယစ်ဆေးဝါး ထုတ်လုပ်ရောင်းဝယ်ရေးတွင် ပါဝင်နေမှု အားလုံးနှင့်တကွ ဘိန်းစိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်ရေးနှင့် မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကြွဆေးများ တိုင်းရင်းသားဒေသများသို့ ဖြန့်ချိရေးတို့တွင် ပါဝင်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံထားသော သူများအားလုံးကို တရားစွဲပြီး ၎င်းတို့အား အမြန်ဆုံး ရပ်တန့်ရေး အတွက် တပ်မတော်အား အမိန့်ပေးရန်။
- ဘိန်းနှင့် မူးယစ်ထုံးထိုင်းစေသော ဆေးထုတ်လုပ်ခြင်းများ အမြစ်ဖြတ်ရန်နှင့် မူးယစ်ဆေးဝါး ထိန်းချုပ်ရေး မဟာဗျူဟာနှင့် အစီအစဉ်များသည် အမျိုးသမီးနှင့် အမျိုးသမီးငယ်များ၏ ကျန်းမာရေး၊ ပညာရေးနှင့် ဘဝရှင်သန်မှုများအပါအဝင် အခြားအန္တရာယ် ကြုံတွေ့နိုင်ချေ အခြေအနေများကိုပါ ထည့်သွင်းတွက်ချက်ထားသည့် အစီအစဉ်အများဖြစ်စေပြီး ၎င်းတို့အား အကောင်အထည်ဖော်ရန်။
- ၂၀၀၈ ခုနှစ် ကော်မတီမှ အကြံပြုချက်အတိုင်း (¶ ၄၅) ကျေးလက်ဒေသ လူထုများ၊ အထူးသဖြင့် ဘိန်းစိုက်ပျိုးရေးကြောင့် ထိခိုက်ခံရသော လူထုများအား ဘဝရှင်သန်မှုများအတွက် အခြားဝင်ငွေ ရရှိရန် လုပ်ငန်းများ - လယ်ယာထွက်ကုန်များ ဈေးများ၌ ရောင်းချနိုင်သော အခွင့်လမ်းများနှင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းစွမ်းရည် သင်တန်းများ ပြုလုပ်ပေးရန်နှင့် ကော်မတီမှ အကြံပြုချက်အရ အမျိုးသမီးများနှင့် မိန်းကလေးများအတွက် စီးပွားရေး အခွင့်အလမ်းများ သေချာစွာပေးရန်။
- မူးယစ်ဆေးဝါး အမြစ်ဖြတ်ရေးကို ပြုလုပ်ပေးနေသည့် ဒေသခံ အသင်းအဖွဲ့များအား အသိအမှတ် ပြုပြီး ထောက်ပံ့ပေးရန်။ "မြန်မာနိုင်ငံမူးယစ်ဆေးဝါးဆန့်ကျင်ရေးအသင်း" မှသော်လည်းကောင်း၊ နိုင်ငံတကာ အဲန်ဂျီအိုများမှ သော်လည်းကောင်းနှင့် ကုလသမဂ္ဂအေဂျင်စီများမှ သော်လည်းကောင်း မူးယစ်ဆေးဝါးဖြတ်ရန် ကုသပေးနေသော ဒေသခံအဖွဲ့များအား ငွေကြေးအထောက်အပံ့များရရှိ စေရန် အစိုးမှ သေချာစွာ လုပ်ဆောင်ပေးရန်။
- သဘာဝသယံဇာတများ ထုတ်ယူခြင်းများနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်းမှ ရရှိသော ဝင်ငွေများအား ကျေးလက်ဒေသ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးနှင့် လူထုဝန်ဆောင်မှု အခန်းကဏ္ဍများတွင် သုံးစွဲရန်နှင့် ၎င်း ကဲ့သို့ စီမံကိန်းများ အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် အမျိုးသမီးများပါဝင်ပြီး အကျိုးခံစားခွင့်များ တန်းတူ ရရှိစေရေး သေချာစေရန်။
- ရေရှည် အကျိုးပြုသော စိုက်ပျိုးရေး မူဝါဒများ ချမှတ်ရန်နှင့် သဘာဝသယံဇာတများကို စီမံခန့်ခွဲရာ တွင် ဒေသခံ လူထုများနှင့် အမျိုးသမီးများပါ တန်းတူပါဝင်နိုင်ရန်။
- ကျေးလက်ဒေသ အမျိုးသမီးများ လွတ်လပ်စွာ အသင်းအဖွဲ့များ ထူထောင်ပြီး လှုပ်ရှားမှုများ လုပ်ဆောင်ရာတွင် တားမြစ်ထားသော ဥပဒေများကို ပြုပြင်ပြောင်းလဲပေးရန်။
- ကျေးလက်ဒေသ လူထုများနှင့် အမျိုးသမီးများ မြေယာပြန်လည်ထူထောင်ရေး အစီအစဉ်များ၌ တန်းတူပါဝင်နိုင်စေရေး သေချာအောင် ပြုလုပ်ပေးရန်နှင့် အမျိုးသမီးများ အမျိုးသားများနှင့် တန်းတူ မြေယာပိုင်ဆိုင်ခွင့်များ ခံစားခွင့်ရရှိအောင် ပြုလုပ်ပေးရန်။
- ၁၈ နှစ်ကျော် အမျိုးသမီးများ ရွာအဆင့် ခေါင်းဆောင်များ ရွေးကောက်ပွဲတွင် မဲပေးခွင့် ရရန်။
- ကျေးလက်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး ကော်မတီများတွင် အမျိုးသမီး ၃၀ ရာခိုင်နှုန်း အနည်းဆုံး ပါဝင်လာ အောင် လုပ်ဆောင်ပေးရန်။

၁၂။ အထွေထွေအကြံပြုချက် အမှတ် ၁၉ (အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှု)

အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုသည် မြန်မာနိုင်ငံ လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုလုံးအတွင်း ကျယ်ပြန့်စွာ ဖြစ်ပွားနေသော ပြဿနာတစ်ခု ဖြစ်သည်။ အစိုးရ၏ အစီရင်ခံစာနှင့် ဆန့်ကျင်စွာပင် အမျိုးသမီးများသည် အိမ်တွင်း၌သော်လည်းကောင်း၊ လူအများရှေ့တွင်သော်လည်းကောင်း အကြမ်းဖက်မှုများ ကြုံတွေ့နေရပြီး အကြမ်းဖက်မှုခံရသော အမျိုးသမီးများအား တရားမျှတမှု ပြုလုပ်ပေးနိုင်သော ဥပဒေကာကွယ်ပေးမှုမှာ လုံလောက်မှု မရှိပေ။^{၁၀၈} အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုကို ကျူးလွန်သူများမှာ ပုဂ္ဂလိကနှင့် ပြည်သူပိုင် နယ်ပယ်များမှ နှစ်မျိုးလုံး ပါဝင်ပြီး၊ စစ်တပ်နှင့် ရဲများသည် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများကို ပဋိပက္ခ ဖြစ်ပွားနေသည့် နေရာများအပြင်၊ ပဋိပက္ခ မဖြစ်ပွားနေသော နေရာများ၌ပါ ကျူးလွန်သူများ ဖြစ်သည်။ *[ပဋိပက္ခနှင့်ဆက်စပ်လျက်ရှိသော အကြမ်းဖက်မှုများအကြောင်းအား အထွေထွေအကြံပြုချက် အမှတ် ၃၀ တွင် လေ့လာကြည့်ရှုနိုင်ပါသည်]*

ကော်မတီ၏ ၂၀၀၈ ခုနှစ် အကြံပြုချက်အရ အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်ခြင်းအား ကိုင်တွယ်ဖြေ ရှင်းရေး လုပ်ဆောင်ပေးရန် အစိုးရမှ ကော်မတီ၏ အကြံပြုချက်အား အကောင်အထည်ဖော်ရန် ပျက်ကွက်နေသည်။ အစိုးရ၏ အစီရင်ခံစာတွင် လုံလောက်သော ဥပဒေ အထောက်အပံ့(သို့) မူဝါဒ တိုင်းတာချက်များ အစပျိုး အကောင်အထည်ဖော်ခြင်း ဖြင့် အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုများကို ဖယ်ရှားရန်နှင့် ကျူးလွန်သူများအား အပြစ်ပေးရန်အတွက် အစိုးရမှ လုပ်ဆောင်နေခြင်းအားဖော်ပြရာတွင် သက်သေအထောက်အထားများ လွန်စွာအားနည်းနေပေသည်။^{၁၀၉} “အမျိုးသမီးများ အပေါ် အကြမ်းဖက်မှုများမှ ကာကွယ် ရေးဥပဒေ (PoVAW Law)” သည် ဆွေးနွေးပြီး မူကြမ်းရေးဆွဲထားသော်လည်း ၎င်းဥပဒေကြမ်းအား ဝေဖန်သုံးသပ်ရန် မဖြန့်ဝေခဲ့သည့်အပြင် ဥပဒေအတည်ပြုရန် အလေးအနက်ထား လုပ်ဆောင်ခဲ့ခြင်း မရှိပေ။ ထိုတချိန်တည်းတွင် အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုသည် မြန်မာနိုင်ငံတွင်း ဆက်လက်ပြီး ကျယ်ပြန့်ဆိုးရွာစွာ ဖြစ်ပွားလျက်ရှိသည်။^{၁၁၀} ၂၀၁၅ ခုနှစ် ဇူလိုင်လမှ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဧပြီလ၊ ၉ လတာ အချိန်ကာလအတွင်း ရွာပေါင်း ၄၀ ကျော်တွင် အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုများ၊ အရပ်သားများမှ အကြမ်းဖက်မှုများနှင့် အစိုးရမှ ကျူးလွန်ခဲ့သည့်အပြင် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများ အပါအဝင် စုစုပေါင်း အမှု ၃၀၀ ကျော်အား သတင်းပေးပို့ တိုင်ကြားခဲ့သည်။ ဤအမှုများ၌ ၄၄ မှုမှာ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုနှင့် မုဒိမ်းမှုများဖြစ်သည်။ *[နောက်ဆက်တွဲ ၇ နှင့် ၈ - လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများအပေါ် တိကျစွာ သုံးသပ်ချက်]* အမျိုးသမီးများ၏ လုံခြုံရေးကို အလေးပေးအကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် အစိုးရ၏ တာဝန်ပျက်ကွက်မှုကို ပိုမိုထင်ရှားစေသည့်အချက်မှာ ဦးသိန်းစိန်၏ တာဝန်ယူမှု ပြီးဆုံးခါနီး နောက်ဆုံးအချိန်များ တွင် မုဒိမ်းမှုဖြင့် အပြစ်ဒဏ်ကျခံထောင်သား ၁,၇၂၆ ဦးအား လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့်ပေးသည့်နောက်ပိုင်းတွင် မုဒိမ်းမှုများ ပိုမို မြင့်မားလာသည့် အချက်လည်း ပါဝင်ပေသည်။^{၁၁၁}

လုံလောက်မှုမရှိသော တရားဥပဒေစနစ်

အကြမ်းဖက်ခံရသော အမျိုးသမီးများအား ကာကွယ်ပေးရန် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဥပဒေစနစ်သည် ခိုင်မာမှု အလုံအလောက် မရှိပေ။ အရပ်သားအုပ်ချုပ်ရေး အယောင်ဆောင်ထားသည့် အစိုးရတက်သည့်အချိန် ၂၀၁၁ ခုနှစ်မှ စ၍ ပြီးပြည့်စုံသည့် အကြမ်းဖက်မှု ကာကွယ်ရေး ဥပဒေကို ပြဋ္ဌာန်းမည်ဟု အစိုးရမှ ကတိပြုခဲ့သည်။^{၁၁၂} ဥပဒေမူကြမ်းများကို အစိုးရအတွင်း ဖြန့်ချိဝေငှထားပြီးသော်လည်း၊ အမျိုးသမီးများအတွက် အကြမ်းဖက်မှုများကို ကာကွယ်သည့် မည်သည့် ဥပဒေမှ ယနေ့ တိုင် ထုတ်ပြန်နိုင်ခြင်း မရှိသေးပေ။ ဤဥပဒေမူကြမ်းအား လူထုမှ အကြံပြုဖြည့်စွက်နိုင်ရန် မပြုလုပ်ပေးသည့်အပြင် ယင်းသို့ အမျိုးသမီးများအပေါ် ကာကွယ်ပေးရန် ဥပဒေပြုရေးအား အလေးအနက်ထားမှုမရှိသောကြောင့် ကျူးလွန်သူများ အား အားပေး အားမြှောက်ပြုရာရောက်ပြီး ကျူးလွန်ခြင်းခံရသော အမျိုးသမီးများ၏ တရားဥပဒေစနစ်အပေါ် ယုံကြည်မှု ဆုံးရှုံးစေသည်။ ၂၀၁၁ ခုနှစ်မှစ၍ အစိုးရသည် ဥပဒေပေါင်း ၂၀၀ ကျော်အား ပြုပြင်ခဲ့ပြီး အတည်ပြုခြင်းနှင့် ပြန်လည် ရုတ်သိမ်းခြင်းများ ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ နိုင်ငံခြား ရင်းနှီးမြုပ်နှံသူများအား ကာကွယ်ရေးနှင့် အမျိုး သမီးများ၏ အိမ်ထောင်ဘက် ရွေးချယ်နိုင်သော လူ့အခွင့်အရေးကို တားမြစ်သည့်ဥပဒေနှင့် သားဆက်ခြားရေးနှင့် စပ်လျဉ်းသော ဥပဒေများ ပါဝင် သော်လည်း အမျိုးသမီးအကြမ်းဖက်ရေးမှ ကာကွယ်ရန် ဥပဒေကို အတည်မပြုပေးနိုင်ခဲ့သောကြောင့် အစိုးရ၏ တာဝန် ပျက်ကွက်မှုသည် သိသာစွာထင်ရှားနေပေသည်။^{၁၁၃}

အစိုးရမှ ကြေငြာပြောဆိုခဲ့သည့် ရာဇသတ်ကြီးဥပဒေနှင့် ပြစ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများအရ “မုဒိမ်းနှင့်

လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုကျူးလွန်သူများအား ပြင်းထန်သော အပြစ်ဒဏ်ပေးခြင်းနှင့် ဒဏ်ခတ်ခြင်းများရှိသည်^{၁၁၄} ဟုဆိုသော်လည်း ဥပမာ - အမျိုးသမီးများအတွက် တရားရုံးမှ စိတ်ချရသော ယာယီ အမိန့်ညွှန်ကြားချက်များ လုပ်ဆောင် ပေးနိုင်သော ဥပဒေများ မရှိခြင်းနှင့် လင်မယားအချင်းချင်း မုဒိမ်းမှုပြုခြင်းများကို ကျူးလွန် ခံရသူသည် အသက် ၁၄ နှစ် အောက်မဟုတ်ပါက တားမြစ်သော ဥပဒေများ မရှိခြင်းတို့သည် ပြီးပြည့်စုံသော ဥပဒေဘောင်မရှိဟု သိသာထင်ရှားစေ သည်။^{၁၁၅} ပြီးပြည့်စုံသော အကြမ်းဖက်မှုကာကွယ်ရေး ဥပဒေ၊ အမှုစုံစမ်းစစ်ဆေးရာတွင် ပွင့်လင်းမြင်သာမှု (သို့) ဥပဒေ အရ အပြစ်ပေးခြင်း နည်းလမ်းများနှင့် ကျူးလွန်သူများအား ပြန်လည်ထိန်းသိမ်းပြုပြင်ရေးများ မရှိသရွေ့ ကျူးလွန်ခွင့် ပြုထားသော အခြေအနေနှင့် အထိန်းအကွပ်မရှိ အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုသည် မြန်မာနိုင်ငံ၌ ဆက်လက်၍ ပျံ့နှံ့နေဦးမည်ဖြစ်သည်။

စစ်တပ်အား ကျူးလွန်ခွင့်ပြုထားခြင်းများ။ အဓိကကျသော ပြဿနာတစ်ခုမှာ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှု ကျူးလွန်ခဲ့သော တပ်မတော်သားများအား ၎င်းတို့၏ ပြစ်မှုအတွက် အပြစ်ဒဏ်ပေးမှုများ မရှိခြင်းဖြစ်သည်။ ဤကဲ့သို့ အတားအဆီးများသည် တရားဝင်ဖြစ်ပြီး၊ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၌ ပြဌာန်းချက်များအရ တပ်မတော် တရားစီရင်ရေးတွင် စစ်တပ်ကိုသာ လုံးဝထိန်းချုပ်ခွင့်ပေးထားခြင်းနှင့်အတူ အခြားဥပဒေပြင်ပ အတားအဆီးများဖြစ်သော ခြိမ်းခြောက်ခြင်းနှင့် အကြပ်ကိုင်ခြင်းများလည်း ပါဝင်သည်။^{၁၁၆} အမှန်တကယ်တွင် တပ်မတော်သည် "တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးအရ စစ်သားများ အပေါ် စွပ်စွဲသူများအား အရေးယူမည်" ဟုပင် ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။^{၁၁၇} ထိုကဲ့သို့ ထုတ်ပြန်ခဲ့သည့်အတိုင်းပင် တပ်မတော်မှ ၎င်းတို့အပေါ် စွပ်စွဲမှုများအား အောင်မြင်စွာ တန်ပြန်တရားစွဲဆိုနိုင်ခဲ့သည့် သာကေများရှိခဲ့သည်။ ဥပမာ - ဂျာဆန်အင်း(၆)၏ ဖခင် ဘာရန် ရှာရောင်းအား တပ်မတော်မှ "မှားယွင်းသော စွပ်စွဲမှု" ဖြင့် တရားစွဲခဲ့သည်။^{၁၁၈} အကြမ်းဖက်မှုခံရသော အမျိုးသမီးအများစုမှာ ငယ်ရွယ်သော မိန်းကလေးများဖြစ်သည့်အားလျော်စွာ ဤသို့သော ခြိမ်းခြောက်မှုများအား လွယ်ကူစွာ ကြောက်လန့်တတ်ကြသည်။

ကျားမတန်းတူရေးဆိုင်ရာ အသိပညာမရှိခြင်း။ အစိုးရမှ ကျား/မ ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းမရှိဟု ပြောဆိုခဲ့သော်လည်း ကျေးလက်အဆင့်နှင့် နိုင်ငံအဆင့် တရားရေးဆိုင်ရာ အမှုထမ်းများအတွင်း ကျားမတန်းတူရေးအသိပညာမရှိခြင်းမှာ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများကို တိုင်ကြားရန် အဟန့်အတား ဖြစ်စေသည်။^{၁၁၉} အစိုးရ အစီရင်ခံစာတွင် ရဲတပ်သား များ၊ တရားရေး အမှုထမ်းများ၊ လူမှုရေးဝန်ထမ်းနှင့် ကျန်းမာရေး အမှုထမ်းများအား စွမ်းရည်မြှင့်တင်ရေး သင်တန်းများ ပို့ချခဲ့သည်ဟု ကိုးကားထားသော်လည်း တစ်နိုင်ငံလုံးတိုင်းတာချက်များအရ မည်သို့ အကောင်အထည်ဖော် ခြင်း (သို့) သင်တန်းတွင် ပါဝင်သော အချက်အလက်များ၊ သင်တန်းအချိန်၊ အကြိမ်စသည့် သတင်းအချက်အလက်များကို အနည်း ငယ်သာ ဖော်ပြပေးခဲ့သည်။^{၁၂၀} အမှန်တကယ်မူ တရားရေးအမှုထမ်းများသည် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်ခံရသော အမျိုးသမီးများနှင့် ပြောဆိုဆက်ဆံရမည့် နည်းလမ်းကို အနည်း အကျဉ်း(သို့) လုံးဝ မရရှိပေ။

တရားစွဲဆိုမှုကုန်ကျစရိတ် မြင့်မားခြင်း။ အကြမ်းဖက်ခံရသော အမျိုးသမီးများသည် အများအားဖြင့် ဆင်းရဲပြီး စီးပွားရေးအင်အားတောင့်တင်းမှု မရှိပေ။ ယေဘုယျအားဖြင့် အမှုရင်ဆိုင်ခြင်းသည် အထူးသဖြင့် အဂတိလိုက်စားမှုများ ပါဝင်လာလျှင် ငွေကြေးအကုန်အကျ များပြားပေသည်။ အကြမ်းဖက်ခံရသောသူများသည် ဥပဒေအကူအညီများ (သို့) ကုန်ကျစရိတ်များအတွက် ထောက်ပံ့သည့် ဝန်ဆောင်မှုများ ရနိုင်သော အခွင့်အလမ်း မရှိပေ။ အမှုများဖွင့်ရာတွင် ကြိမ်ဖန်များစွာ တရားရုံးကြားနာရန် လိုအပ်ပေသည်။ သို့ပါ၍ အမျိုးသမီးများသည် တရားရုံးသို့ မကြာခဏ သွားရောက်ရ ခြင်းဖြင့် ဝင်ငွေဆုံးရှုံးမှုဖြစ်စေပြီးနှင့် ကလေးစောင့်ရှောက်ရန် ကိစ္စများကို ဖြေရှင်း ကြရသည်။ တရားရုံးသို့ သွားရသည့် ခရီးပေါ်မူတည်၍ ခရီးသွားခြင်းသည် ခက်ခဲခြင်း၊ ကြာမြင့်ခြင်းနှင့် ငွေကြေးကုန်ကျမှုများခြင်းတို့ ဖြစ်စေနိုင်သည်။

[နောက်ဆက်တွဲ အမှတ် ၉ - တရားစွဲခြင်း၏ အဟန့်အတားများဆိုင်ရာ သတင်းအချက်အလက်များ]

နိုင်ငံရေးဆန္ဒ (တာဝန်သိစိတ်) ကင်းမဲ့ပြီး အဂတိလိုက်စားမှု ပျံ့နှံ့ခြင်း။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ပြစ်မှုကျူးလွန်ခွင့်ပေးထားသည့် အခြေအနေသည် အမျိုးသမီး အကြမ်းဖက်မှုအား အစီအစဉ်တကျ ကျူးလွန်ခွင့်ပြုထားသော ပြဿနာ တစ်ခုအနေဖြင့် ပေါ်လွင်လာစေသည်။ ရှေ့နေများသည် အကြမ်းဖက်ခြင်းခံရသော အမှုကို အခြားသော အမှုများမှရရှိနိုင်သည့် အချိန်နှင့် အရင်းအမြစ်များကို နှိုင်းယှဉ်၍ အမှုလက်ခံရန် တွန့်ဆုတ်ကြသည်။ အများသောအားဖြင့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အခြေခံ၍ဖြစ်သော အမှုအား လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာကို မှေးမှိန်ပစ်လိုက်ခြင်း၊ အဓိပ္ပာယ်မှာ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုကို သာမန် အကြမ်းဖက်မှု ဟု အမည်တပ်ပေးခြင်းဖြစ်သည်။^{၁၂၁} အထူးသဖြင့် ဘာသာစကား အဟန့်အတားများရှိတတ်သော အကြမ်းဖက်ခံရသူများ အား တရားရေးအမှုထမ်းများက အခွင့်အရေးယူတတ်ကြသည်။^{၁၂၂} ရဲအရာရှိများ၊ ရှေ့နေများနှင့် ဆေးဝန်ထမ်းများသည် အများသောအားဖြင့် အကြမ်းဖက်မှုများအား ကျူးလွန်သူသည် အကယ်၍ စီးပွားရေးနှင့် နိုင်ငံရေးများ၌ အာဏာရှိသူ

ဖြစ်နေပါက ဤကဲ့သို့အမှု၌ ဝင်ရောက် ပါဝင်ရန် ငြင်းဆို (သို့) တွန့်ဆုတ်ကြသည်။ အကြမ်းဖက် ခံရသူများသည် မကြာခင် ထိုကဲ့သို့ အခြေအနေများတွင် အမှုထွက်ဆိုချက်များကို ကျေအေးပေးရန် (သို့) ရုပ်သိမ်းပေးရန်စသော ဖိအားပေးမှုများ ခံရခြင်းဖြင့် အမျိုးသမီးများသည် စီးပွားရေးနှင့် နိုင်ငံရေးအာဏာမရှိသောကြောင့် သားကောင်ဘဝသို့ ပြန်လည်ရောက်ရှိခဲ့သည်။^{၂၂} အချို့သော အမှုများတွင် ရဲအာဏာပိုင်များသည် အမှုတိုင်ကြားခြင်းအား တရားဝင်ယူခဲ့သော်လည်း ဖမ်းဆီးမည့် ဝရမ်းကို ရဲစခန်း၌သာ ကပ်ပေးသောကြောင့် ကျူးလွန်သူထွက်ပြေးရန် အခွင့်ပေးသကဲ့သို့ သောအဖြစ်ကို ကြုံတွေ့ရသည်။

အကြမ်းဖက်ခံရသူများအပေါ် အပြစ်တင်သည့် ဓလေ့များ။ ယဉ်ကျေးမှု ဓလေ့ထုံးတမ်းအရ အမည်းစက်ထင်မည်ကို စိုးရိမ်သောကြောင့် အကြမ်းဖက်ခံရသူများသည် ပတ်ဝန်းကျင်နှင့် ၎င်းတို့၏ မိသားစုထံမှ အမှုအခင်းကို တရားမဝင်နှင့် တရားရုံးပြင်ပတွင် ဖြေရှင်းရန် ကြီးလေးသော ဖိအားပေးမှုများ ခံစားရသည်။^{၂၃} ယဉ်ကျေးမှု၊ ရိုးရာဓလေ့အရ ကျား/မ သတ်မှတ်ချက်များသည် အမျိုးသမီးများကို လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်ခံရခြင်းအကြောင်းများ မပြောဆိုရန် တားမြစ်၊ သင်ကြားထားသောကြောင့် အမျိုးသမီးများသည် မိမိကိုယ်တိုင် အပြစ်ရှိသည်ဟု ခံစားရပြီး၊ အကြမ်းဖက်မှုအတွက် မိမိကိုယ်မိမိ အပြစ်တင်ခြင်းများ ပြုလုပ်ကြသည်။ အမျိုးသမီးများသည် ၎င်းတို့အပေါ် "အမည်းစက်" တင်ခံရသကဲ့သို့ ၎င်းတို့၏ မိသားစုများသည်လည်း တရားမူတရား ရှာဖွေဆောင်ရွက်ရာတွင် သားကောင်ဘဝသို့ ရောက်ရှိတတ်သည်။ ကျေးလက်ဒေသ အသိုင်းအဝိုင်း၌ ယုံကြည်ကိုးကွယ်မှုနှင့် ရိုးရာအစွဲများ၏ ဩဇာလွှမ်းမိုးမှုကြောင့် အကြမ်းဖက်ခံရသော အမျိုးသမီးများအပေါ် ယခင်ဘဝမှ ဝဋ်ကြေးများကြောင့် ယခုဘဝတွင် အပြစ်ဒဏ်ခံရသည်ဟု ပြောဆိုခြင်းများလည်း ရှိသည်။^{၂၄}

တိုင်းရင်းသား အမျိုးသမီးများအတွက် အဟန့်အတားများ ပိုမိုဆိုးရွားခြင်း။ တရားမူတရား ရရှိရန်မှာ မြန်မာနိုင်ငံတွင်း အမျိုးသမီးအားလုံးအတွက် အခက်အခဲများဖြင့် တွေ့ကြုံရသော်လည်း တိုင်းရင်းသား အမျိုးသမီးများမှာ ပိုမိုများပြားသော အခက်အခဲများတွေ့ကြုံရသည်။ ထိုကဲ့သို့ တိုင်းရင်းသား အမျိုးသမီးများအတွက် တရားဝင် တရားဥပဒေစနစ်ကြီးသည် ထိတ်လန့်ခြောက်ခြားဖွယ် ဖြစ်နေသောကြောင့် ၎င်းစနစ်ကြီးအား လက်လှမ်းမီရန် စိတ်သက်သောင့်သက်သာ မဖြစ်ကြပေ။ တရားရုံးဆိုင်ရာ တရားဝင်စာရွက်၊ စာတမ်းများ အားလုံးသည် မြန်မာစာဖြင့် ရေးသားထားပြီး၊ တရားရုံးများသည် တိုင်းရင်းသား ဘာသာစကားသို့ ဘာသာမပြန်ပေးချေ။^{၂၅} ထို့အပြင် တိုင်းရင်းသားဒေသများမှ တရားရုံးများထံသို့ အမှုအတွက် သွားရောက်ရာတွင် ငွေကုန်ကြေးကျများသည်။ တိုင်းရင်းသား အမျိုးသမီးအများစုသည် တရားရုံး ဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများအား ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန် လိုအပ်သော အရည်အသွေးများ မရှိသည့်အပြင် (ဤ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများအပေါ် စိုးရိမ်ကြောင့်ကြမှုရှိပြီး) တချိန်တည်းမှာပင် မိသားစုစားဝတ်နေရေးကိုလည်း လုံးပန်းအာရုံပြုနေရသောကြောင့် တရားရုံး၌ အမှုအခင်းများ မဖွင့်နိုင်ပေ။ *[နောက်ဆက်တွဲ အမှတ် ၉ ကို ကြည့်ပါ]*

ဤသို့သော အဟန့်အတားများအပေါ် အကြောင်းပြု၍ အကြမ်းဖက်ခံရသော အမျိုးသမီးများသည် ၎င်းတို့၏ ထွက်ဆိုချက်များကို ရပ်ရွာအဆင့်သို့သာ ယူဆောင်လာနိုင်သည်။ များသောအားဖြင့် အမျိုးသမီးများသည် အကြမ်းဖက်မှု ထွက်ဆိုချက်များအား ရွာလူကြီးများနှင့် ဒေသခံခေါင်းဆောင်များဖြင့်သာ ဖြေရှင်းရန် ကြိုးပမ်းသည်။ မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ ၎င်းရွာလူကြီးအများစုမှာ အမျိုးသားများဖြစ်ပြီး၊ ကျား/မတန်းတူရေး အသိပညာပေး သင်တန်းများ တက်ရောက်ဖူးသူများ မဟုတ်ချေ။^{၂၆} ဒေသအဆင့် အုပ်ချုပ်ရေးမှူးများအတွင်း အမျိုးသမီးလူဦးရေမှာ ၁ ရာခိုင်နှုန်းထက် နည်းပါးနေသည် (၁၈,၀၀၀ ဦးတွင် အမျိုးသမီး ၄၂ ဦး)။ ဤသို့ဖြစ် ရသောအကြောင်းမှာ အမျိုးသမီးများသည် အိမ်ထောင်ဦးစီးအနေဖြင့် စာရင်းသွင်းခွင့် မရှိသည့်အပြင် အုပ်ချုပ်ရေးမှူး အဆိုပြုခံရသူအများစုမှာ အိမ်ထောင်ဦးစီးများသာ ဖြစ်သောကြောင့် ဖြစ်သည်။^{၂၇} သို့ပါ၍ အမျိုးသမီးများသည် ပြည့်စုံလုံလောက်သော (သို့) ကျေနပ်လောက်စရာကောင်းသော ကျား/မ တန်းတူရေးဆိုင်ရာ အမြင်များဖြင့် တရားမူတရားရှိသည့် ရလဒ်များ မရရှိကြပေ။ ထို့အပြင် ရွာသူကြီးများသည် အမှုကျူးလွန်သူအား ကျူးလွန်ခဲ့သူအတွက် လျော်ကြေးပေးရန် အလွတ်သဘောအဖြေရှာသည့်အနေဖြင့် အမိန့်ချပေးသည့် အခါများတွင် ၎င်းကျူးလွန်သူမှ မပေးလျှင် အကြမ်းဖက်ခံရသူ အမျိုးသမီး၌ မည်သို့သော နည်းဖြင့် ၎င်း၏ လျော်ကြေးငွေ ပြန်လည်ရန်ဆိုသော လက်ကိုင်ပြုစရာ ဆုံးဖြတ်ပေးမှု မရှိပေ။^{၂၈}

အထောက်အပံ့များနှင့် အကာအကွယ်ပေးသည့် ဝန်ဆောင်မှုများ ကင်းမဲ့ခြင်း

ကတိကဝတ်များ ပြုထားသော်လည်း အစိုးရမှ အမျိုးသမီး အကြမ်းဖက်ခံရသူများအတွက် လုံလောက်သော အထောက်အပံ့များနှင့် အကာအကွယ်ပေးရန် ဝန်ဆောင်မှုများ မပြုလုပ်ပေးပါ။ ဒေသခံအဖွဲ့အစည်းများသည် အစိုးရမှ လျစ်လျူရှု

ထားသော ၎င်း၏ တာဝန်ဝတ္တရားများ အပေါ် ဝင်ရောက်ဖြည့်ဆည်းရသည့် အခြေအနေ၌ပင် ၎င်းအဖွဲ့အစည်းများသည် အစိုးရ၏ အတားအဆီးများကို ကြုံတွေ့ရသေးသည်။ ထို့အပြင် လုံခြုံရေးအပေါ် အကြောင်းပြု၍ အစိုးရသည် နိုင်ငံတကာ အမ်ဂျီအိုများအား ဝေးလံသော (သို့) ထိရလွယ်သော တိုင်းရင်းသားဒေသရှိ နေရာများသို့ သွားခွင့်မပေးပေ။ အထောက်အပံ့ ဝန်ဆောင်မှုများ ရရှိရန် ဤသို့သော တားမြစ်ချက်များသည် ထပ်ဖန်တလဲလဲ ဖြစ်ပွားလျက်ရှိသည်။

မြန်မာနိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ အမျိုးသမီးရေးရာအဖွဲ့ချုပ် (MWWF) မှလည်း လုံလောက်သော အထောက်အပံ့ ဝန်ဆောင်မှုများ မပေးပေ။^{၁၃၀} ဒေသအများအပြားတွင် မြန်မာအမျိုးသမီးရေးရာအဖွဲ့ချုပ်၏ ရုံးများမရှိခြင်း၊ မြန်မာအမျိုးသမီးရေးရာ အဖွဲ့ချုပ်၏ လှုပ်ရှားနေသည့်ဒေသများ၌ပင် အကြမ်းဖက်ခံရမှုနှင့် ရင်ဆိုင်ရသော တိုင်းရင်းသား အမျိုးသမီးများသည် MWWF ၏ ဝန်ဆောင်မှုများ လက်လှမ်းမီစေရန် ကြိုးပမ်းရာတွင် ဘာသာစကား အဟန့်အတားများရှိနေခြင်း၊ ယုံကြည်မှု ကင်းမဲ့ခြင်းနှင့် MWWF ၌ နိုင်ငံရေးဆန္ဒ (တာဝန်သိစိတ်) မရှိခြင်းစသော အတားအဆီးများကြောင့် စိတ်သက်သောင့်သက်သာမရှိကြပေ။ ဤသို့သော အခြေအနေများတွင် လူထုအခြေပြု အဖွဲ့အစည်းများမှသာ ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများ ပြုလုပ်ပေးရသည်။

လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အများပြည်သူများအသိပညာပေးသုတေသနရရှိမှုများ အကန့်အသတ်များရှိခြင်း

မြန်မာနိုင်ငံတွင်များစွာသော အမျိုးသားများနှင့် အမျိုးသမီးများသည်အမျိုးသမီးများအပေါ် နည်းမျိုးစုံဖြင့် အကြမ်းဖက်မှုသည် စီဒေါသဘောတူစာချုပ်၏ အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်အရ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုအဖြစ် သတ်မှတ်ထားပြီး ၎င်းသည် အမျိုးသမီး လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုတစ်ခုဖြစ်ပြီး အမျိုးသမီးများသည် ၎င်းတို့၏ လူ့အခွင့်အရေးနှင့် ၎င်းအခွင့်အရေးများကို တောင်းဆိုနိုင်သည့် အခြေအနေများနှင့် ပတ်သက်သော ဥပဒေများနှင့် မူဝါဒများအား နားလည်သိရှိမှု အလွန်နည်းပါးသည်။^{၁၃၁} မြန်မာပြည်တွင်းရှိ အမျိုးသားများသည် အခြားနိုင်ငံရှိ အမျိုးသားများကဲ့သို့ပင် အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုအား အရေးမကြီးသော အမျိုးသမီးပြဿနာဟုမြင်သည်နှင့်အတူ မိသားစုအတွင်း တဦးနှင့်တဦးကြား ဖြစ်ပွားသည့် ပြဿနာတစ်ခုအဖြစ်သတ်မှတ်ထားသောကြောင့် ၎င်းပြဿနာသည် ပိုမိုနက်ရှိုင်းသည့် လူမှုရေး၊ ယဉ်ကျေးမှု ယန္တရားတစ်ခုကြောင့် ဖြစ်ပွားနေသော ပြဿနာဟု မသိရှိကြပေ။ အစိုးရမှ လူထုအား အသိပညာပေးလှုံ့ဆော်ခြင်းများလုပ်ဆောင်နေသည်ဟု အစီရင်ခံစာတွင် ဖော်ပြထားသော်လည်း ၎င်းနှင့်သက်ဆိုင်သော သတင်းအချက်အလက်များအား နိုင်ငံတစ်ဝှမ်း ကျယ်ပြန့်စွာ မမျှဝေနိုင်ခြင်းကြောင့် အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုမှ အကာအကွယ်ပေးရန်အတွက် တာဝန်ပျက်ကွက်လျက် ရှိသည်။^{၁၃၂} ၎င်းတို့လုပ်ဆောင်နေသည့် အသိပညာပေးနှိုးဆော်ခြင်းများသည်လည်း ကျား/မပုံသေသတ်မှတ်ချက်များကို ပြောင်းလဲစေရန် ကြိုးပမ်းရာတွင်လည်းကောင်း၊ အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုများ၏ ကွင်းဆက်များနှင့် ပုံသဏ္ဍာန်များကို အဆုံးသတ်ရာတွင်လည်းကောင်း အမျိုးသားများ၏ ပူးပေါင်းပါဝင်ကူညီမှုများ၏ အရေးပါပုံကိုလည်း အသိအမှတ်ပြုထားခြင်း မရှိပေ။

အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှုအား အသုံးပြု၍ ဘာသာရေး၊ လူမျိုးရေးဆိုင်ရာပုံစံပဋိပက္ခများဖန်တီးခြင်း

စိတ်အနှောင့်အယှက်ဖြစ်ပွယ်ရာမှာ အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုပုံစံအား ဘာသာရေး၊ လူမျိုးရေး ဆိုင်ရာပုံစံပဋိပက္ခများ ဖန်တီးရာ လမ်းကြောင်းတစ်ခုအနေဖြင့် အသုံးပြုနေခြင်းဖြစ်သည်။ အချို့အမှု ကိစ္စများတွင် ဒေသခံ နိုင်ငံရေးနှင့် ဘာသာရေးခေါင်းဆောင်များမှ လူမျိုးရေးနှင့် ဘာသာရေး အဘော်ထား ကွဲလွဲမှုဖြစ်ပေါ်လာစေရန် မုဒိမ်းကျင့်ခံရသော အမှုများအား စွပ်စွဲလုပ်ကြံပြောဆိုကာ ပဋိပက္ခများကို လောင်စာဆီ ထိုးပေးကြသည်။^{၁၃၃}

အကြံပြုချက်များ

- တိုင်းရင်းသားဒေသများအတွင်း တပ်စွဲထားမှုများမှ အမြန်ဆုံး အပြီးအပိုင်ထွက်ခွာစေရန်၊ နေရာအနှံ့တွင် ဖြစ်ပွားနေသည့် စစ်တပ်ကျူးလွန်သောလိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများအား ဝန်ခံရန်၊ ကျူးလွန်ခွင့်ပြုနေသော အရာရှိများအပါအဝင် ကျူးလွန်သူများကို ကျူးလွန်ခံရသူများအတွက် တရားမျှတမှု ပေါ်ပေါက်လာစေရန် အတွက် အမြန်ဆုံး အပြစ်ဒဏ်ချမှတ်ပေးရန်။ ဤသို့သော အမှုအားလုံးအားကို အရပ်သား တရားရုံး၌ အမှုကြားနာဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်ပေးရန်။
- ပြီးပြည့်စုံသော “အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုမှ ကာကွယ်ရေး” ဥပဒေကို အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများနှင့် လူထုအကြံပြုချက်များ ထည့်သွင်းစဉ်းစားပြီး ၎င်းဥပဒေကို အလေးအနက်ထားပြဌာန်းရန်။ “အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှုမှကာကွယ်ရေး” ဥပဒေတွင် အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှုအား အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုရာတွင် အထွေထွေအကြံပြုချက် ၁၉ နှင့် အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုနှင့် အမျိုးသမီးများအပေါ်

အကြမ်းဖက်မှုများအား ဆန့်ကျင်တားဆီးရေး ဥပဒေပညာတူစာချုပ်ကောင်စီ (Istanbul Convention) များအရ ပြီးပြည့်စုံသည့် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်ဖြစ်စေရန် သေချာအောင်ပြုလုပ်ပေးရန်။ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှု ကျူးလွန်သူများအပေါ် သင့်လျော်သော အပြစ်ဒဏ်များကို ရာဇဝတ်ကျူးလွန်မှု အနေအထား၊ အတိုင်းအတာပမာဏများပေါ် မူတည်၍ ချမှတ်ရန်၊ အကြမ်းဖက်ခံရမှု အမျိုးမျိုးအတွက် တရားမျှတမှုကို ရှာဖွေရာတွင် ကျူးလွန်ခံရသူ၏ လုံခြုံရေးကို အာမခံချက်ပေးစေရန်

- အထောက်အပံ့ ဝန်ဆောင်မှုများအား အကြမ်းဖက်မှုခံရသူအား ပံ့ပိုးပေးခြင်းနှင့် ဤကဲ့သို့သော ဝန်ဆောင်မှုများသည် ယဉ်ကျေးမှုနှင့် သဟဇာတရှိမှုကို သေချာအောင် ဆောင်ရွက်ပေးရန်။
- လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှု အကြောင်းအရာကို ကျောင်းသင်ရိုးညွှန်းတမ်း၌ အစပျိုးသင်ကြားပေးခြင်းဖြင့် လူထုအသိပညာပေးမှုများအား မြှင့်တင်ရန်နှင့် ကျား/မ တန်းတူရေးဆိုင်ရာ အသိပညာ ဗဟုသုတများ ပိုမို တိုးမြှင့်ခြင်း။
- တရားရေးအမှုထမ်းများ၊ အစိုးရအရာရှိများ၊ ရဲအမှုထမ်းများနှင့် ကျန်းမာရေး ဝန်ဆောင်မှုပေးသူများအတွက် ကျား/မ တန်းတူရေးဆိုင်ရာ အသိပညာဗဟုသုတများ တိုးပွားရရှိစေရန် ကျားမတန်းတူရေးနှင့်ပတ်သက်သည့် သင်တန်းများ စတင်အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းဖြင့် ၎င်းတို့သည် အမျိုးသမီးများအပေါ် နည်းမျိုးစုံဖြင့် အကြမ်းဖက်မှုများနှင့် ပတ်သက်၍ အသိပညာများ ရရှိလာပြီး ကျူးလွန်ခံရသူများအား ကျား/မ တန်းတူရေးဆိုင်ရာအမြင်ရှုထောင့်ကို အခြေခံသည့် အထောက်အပံ့များ လုံလောက်စွာပေးနိုင်ရန်။
- အမျိုးသမီးများလူ့အခွင့်အရေးနှင့် ပတ်သက်သည့် အသိပညာပေး လှုံ့ဆော်မှုများနှင့် လှုပ်ရှားမှုများအား နိုင်ငံဝန်ထမ်းများနှင့် အစိုးရ စစ်တပ်များအတွင်း လုပ်ဆောင်ရန်။
- အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုပျောက်ရေးနှင့် ပြဿနာဖြစ်ပေါ်လာစေသော အခြေခံအကြောင်းအရင်းများကို ပညာပေးအစီအစဉ်များလုပ်ဆောင်ရာတွင် အမျိုးသားများနှင့် အမျိုးသားငယ်များပါ ပါဝင်စေရန်။
- တိုင်းရင်းသားဒေသများတွင် အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုများ၊ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာနှောက်ယှက်မှုများနှင့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ခြိမ်းခြောက်မှုများသည် ကျယ်ပြန့်ပျံ့နှံ့စွာ ဖြစ်ပွားလျက်ရှိကြောင်း သတိမူရန်။
- လူထုအခြေပြု အဖွဲ့အစည်းများမှ ကျူးလွန်ခံရသူများ၏ စွမ်းရည်မြှင့်တင်ပေးရန်နှင့် ဝန်ဆောင်မှုများ ပံ့ပိုးပေးနိုင်ရန် ၎င်းတို့၏ လှုပ်ရှားမှုများအား အကန့်အသတ်မရှိ လှုပ်လှံစွာ လုပ်ကိုင်ခွင့်ပြုရန်။
- အမျိုးသမီးများနှင့် မိန်းကလေးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုအား ဘာသာရေး၊ လူမျိုးရေးဆိုင်ရာလုပ် ပဋိပက္ခများ ပေါ်ပေါက်လာစေရန် ရည်ရွယ်ရွယ် ဖန်တီးအသုံးပြုမှုများကို ကာကွယ်ရပ်တန့်ရန်။

၁၃။ အထွေထွေအကြံပြုချက် အမှတ် ၃၀ - (ပဋိပက္ခတားဆီးရေး၊ ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားချိန်နှင့် ဖြစ်ပွားပြီးချိန်၌ အမျိုးသမီးများပါဝင်)

ကော်မတီ၏ ၂၀၁၃ ခုနှစ်မှ ထုတ်ပြန်ခဲ့သော အထွေထွေအကြံပြုချက် အမှတ် ၃၀ မှ ပဋိပက္ခ ဖြစ်ပွားချိန်၊ ဖြစ်ပွားပြီးချိန်နှင့် ကာကွယ်တားဆီးချိန်များတွင် ကျယ်ပြန့်စွာဖြစ်ပေါ်သည့် အမျိုးသမီးများအပေါ် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်ခြင်းများကို အသိအမှတ်ပြု ဖော်ပြထားပြီး လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှု ကျူးလွန်သူများအား တရားစွဲရန်နှင့် ရေရှည်တည်တံ့သော ငြိမ်းချမ်းရေးရှိနိုင်ရန် အမျိုးသမီးများ ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် အသွင်ကူးပြောင်းသော လုပ်ငန်းစဉ်များ၌ ပါဝင်ရန် အရေးကြီးကြောင်း ဖော်ပြထားသည်။ မြန်မာနိုင်ငံအတွက် ဤအထွေထွေအကြံပြုချက် အမှတ် ၃၀ အကျုံးဝင်ရသည့် အကြောင်းမှာ ဆယ်စုနှစ် ၆ နှစ်ကျော်ခန့် ဖြစ်ပွားနေသည့် တိုင်းရင်းသား ပဋိပက္ခများသည် အမျိုးသမီးများနှင့် မိန်းကလေးငယ်များ၊ အထူးသဖြင့် တိုင်းရင်းသူ အမျိုးသမီးများ၏ ဘဝအပေါ် ကြီးမားလှသည့် ဆိုးကျိုးသက်ရောက်မှုများ ရှိစေသည်။ ကာလကြာမြင့်စွာဖြစ်ပွားခဲ့သော ပဋိပက္ခ၏ အခြေအနေဆိုးတခုအဖြစ် တပ်မတော်သည် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများနှင့် တိုင်းရင်းသား အမျိုးသမီးနှင့် အမျိုးသမီးငယ်များအပေါ် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများကို အစီစဉ်တကျဖြင့် ကျယ်ပြန့်စွာ ကျူးလွန်နေပေသည်။ တပ်မတော်သည် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများ၏ ဂုဏ်သိက္ခာထိခိုက်စေရန် သော်လည်းကောင်း၊ တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများအား ကူညီထောက်ပံ့ခြင်းများအတွက် အပြစ်ပေးသော နည်းတစ်ခုအဖြစ်လည်းကောင်းနှင့် အမျိုးသမီးများအား ပေါ်တာအနေဖြင့် အတင်းအဓမ္မခိုင်းစေသည့် နှိပ်စက်ခြင်းတခုအနေဖြင့်လည်းကောင်း လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများကို စစ်ဗျူဟာတခုအနေဖြင့် အသုံးပြုနေသည်။ ထို့ကြောင့်

တိုင်းရင်းသား အမျိုးသမီးများ၏ ၁၀တွင် တပ်မတော်သည် အချိန်တိုင်း၌ ခြောက်ခြားဖွယ်ကောင်းလောက်အောင် ဆိုးရွားစွာလွှမ်းမိုးနေသည်။ ဤကဲ့သို့နိပ်စက်ညှဉ်းပမ်းခြင်းများသည် တပ်မတော်မှ ဆိုးရွားစွာကျူးလွန်နေသည့် အချိန်တွင် ဒေသခံ အရပ်သားများမှလည်း လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများကို ပဋိပက္ခဖြစ်နေချိန်တွင် ကျူးလွန်ခဲ့သည်။

၂၀၁၁ ခုနှစ် အရပ်သား သဘောဆောင်သော အစိုးရအုပ်ချုပ်မှုသို့ ကူးပြောင်းသောကာလ၌ ပဋိပက္ခများ ဆက်လက် ဖြစ်ပွားနေခြင်းနှင့် တိုင်းရင်းသား ဒေသများတွင်း စီမံကိန်းများအကြောင်းပြု၍ တပ်မတော်၏ နေရာယူမှုများ ပိုမိုမြင့်မား လာစေခြင်းကြောင့် ပဋိပက္ခနှင့်ဆက်စပ်သည့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများ (CRSV) ဆက်လက်ပျံ့နှံ့ဖြစ်ပွား လျက်ရှိသည်။^{၃၃၄} အစိုးရမှ ပဋိပက္ခနှင့်ဆက်စပ်သည့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှု (CRSV) ကို ကျူးလွန်သူများအား အပြစ်ပေးအရေးယူရန် ပျက်ကွက်လျက်ရှိပြီး အမှန်စင်စစ်တွင် ဤပြဿနာကို ဆက်ပြီး လျစ်လျူရှုထားသည်။ နိပ်စက် ညှဉ်းပမ်းမှုများ၏ သက်သေအထောက်အထားများ ရှင်းလင်းထင်ရှားစွာ ရှိသော်ငြားလည်း ဆက်လက် မျက်ကွယ်ပြုထား၏။ ပြစ်မှုကျူးလွန်သူများအား အရေးယူရာ၌ တာဝန်ယူရန် ပျက်ကွက်နေခြင်းသည် အကြမ်းဖက်မှု အခြေအနေများအား လျစ်လျူရှု ခြင်းဖြစ်ပြီး အကြမ်းဖက်မှုများကို ဆက်လက် ဖြစ်ပွားစေသည်။

ကချင်၊ ရှမ်း၊ ကရင်နှင့် မွန်ပြည်နယ်များတွင် တိုက်ပွဲများ မကြာခဏဖြစ်နေသည့်ကြားကပင် ဦးသိန်းစိန်အစိုးရသည် တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင် အဖွဲ့အစည်းများ ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ် အဆင့်ဆင့် ကို လုပ်ကိုင်ခဲ့သည်။ ထိုငြိမ်းချမ်းရေး လုပ်ငန်းစဉ်တွင် အမျိုးသမီးများနှင့် မိန်းကလေးငယ်များ၏ ကိစ္စများကို ဖယ်ကြည့်ထားခြင်းများအပါအဝင် အခြားပြဿနာ များဖြင့် ပြည့်နှက်နေသည်။ အသစ်ရွေးကောက်ခံထားရသည့် ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည် ဦးဆောင်သော အစိုးရသည် ငြိမ်းချမ်းရေး ရရှိဖို့အား အလေးအနက်ထား ဦးစားပေးနေပြီး ဒုတိယ ပင်လုံညီလာခံကြီးကို ကျင်းပရန် အကြံပြုခဲ့သည်။^{၃၃၅} ရေရှည်တည်တံ့၍ အောင်မြင်သည့် ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ် ဖြစ်ပေါ်လာစေရန်မှာ တပ်မတော်မှ လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှု များကို ရပ်တန့် ပေးရမည့်အပြင် CRSV အပါအဝင်နှင့် ငြိမ်းချမ်းရေး လုပ်ငန်းစဉ်အဆင့်တိုင်း၌ အမျိုးသမီးများ အရေးကြီးသော အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်မှုအား သေချာအောင် လုပ်ဆောင်ပေးရန် လိုအပ်ပေသည်။

ပဋိပက္ခနှင့်ဆက်စပ်သည့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှု ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေသော ပုံသဏ္ဍာန်

တိုင်းရင်းသားလူမျိုးပေါင်းစုံဖြင့် ပဋိပက္ခများဖြစ်ပွားတိုက်ခိုက်နေပြီး ကျေးလက်ဒေသများတွင် ဖွံ့ဖြိုးရေးနှင့် စီးပွားရေး စီမံကိန်းများ လုပ်ကိုင်ရန် အကျိုးစီးပွားများ ပါဝင်ပတ်သက်လျက်ရှိသည့် တပ်မတော်ချုပ်ကိုင်မှုအောက်တွင် အမျိုးသမီး များအပေါ် ပဋိပက္ခနှင့် ဆက်စပ်သော လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်ခံရနိုင်ရန် များစွာအန္တရာယ်ရှိပေသည်။ တိုင်းရင်းသား ဒေသများတွင် တပ်မတော်အား ကြောက်လန့်စေရန် လုပ်ဆောင်ချက်တစ်ခုအနေဖြင့် တပ်မတော်သည် နှစ်ပေါင်းများစွာ တိုင်းရင်းသူများအပေါ် အကြမ်းဖက်ခြင်းအား ၎င်းတို့၏ စစ်ဗျူဟာနည်းပရိယာယ် တစ်ခုအနေဖြင့် အသုံးပြုလျက် ရှိပေသည်။ WLB သည် တပ်မတော်မှ ချင်း၊ ကချင်၊ ကရင်၊ ကရင်နီ၊ ကယား၊ မွန်၊ ရခိုင်နှင့် ရှမ်းပြည်နယ်တို့တွင် ကျူးလွန် ခဲ့သော ပဋိပက္ခနှင့် ဆက်စပ်လျက်ရှိသော အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှု အမှုပေါင်း ၉၂ မှု ဖြစ်ပွားခဲ့မှုများအား သတင်းများ စုဆောင်းခဲ့သည်။ **[နောက်ဆက်တွဲအမှတ် ၂၀ နှင့် ၁၁ အား အမှုဖြစ်စဉ် အသေးစိတ်ရရန် ကြည့်ပါ။]** အထွေထွေအတွင်းရေးမှူး၏ “ပဋိပက္ခနှင့် ဆက်စပ်သော လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှု” နှင့်ပတ်သက်၍ အစီရင်ခံစာ၌ “ကျား/မ ဆိုင်ရာအခြေခံမှလာသော အကြမ်းဖက်မှု ပပျောက်ရေးဆိုင်ရာ အခန်းကဏ္ဍမှ အမျိုးသမီးနှင့် အမျိုးသမီးငယ် ၆၀၀ ကျော်အတွက် ဝန်ဆောင်မှုများကို ရခိုင်နှင့် ကချင်ပြည်နယ်ရှိ အစိုးရ ချုပ်ကိုင်သောနှင့် အစိုးရချုပ်ကိုင်ခြင်းမရှိသော နယ်မြေများ” တွင် ကူညီပံ့ပိုးပေးလျက်ရှိပြီး ခန့်မှန်းချက်အရ လစဉ် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်ခံရသည့် အမှုပေါင်း ၂၀ ကျော်ကို မှတ်တမ်းတင်လက်ခံ ရရှိသည်ဟု ဖော်ပြထားသည်။^{၃၃၆} စီဒေါနှင့် ကုလသမဂ္ဂ လုံခြုံရေးကောင်စီ ဆုံးဖြတ်ချက် အမှတ်စဉ်များ၌ (အမျိုးသမီးများ ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်ချက် အမှတ်စဉ်များ) လည်း အစိုးရအား ထိုကဲ့သို့ အကြမ်းဖက်မှုများနှင့်ပတ်သက်၍ ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန် တာဝန်ရှိကြောင်း အတိအလင်း ဖော်ပြ ထားသည်။ ယနေ့တိုင် အစိုးရသည် ဤပြဿနာ၏ အတိုင်းအတာပမာဏကြီးမားမှုကို ဝန်မခံသေးသည့်အပြင် ကာကွယ်ရေး (Defense) တက္ကသိုလ်များ၌ အမျိုးသမီးများအပေါ် နည်းမျိုးစုံဖြင့် အကြမ်းဖက်မှုနှင့်ပတ်သက်သည့် ပညာပေးများနှင့် လူ့အခွင့်အရေးပညာပေး အချက်အလက် အကြောင်းအရာများကို သင်ကြားပို့ချနေသည်ဟုသာ ပြောဆိုနေသည်။^{၃၃၇} ထိုသင်တန်းများ၏ သင်ရိုးများအား မသိရသည့်အပြင် WLB မှရရှိသော သတင်းအချက်အလက်များအရ ဤသို့သော သင်တန်းများသည် ထိရောက်မှု မရှိကြောင်း ထင်ရှားစွာ သိမြင်ရပြီး အမျိုးသမီးများအပေါ် ပဋိပက္ခနှင့် ဆက်စပ်ဖြစ်ပွားသော အကြမ်းဖက်မှုများအား တပ်မတော်မှ ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန်ပြီးပြည့်စုံသည့် အစီအစဉ်များ ဖြစ်ဖြစ်မြောက်မြောက် ပေါ်ထွက်လာခြင်းများ မရှိကြောင်းတွေ့ရသည်။

ပြစ်မှုနှင့် ရာဇဝတ်မှု ကျူးလွန်သူများအား ကင်းလွတ်ခွင့်ပေးထားခြင်း။

အစိုးရသည် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှု ကျူးလွန်သည့် တပ်မတော်သားများအား ယနေ့တိုင် စုံစမ်း စစ်ဆေး ခြင်းနှင့် အပြစ်ပေးအရေးယူခြင်းများ မပြုလုပ်ခြင်း (သို့) ကျူးလွန်ခံရသော သူများအတွက် ပြန်လည်ကုစားပေးရေးနှင့် လျော်ကြေးများ ရရှိရေးကို သေချာစွာ မလုပ်ဆောင်နိုင်ခဲ့ပေ။ အစိုးရ၏ အစီရင်ခံစာတွင်း စစ်တပ်ဝန်ထမ်းများမှ လက်မခံနိုင်သော လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အပြစ်အမှုများ ပြုလုပ်လျှင် “လုံးဝ လက်သင့်မခံ” ဆိုသော မူဝါဒရှိသည်ဟု ကြေငြာပြောဆိုခဲ့သော်လည်း WLB သည် ပဋိပက္ခနှင့် ဆက်စပ်လျက်ရှိသော လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှု ခံရသူ ၁၃၀ အကြောင်း ဖော်ထုတ်ခဲ့ပြီး တပ် မတော်မှ ကျူးလွန်သော လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများခံရသော သူများသည် တရားမျှတမှု ရှာဖွေရာ၌ အောင်မြင်မှု မရှိခြင်းများကိုပါ တင်ပြခဲ့သည်။^{၁၇၈} အမှတ်တကယ်တွင်မူ မကြာသေးသော အချိန်၌ ကုလသမဂ္ဂ အထွေထွေအတွင်းရေးမှူး၏ အစီရင်ခံစာတွင် ပဋိပက္ခနှင့် ဆက်စပ် ဖြစ်ပွားသော လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှုအပေါ် ကင်းလွတ်ခွင့်ပေးထားခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်း၍ “အလွန်စိုးရိမ်စရာကောင်းသော အခြေအနေ” တစ်ခုဖြစ်ကြောင်းနှင့် မြန်မာနိုင်ငံရှိ တပ်မတော်အတွင်း တရားမျှတမှုနှင့် ပတ်သက်၍ ပွင့်လင်းမြင်သာမှု မရှိဟု တင်ပြခဲ့သည်။^{၁၇၉}

တပ်မတော်မှ ကျူးလွန်ခဲ့သောပြစ်မှုများအတွက် ကင်းလွတ်ခွင့်ရရှိနေသည့် အဓိကကျသော အကြောင်းအရင်းမှာ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပုဒ်မ (၃၄၃) ကြောင့် ဖြစ်သည်။ ဤပုဒ်မ ၃၄၃ သည် စစ်တပ်အား တပ်မတော်နှင့် ဆက်စပ်နေသော အမှုကိစ္စများအားလုံး၌ တရားစီရင်ပိုင်ခွင့် အာဏာ လုံးဝ အပ်နှင်းထားပြီး၊ CRSV အမှုများနှင့် လူ့အခွင့်အရေးများ နှိပ်စက်ညှဉ်းပမ်းခြင်းများကို ကျူးလွန်သော တပ် အဖွဲ့ဝင်များအား စည်းကမ်းပေးခြင်းများ ပါဝင်သည်။ ဤသို့သော အမှုကိစ္စများနှင့် ပတ်သက်၍ စစ်ဆေးစုံစမ်းခြင်းများ၊ ငြိစွန်းနိုင်သော ဥပဒေပုဒ်မများနှင့် ပုဒ်မတပ် စွပ်စွဲခြင်း (သို့) ကျူးလွန်သူများအပေါ် အပြစ်ဒဏ်ပေးခြင်းများနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ပွင့်လင်းမြင်သာမှု မရှိပေ။ ထို့ကြောင့် တပ်မတော်မှ ကျူးလွန်သော ပြစ်မှုများအား အရပ်သား တရားရုံး၌ စီရင်နိုင်ရန် ကျူးလွန်ခံရသူများမှာ မည်သည့် အားကိုးအားထား ပြုစရာမျှ မရှိခြင်းနှင့်အတူ တရားမျှတမှုရရှိရန် ထိရောက် သည့်နည်းလမ်းများလည်း လက်လှမ်းမီမှုများမရှိပေ။ အစိုးရသည် တာဝန်ထမ်းဆောင်နေဆဲဖြစ်သည့် စစ်မှုထမ်းများ၏ အမှုကိစ္စများအား အရပ်သား တရားရုံးများသို့ ပို့ဆောင်ပေးရန် မသင့်လျော်ကြောင်း ဝန်ခံခဲ့သည်။^{၁၇၀}

တပ်မတော်အား ကြောက်ရွံ့ နေရခြင်းသည်လည်း အန္တရာယ်များမှ ရုန်းကန်လွတ်မြောက်လာသူများအတွက် ကြီးစွာသော အခက်အခဲအကန့်အသတ်များ ဖြစ်ပေါ်စေသည်။ တပ်မတော်မှ စစ်သားများအပေါ် စွပ်စွဲသူများအား “တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးအရ တရားစွဲဆိုမည်” ဟု ပြင်းထန်သော သတိပေးခြင်းမျိုး ပြုလုပ်ခဲ့ပြီးလျှင် တပ်မတော်မှ ပြစ်မှုကျူးလွန်ခြင်း၌ ငြိစွန်းနေသည်ဟု ဝေဖန်ပြောဆိုသောသူများအား ဥပဒေ ချိုးဖောက်သူများဟု ပိုင်နိုင်စွာ တရားစွဲခဲ့သည်များလည်းရှိသည်။^{၁၇၁} ကျူးလွန်ခံခဲ့ရသူများမှ ရှေ့ဆက်တိုးရန် တွန်းဆုတ်စေသော အခြားသော အကြောင်းများမှာ ကျူးလွန်ခံရသူများနှင့် ၎င်းတို့၏ ပတ်ဝန်းကျင် အသိုင်းအဝိုင်းများအပေါ် နှောင့်ယှက်ခြင်း၊ အကြပ်ကိုင်ခြင်း၊ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှု ရာဇဝတ်မှုနှင့် သက်ဆိုင်နေသော အမည်းစက်တင်ခံရခြင်း၊ မိသားစုနှင့် ရပ်ကွက်လူကြီးများ၏ တွန်းအားပေးခြင်းနှင့် စားဝတ်နေရေးများအတွက် လုံးပန်းနေရခြင်းများကြောင့် လည်း ပါဝင်ပေသည်။ ကျူးလွန်ခံခဲ့ရသူများမှ ရှေ့ဆက်တိုး၍ တရားမျှတမှု တောင်းဆိုပါက တပ်မတော်မှ အဖြစ် သဘောလျော်ကြေးပေး၍ ၎င်း လျော်ကြေးပေးခြင်းသည် ကျူးလွန်ခံရသူအတွက် တရားမျှတမှု ဖြစ်သည်ဆိုသည့် အဓိပ္ပါယ်ယူဆချက်ကို ထပ်မံခိုင်မာစေသည်။

အမျိုးသမီးများ ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်များမှ ဘေးဖယ်ခံရခြင်း

ဩဂုတ်လ ၂၈ ရက်နေ့ ၂၀၁၁ ခုနှစ်တွင် သမ္မတ ဦးသိန်းစိန်သည် ငြိမ်းချမ်းရေးအတွက် ပထမဆုံးသော ကမ်းလှမ်း ချက် ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ၄ နှစ်ကျော် ခက်ခဲသော ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးမှုများ ပြုလုပ်ပြီးနောက်၊ အစိုးရသည် တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင် (၈)ဖွဲ့နှင့် တနိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှု ရပ်စဲရေး သဘောတူစာချုပ် (NCA)ကို အောက်တိုဘာလ ၁၅ ရက်၊ ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့သည်။ တိုင်းရင်းသားအဖွဲ့ အစည်း (၆)ဖွဲ့ အား အစိုးရမှ လက်မှတ်ရေးထိုးခွင့် မပြုခဲ့သောကြောင့်^{၁၇၂} အခြားကျန်ရှိသော အဖွဲ့ (၇) ဖွဲ့သည် အစိုးရ၏ နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးမှုဘောင်ကို ပြင်ဆင်ရာတွင် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးအတွက် တန်းတူညီမျှရေးနှင့် ပတ်သက်၍ အာမခံမှုများ မရှိခြင်းနှင့် စေ့စပ်ညှိနှိုင်းသည့် ဖြစ်စဉ် တလျှောက်တွင် အစိုးရမှ ကျင့်သုံးခဲ့သော သွေးခွဲသည့်မူဝါဒများအပေါ် ကန့်ကွက်သည့်အနေဖြင့် NCA ကို လက်မှတ် ရေးထိုးရန် ငြင်းဆိုခဲ့သည်။ ထိုလက်မှတ်ရေးထိုးရန် ကျန်ခဲ့သော အဖွဲ့များတွင် ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မာသည့် ငြိမ်းချမ်းရေး ရရှိရန်အတွက် အရေးပါသည့် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များဖြစ်သည်။ NCA နှင့် လက်နက်ကိုင် အဖွဲ့တစ်ဖွဲ့ချင်းစီနှင့် နှစ်ဦး နှစ်ဖက် သဘောတူစာချုပ်များ ရှိသော်ငြားလည်း တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များနှင့် အစိုးရတပ်များ ဆက်လက်

ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုများ ဖြစ်ပွားနေပြီး အထူးသဖြင့် ကချင်နှင့် ရှမ်းပြည်နယ်များတွင် တိုက်ပွဲများ အပြင်းအထန် ဆက်လက် ဖြစ်ပွားနေသည်။ နိုဝင်ဘာလ ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် ရွေးကောက်ပွဲများ ကျင်းပခဲ့သော်ငြားလည်း တပ်မတော်၏ စစ်ဆင်ရေးများ ဆက်လက်ဖြစ်ပွားခြင်းများအား ကြည့်ခြင်းအားဖြင့် တပ်မတော်၏ အလုံးစုံလွတ်လပ်စွာ ဆက်လက်တည်ရှိနေပြီး ပြည်သူ့ ဆန္ဒများနှင့်သွေဖယ်စွာ အာဏာကို ဆက်လက်ထိန်းသိမ်းထားရန် အစီအစဉ်ရှိကြောင်း ဖော်ပြနေသည်။ ဤသို့ အကြမ်း ဖက်မှုများ ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေခြင်းသည် တိုင်းရင်းသားလူထုများသို့ အလွန်ဆိုးရွားသည့် အကျိုးသက်ရောက်မှုများ ခံစားရစေပြီး ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းခြင်းနှင့် အိုးအိမ်မဲ့ဘဝများသို့ ရောက်ရှိအောင် တွန်းပို့နေပေသည်။ ထို့ကြောင့် NCA အား တစ်နိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာဟူ၍ လည်းကောင်း၊ စစ်မှန်သော အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးဟူ၍လည်းကောင်း မခေါ်ဆိုနိုင်ပေ။

စီဒေါအတွက် ပိုအရေးကြီးသော အကြောင်းမှာ အမျိုးသမီးများသည် ၎င်းငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ် အဆင့်တိုင်းတွင် ဘေးဖယ်ခံနေရခြင်းဖြစ်သည်။^{၁၇၇} ဒီဇင်ဘာလ ၂၀၁၁ ခုနှစ်တွင် တည်ထောင်ခဲ့သော ပြည်ထောင်စုအဆင့် ငြိမ်းချမ်းရေး စေ့စပ်ညှိနှိုင်းရေး ၂ ဖွဲ့တွင် အမျိုးသမီးတစ်ဦးတလေမျှပင် ပါဝင်မှုမရှိပေ။ မေလ ၂၀၁၂ နောက်ပိုင်း ဖွဲ့စည်းသော စေ့စပ် ညှိနှိုင်းရေး အဖွဲ့များသည်လည်း ၎င်းကဲ့သို့ပင် အမျိုးသားများ ဦးစီးကြသည်။ ပြည်ထောင်စု ငြိမ်းချမ်းရေး ဖော်ဆောင်မှု ဗဟိုကော်မတီ (UPCC) သည် သမ္မတ ဦးဆောင် သောအဖွဲ့ဖြစ်ပြီး အဖွဲ့ဝင် ၁၁ ဦးပါဝင်ကာ အမျိုးသမီးတစ်ဦးမှပင် မပါဝင်ချေ။ ပြည်ထောင်စု ငြိမ်းချမ်းရေးဖော်ဆောင်မှု လုပ်ငန်းကော်မတီ၌ အဖွဲ့ဝင် ၅၂ ဦးပါဝင်ပြီး အမျိုးသမီး ၂ ဦးသာ ပါဝင်သည်။^{၁၇၈} ယခုဖျက်သိမ်းလိုက်သည့် မြန်မာနိုင်ငံ ငြိမ်းချမ်းရေး ပြန်လည်ထူထောင်ရေးလုပ်ငန်း ဗဟိုဌာနသည် နိုဝင်ဘာလ ၂၀၁၂ တွင် စတင်ဖွဲ့စည်းပြီး ငြိမ်းချမ်းရေး လုပ်ငန်းစဉ်များအတွက် နည်းပညာပိုင်းဆိုင်ရာ ကူညီထောက်ပံ့မှု ပြုရန် နိုင်ငံတကာအလှူရှင်များမှ ပံ့ပိုးသောရန်ပုံငွေများဖြင့် လည်ပတ်နေပြီး ထိပ်ပိုင်းခေါင်းဆောင် ရာထူးနေရာများတွင် အမျိုးသမီး တစ်ဦးတည်းသာ ရှိသည်။

NCA ၏ အမျိုးသမီးများနှင့် သက်ဆိုင်သော တခုတည်းသော ထည့်သွင်းထားချက်မှာ ငြိမ်းချမ်းရေး ဆွေးနွေးပွဲ ဖြစ်စဉ် အဆင့်အဆင့်တွင် “သင့်လျော်သော အမျိုးသမီးများ ကိုယ်စားလှယ်ဦးရေ” ထည့်သွင်း သွားရန်ဆိုသည့် အချက် ဖြစ်သည်။^{၁၇၉} ဤကဲ့သို့သော မရေရာ၊ မသေချာသည့် ထည့်သွင်းမှုသည် အမျိုးသမီးများအတွက် စေ့စပ်ဆွေးနွေးရေး ဖြစ်စဉ်များအား လက်လှမ်းမီစေမည့် နည်းလမ်းများမဟုတ်ပေ။ “နိုင်ငံရေး ဆွေးနွေးမှုမူဘောင်” (Framework for Political Dialogue) သည် NCA နောက်ပိုင်းမှ ဖြစ်ပေါ်လာပြီး ၎င်း၏ အခြေခံမူတစ်ခုမှာ နိုင်ငံရေးတွေ့ဆုံဆွေးနွေးမှုတိုင်းတွင် အမျိုးသမီး ၃၀ ရာခိုင်နှုန်းပါဝင်ရန် ကြိုးစားသွားမည်ဟု ရေးသားထားသည်။^{၁၈၀} ၎င်းစကားစုသည်လည်း အမျိုးသမီး ပါဝင်မှုကို မဖြစ်မနေလိုအပ်သည်ဟု မရေးသားထားသောကြောင့် သာမန် ကြိုးစားရုံနှင့် လုံလောက်သည်ဟု ဆိုလို ကြောင်း နားလည်သဘောပေါက်နိုင်ပေသည်။

ဤသို့သော မရေရာသည့်အသုံးအနှုန်းများဖြင့် ရေးသားထားခြင်းနှင့် နိုင်ငံရေးဆန္ဒ (တာဝန်သိစိတ်) မရှိခြင်းတို့သည် အစိုးရမှ ဦးဆောင်ဦးရွက်ပြုနေသော NCA နောက်ပိုင်း ငြိမ်းချမ်းရေး စေ့စပ်ညှိနှိုင်းမှုများ၌ အမျိုးသမီးများကို ပိုမို၍ ဖယ်ကြည့်ထားခြင်းများ ဖြစ်ပေါ်လာစေသည်။ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလတွင် ကျင်းပခဲ့သော ပြည်ထောင်စု ငြိမ်းချမ်းရေး ညီလာခံကြီးတွင် အမျိုးသမီး ပါဝင်နှုန်းမှာ “၇”ရာခိုင်နှုန်းသာဖြစ် သောကြောင့် အနည်းဆုံး အမျိုးသမီး ၃၀ ရာခိုင်နှုန်း ပါဝင်မှုရှိရန် များစွာလိုအပ်သေးသည်။ ငြိမ်းချမ်းရေး လုပ်ငန်းစဉ်များ၌ အမျိုးသမီးများနှင့် မိန်းကလေးငယ်များ၏ စိုးရိမ် ပူပန်မှုကိစ္စများ လုံးဝပါဝင်မှု မရှိသည်ကို ထင်ထင်ရှားရှား တွေ့မြင်ရသည့်အပြင် အမျိုးသမီးများနှင့် ပတ်သက်သည့် အရေးကိစ္စများအား ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်များတွင် ဒုတိယ အဆင့်၌သာ တွေ့မြင်ရခြင်းမှာ စီဒေါစာချုပ်နှင့် အမျိုးသမီး ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်ချက်များနှင့် တိုက်ရိုက်ဆန့်ကျင်နေကြောင်း တွေ့မြင်ရသည်။ **[နောက်ဆက်တွဲ ၁၂ - အမျိုးသမီးများအား ကန့်သတ်ထားသည့် ငြိမ်းချမ်းရေး လုပ်ငန်းစဉ်များ၌ ပါဝင်မှု အကျဉ်းချုပ်]**

အစိုးရသစ်မှ ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်ကို အားလုံးပါဝင်သည့် ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်အဖြစ် ပြန်လည် ပြုပြင် အသက်သွင်းပြီး ဦးဆောင်ပါက အမျိုးသမီးများပါဝင်မှုနှင့် ၎င်းတို့၏ စိုးရိမ်ပူပန်ချက်များကို ပိုမိုထည့် သွင်းစဉ်းစားရန် လိုအပ်ပေသည်။ စီဒေါမှ တောင်းဆိုထားသည့်အတိုင်း ငြိမ်းချမ်းရေး စေ့စပ်ညှိနှိုင်းမှုများ၌လည်းကောင်း၊ ပဋိပက္ခအလွန် ပြုလုပ်ရမည့် အစီအစဉ်များ၌လည်းကောင်း၊ အမျိုးသမီးများ အဓိပ္ပါယ်ရှိသော အခန်းကဏ္ဍ၌ ပါဝင်မှသာလျှင် အခွင့်ရှည်သော ငြိမ်းချမ်းရေး ရရှိနိုင်ဖြစ်သည်။

အကြံပြုချက်များ

- တပ်မတော်အား တိုင်းရင်းသူများအပေါ် မုဒိမ်းကျင့်မှုကို စစ်လက်နက်တစ်ခုအဖြစ် အသုံးချခြင်းမှ အမြန်ဆုံး

ရပ်တန့်ရေးအမိန့်ပေးရန်။ နေရာအနံ့ ဖြစ်ပွားနေသော ပဋိပက္ခနှင့်ဆက်စပ်သည့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှု (CRSV) များရှိနေခြင်းကို ဝန်ခံရန်နှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဥပဒေနှင့်အညီ အမျိုးသမီး အခွင့်အရေးများအတွက် စည်းရုံးလှုံ့ဆော်နေသူများထံမှ အကြံပြုချက်များရယူခြင်းဖြင့် ပြစ်မှုကျူးလွန်မှုခံရသော သူများအတွက် အကာအကွယ်ပေးရန်နှင့် လျော်ကြေးပေးရန်အတွက် ပြီးပြည့်စုံသော ဗျူဟာတစ်ခုကို ပြင်ဆင် အတည်ပြုရန်။

- ပဋိပက္ခနှင့် ဆက်စပ်သည့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှု (CRSV) ကျူးလွန်သူများအားလုံးကို တရားစွဲရန်၊ အမိန့်ပေးခဲ့သော အရာရှိများမှ တာဝန်ခံမှုများ အပါအဝင် “အမျိုးသမီး၊ ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် လုံခြုံရေးဆိုင်ရာဆုံးဖြတ်ချက်များ” နှင့် “ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားချိန် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှု ပပျောက်ရေး ကတိကဝတ်ကြေငြာစာတမ်း” အောက်တွင် ပြဌာန်းထားသည့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ စံချိန် စံနှုန်းများ၊ ကတိကဝတ်များနှင့် လျော်ညီစွာ (သို့) လွတ်လပ်သော နိုင်ငံတကာ CRSV စုံစမ်းစစ်ဆေးရေး အဖွဲ့များကို ဝင်ခွင့်ပြုရန်။ CRSV အမှုများကို ကြားနာစီရင်မည့် ဥပဒေအဖွဲ့အား တပ်မတော်နှင့် အာဏာပိုင်တို့မှ ဩဇာလွှမ်းမိုးမှုမရှိစေဘဲ သီးခြားလွတ်လပ်သည့် လုပ်ပိုင်ခွင့်များပေးရန်။
- ပြစ်မှုကျူးလွန်ခံရသူများမှ ၎င်းတို့၏ အမှုကိစ္စများအား အရပ်သား တရားရုံးဆီသို့ သယ်ဆောင်နိုင်ရန် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံ ဥပဒေအား ပြုပြင်ပြောင်းလဲပေးရန်နှင့် ကျူးလွန်သူများအပေါ် လုံလောက်သော ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်နိုင်ရန်နှင့် ကျူးလွန်ခံရသူများအတွက် တရားမျှတမှု ရရှိစေရန် သက်ဆိုင်သော ဥပဒေများအားလုံးကို ပြုပြင်ပြောင်းလဲ အကောင်အထည်ဖော်ရန်။
- ပြစ်မှုစုံစမ်းစစ်ဆေးရေးများကို လွတ်လပ်စွာနှင့် ဒေသခံလူထုများအပေါ် ဂယက်ရိုက်ခြင်းမရှိဘဲ ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် တိုင်းရင်းသားဒေသများမှ အစိုးရတပ်များအား အမြန်ဆုံး ထွက်ခွာစေရန်။
- ရဲအမှုထမ်းများနှင့် စစ်မှုထမ်းများအားလုံးအတွက် ၂၀၀၈ ခုနှစ်၌ ကော်မတီမှ တောင်းဆိုထားသည်နှင့်အညီ လူ့အခွင့်အရေးပညာပေးခြင်းနှင့် ကျား/မတန်းတူရေးဆိုင်ရာ ပညာပေးသင်တန်းများ ပို့ချပေးရန်။
- တာဝန်ယူမှု သေချာစေရန် ပဋိပက္ခနှင့် ဆက်စပ်သည့်လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုနှင့် ပတ်သက်သည့် လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့်များအား စေ့စပ်ညှိနှိုင်းထားသည့် မည်သည့် ငြိမ်းချမ်းရေး သဘောတူညီချက်များတွင် မဆို ဖယ်ရှားပေးရန်။
- ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ် အဆင့်ဆင့်များဖြစ်သည့် ပဋိပက္ခများဖြေရှင်းခြင်း၊ ပဋိပက္ခနောက်ပိုင်း ကာလအတွက် ပြင်ဆင်ခြင်း၊ ငြိမ်းချမ်းရေး တည်ဆောက်ခြင်းနှင့် အမျိုးသမီး ဦးဆောင်မှုသင်တန်း အစီအစဉ်များမှတစ်ဆင့် အမျိုးသမီးခေါင်းဆောင်မှုကို အားပေးခြင်းများဖြင့် အမျိုးသမီးများအား ဆုံးဖြတ်ချက်ချသော ကဏ္ဍများတွင် နေရာပေးခြင်းများအပါအဝင် စေ့စပ်ညှိနှိုင်းမှုအဆင့်တိုင်းတွင် အမျိုးသမီးများ ပြည့်ဝစွာ၊ တန်းတူစွာနှင့် ထိရောက်စွာ ပါဝင်နိုင်ရန် သေချာအောင် ပြုလုပ်ပေးရန်။ ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်နှင့် ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းမှု အဆင့်တိုင်းတွင် အမျိုးသမီး အနည်းဆုံး ၃၀ ရာခိုင်နှုန်း ပါဝင်စေမည့် ကိုတာစနစ်ကို အစပြုရန်နှင့် ငြိမ်းချမ်းရေး သဘောတူစာချုပ်များအားလုံးသည် အမျိုးသမီးများ၏ အမြင်များနှင့် အကျိုးစီးပွားများကို ခြုံငုံကိုယ်စားပြုသော အဖွဲ့များ၏ အမြင်ရှုထောင့်များ ပါဝင်စေရန်။

၁၄။ အထွေထွေအကြံပြုချက် အမှတ် ၃၃ - (တရားမျှတမှု လက်လှမ်းမီခြင်း)

မြန်မာနိုင်ငံ၏ အားနည်းသော တရားရေးဆိုင်ရာ ယန္တရားတစ်ခုသည် တည်ငြိမ်ခိုင်မာသည့် တရားဥပဒေ စိုးမိုးခြင်း မရှိသောကြောင့် အမျိုးသမီးအခွင့်အရေးများ အသိအမှတ်ပြုရာတွင် အဟန့်အတားဖြစ်စေသည့် အခြေအနေများကို ကြုံတွေ့ရသည်။^{၁၄၇} အမျိုးသမီးများ တရားမျှတမှု လက်လှမ်းမီနိုင်ရန် တားဆီးထားသော အခြားအဟန့်အတားများမှာ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုဖြစ်စေသော အမျိုးသားကြီးစိုးရေးပါဒ၊ ယဉ်ကျေးမှုအရ သတ်မှတ်ချက်များ၊ ဓလေ့ထုံးစံဥပဒေများ၊ စီးပွားရေး အဟန့်အတားများနှင့် အဂတိလိုက်စားမှုများ ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် အမျိုးသမီးများသည် ၎င်းတို့၏ အခွင့်အရေး များကို ပျော်ရွှင်စွာ ခံစားနိုင်ရန်မှာ ပျံ့နှံ့နေသော ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းနှင့် ကြုံတွေ့ရပြီး၊ ၎င်းတို့၏ အခွင့်အရေးများ ချိုးဖောက်ခံရသောအခါ တရားမျှတမှု ရှာဖွေရာ၌လည်း ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း ခံရ သည်။

ထို့အပြင် အမျိုးသမီးများသည် တပ်မတော်မှ ကျူးလွန်ခဲ့သည့် ကျား/မ အခြေပြုသည့် ပြစ်မှုကျူး လွန်မှုများအတွက် တရားမျှတမှုရရှိရန် လက်လှမ်းမမီပေ။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပုဒ်မ ၃၄၃ (ခ) နှင့် ၄၄၅ တွင်

တပ်မတော်မှ ကျူးလွန်သော ပြစ်မှုအားလုံးကို အရပ်သား တရားစီရင်မှု၏ ပြင်ပတွင်ရှိနေသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ရေရှည် ဖြစ်ပွားနေသော ပဋိပက္ခ၏ အစိတ်ပိုင်းတစ်ခုအနေဖြင့် တပ်မတော်သည် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများအပေါ် ကျား/မ အခြေပြု ပြစ်မှုကျူးလွန်ခြင်းများ၊ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ဖော်ကားခြင်းများ အပါအဝင် ပြစ်မှုများ ကျူးလွန်နေသည့် မြန်မာနိုင်ငံ ကဲ့သို့ နိုင်ငံမျိုးတွင် ဤအချက် သည်အလွန်အရေးကြီးသော အချက်ဖြစ်သည်။ နေရာအနှံ့ပျံ့နဲ့လျက်ရှိသော ပြစ်ဒဏ်မှ ကင်းလွတ်ခွင့်ရနေ သည့် ယဉ်ကျေးမှုနှင့် အမျိုးသမီးအခွင့်အရေးများအပေါ် အားပေးကာကွယ်မှု ပဏာမခြေလှမ်းများကို အကောင်အထည်ဖော်ရန် နိုင်ငံရေးစိတ်ဆန္ဒမရှိခြင်းစသော အကြောင်းတရားများဖြင့် အမျိုးသမီးများအပေါ် နည်းမျိုးစုံ ဖြင့် တရားဥပဒေများဖြင့် ခွဲခြားဆက်ဆံလျက် ရှိပေသည်။

ယဉ်ကျေးမှု သတ်မှတ်ချက်များနှင့် ပုံစံကွက်ထဲ ထည့်သွင်းခြင်း - အမျိုးသားများအတွက် အထူးအခွင့်အရေး

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ယေဘုယျလက်ခံကျင့်သုံးနေသော ယဉ်ကျေးမှု ဓလေ့ထုံးတမ်း သတ်မှတ်ချက်များနှင့် ဖိုဝါဒကြီးစိုးရေး စနစ်များသည် အမျိုးသမီးများအား တရားမျှတမှုရှာဖွေရန် အကန့်အသတ်ဖြစ်စေသည်။ လူ့အသိုင်းအဝိုင်းအတွင်းနှင့် တရားမျှတမှုရရှိရေး ဖြစ်စဉ်အဆင့်ဆင့်တွင် အကြမ်းဖက်ခံရသည့် အမျိုးသမီးများအား အပြစ်တင်သည့် ယဉ်ကျေးမှုကို ကျင့်သုံးနေသောကြောင့် အမျိုးသမီးများ ရှေ့ထွက်လာစေရန် အဟန့်အတားဖြစ်စေသည်။^{၁၄၅} ဖိုဝါဒကြီးစိုးခြင်းဆိုင်ရာ ပုံစံခွက်တစ်ခုဖြစ်သော အမျိုးသားများသည် အမျိုးသမီးများထက် မြင့်မြတ်သည်ဆိုသည့် အယူအဆသည်လည်း မြန်မာ နိုင်ငံအနှံ့ ပျံ့နှံ့တည်ရှိနေပြီး အမျိုးသမီးများ တရားမျှတမှုကို ခံစားခွင့်ရရှိစေရန် ကန့်သတ်နေသည်။^{၁၄၆} [အသေးစိတ် ဆွေးနွေးချက်များတွက် အထက်တွင် ဖော်ပြထားသော ပုဒ်မ ၅ တွင်ကြည့်ရန်]

အမျိုးသမီးများအပေါ် ခွဲခြားထားသည့် ဖိုဝါဒကြီးစိုးထားသော တရားရေးစနစ်နှင့် ဓလေ့ထုံးတမ်း ဥပဒေများ

ယဉ်ကျေးမှု၏ သတ်မှတ်ချက်များနှင့် အခြားအတားအဆီးများကြောင့် များသောအားဖြင့် ကျူးလွန် ခံရသူများသည် တရားမျှတမှု ထိန်းသိမ်းရှာဖွေရန် မကြိုးပမ်းကြပေ။ ဥပမာအားဖြင့် တရားရုံး အစည်းအဝေး တွင် မြန်မာဘာသာဖြင့်သာ လုပ်ဆောင်နေဆဲ ဖြစ်သည်။ အကယ်၍သာ ကျူးလွန်ခံရသူသည် ၎င်းတို့၏ ဒေသခံဘာသာစကားဖြင့် ပြောမှသာ သက်သောင့်သက်သာရှိမည်ဆိုပါလျှင် ၎င်းကျူးလွန်ခံရသူသည် တရားသဖြင့် ဖြစ်စေရန် တရားဝင်ဥပဒေ လမ်းကြောင်း အတိုင်း ကြိုးပမ်းနေမည့်အစား ဒေသအဆင့်၌ တရားမျှတရေးကို အလွတ်သဘော ကြိုးပမ်းလိမ့်မည်ဖြစ်သည်။ ဤအခြေ အနေသည် အထူးသဖြင့် အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုနှင့်ဆိုင်သောအမှုများ၌ ပိုမိုတွေ့ရှိရသည်။ အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုကို မိသားစု ပြဿနာဟု မှတ်ယူသောကြောင့် ဒေသအဆင့်၌သာ ဖြေရှင်းကြသည်။

ဝမ်းနည်းစရာကောင်းလှစွာပင် အများအားဖြင့် အမျိုးသမီးများသည် ဒေသအဆင့်၌ လုံလောက်သော တရားမျှတမှု မရရှိနိုင်ကြပေ။ တရားစီရင်ဆုံးဖြတ်သော ရပ်ရွာလူကြီးများအတွင်း၊ ဥပမာ - ရွာအဆင့်၌ ထိမ်းမြားလက်ထပ်ခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်းသော အမျိုးသမီးရေးအမြင် ရှုထောင့်များ လုံးဝ ကင်းမဲ့နေ၏။^{၁၅၀} ဥပမာ - ရွာအဆင့်၌ ထိမ်းမြားလက်ထပ်ခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်းသော ကိစ္စများအပေါ် ကျား/မ ဘက်လိုက်လွှမ်းမိုးမှုရှိ၏။ အိမ်ထောင်ကွာရှင်းပြတ်စဲတောင်းဆိုရာတွင် အမျိုးသားမှ တောင်းဆို ခဲ့လျှင် ၎င်းသည် လက်ခံရရှိချေ အမြဲတမ်းရှိပြီး အကယ်၍ အမျိုးသမီးမှ တောင်းဆိုခဲ့လျှင် ကွာရှင်းပြတ်စဲခွင့်မရခြင်း (သို့) ကွာရှင်းပြတ်စဲရန် အသပြာ ပေးခြင်းများရှိသည်။^{၁၅၁} အိမ်တွင်းမှ အကြမ်းဖက်မှုနှင့် စပ်လျဉ်းလာလျှင် ရပ်ရွာ လူကြီးများသည် အိမ်ပြန်ပြီး ပြဿနာများကို ပြန်လည်သင့်မြတ်ရန် ကြိုးစားရန်နှင့် လအနည်းငယ်ကြာမှ ပြန်လာရန် တောင်းဆိုခြင်းသည် အမျိုးသမီးများအတွက် ထိခိုက်နိုင်ဖွယ် အခြေအနေများကို ပိုမိုဖန်တီးပေးသည်။ ရံဖန်ရံခါ ရပ်ရွာ အဆင့် တရားမျှတရေးသည် ကျူးလွန်သူထံမှ နောက်ထပ် မကျူးလွန်ပါဟု သဘောတူညီမှု ရရှိခြင်းသာ ဖြစ်သောကြောင့်၊ ၎င်းအခြေအနေသည် တရားမျှတရေးအတွက် လုံလောက် မှုမရှိသော ရလဒ်ဖြစ်သည်။ နောက်ဆုံးအချက်မှာ ကျူးလွန် ခံရသူမှာ တစ်ခါတစ်ရံမည်သည့် ရပ်ရွာ တရားစီရင်ရေးအဆင့်၌ ၎င်းတို့၏ အမှုကိစ္စအား ဆွေးနွေးတိုင်ကြားရန် သင့်လျော်သည်ကို သိနားလည်ရန် မလွယ်လှပေ။

အမျိုးသမီးများသည် ပစ္စည်းဥစ္စာနှင့် အမွေဆက်ခံခြင်းပိုင်း၌လည်း ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများခံရသည်။ အစိုးရသည် ပစ္စည်း ဥစ္စာပိုင်ဆိုင်ခွင့်နှင့် စပ်လျဉ်း၍ ရပ်ရွာအကြီးအကဲများနှင့် ဘာသာရေး (သို့) တိုင်းရင်းသား ခေါင်းဆောင်များ၏ ဆုံးဖြတ် ပိုင်ခွင့်အာဏာကို အသိအမှတ်ပြုထားသည်။^{၁၅၂} သာဓကအားဖြင့် ကချင်ဓလေ့ ဥပဒေအရ အမွေဆက်ခံရေး အငြင်းပွား ရာတွင် သားများအား သမီးများထက်ပို၍ ဦးစားပေးသည်။ ကွာရှင်းပြတ်စဲမှုများတွင် ပလောင်နှင့် ကချင်လူမျိုးများသည်

ပစ္စည်းဥစ္စာ ပိုင်ဆိုင်ခွင့်အား အမျိုးသား၌ အခွင့်အရေးတစ်ခုအနေဖြင့် အပ်နှင်းသည်။ [ဆိုးကျိုးသက်ရောက်စေနိုင်သည့် တရားစီရင်ရေး အလေ့အထများအား နောက်ဆက်တွဲအမှတ် ၁၃ ကို ကြည့်ပါ။]

တရားမျှတမှုရရှိရေးယန္တရားတွင်း ခွဲခြားသက်ဆံ့မှုနှင့် တရားမျှတမှုအပေါ် အဟန့်အတားများ

တရားမျှတမှုအပေါ် စီးပွားရေး အတားအဆီးများ။ စီးပွားရေး အတားအဆီးများသည် အမျိုးသမီးများအနေဖြင့် တရားဥပဒေယန္တရားမှပေးသော တရားမျှတမှုကို လက်လှမ်းမီနိုင်ရန် ကြိုးပမ်းရာတွင် အတားအဆီး တစ်ခုဖြစ်စေသည်။ တရားရုံးတက်ရာတွင်လည်း ငွေကြေးအကုန်အကျများလှသည်။ အမှုဖွင့် တိုင်ကြားရာတွင် တရားလိုသည် အမှုဖွင့်ခ ပေးရပြီး ရှေ့နေလည်း ငှားရမ်းရသည်။ အစိုးရသည် တိုင်ကြားမှုများအား စစ်ဆေးသောအဖွဲ့များမှ ရှေ့နေလိုလာလျှင် ရှေ့နေလိုက်ပေးသည်ဟု လည်းကောင်း၊ မြန်မာနိုင်ငံ အမျိုးသမီးရေးရာအဖွဲ့ချုပ်တွင် တိုင်ကြားလျှင်လည်း လိုအပ်သော ရှေ့နေလိုက်ပေးသည်ဟု စသဖြင့် ပြောဆိုကြေငြာထားသော်လည်း အခြေအနေမှန်မှာ သေဒဏ်ရနိုင်သည့် အမှုများ ကြုံတွေ့နေသောတရားခံများသာလျှင်ဥပဒေအကူအညီရရှိကြသည်။^{၁၅၇} တရားရုံးနှင့်ဆိုင်သောကုန်ကျစရိတ်များအပြင် တရားလိုသည် ခရီးစရိတ်များလည်း အကုန်အကျခံရသည်။ များသောအားဖြင့် တရားရုံးများသည် ဝေးလံသော နေရာ များတွင် တည်ရှိနေပြီး၊ တရားစီရင်ခြင်းသည် အချိန်ကြာမြင့်သောကြောင့် တရားရုံးသို့ အကြိမ်ကြိမ်အလီလီ သွားရန် လိုအပ်ပေသည်။ ဤအခြေအနေသည် အထူးသဖြင့် ကျူးလွန်စော်ကားခံရသော အမှုအခင်းများတွင် တွေ့ရသည်။^{၁၅၈}

အဂတိလိုက်စားမှုနှင့် အဂတိလိုက်စားခြင်းအား ကင်းလွတ်ခွင့်ပေးထားခြင်း။ အမျိုးသမီးများသည် တရားဥပဒေ ယန္တရားအပေါ်၌ ယုံကြည်မှုကင်းမဲ့ခြင်းမှာ ငွေကြေး၏ အခန်းကဏ္ဍနှင့် အမှု၏ အဖြေဆုံးဖြတ်ရာတွင် အဂတိလိုက်စားမှုများ ရှိခြင်းကြောင့်ဖြစ်သည်။^{၁၅၉} တရားရေး အာဏာပိုင်များသည် အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာပိုင်များနှင့် တပ်မတော်တို့ထဲမှ လွတ်လပ်မှု မရရှိခြင်းကြောင့် မကြာခဏပင် တရားသူကြီးများသည် အမှုများအား မည်သို့ ဆုံးဖြတ်ရမည်ဆိုသော အမိန့်များရရှိသည်။^{၁၆၀} ထို့အပြင် နေရာအနှံ့ ပျံ့နှံ့နေသော အဂတိလိုက်စားမှုများကြောင့် ငွေကြေးတတ်နိုင်သော တရားယှဉ်ပြိုင်ဘက်သည် အမှု၏ ရလဒ်ကို ထိန်းချုပ်ထားနိုင်သည်။ အမှုကျူးလွန်သူများသည် ကောင်းသောရလဒ်ရရန် (သို့) ကျူးလွန်ခံရသူ စိတ်ဓာတ်ကျစေရန် အမှုရက်ချိန်းများ နောက်ဆုန်ရန် တရားသူကြီးအား မကြာခဏ လာဘ်ထိုးကြသည်။ အမှုနိုင်သော ရှေ့နေသည် တရားသူကြီးအတွက် လက်ဆောင် (သို့) ဂါရဝပြုခြင်းဖြင့် နောင်ဖြစ်လာမည့် အမှုကိစ္စများတွင် လျင်မြန် စေရန် (သို့) အမှုနိုင်ရန် ပြုလုပ်တတ်သော အလေ့အထတစ်ခုအား မျှော်လင့်လေ့ရှိသည်။ လာဘ်ထိုးခြင်းများသည် သာမန်ဟု ထင်မြင်ယူဆကြသည်။ လာဘ်ထိုးခြင်းကို ငြင်းဆိုသော အမှုထမ်းအား ယဉ်ကျေးမှုအရ ဆန့်ကျင်သူအနေဖြင့် ထင်မြင်ခံရသည်။^{၁၆၁} သမ္မတ ဦးသိန်းစိန် ၎င်း၏ တာဝန်မှ မထွက်ခွာခင် အမေရိကန် ဒေါ်လာ သုံးရာအထိ တန်ဖိုးရှိသော လက်ဆောင် များကို လက်ခံခွင့်ပြုသည်ဟု အစိုးရမှ ဝန်ထမ်းများအား ပြောကြားခဲ့သောကြောင့် အဂတိလိုက်စားခြင်း အလေ့အထကို တရားဝင်ခွင့်ပြုရာရောက်နေသည်။^{၁၆၂} အစိုးရအသစ်မှ လက်ခံရရှိသော လက်ဆောင်တန်ဖိုးမှာ အမေရိကန်ဒေါ်လာ နှစ်ဆယ်သာဖြစ်ရမည့်အကြောင်း ပြန်လည်ရှင်းလင်းထားသည်။^{၁၆၃} ဤရလဒ်သည် ကျူးလွန်ခံရသော အမျိုးသမီးများအား မကြာခဏ ဤကဲ့သို့ အကြံအဖန်လုပ်ထားသော တရားဥပဒေ ယန္တရားကြီးသည် ၎င်းတို့အား သားကောင် ပြန်လည်ဖြစ်စေသည်။

အမျိုးသမီးလူ့အခွင့်အရေးကို ကာကွယ်သူများ၊ မျက်မြင်သက်သေများ၊ အခြားသက်ဆိုင်သူများကို လက်တုံ့ပြန်မှု - အမှု ရင်မဆိုင်ခင်အချိန်၊ ရင်ဆိုင်နေသောအချိန်နှင့် အမှုပြီးသွားသော အချိန်များ၌ အမျိုးသမီးလူ့အခွင့်အရေးကာကွယ်သူများ၊ ကျူးလွန်ခံရသူများနှင့် မျက်မြင်သက်သေများသည် ခြိမ်းခြောက်မှုများနှင့် နှောင့်ယှက်ခံရမှုများမှ အကာအကွယ်မရကြပေ။ ထိုအစား အမျိုးသမီး လူ့အခွင့်အရေး ကာကွယ်စောင့် ရှောက်သူများသည် ၎င်းတို့၏ လူ့အခွင့်အရေးကာကွယ် စောင့်ရှောက်မှု အလုပ်များကြောင့် ရဲများ၏ နှောင့်ယှက်မှုများ ခံကြရသည်။ ပြစ်မှုကျူးလွန်သူများသည် ရဲဖန်ရဲခါ မျက်မြင် သက်သေများအား သက်သေထွက် ဆိုခြင်းမှ ကာကွယ်ရန် ၎င်းတို့ကို ခြိမ်းခြောက်ကြသည်။^{၁၆၄} အမျိုးသမီးလူ့အခွင့်အရေး ကာကွယ်သူများမှ အသိပညာပေး လှုပ်ရှားမှုများ လုပ်ဆောင်ရာတွင် လုံခြုံရေးတပ်များမှ စောင့်ကြပ်ခြင်းခံရပြီး လိင်ပိုင်း ဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုခံရသောသူများနှင့် အလုပ်လုပ်သော အချိန်၌ အမျိုးသမီးလူ့အခွင့်အရေး ကာကွယ်သူများအပေါ် လုံခြုံရေးတပ်များမှ နှောင့်ယှက်မှုများရှိသည်။ တပ်မတော်၏ နှိပ်စက်ညှဉ်းပမ်းမှုများအား ကန့်ကွက်သူများ (သို့) တပ်မတော်အား တရားစွဲရန် ကြိုးပမ်းသူများသည် တရားမျှတမှု ရရှိရန် ကြိုးပမ်းရာတွင် ပြစ်မှုဆိုင်ရာ ဥပဒေအရ အပြစ်ပေး ခြင်းပင် ခံကြရသည်။

တပ်မတော်မှ အပြစ်ကင်းလွတ်ခွင့်ရနေခြင်း၊ အထူးသဖြင့် အမျိုးသမီးများနှင့် အမျိုးသမီးငယ်များအပေါ် ကျူးလွန်ခြင်း။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပုဒ်မ ၃၄၃ (ခ) နှင့် ၄၄၅ အရ တပ်မတော်နှင့် စပ်လျဉ်းသော ကိစ္စရပ်များ

အပေါ်တွင် တပ်မတော်အား လုံးဝလွတ်လပ်ခွင့်ပေးထားပြီး၊ စစ်တပ်ဆိုင်ရာ ပြစ်မှုများကို အရပ်သား တရားဥပဒေ ယန္တရားပြင်ပ၌သာ ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းနေသည်။ အစိုးရနှစ်ရပ်လုံး၏ ကြေငြာချက်ဖြစ်သော ဖွဲ့စည်း ပုံအခြေခံဥပဒေအရ အမျိုးသမီးများတွင် တန်းတူညီမျှသော အခွင့်အရေးများရှိပြီး ကိုယ်ထိလက်ရောက် ကျူးလွန်မှုအား ပြစ်မှုအဖြစ် ဥပဒေ ပြဌာန်းသတ်မှတ်ခြင်းသည် အငြင်းပွားဖွယ်ရာဖြစ်နေသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် တပ်မတော်မှ ကျူးလွန်ခဲ့သော ကျား/မ အခြေပြုအကြမ်းဖက်မှုများသည် အရပ်သားတရား ဥပဒေယန္တရား ပြင်ပ၌ ရောက်ရှိနေသောကြောင့်ဖြစ်သည်။^{၁၆၀} ၂၀၁၁ ခုနှစ်မှ စ၍ အထွေထွေအကြံပြုချက် အမှတ် (၁၉) တွင် ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း WLB မှ တပ်မတော်မှ ကျူးလွန် ခဲ့သော လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှု ၉၂ မှု မှတ်တမ်းတင်ခဲ့ပြီး ကျူးလွန်ခံရသူ ၁၂၃ ဦးသည် နစ်နာမှုနှင့် ပြစ်မှု ကျူးလွန်မှုအတွက် လုံလောက်သော လျော်ကြေး (သို့) ကုစားမှုများမရခဲ့ပေ။^{၁၆၂}

ထုံးစံအရ တပ်မတော်မှ ပြစ်မှုကျူးလွန်ခြင်းခံရသူများအတွက် လျော်ကြေးအနည်းငယ်ဖြင့် အပေးအယူ သဘောဖြင့် တရားရုံးသို့ မသွားရန် (သို့) ကျူးလွန်ခံရသူများအား ခြိမ်းခြောက်ခြင်း (သို့) ကြိမ်းဝါးခြင်းဖြင့် နှုတ်ပိတ်ခြင်း ခံနေကြရသည်။ စစ်သားများအပေါ် တိုင်ကြားချက်ထုတ်ရာတွင် အမိန့်ပေးသော အရာရှိမှ ကြားဝင်၍ ဤတိုင်ကြားချက်ကို စစ်ခုံရုံး၌ ကျူးလွန်ခံရသူများသည် သက်သေအထောက်အထားများကို တင်ပြပိုင်ခွင့် မရှိသည့်အပြင် ၎င်းတို့၏ ရှေ့နေများသည် ရံဖန်ရံခါ ခြိမ်းခြောက်ခြင်းပင် ခံကြရသည်။ စစ်တပ်မှ ပြစ်မှုထင်ရှားသည့် အမှုများ စီရင်ရာတွင် ကိုယ်ထိလက်ရောက် ကျူးလွန်ခြင်း (သို့) လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ကျူးလွန်ခြင်းစသည့် ပြစ်မှုကျူးလွန်ခြင်းများအတွက် စီရင်ခြင်းမဟုတ်ပဲ တပ်မတော်၏ လိုက်နာစောင့်ထိန်းအပ်သော စည်းကမ်းနှင့် ကျင့်ဝတ်များချိုးဖောက်မှုအတွက်သာ စီရင်မှုပြုလုပ်ခြင်းဖြစ်သည်။ တပ်မတော် မှ အမှုဖောင်တွဲများ သိမ်းဆည်းထားပြီး အမှု၏ ရလဒ် (သို့) ဥပဒေနှင့်ဗီဇစွန်းခြင်း စသော အကြောင်းအရာများကို အများ သိစေရန် အချက်အလက်များအဖြစ် မဖော်ပြပေ။ အစိုးရသည် တပ်မတော်မှ CRSV အမှု ကျူးလွန်သူများအား အရပ်သား တရားရုံး၌ တရားစီရင်ခဲ့ပြီးပြီဟု ကြေငြာပြောဆိုခဲ့သော်လည်း အရပ်သားတရားစီရင်ခြင်း ခံရသူများ၏ ဦးရေသည် ကောက်ခံရရှိသည့် ပဋိပက္ခနှင့် ဆက်စပ်သည့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှု (CRSV) အမှုများနှင့် တိုင်ကြားခံရသူ စုစုပေါင်းဦးရေနှင့် နှိုင်းယှဉ်လျှင် အစီရင်ခံရ သော လူဦးရေမှာ အလွန်နည်းသောကြောင့် အရပ်သား တရားရုံးများတွင် တရားစီရင်ခြင်းသည် အလွန် ရှားပါးနေကြောင်း ထင်ရှားသည်။^{၁၆၃} [နောက်ဆက်တွဲအမှတ် ၉ - အရပ်သားတရားရုံးသို့ မရောက်နိုင်သော အမှုသာကေများ]

အမျိုးသမီး လူ့အခွင့်အရေးရရှိရေး အကောင်အထည်ဖော်ရန် နိုင်ငံရေး စိတ်ဆန္ဒကင်းမဲ့ခြင်း

အစိုးရမှ ဦးဆောင်ဦးရွက်ပြုလုပ်နေသော ပြစ်မှုကျူးလွန်ခြင်းဆိုင်ရာ ဥပဒေများသည် အမျိုးသမီး လူ့အခွင့်အရေးများ အတွက် အကာအကွယ်ရှိကြောင်း သင်ကြားပို့ချပေးသည့် အသိပညာပေး သင်တန်းများသည် များသောအားဖြင့် ထိရောက်မှုမရှိပေ။ ပထမအကြောင်းအားဖြင့် အစိုးရမှ ကမကထ ပြုထားသော သင်တန်းများသည် ကျယ်ပြန့်စွာ သင်တန်း ပို့ချခြင်း မရှိပေ။ ၂၀၁၀ မှ ၂၀၁၄ အထိ ၈၃၄ ဦးသာ တက်ရောက်ခဲ့သည်။^{၁၆၄} အစိုးရမှ နောက်ဆက်တွဲ သင်တန်းများအား သင်တန်းတက်ထားသူများအတွက် မပြုလုပ် ပေးသောကြောင့် သင်တန်းမှ ပြဌာန်းချက်များကို အကောင်အထည်ဖော်ရန် သေချာစွာ လုပ်ဆောင်နိုင်ခြင်း မရှိပေ။ ထို့အပြင် နောက်ဆက်တွဲ သင်တန်းများ မပေးခြင်းကြောင့် တက်ရောက်သူများ သည် စီဒေါအခြေခံ သဘောတရားများအပေါ် နားလည်မှုနှင့် အမျိုးသမီးလူ့အခွင့်အရေးကို အကောင်အထည်ဖော်ခြင်း၏ အကွာရာကျမှုများကိုလည်း သေချာစွာ မသိရှိပေ။ ထို့ကြောင့် စာရွက်ပေါ်တွင် ရှိနေသော အခွင့်အရေးများသည် လက်တွေ့ ၌ မရယူနိုင်ခဲ့ပေ။ ဥပမာ - ရဲဝန်ထမ်းများ၏ လက်ကိုင်စာအုပ်၌ ကျူးလွန်ခံရသူများ၏ လူ့အခွင့်အရေးနှင့် ပတ်သက်သည့် အလုံးစုံသော သတင်းအချက်အလက်များ ထည့်ပေးထားသော်လည်း လာဘ်စားခြင်းများနှင့် အာဏာ မညီမျှခြင်းကြောင့် ရဲဝန်ထမ်းများသည် ရံဖန်ရံခါ ၎င်းအခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အချက်များအား သတိမမူမိချေ။

မြန်မာနိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ အမျိုးသမီးရေးရာအဖွဲ့ချုပ် (MWARF) သည် မြန်မာနိုင်ငံရှိ ကောင်းမွန်စွာ လည်ပတ်နေသော တရား ဥပဒေယန္တရားများထဲမှ တစ်ခုဖြစ်သောကြောင့် အမျိုးသမီးလူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်ခံရမှုနှင့် စပ်လျဉ်းသော အမှုများ တိုင်ကြားလာသောအခါ ဖြေရှင်းပေးသည်ဟု အစိုးရမှ ဖော်ပြထားသည်။^{၁၆၅} မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ မြန်မာနိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ အမျိုးသမီးရေးရာအဖွဲ့ချုပ် (MWARF) သည် အမျိုးသမီးများ၏ တရားမျှတမှုအတွက် တိုင်ကြားနိုင်သော ထိရောက် သည့် တရားဥပဒေယန္တရားစနစ် တခုအနေဖြင့် မရှိပေ။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ၎င်းအဖွဲ့အစည်း၌ လုံလောက်သော ဘဏ္ဍာငွေ မရှိသည့်အပြင် ကျွမ်းကျင်သော ဝန်ထမ်းများမရှိပေ။ (လုပ်အားပေး ပုဂ္ဂိုလ်များသာရှိသည်။) ဒေသအဆင့် MWARF ရုံးခွဲ များသည် ကျူးလွန်ခံရသူများအတွက် အကူအညီပေးရန်အတွက် ဆန္ဒပြင်းမှု ရှိကောင်းရှိနိုင်သော်လည်း MWARF ၏ တိုင်းဒေသကြီးအဆင့်များရှိ အကြီးအကဲများမှ ၎င်းတို့၏ ဆန္ဒများအပေါ် အားပေးမှုမရှိသော အခြေအနေ တစ်ခုလည်း ဖြစ်နိုင်သည်။ ပြစ်မှုကျူးလွန်သူများ၏ အခြေအနေတစ်ခုခုကြောင့်လည်း ဖြစ်နိုင်သည်။ ပြစ်မှုကျူးလွန်သူများ၏ ခြိမ်းခြောက်မှုသည်လည်း MWARF ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်များအပေါ် အဟန့်အတား ဖြစ်နိုင်သော အကျိုးသက်ရောက် မှုရှိသည်။

အကြံပြုချက်များ

- တပ်မတော်၊ ရဲအမှုထမ်းများနှင့် အခြားသော အစိုးရအာဏာပိုင်များမှ ကျူးလွန်ခဲ့သည့် အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများ၊ နှိပ်စက်ညှဉ်းပမ်းမှုများနှင့် ရာဇဝတ်မှုများ လွယ်ကူစွာနှင့် ထိရောက်စွာ တိုင်ကြားနိုင်ရန် တရားဥပဒေစနစ်ကြီးအား ပြန်လည်ပြုပြင်ရန်။ အရပ်ဘက်တရားရုံးများတွင် တပ်မတော်သားများအား ပဋိပက္ခနှင့် ဆက်စပ်သည့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှု (CRSV) အမှုများအတွက် တရားစွဲနိုင်ရန်၊ အမှုဖွင့် ခွင့်ပြုရန်နှင့် CRSV ပြစ်မှု ကျူးလွန်ခံရသူများ၏ လုံခြုံရေးနှင့် ၎င်း၏ မိသားစုများအပေါ် တပ်မတော်မှ လက်တုံ့ပြန်ခြင်းများအား သေချာစွာ အကာအကွယ်ပေးရန်။
- တရားမျှတမှုကို ရရှိလိုသော အမျိုးသမီးများအတွက် ရင်ဆိုင်နေရသော စီးပွားရေး အဟန့်အတားများ ဖယ်ရှားပေးစေရန်၊ လုပ်နိုင်စွမ်းရည်ရှိသော ကျား/မ အမြင်ရှုထောင့်များရှိသည့် ဥပဒေအကျိုးဆောင်များအား ငွေကြေးမတတ်နိုင်သော တရားခံနှင့် တရားလိုများအတွက်ပံ့ပိုးပေးရန်၊ ဤကဲ့သို့သော အကူအညီများအား သေဒဏ်မဟုတ်သော အမှုကိစ္စများ ရင်ဆိုင်နေရသူများအတွက်လည်း ပံ့ပိုးပေးရန်၊ တရားရုံးဝင်ရာ အခကြေးငွေများနှင့် တရားရုံးကုန်ကျစရိတ်များ လျော့ပေးခြင်း (သို့) အခမဲ့ဖြစ်စေခြင်း အပါအဝင် အခြားအထောက်အပံ့များပေးရန်။
- တရားဥပဒေစနစ်ကြီးသည် အရည်အသွေးပြည့်မီခြင်း၊ ကျွမ်းကျင်မှုရှိခြင်း၊ လွတ်လပ်ခြင်းနှင့် ဘက်လိုက်မှုမရှိခြင်း စသော နိုင်ငံတကာဥပဒေဆိုင်ရာ စံချိန်စံနှုန်းများနှင့် သင့်လျော်လျောက်ပတ်သော ထိရောက်သည့် တရားရေးဆိုင်ရာကုစားမှုများ အချိန်မီပေးရန် အမိန့်ချခြင်းနှင့် အမိန့်အာဏာတည်စေခြင်းစသည့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဥပဒေစံနှုန်းများအား သေချာစွာ လိုက်နာစောင့်ထိန်းရန်။
- သက်သေအထောက်အထားများ၏ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများ၊ စုံစမ်းစစ်ဆေးရေးများနှင့် အခြား တရားဥပဒေဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများသည် ဘက်လိုက်မှုမရှိခြင်းနှင့် ကျား/မ အခြေပြု ပုံစံကွက်ထဲ ထည့်သွင်းခြင်းနှင့် အခြေအမြစ်မရှိသော အယူအဆအစွဲအလမ်းများ၏ ဩဇာလွှမ်းမိုးမှုများ မရှိစေရန်။ အမျိုးသမီးများ၏ ကိုယ်ရေးအချက်အလက်များ ထိန်းသိမ်းရေး၊ လုံခြုံရေးနှင့် အခြား လူ့အခွင့်အရေးများအား လိုအပ်သလို အကာအကွယ်ပြုရန်။ ဥပမာ- အမျိုးသမီးအား မည်သူမည်ဝါ ဖြစ်ကြောင်းကို မဖော်ပြခြင်း။
- အထူးသဖြင့် တိုင်းရင်းသား ပြည်နယ်များနှင့် ကျေးလက်ဒေသများတွင် စည်းစနစ်ရှိပြီး လုံခြုံသော တရားရုံးများ တည်ဆောက်ရန်။ အမျိုးသမီးတရားလို၊ မျက်မြင်သက်သေများ၊ တရားပြိုင်နှင့် အမျိုးသမီး လူ့အခွင့်အရေးကာကွယ်သူများအား ခြိမ်းခြောက်ခြင်း၊ နှောက်ယှက်ခြင်း၊ လက်တုံ့ပြန်ခြင်းနှင့် အခြားသော ထိခိုက်နစ်နာခြင်းများမှ အမှုကြားနာခြင်းများ မစမှီ၊ ပြုလုပ်ချိန်နှင့် ပြီးဆုံးသော အချိန်များတွင် အကာအကွယ်ပေးရန်။ လိုအပ်သော ဘဏ္ဍာငွေချမှတ်ခြင်း၊ အရင်းအမြစ်များ၊ စည်းမျဉ်းများနှင့် အကာအကွယ်ပေးသော အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်မှုများကို ထိရောက်စွာ လည်ပတ်နိုင်ရန်နှင့် ကျူးလွန်ခံရသူများအား ခြိမ်းခြောက်သော ပြစ်မှုကျူးလွန်သူ တရားခံများကို တရားစွဲနိုင်ရန် စောင့်ကြပ်သုံးသပ်ခြင်းနှင့် ဥပဒေပြုရေးဆိုင်ရာ မူဘောင်များ စသည့် အရာများကို ထူထောင်ပေးရန်။

နောက်ဆက်တွဲ (၁)

ပုဒ်မ ၅။ ပုံစံခွက် ထည့်သွင်းဆက်ဆံခြင်းနှင့် ဓလေ့ထုံးတမ်း အလေ့အထများ

၁။ နှစ်နာစေသော အလေ့အထများ

ဓမ္မတာလာခြင်းနှင့် သက်ဆိုင်သော ဓလေ့ထုံးတမ်း အလေ့အထများ	တိုင်းရင်းသား အုပ်စု	အလေ့အထ
	ကရင်နီ/ ကယား	<p>ဂေထိုးဘို ဗုဒ္ဓ ဘာသာဓလေ့ထုံးတမ်းကို ကိုးကွယ်ကြသော ကရင်နီလူမှု အသိုင်းအဝန်းတွင် ဓမ္မတာလာစဉ် အမျိုးသမီးများအတွက် "ရှောင်ရန်၊ဆောင်ရန်" စည်းကမ်းများ သတ်မှတ်ထားသည်။ ထိုအလေ့အထသည် မျိုးဆက်ပေါင်းများစွာ တည်တန့်လာခဲ့ပြီး မိမိကိုယ်ယုံကြည်မှုဆုံးရှုံးစေခြင်းလူမှုအသိုင်းအဝန်းမှ ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း နှင့် အပြစ်ဖို့ခြင်းများခံရသော ချိုးဖောက်မှုလည်း ဖြစ်သည်။ ဓမ္မတာလာစဉ်တွင် ကရင်နီအမျိုးသမီးများသည် အောက်ဖော်ပြပါအရာများ လုပ်ခွင့်မရှိပေ။</p> <ul style="list-style-type: none"> • ဗုဒ္ဓ ရုပ်ပွားတော်အား ပန်းပူဖော်ခြင်း။ • ဆွမ်းကပ်ခြင်း။ • ဘုန်းကြီးကျောင်းအရှေ့တွင် ထိုင်ခြင်း။ • ခေါင်ချက်ခြင်း (ထိုအချိန် ခေါင်ချက်ပါက ခေါင်သည် ချဉ်ခြင်း သို့မဟုတ် ခါးသွားသည်ဟု ယုံကြည်ကြသည်။) • ဂေထိုးဘိုး ပွဲတော်တွင် ပါဝင်ဆင်နွှဲခြင်း။ • မလိုက်နာချိုးဖောက်ပါက အတိတ်နမိတ်မကောင်းဟု ယုံကြည်ကြသည်။ <p style="text-align: right;">အရင်းအမြစ် - ကရင်နီအမျိုးသမီးအဖွဲ့ (KNWO)</p>
	ပလောင်	<p>ဓမ္မတာလာစဉ်တွင် ပလောင် အမျိုးသမီးများသည် အောက်ဖော်ပြပါအရာများ လုပ်ခွင့်မရှိပေ။</p> <ul style="list-style-type: none"> • ဗုဒ္ဓ ရုပ်ပွားတော်အား ပန်း၊ ဆွမ်းကပ်ခြင်း • သံဃာတော်များအား ဆွမ်းကပ်ခြင်း။ • ဝတ်ပြုခြင်း။ <p style="text-align: right;">အရင်းအမြစ် - ပလောင်အမျိုးသမီးအဖွဲ့ (PWO)</p>

ထိမ်းမြားခြင်းမရှိ ကိုယ်ဝန်ဆောင်ခြင်း	တိုင်းရင်းသား အုပ်စု	အလေ့အထ
	ပလောင်	<ul style="list-style-type: none"> • အမျိုးသမီးများသည် ရွာထဲတွင် သန့်ရှင်းရေး ..... လုပ်ရသည်။ ဒဏ်ငွေဆောင်ရသည်။ ရွာမှ မောင်းထုတ်ခံရသည်။ သို့မဟုတ် မိသားစုမှ သမီးအဖြစ် စွန့်ပစ်ခံရသည်။ <p style="text-align: right;">အရင်းအမြစ် - ပလောင်အမျိုးသမီးအဖွဲ့ (PWO)</p>
	ပအိုဝ်း	<ul style="list-style-type: none"> • အမျိုးသမီးများသည် တခြားအမျိုးသားကို အတင်းအကြပ် လက်ထပ်ရသည်။ <p style="text-align: right;">အရင်းအမြစ် - ပအိုဝ်းအမျိုးသမီးသမဂ္ဂ (PWU)</p>
	ရခိုင်	<ul style="list-style-type: none"> • အမျိုးသမီးများကို ရွာမှ မောင်းထုတ်တယ်။ <p style="text-align: right;">အရင်းအမြစ် - ရခိုင်အမျိုးသမီးသမဂ္ဂ (RWU)</p>

ရှမ်း	<ul style="list-style-type: none"> ရှမ်းပြည်အလယ်ပိုင်း - အမျိုးသမီးများသည် ရွာမှမောင်းထုတ်ခံရသည်။ ရွာထဲ သို့ ပြန်လာခွင့်ရလိုပါက အလွန်လေးလံသော ကျောက်တုံးကြီးတစ်တုံးကို သယ်လာရမည်။ ရှမ်းပြည်နယ်၏ တခြားနေရာများ - အမျိုးသမီးများသည် ရွာမှ မောင်းထုတ်ခံရပြီး ကလေးမွေးပြီးမှ ရွာသို့ ပြန်ဝင်ရသည်။ ရွာ၏ လူကြီးသူမများထံမှ ခွင့်လွှတ်ကြောင်း ရယူရမည်။ ရွာ ဘုန်းကြီးကျောင်းအတွင်း မြက်နှုတ် သန့်ရှင်းရေး လုပ်ရမည်။ နားမကြားသူ အမျိုးသမီးများ ကိုယ်ဝန်ရသည့်အခါ ကိုယ်ဝန်ဖျက်ချရသည်ဟု သိထားသည်။ <p>အရင်းအမြစ် - ရှမ်းအမျိုးသမီးရေးရာဆက်သွယ်လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်ရေးအသင်း(SWAN)</p>
--------------	--

တောင်းရမ်း လက်ထပ်ခြင်းစနစ်	တိုင်းရင်းသား အုပ်စု	အလေ့အထ
	ထားဝယ်	<p>တန်သာရီဒေသကြီး မြို့နယ်လေးခု (ထားဝယ်၊ လောင်းလုံ၊ သရက်ချောင်းနှင့် ရာဘူးမြို့နယ်များ)</p> <ul style="list-style-type: none"> လက်ထပ်ထိမ်းမြားရန်အတွက် တောင်းရမ်းလက်ထပ်ခြင်းစနစ်ကိုအသုံးပြုသော နေရာများတွင် တောင်းရမ်းစရိတ်သည် ကျပ်ငွေ ၅ သန်းမှ ၁၅ သန်းအထိ ရှိသည်။ ကြွယ်ဝသော မိသားစုများမှ အမျိုးသမီးများ၊ ပစ္စည်းဥစ္စာပိုင်သူများ၊ တက္ကသိုလ်ဘွဲ့ရ ပညာတတ်များ၊ အစိုးရဝန်ထမ်းများနှင့် ကျောင်းဆရာ၊ ဆရာမများအတွက် တောင်းရမ်းစရိတ် ပိုများသည်။ အိမ်ထောင်သည် အမျိုးသမီးအပေါ် အမြင်သည် တောင်းရမ်းခဖြင့် ဝယ်ထားသော ပိုင်ဆိုင်မှု ပစ္စည်းတစ်ခုအဖြစ် ရှုမြင်သည်။ ရလဒ်အဖြစ် အမျိုးသမီးများသည် အိမ်ထောင်ဖက်အမျိုးသားအပေါ် ပြောရေးဆိုခွင့် အနည်းသာရှိကြပြီး အမျိုးသားသည် ဇနီးသည်အပေါ် အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုအပါအဝင် ၎င်းဆန္ဒရှိသလို ပြုမူဆက်ဆံနိုင်သည်ဟူသော အမြင်လည်းရှိသည်။ <p>အရင်းအမြစ် - ထားဝယ် အမျိုးသမီး သမဂ္ဂ (TWU)</p>
	ကူကီး	<ul style="list-style-type: none"> ကူကီး ရိုးရာအရ တောင်းရမ်းခကို ငွေသား သို့မဟုတ် Mythun (နွားအမျိုးအစား) ပေးလေ့ရှိသည်။ ဇနီးသည်သည် နေမကောင်းသဖြင့် အိမ်ထောင်ဖက်နှင့် လိင်ဆက်ဆံရန် ငြင်းဆန်သည့်အခါ "ငါ နင့်ကို ငွေနဲ့ ဝယ်ထားတာ။ နင် ငါ့ကို ဆက်ဆံခွင့်ပေးရမယ်။ ငါလုပ်ချင်တဲ့အချိန်၊ ငါလုပ်ချင်တဲ့နေရာ ဘာမဆို ငါလုပ်ခွင့်ရှိတယ်။" ဟူသော ယေဘုယျ အမြင်သဘောတရားရှိသည်။ <p>အရင်းအမြစ် - ကူကီးအမျိုးသမီး လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ (KWHRO)</p>

ကလေးမွေးစမိခင်	တိုင်းရင်းသား အုပ်စု	အလေ့အထ
	ကရင်	<ul style="list-style-type: none"> ကလေးမွေးဖွားပြီး ၃ ရက်မြောက်နေ့တွင် ကလေးမွေးစမိခင်သည် သူမ မွေးဖွားရာနေရာ/နေအိမ်သို့ ပြန်၍ ခေါင်းလျှော်ရသည်။ ထိုသို့လုပ်ခြင်းအားဖြင့် ထိုအိမ်တွင် ရှိသော အမျိုးသားများ၏ မြင့်မြတ်မှုအပေါ် သတ်ရောက်ခြင်းမှ အကာအကွယ်ပေးသည်ဟု သူတို့က ယုံကြည်သည်။ ကလေးမွေးစမိခင်သည် တခြားအိမ်သို့ သွားရောက်လည်ပတ်ပါက ထိုအိမ်အတွက် အိမ်ဆေးမင်္ဂလာ ပြုလုပ်ပေးရသည်။ <p>အရင်းအမြစ် - ကရင်အမျိုးသမီးအဖွဲ့ (KWO)</p>

ကလေးအမွှာပူး မွေးခြင်း	တိုင်းရင်းသား အုပ်စု	အလေ့အထ
	ပအိုဝ်	<ul style="list-style-type: none"> • ကလေးသုံးမွှာ သို့မဟုတ် လေးမွှာ မွေးဖွားသော အမျိုးသမီးကို ပန်းကန်နှင့် ထမင်းပေးမစား။ ဖက်ပေါ်မှာသာ ပေးစားသည်။ • တိရိစ္ဆာန်သည်သာ တချိန်တည်း ကလေး သုံးယောက်၊လေးယောက်မွေးသည်။ ထို့ကြောင့် သုံးမွှာပူး၊ လေးမွှာပူးမွေးသူကို "လူသားနှင့်မတူ" ဟု သူတို့က ယုံကြည်သည်။ <p style="text-align: right;">အရင်းအမြစ် - ပအိုဝ်အမျိုးသမီးသမဂ္ဂ (PWU)</p>

အမျိုးသမီးခေါင်း ဆောင်မှု	တိုင်းရင်းသား အုပ်စု	အလေ့အထ
	ကူကီး	<ul style="list-style-type: none"> • ကူကီးလူမှုအသိုင်းအဝန်းမှ အမျိုးသမီးများသည် ကျေးရွာ/ လူမှုအသိုင်းအဝန်းတွင် ခေါင်းဆောင်မှုတာဝန်ယူခြင်းမှ တားမြစ်ခံရသည်။ (ဥပမာ အမျိုးသမီးများသည် ကျေးရွာအုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့၊ ယဉ်ကျေးမှုခေါင်းဆောင်ဖြစ်ခွင့်မရှိပေ။) • ဘာသာရေးကဏ္ဍတွင်လည်း သိက္ခာတော်ရ သီလရှင်ဖြစ်လိုသူ အမျိုးသမီးများ အတွက် ပို၍ စည်းမျဉ်း သို့မဟုတ် ကန့်သတ်ချက် ပိုများသည်။ အမျိုးသား ဆရာတော်များသည် အိမ်ထောင်ပြုခွင့်ရသော်လည်း အမျိုးသမီး သီလရှင်များ အိမ်ထောင်ပြုခွင့်မရပေ။ အိမ်ထောင်ပြုပါက ထိုတာဝန်မှ ဖယ်ရှားခံရသည်။ <p style="text-align: right;">အရင်းအမြစ် - ကူကီးအမျိုးသမီး လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ (KWHRO)</p>

၂. အိမ်ထောင်ဦးစီး အမျိုးသမီးများ

မြန်မာနိုင်ငံတွင် အမျိုးသမီးအများစု၏ အလုပ်အကိုင်ကို မှီခိုအဖြစ်သာ မှတ်ပုံတင်တွင် ဖော်ပြသည်။ ထိုအမျိုးသမီးသည် ကျောင်းဆရာမ ဖြစ်နေသည့်တိုင် ထိုကဲ့သို့သာ ဖော်ပြသည်။ သက်ဆိုင်သူ အမျိုးသမီးက တိတိကျကျ မတောင်းဆိုပါက အာဏာပိုင်များက သူမ၏ အလုပ်အကိုင်ကို မှီခိုအဖြစ်သာ အလွယ်တကူ ရေးသားလိုက်ကြသည်။

ရှမ်း	<p>ကလေးနှစ်ယောက်မိခင် အိမ်ထောင်မရှိ ရှမ်းအမျိုးသမီးတစ်ဦးသည် ကိုယ်ပိုင်အလုပ်ဖြင့် သူမ အတွက်ရော၊ ကလေးတွေအတွက်ပါ ဘဝကိုကိုယ်တိုင်ပဲ့ကိုင်ခဲ့သည်။ ၂၀၁၁ - ၂၀၁၂ ခုနှစ် ခန့်တွင် ရှမ်းပြည်တောင်ပိုင်း လဝက ရုံးတွင် မှတ်ပုံတင်အသစ် သွားလျှောက်ခဲ့သည်။ သူမအိမ် အတွက် အိမ်ထောင်စု စာရင်းအသစ်ကို လျှောက်ထားခဲ့သည်။ လက်တွေ့အားဖြင့်ဆိုသော် အိမ်ထောင်ဖက်ခင်ပွန်းသည် မရှိသဖြင့် သူမကို အိမ်ထောင်ဦးစီးအဖြစ် သတ်မှတ်သင့်သည်။ သို့သော် လဝက အရာရှိက သူမအမည်ကို အိမ်ထောင်ဦးစီးအဖြစ် အသုံးပြုခွင့်မပေးပဲ သူမ ဖခင်၏ အမည်ကိုသာ အိမ်ထောင်ဦးစီးအဖြစ် ထည့်ပြီးသူမကို မှီခိုအဖြစ်သာ မှတ်ပုံတင် ပေးခဲ့သည်။</p> <p style="text-align: right;">အရင်းအမြစ် - မြန်မာအမျိုးသမီးသမဂ္ဂ (BWU)</p>
လားဟူ	<p>အသက် ၃၀ ကျော် လားဟူအမျိုးသမီးတစ်ဦးသည် သူမ၏ သားငယ် တစ်နှစ်အရွယ်တွင် ခင်ပွန်း နှင့်ကွာရှင်းခဲ့သည်။ အလုပ်လုပ်ပြီး ကလေးကို သူမတဦးတည်း ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့သည်။ ယခု အချိန်တွင် ကလေးသည် အသက် ၁၃ နှစ်အရွယ်သို့ ရှိနေပြီဖြစ်သည်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ် အောက်တို ဘာလတွင် သူမသည် ကိန်းတုံ သို့လဝကရုံးသို့ သွား၍ သူမမိဘများ၏ အိမ် ထောင်စုစာရင်းမှ ဖယ်ကာ သူမအတွက် သီးခြား အိမ်ထောင်စု စာရင်းအသစ်လုပ်ရန် လျှောက် ထားခဲ့သည်။ သို့သော် လဝက အရာရှိက သူမသည် အမျိုးသမီးဖြစ်နေခြင်း နှင့် အိမ်ထောင်ဦးစီး မရှိ မှီခိုဖြစ်နေခြင်းကြောင့် လုပ်မရပါဟု ပြောခဲ့သည်။ အိမ်ထောင်ဖက်ခင်ပွန်းမရှိသဖြင့် သူမ၏ မိဘများ၏ အိမ်ထောင်စုစာရင်းတွင် မှီခိုအဖြစ် ဆက်လက်ရှိနေရတော့မည်ဖြစ်သည်။</p> <p style="text-align: right;">အရင်းအမြစ် - လားဟူ အမျိုးသမီး အဖွဲ့ (LWO)</p>

ထားဝယ်

စဉ်	စာအုပ်	ပေးပို့သူ	ရက်စွဲ	အမျိုးအမည်	အခြားအချက်အလက်	မှတ်တမ်း
၁	၂	၃	၄	၆	၇	၈
၂	၇	၈	၁၉၅၅	✓	ဒိုးတွန်းဂို	ဒိုးဒိုး ဖြို ၆/သရဖူ
၃	၁၀	၉	၁၉၅၉	✓	ဒိုးစောင်းညွှန်း	ထား ညွှန်း ၆/သရဖူ
၄	၁၁	၂	၁၉၄၁	✓	"	ထား ဖြို ၆/သရဖူ
၅	၉	၂	၁၉၅၅	✓	"	" ၆/သရဖူ

ယခုခါတ်ပုံတွင်တွေ့ရသော အိမ်ထောင်စုစာရင်းတွင် ပါရှိသည့် အမျိုးသမီးများ သည် ၎င်းတို့ ဖခင်ကွယ်လွန်ခဲ့သည့် လွန်ခဲ့ သည့် ၆ နှစ်က တည်းမှစ၍ ကိုယ်တိုင်စီးပွားရှာ စားသောက် လာခဲ့သူများ ဖြစ်သည့်တိုင် သူတို့ အားလုံးကိုမှီခိုအဖြစ် ဖော်ပြထားသည်။

အရင်းအမြစ် - ထားဝယ်အမျိုးသမီးသမဂ္ဂ (TWU)

နောက်ဆက်တွဲ (၂)

ပုဒ်မ ၆။ ဖြစ်ရပ်မှန် လေ့လာခြင်းနှင့် လူကုန်ကူးခြင်း

ဖူဂျီအမ်^{၁၆၆} တွင် အတင်းအဓမ္မထိမ်းမြားလက်ထပ်ရန် လူကုန်ကူးခံရခြင်း။

“အကယ်၍ ကျမက လက်ထပ်ဖို့ ငြင်းဆန်မယ်ဆိုရင်၊ ကျမကို သူတို့က ခွေးတွေနဲ့ အတူနေ ခိုင်းပါတယ်။”

လူကုန်ကူးခြင်းဖြစ်ပွားခဲ့သော နေ့စွဲ။ ၂၀၁၃

ဖြစ်ပွားခဲ့သော နေရာ။ ယင်ကျန်း၊ တရုတ်နိုင်ငံ

လူကုန်ကူးခံရသူကို ပို့ဆောင်မည့်နေရာ။ တီကစ်၊ ဖူဂျီယမ်၊ တရုတ်နိုင်ငံ

လူကုန်ကူးခံရသူများ။ မြစ်ကြီးနား၊ ကချင်မျိုးသမီး

အသက်။ အသက်မသိရ

ကျူးလွန်သူ။ ကချင်အမျိုးသမီးနှစ်ဦး

အဓိကဖြစ်စေသော အကြောင်းအရာများ။ ငွေကြေးချို့တဲ့မှု၊ ကချင်လူမှုအသိုင်းအဝန်းမှ တရုတ်နိုင်ငံသို့ ရွှေ့ပြောင်း အလုပ်ရှာဖွေကြခြင်း

- အသေးစိတ်များ
- မိခင်ကွယ်လွန်ပြီးနောက် ဖခင်နှင့်အတူ မြန်မာနိုင်ငံ ကချင်ပြည်နယ် မြစ်ကြီးနားမှ တရုတ်နိုင်ငံ ယင်ကျန်းသို့ ရွှေ့ပြောင်းခဲ့သည်။
  - ကျူးလွန်ခံရသူသည် တရုတ်နိုင်ငံတွင် တစ်လလျှင် တရုတ် ယွမ် တစ်ထောင်ငါးရာသာရှိသော ဝင်ငွေနည်းသူဖြစ်သည်။
  - တခြားပြည်နယ်တွင် တစ်လ ဝင်ငွေ တရုတ်ယွမ် သုံးထောင်ရသော အလုပ်ရမည်ဟု ကတိပေးသော ကချင် အမျိုးသမီးနှစ်ဦးနှင့် ကျူးလွန်ခံရသူ မိတ်ဆွေဖြစ်ခဲ့သည်။
  - မိသားစုက ခွင့်မပြုမည်ကိုစိုးရိမ်သောကြောင့် ကျူးလွန်ခံ ရသူသည် မိသားစုသို့ ပြောဆိုခြင်းမပြုခဲ့ပေ။
  - တဆက်တည်းပင် ကျူးလွန်ခံရသူကို ဖူဂျီယမ်ဒေသ၊ တီကစ်သို့ လူကုန်ကူးခံရပြီး အိမ်တစ်အိမ်တွင် ချုပ်နှောင်ထားကာ တရုတ်အမျိုးသားတစ်ဦးနှင့် အတင်းအကြပ် အိမ်ထောင်ပြုစေခဲ့သည်။
  - သူမသည် ဖမ်းဆီးထားသူ၏ စိုက်ခင်းတွင် အခကြေးငွေမရပဲ အလုပ်လုပ်ပေးရသည်။
  - သုံးလခန့် အကြာတွင် ကျူးလွန်ခံရသူသည် တယ်လီဖုန်းအသုံးပြုခွင့်ရသဖြင့် ရဲသို့ဖုန်းခေါ်ဆက်သွယ်ခဲ့သည်။
  - ကျူးလွန်ခံရသူသည် ၃ လကြာ ဖမ်းဆီးထိန်းသိမ်းခံရ ပြီးနောက် မူဆယ်ခရိုင်ရှိ လူကုန်ကူးမှု စောင့်ရှောက်ရေး ဂေဟာသို့ပို့ဆောင်ခံရသည်။ ထိုမှတစ်ဆင့် မူဆယ်ကချင်နှစ်ခြင်းဘုရားကျောင်းမှ သူမကိုလာရောက် ခေါ်ခဲ့သည်။

လိုင်ဇာမှ လူကုန်ကူးခံရခြင်း^{၁၆၇}

“တရုတ်တွေက ကျမကို စားဖို့ အစားအစာပေးပြီး၊ အခန်းထဲမှာ သော့ခတ်ပိတ်ထားပါတယ်။ တညတော့ တရုတ်အမျိုးသား တယောက် အခန်းထဲဝင်လာပြီး ကျမနှင့် အတူလာအိပ်ပါတယ်။”

လူကုန်ကူးခြင်းဖြစ်ပွားခဲ့သော နေ့စွဲ ၂၀၁၂

ဖြစ်ပွားခဲ့သော နေရာ လိုင်ဇာ၊ ကချင်ပြည်နယ်၊ မြန်မာနိုင်ငံ
 လူကုန်ကူးခံရသူကို ပို့ဆောင်မည့်နေရာ ကွန်းမင်မြို့ပြင် ကျေးရွာတစ်ရွာ၊ ယူနန်၊ တရုတ်နိုင်ငံ

လူကုန်ကူးခံရသူများ ငယ်ရွယ်သူကချင်အမျိုးသမီးတစ်ဦး (အမည်မသိ) နှင့် မိုးကောင်းနှင့် မိုးညှင်းမှ တခြား မြန်မာအမျိုးသမီး ငါးဦး။

အသက် အသက်မသိရ

ကျူးလွန်သူ “အယ်လ်” ဟု ခေါ်သော လိုင်ဇာမှ အမျိုးသမီးတစ်ဦး

အဓိကအဖြစ်စေသောအကြောင်းအရာများ ငွေကြေးမပြေလည်မှု၊ ရွှေ့ပြောင်းအလုပ်ရှာဖွေခြင်း၊ ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်နေသော ပဋိပက္ခ။

- အသေးစိတ်များ
- ဖခင်ဆုံးပါးပြီးနောက် မြစ်ကြီးနားအနီးတဝိုက် ကျေးရွာတွင် နေထိုင်သော ကျူးလွန်ခံရသူတွင် ဝင်ငွေမရှိဖြစ်ခဲ့သည်။
  - ၂၀၁၂ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလတွင် သူငယ်ချင်းတစ်ဦးနှင့်အတူ အလုပ် ရှာရန် ကချင်ပြည်နယ်၊ လိုင်ဇာသို့ ထွက်လာခဲ့သည်။ သို့သော် လတ်တလောတိုက်ပွဲများကြောင့် တည်ငြိမ်သောဝင်ငွေရ အလုပ် တစ်ခု ရှာမရဖြစ်ခဲ့သည်။
  - “အယ်လ်”ဟု အမည်ရသော အမျိုးသမီးတစ်ဦးနှင့် မိတ်ဆွေဖြစ်ခဲ့ ပြီး တရုတ်နိုင်ငံ၊ ဂဒု ဒေသတွင် အလုပ်ရမည်ဟုကတိပေးခဲ့သည်။
  - ကျူးလွန်ခံရသူသည် တခြားမြန်မာအမျိုးသမီး ငါးဦးနှင့်အတူ ခရီး ထွက်ခဲ့သည်။ သို့သော် ဂဒုဒေသအစား ယင်ကျန်းသို့ ပို့ဆောင် ခံခဲ့ရသည်။ ထိုနေရာတွင် တရုတ်အမျိုးသမီး ၂ ဦးက လာရောက် ခေါ်ဆောင်ခဲ့ပြီး ဟိုတယ်အခန်းတစ်ခုတွင် ပိတ်လှောင်ထားခဲ့သည်။
  - ကျူးလွန်ခံရသူသည် လိုင်ဇာရှိ “ဂျီ”ဟု အမည်ရသော သူငယ်ချင်း တစ်ဦး တိတ်တဆိတ်ဖုန်းခေါ်နိုင်ခဲ့သည်။ သူက ကချင်အမျိုးသမီး အစည်းအရုံး (KWA) ရုံးသို့ အခြေအနေကို ဆက်လက် သတင်း ပို့ခဲ့သည်။
  - ရက်သတ္တပတ် ၂ပတ်အကြာတွင် ကျူးလွန်ခံရသူကို ရွှေ့လီသို့ ပို့ ဆောင်ခဲ့သည်။ ထိုမှတဆင့် ကွန်းမင်သို့ ပို့ဆောင်ပို့ခဲ့သည်။ တခြား အမျိုးသမီးများနှင့် တကွတပြားဖြစ်ခဲ့သည်။
  - မိသားစု ၆ ဦးရှိသော မိသားစုတစ်စုထံသို့ ယွမ် ၆၀၀၀ ဖြင့် ကျူးလွန် ခံရသူ ရောင်းစားခံခဲ့ရပြီး၊ တရုတ်နိုင်ငံ၊ ယူနန်ပြည်နယ်၊ ကွန်းမင်းမှ နှစ်ရက်ဝေးသော ကျေးရွာတစ်ရွာသို့ ခေါ်ဆောင်ခံခဲ့ရသည်။
  - လ အတန်ကြာသည့်အခါ ကျူးလွန်ခံရသူသည် ထွက်ပြေး လွတ်မြောက်ခဲ့ပြီး သုသာန်တစ်ခုတွင် ပုန်းအောင်းနေခဲ့သည်။ တရုတ်အမျိုးသမီး၏ အကူအညီဖြင့် သူမသူငယ်ချင်း “ဂျီ” နှင့် ရဲထံသို့ ဖုန်းဆက်သွယ်နိုင်ခဲ့သည်။
  - ရဲစခန်းတွင် ၃ လကြာ ချုပ်နှောင်ခံရပြီးနောက် ရွှေ့လီရှိ အစိုးရရုံး တစ်ရုံးထံသို့ ပို့ဆောင်ခံခဲ့ရပြီး၊ အိမ်ပြန်ရန် နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် လက်မှတ်တစ်စောင် နှင့် တရုတ်ငွေ ယွမ် ၆၀ သူမကို ပေးခဲ့သည်။

တရုတ်နိုင်ငံ ဝန် တီယမ်^{၁၆၈} သို့လူကုန်ကူးခံရခြင်း။

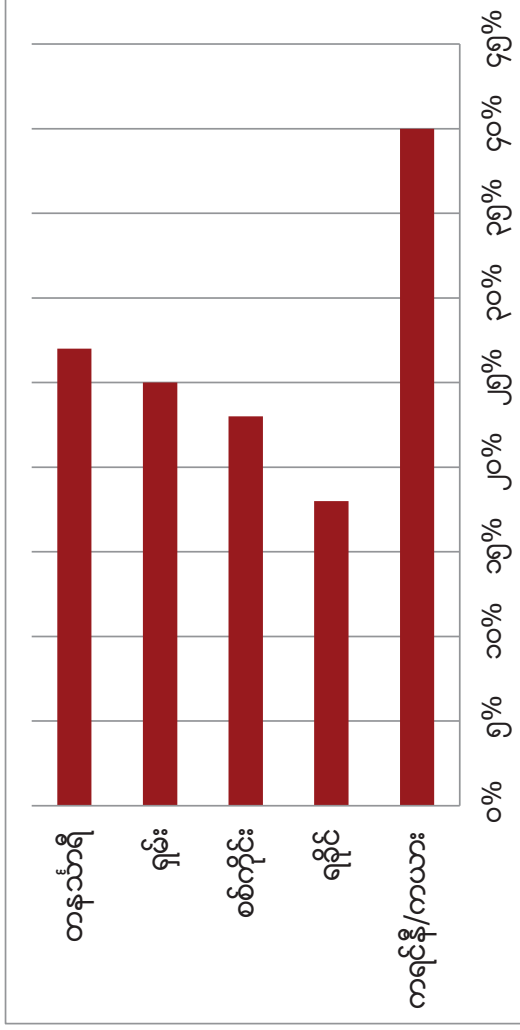
“လွေးအီးအီး ကမီးသွေးအလုပ်မှာ မလုပ်တော့ဘူး၊ တခြားနေရာမှာ အလုပ်လုပ်ဖို့ သူထွက်သွားတယ်လို့ ကျမ သတင်းကြားတယ်။ အဲဒါပြီးတော့သူမပျောက်နေတယ်လို့လဲ ကျမသတင်းတွေထပ်ကြားရတယ်။”

- ကျေးရွာသူတစ်ဦးရှမ်းပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းမြန်မာနိုင်ငံ။

လူကုန်ကူးခြင်းဖြစ်ပွားခဲ့သော နေ့စွဲ	စက်တင်ဘာ ၄၊ ၂၀၀၉ ခုနှစ်
ဖြစ်ပွားခဲ့သော နေရာ	နမ်ခမ်းမြို့မယ်၊ ရှမ်းပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း။
လူကုန်ကူးခံရသူကို ပို့ဆောင်မည့်နေရာ	ဝန်တီယမ်၊ တရုတ်နိုင်ငံ
လူကုန်ကူးခံရသူများ	လေ့ EE၊ ပလောင်အမျိုးသမီး၊ အသက် ၂၉ နှစ်
အသက်	အသက်မသိ
ကျူးလွန်သူ	အသက် ၄၄ နှစ်အရွယ် အမျိုးသမီး၊ လွေး FF နှင့် ၄၂ နှစ်အရွယ် အမျိုးသား မိုင် B။
အဓိကဖြစ်စေသောအကြောင်းအရာများ	ငွေကြေးမပြေလည်မှု၊ ရွှေ့ပြောင်းအလုပ်ရှာဖွေခြင်း၊ ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်နေသော ပဋိပက္ခ
အသေးစိတ်များ	<ul style="list-style-type: none"> • ၂၀၀၉ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ ၄ ရက်နေ့တွင် ကျူးလွန်သူများသည် သူမအား မိုင်းဖော်မြို့နယ် မီးသွေးလုပ်ငန်းတွင် လာရောက် လုပ်ကိုင်ရန်နှင့် အကျိုးအမြတ် ထက်ဝက်ကို ခံစားရစေမည်ဟု ကတိခံခဲ့သည်။ • သူတို့ရောက်သည့်အခါတွင် ကျူးလွန်သူ အမျိုးသားနှင့် အမျိုးသမီးတို့သည် အကြောင်းပြချက်မျိုးစုံနှင့်ထွက်ခွာသွားကြပြီး၊ အသက်အရွယ်ကြီးရင့်သူ တရုတ်အမျိုးသားတစ်ဦးနှင့် သူမကို ထားရစ်ခဲ့သည်။ • ထိုစဉ်က အဆိုပါ တရုတ်အမျိုးသားသည် ၎င်းတို့၏ စီးပွားရေး လုပ်ငန်းကိုကိုင်ဖက်ဟု ပြောပြီး၊ ထို့နောက် ကျူးလွန်ခံရသူကို ထိုသူ ထံသို့ ယွမ် ၂၅၀၀၀ ဖြင့် ရောင်းစားခဲ့သည်။ • ကျူးလွန်သူများ ရွာသို့ ပြန်ရောက်သည့်အခါ ရွာဥက္ကဋ္ဌက ထိုသူ နှစ်ဦးကိုခေါ်၍ ကျူးလွန်ခံရသူ မိန်းကလေး အကြောင်း မေးမြန်းခဲ့သည်။ • ကျူးလွန်ခံရသူ အမျိုးသမီးငယ်ကို ၎င်းတို့ လိမ်လည် ရောင်းစားခဲ့ခြင်း မရှိကြောင်း သူတို့က ကြိမ်ဖန်တလည်းလည်း ငြင်းဆိုခဲ့သည်။ သို့သော် သက်သေပြနိုင်သည်ဟု ၎င်းတို့ကို ပြောသည့် အခါမှ သူတို့ အပြစ်ရှိကြောင်း ဝန်ခံခဲ့သည်။ ရွာဥက္ကဋ္ဌက ၎င်းတို့ ကို ဒဏ်ငွေတစ်သိန်း ခုနှစ်သောင်း (အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၁၇၀) ပေးဆောင်စေခဲ့သည်။

နောက်ဆက်တွဲ (၃) ပုဒ်မ ၁၀။ ပညာရေး

WLB က စစ်တမ်းကောက်ယူခဲ့သော တိုင်းရင်းသားဒေသများအတွင်း အမျိုးသမီးများ၏ စာတက်မြောက်မှုနှုန်း^{၁၆၉}

WLB မှ စစ်တမ်းကောက်ယူခဲ့သော တိုင်းရင်းသားဒေသများအတွင်း ပညာရေးအတွက် မမြင်ရသော ကုန်ကျစရိတ်များ (ကျပ်)

ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီး	မူလတန်းအဆင့်		အလယ်တန်းအဆင့်		အထက်တန်းအဆင့်		စစ်တမ်းကောက်ယူရာ ဒေသများ						
	အမြင့်ဆုံး		အမြင့်ဆုံး		အမြင့်ဆုံး								
	အင်္ဂလိပ်စာ	ကျပ်	အင်္ဂလိပ်စာ	ကျပ်	အင်္ဂလိပ်စာ	ကျပ်							
ကရင်နီ/ ကယား ပြည်နယ်	၆၀,၀၀၀	၅၂.၁၇	၂၀၀,၀၀၀	၁၇၃.၉	၇၀၀,၀၀၀	၃၄၇.၈၃	၉၀၀,၀၀၀	၃၄၇.၈၃	၅၀၀,၀၀၀	၁၇၃.၉	၇၀၀,၀၀၀	၃၄၇.၈၃	မြို့နယ် ၃ ခုမှ ကျေးရွာ ၉ ရွာ။ ဒီမောဆို၊ လွိုင်ကော်နှင့် ပင်လောင်း
ရခိုင်ပြည်နယ်	၇၀၀,၀၀၀	၆၀၈.၇၀	၁၀၀,၀၀၀	၈၆၉.၆	၉၀၀,၀၀၀	၇၈၂.၆၁	၁,၅၀၀,၀၀၀	၁,၅၀၀,၀၀၀	၁,၅၀၀,၀၀၀	၁,၅၀၀,၀၀၀	၁,၅၀၀,၀၀၀	၁,၅၀၀,၀၀၀	အမ်း၊ ကျောက်ဖြူ၊ မြေပုံ၊ မင်းပြု၊ ဝေါက်တော၊ စစ်တွေ၊ မြို့နယ်မှ ကျေးရွာ ၉ ရွာ။

နောက်ဆက်တွဲ (၅)

ပုဒ်မ ၁၂။ ကျန်းမာရေး လက်တွေ့ကွင်းဆင်းအစီရင်ခံစာများ

၁။ လူမှုအသိုင်းအဝန်းကျန်းမာရေးလုပ်သားများ

ကရင်ပြည်နယ်

ကရင်ပြည်နယ်တွင် အစိုးရက ထောက်ပံ့ဖွင့်လှစ်ထားသော ဆေးပေးခန်းများရှိသည်။ သို့သော် ထိုဆေးပေးခန်းများတွင် ကျန်းမာရေးဝန်ထမ်းနှင့် ဆေးဝါး လုံးဝမရှိပဲ၊ အမြဲတစေ ပိတ်ထားသည်။ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုအစားထိုးအဖြစ် ရွာသားများသည် လူထု၏ လိုအပ်ချက်ကို ဖြည့်ဆည်းရန် ကျန်းမာရေးလုပ်သားများ ခန့်အပ်တာဝန်ပေးသည်။ ထိုလုပ်သားများသည် အစိုးရသင်တန်းများတွင် တက်ရောက်သင်ကြားခြင်း၊ နိုင်ငံတော်မှ အသိအမှတ်ပြုလက်မှတ်များ ကိုင်ဆောင်ထားခြင်းမရှိသော်လည်း ၎င်းတို့သည် တခြားသော ပုဂ္ဂလိကအင်စတီကျူးရှင်းများထံမှ သင်တန်းများ၊ အောင်လက်မှတ်များ ရရှိထားသူများဖြစ်ကြသည်။ သို့သော် ၎င်းတို့အား အစိုးရဝန်ထမ်းများအဖြစ် ထည့်သွင်းစဉ်းစားပေးခြင်းမရှိသောကြောင့် ၎င်းတို့ တာဝန်ထမ်းဆောင်ရာတွင် အကန့်အသတ်များစွာရှိသည်။

(အရင်းအမြစ် - ကရင်အမျိုးသမီးအစည်းအရုံး)

ကချင်ပြည်နယ်

ကချင်ပြည်နယ်တွင် နိုင်ငံတွင်းအိုးအိမ်မဲ့ ရွှေ့ပြောင်းစခန်းမှ ကလေးသူငယ်များ၊ မိခင်များသည် သွေးအားနည်းခြင်း၊ မကြာခဏ ဗိုက်နာခြင်း၊ နာတာရှည်ချောင်းဆိုးခြင်းနှင့် အဟာရချို့တဲ့ခြင်းများ ခံစားနေကြရသည်။ မကြာခဏ ကိုယ်ဝန်ဆောင်ရခြင်းကြောင့် မိခင်များတွင် သွေးအားနည်းရောဂါကို ပုံမှန်တွေ့ရလေ့ရှိပြီး၊ မိသားစုကို ကြည့်ရှုရသော နောက်ထပ် ဝန်ထုတ်ဝန်ပိုးကြောင့် မိခင်များ မကျန်းမာဖြစ်ရမှုနှုန်း ပိုမြင့်များသည်။

အစိုးရဝန်ဆောင်မှုများ မရှိသည့်အခါတွင် ကချင်အမျိုးသမီးအစည်းအရုံး - ထိုင်းနိုင်ငံ (KWAT) သည် လူမှုအသိုင်းအဝန်းများထံသို့ သွားရောက်ကုသပေးသော လူထုကျန်းမာရေးလုပ်သား အဖွဲ့ငယ်တစ်ဖွဲ့ ရှိသည်။ ၂၀၁၃ ခုနှစ်တွင် ထိုကျန်းမာရေးလုပ်သားများသည် ကလေး ၆၁ ဦးမွေးဖွားပေးခဲ့ပြီး၊ ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် ကလေး ၁၀၃ ဦးနှင့် ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် ကလေး ၁၁၉ ဦး အသီးသီးမွေးဖွားပေးခဲ့သည်။ ထိုကာလအတွင်း KWAT က မွေးဖွားပေးသည့် ကာလအတွင်း စခန်းအတွင်း ကလေးမွေးဖွားမှု အသေအပျောက်နှင့်ပတ်သက်ပြီး တစ်စုံတရာ ထွက်ပေါ်ခြင်းမရှိပေ။

(အရင်းအမြစ် - ကချင်အမျိုးသမီးအစည်းအရုံး - ထိုင်းနိုင်ငံ)

၂။ အစိုးရ ကျန်းမာရေးစနစ်

ရှမ်းပြည်နယ်အတွင်း ပြည်တွင်းနေရပ်စွန့်ခွာတိမ်းရှောင်သူများ (IDPs) စခန်းများ

ရှမ်းပြည်နယ်တွင် အစိုးရကျန်းမာရေး လုပ်သားများရှိသော်လည်း အချိန်ကိုက်မဟုတ်သော ဝန်ဆောင်မှုများနှင့် လူနာများအပေါ် တာဝန်ခံမှုမရှိကြပေ။ ရှမ်းအမျိုးသမီးရေးရာ ဆက်သွယ်လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်ရေးအသင်း (SWAN) ကဲ့သို့သော လူထုအခြေပြု အဖွဲ့အစည်းများက ရွာသားများအား ပညာရေးနှင့် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုများ ပေးသည်။

တပ်မတော်နှင့် ရှမ်းပြည်တပ်မတော် (မြောက်ပိုင်း) အကြား တိုက်ပွဲများအတွင်း အစိုးရ ကျန်းမာရေးဝန်ထမ်းများသည် မိုင်းရှူးဒေသ အတွင်းရှိ ဒုက္ခသည်များအတွက် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု မပေးနိုင်သည့်အပြင် SWAN ကျန်းမာရေးလုပ်သားများကို ဝန်ဆောင်မှု ပေးခြင်းမှလည်း တားမြစ်ဟန့်တားသည်။

ဖြစ်ရပ်တစ်ခုတွင် အစိုးရက ဟိုင်ပကျေးရွာတွင် ခန့်ထားသော မီးဖွားလက်သည်သည် တိုက်ပွဲများဖြစ်စဉ်အတွင်း ထွက်ပြေးသွားသည်။ တိုက်ပွဲများရပ်မှ သူမရွာသို့ ပြန်လာခဲ့သည်။ ထို့နောက် ဒုက္ခသည်များအတွက် လူအများက လှူဒါန်းထားသော ဆေးဝါးအားလုံးကို ရွာရှိ အစိုးရဆေးပေးခန်းသို့ ယူသွားခဲ့သည်။

(အရင်းအမြစ် - ရှမ်းအမျိုးသမီးရေးရာဆက်သွယ်လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်ရေးအသင်း - SWAN)

တနင်္သာရီတိုင်းဒေသကြီး

ကိုယ်ဝန်သည်အမျိုးသမီး အများစုသည် ခရီးသွားလာရခက်ခဲခြင်းနှင့် စရိတ်ကြီးသဖြင့် ဆေးရုံများတွင် မီးဖွားရန် မလိုလားကြပေ။ တခါတရံတွင် ဆေးရုံရှိ ကျန်းမာရေးဝန်ထမ်းများ၏ ညှဉ်းဆဲမှု၊ မလေးမစား ဆက်ဆံခံရခြင်းများလည်း ကြုံတွေ့ရသည်။

တနင်္သာရီတိုင်းဒေသကြီး၊ ထားဝယ်ခရိုင်၊ သရက်ချောင်းမြို့နယ်အခြေစိုက် ကျေးရွာစုဆေးရုံအုပ်ချုပ်သူ နှင့် အစိုးရ ကျန်းမာရေးဝန်ထမ်းဖြစ်သူ မတင်စုသည် ကျေးရွာ ၁၀ ရွာအတွက် တာဝန်ရှိပြီး သူမ စောင့်ရှောက်မှု အောက်ရှိသူများကို မြို့နယ်ဆေးရုံးတွင် မွေးဖွားကြရန်ပြောသည်။

ကျန်းမာရေးလုပ်သား၏ စကားကို ယုံကြည်ပြီးနောက် ရွာတစ်ရွာမှ ကိုယ်ဝန်သည် အမျိုးသမီးတစ်ဦးသည် ဆေးရုံတွင် ကလေးမွေးဖွားရန် ပြင်ဆင်ခဲ့သည်။ တနေ့တွင် သူမ ဝိုက်စနာခဲ့သည်။ ယခင် အတွေ့အကြုံများ အရ ကလေးမွေးရန် အချိန်မသင့် သက်သက်နာခြင်းသာ ဖြစ်သည်ဟု ထင်မှတ်ကာ သူမကို စောင့်ရှောက် သူများကို အသိလုံးဝမပေးပဲ နေလာခဲ့သည်။ နောက်ဆုံး ကလေးဦးခေါင်း သားအိမ်ခေါင်းကထွက်မှ တခြားသူများကို ပြောပြခဲ့သည်။ အရေးပေါ် အခြေအနေဖြစ်သောကြောင့် အားလုံးက စိုးရိမ်တကြီးဖြစ်ခဲ့ပြီး ဒေသခံ အရံသားဖွားလက်သည် မမြင့်ကြူကို ကလေးမွေးဖွားပေးရန် အကူအညီတောင်းခဲ့ရသည်။ မမြင့်ကြူက ကလေးမွေးဖွားပေးခဲ့ပြီး ကလေးနှင့် မိခင်ကို နောက်ထပ် ၃ ရက်အထိ ဆက်လက် ပြုစု စောင့်ရှောက်ပေးခဲ့သည်။

တတိယမြောက်နေ့တွင် မမြင့်ကြူသည် ကျေးရွာစုဆေးရုံအုပ်ချုပ်ရေးတာဝန်ခံ မတင်စုထံမှ ဆင့်ခေါ်စာ ရခဲ့ပြီး လိုင်စင်မရှိပဲ ကလေးမွေးဖွားခြင်းအတွက် သူမကို တိုင်ကြားခဲ့သည်။ ကလေးမွေးစမိခင်သည်လည်း ကလေးမွေးဖွားရန် သူမကို မခေါ်သည့်အတွက် ရွာဆေးရုံတွင် မတင်စု၏ ဆိုးဆိုးဝါးဝါး ဆက်ဆံမှုကို ခံရသည်။

(အရင်းအမြစ် - ထားဝယ်အမျိုးသမီး သမဂ္ဂ)

စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီး

ဆေးရုံမရှိသဖြင့် စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီး အထက်ပိုင်း ဟုမ္မလင်း နှင့် လဲရီးမြို့နယ်မှ အိမ်ထောင်သည် ၉၉ ရာခိုင်နှုန်း သည် ဆေးရုံးတွင် ကလေးမွေးဖွားခြင်းမရှိပေ။ အရပ်လက်သည်နှင့်သာ ကလေးမွေးဖွားကြပြီး မိန်းမကိုယ်ပျက်စီးသည့်အတွက်လည်း ပြန်လည်ချုပ်ခြင်းမျိုး လည်း မရှိကြပေ။

လတ်တလောတွင် အများစုသည် နောက်ဆက်တွဲ ရောဂါများ ခံစားနေရသည်။ ကျန်းမာရေးပညာရေးအသိ နည်းပါးသောကြောင့် လူအ များစုသည် ထိုနောက်ဆက်တွဲ ရောဂါများခံစားနေရသည်ကို မပြောမချင်း မသိကြပေ။

(အရင်းအမြစ် - ကူကီးအမျိုးသမီးဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေး အစည်းအရုံး။ ၂၀၁၅ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလမှ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလအထိ ဟုမ္မလင်းမှ ရပ်ကွက် ၁၁ ကွက်၊ လေရီးမှ ကျေးရွာ ၅ ရွာတွင် အဖွဲ့အစည်းမှ ပြုလုပ်ခဲ့သော စစ်တမ်းကို အခြေခံသော သတင်းအချက်အလက်ဖြစ်သည်။)

၃။ မျိုးပွားကျန်းမာရေးအသိ

ဆယ်ကျော်သက် မျိုးပွားကျန်းမာရေးရုံ (ARHZ)မှ ၂၀၁၅ ခု စစ်တမ်းကောက်ယူချက်

စစ်တမ်းကောက်ယူသည့် နေရာများ ရှမ်းပြည်နယ်အတွင်းရှိ မိုင်းရှူး၊ လိုင်ခါ/လဲချားနှင့် ကိန်းတုန်း၊ မိုင်းဖြတ်၊ မိုင်းပိန်း/မိုင်းပြင်းနှင့် တာချီလိတ်မြို့နယ်များ၊ ကရင်နီ/ကယားပြည်နယ်အတွင်းရှိ ဒီမောဆို၊ လွိုင်ကော်၊ ဖရူဆို မြို့နယ်များ

တိုင်းရင်းသား လားဟူ၊ အခါ၊ ဝ၊ ရှမ်း၊ ကရင်နီ/ကယား နှင့် ကချင်။

ဖြေဆိုသူဦးရေ ၃၀၀ ဦး

အသက်အရွယ် ၁၄ နှစ်မှ ၃၀ နှစ် အထိ

တွေ့ရှိချက်များ	၁၀ ရာခိုင်နှုန်း မျိုးပွားကျန်းမာရေးအကြောင်း အခြေခံနားလည်သည်။
	၂၀ ရာခိုင်နှုန်း မိသားစုစီမံကိန်းသဘောတရားကို သိရှိနားလည်ပြီး၊ လက်တွေ့ဘဝတွင် မည်သို့ ပေါင်းစပ်ရမည်ကို သိသည်။
	၁၀ ရာခိုင်နှုန်း STD နှင့် STI ရောဂါများ မရအောင် မည်သို့ကာကွယ်ရမည်ကို သိသည်။
	၁၀ ရာခိုင်နှုန်း အောက် မမျှော်လင့်ပဲ ရသော ကိုယ်ဝန်ကို မည်သို့ ကိုင်တွယ်ရမည်ကို သိသည်။
	၁၀ ရာခိုင်နှုန်း မျိုးပွားကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ သတင်းအချက်အလက်နှင့် ဝန်ဆောင်မှုကို မည်သည့်နေရာတွင် မည်သို့ ရယူရမည်ကို သိသည်။
	၂၀ ရာခိုင်နှုန်း မျိုးပွားကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ သတင်းအချက်အလက်နှင့် ဝန်ဆောင်မှုကို မည်သည့်နေရာတွင် မည်သို့ ရယူရမည်ကို သိသည်။
	၃၀ ရာခိုင်နှုန်း မျိုးပွားကျန်းမာရေးနောက်ဆက်တွဲရောဂါများအတွက် အန္တရာယ်ရှိပါက မည်သို့ ဆောင်ရွက်ရမည်၊ မည်သည့်နေရာသို့ သွားရမည်ကို သိသည်။

အမြင်သဘောထား ဆယ်ကျော်သက် လူငယ်အများစုက မျိုးပွားကျန်းမာရေးသည် အိမ်ထောင်သည်များနှင့်သာ သက်ဆိုင်သည်ဟု ရှုမြင်သည်။

မှတ်စု။ ARHZ သည် ၂၀၀၆ ခုနှစ်တွင် MAP ဖေါင်ဒေးရှင်းနှင့် ရှမ်းလူငယ်စွမ်းအားအဖွဲ့များ အပါအဝင် အဖွဲ့ ၆ ဖွဲ့ ပါဝင် ဖွဲ့စည်းခဲ့သော လူငယ်ကွန်ယက်တစ်ခုဖြစ်သည်။

နောက်ဆက်တွဲ (၆)

ပုဒ်မ ၁၄။ ကျေးလက်ဒေသမှ အမျိုးသမီးများ

မူးယစ်ဆေးဝါးပြဿနာ

အစိုးရအရေးယူဆောင်ရွက်မှု အားနည်းသောကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံတွင် မူးယစ်ဆေးဝါးသည် အလွန်ဆိုးဝါးသော ပြဿနာ တစ်ခုဖြစ်နေသည်။ မြန်မာနိုင်ငံအဝှမ်းရှိ တိုင်းရင်းသားပြည်သူများကို ချိန့်သွားစေရန်၊ နောက်ဆုံးတွင် လုံးဝ ကွယ်ပျောက် သွားစေရန် ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ မဟာဗျူဟာမြောက်လုပ်ရပ်တစ်ခုဖြစ် WLB က ရှုမြင်သည်။ ဘိန်းမည်း၊ ဘိန်းဖြူနှင့် တခြားစိတ်ကြွဆေးများ ထုတ်လုပ်မှု တိုးမြှင့်လာခြင်းနှင့် တရားမဝင်မူးယစ်ဆေးဝါးများ အလွယ်တကူ ဈေးပေါပေါနှင့် ရနေသည်ကို မြင်တွေ့ရသည်။

စစ်ရေးလှုပ်ရှားမှု

- ဒေသခံ ပြည်သူ့စစ်များသည် ၎င်းတို့လုပ်ငန်းများအတွက် ငွေကြေးအထောက်အပံ့ကို မူးယစ်ဆေးဝါး ထုတ်လုပ်ခြင်း နှင့် ရောင်းချခြင်းတို့မှရသည့် အကျိုးအမြစ်များအပေါ် အားထားရသည်။ အစိုးရသည် ဒေသခံတိုင်းရင်းသား ပြည်သူ့ စစ်များ မူးယစ်ဆေးဝါး ထုတ်လုပ်ခြင်းနှင့် ကူးသန်းရောင်းဝယ်ခြင်းများတွင် "နက်နက်နဲနဲ ပါဝင်ပတ်သက်နေခြင်း"ကို မသိကျိုးကျွန်ပြုပေးထားသည်။
- ထိုဒေသအတွင်းရှိ အစိုးရစစ်တပ်အရာရှိများသည် မူးယစ်ရာဇာများ၏ ခါးပိုက်ဆောင်များသာဖြစ်ပြီး၊ လာဘ်ယူ၍ အကာအကွယ်ပေးထားသည်။ တဆက်တည်းတွင် ထိပ်တန်းအဆင့်မြင့် မူးယစ်ရာဇာများကို မည်သည့်အခါမှ ဖမ်းဆီးမိခြင်းမရှိပဲ အောက်ခြေ မူးယစ်ဆေးဝါးဖောက်ဖျက်သူများကိုသာ ဖမ်းမိကြသည်။

အရင်းအမြစ် - လားဟူအမျိုးသမီးအဖွဲ့ (LWO)

အမျိုးသမီးများအပေါ် သတ်ရောက်မှု

- လူမှုအသိုင်းအဝန်းတွင် အမျိုးသားများသည် မူးယစ်ဆေးဝါးသုံးစွဲသူများ အဖြစ်များသောကြောင့် တရားမဝင် မူးယစ် ဆေးဝါး၏ သက်ရောက်မှု အင်အားစုကို အမျိုးသမီးနှင့် ကလေးသူငယ်များခံရသည်။
- အမျိုးသားသည် မူးယစ်ဆေးဝါးသုံးစွဲသောကြောင့် များသောအားဖြင့် မူးယစ်ဆေးဝါးသုံးစွဲသူ၏ အိမ်ထောင်ဖက် အမျိုးသမီးများသည် မိသားစုတာဝန်များဖြစ်သော ပိုက်ဆံရှာခြင်း၊ အိမ်တွင်းလုပ်ငန်းများ၊ ကလေးထိန်းရသည့် အလုပ်များ အစရှိသည့် အလုပ်တာဝန်များစွာဖြင့် ရုန်းကန်ရလေ့ရှိသည်။
- မူးယစ်ဆေးဝါးသုံးစွဲသည့် မိသားစုတစ်ခုတွင် အကြမ်းဖက်မှု နှင့် မတည်ငြိမ်မှု ပိုများသည်။ အမျိုးသားသည် ဇနီးသည် ရှာထားသည့်ငွေကို မူးယစ်ဆေးသုံးရန် ခိုးယူတက်သဖြင့် ပိုမိုဆင်းရဲလာကာ မိသားစုအတွက် အခက်အခဲများ ပိုတိုး လာစေသည်။

(အရင်းအမြစ် - ပလောင်အမျိုးသမီး အဖွဲ့ - PWO နှင့် ရှမ်းအမျိုးသမီးရေးရာဆက်သွယ်လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်ရေးအသင်း - SWAN)

နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများ အလုံးအရင်းဖြင့် ဝင်ရောက်လာခြင်းသည် တာဝန်ခံမှုကို အားနည်းစေခြင်း

နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုနှင့် အကြီးစားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု/ အခြေခံအဆောက်အအုံ ပရောဂျက်များ တိုးများလာခြင်းကြောင့် လူမှုအသိုင်းအဝန်းနှင့် ဆက်စပ်မှုမရှိသော နိုင်ငံခြားသားများ အလုံးအရင်းနှင့် ဝင်ရောက်လာခြင်းနှင့် ဒေသခံပြည်သူများ အပေါ် တာဝန်ခံမှု အနည်းအကျဉ်းသာရှိခြင်း စသည်တို့ ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့သည်။ ထိုဒေသများအတွင်းကျားမ မတူကွဲပြားမှု အခြေခံ အကြမ်းဖက်မှုနှင့် အမျိုးသမီးများ၏ လုံခြုံရေး ယိုယွင်းမှုများ ဖြစ်ပေါ်စေသည်။

၂၀၁၁ ခုနှစ် ကချင်ပြည်နယ်တွင် အေးရှေ့တောင်ပိုင်း (မြစ်ဆုံရေကာတာတည်ဆောက်ရေးတွင် ပါဝင်သော စစ်အစိုးရနှင့် အဆက်အသွယ်ရှိသော ကုမ္ပဏီ) လုံခြုံရေးဝန်ထမ်းများသည် မြစ်ဆုံရေကာတာအတွက် တည်ဆောက်နေသော နေရာအနီးတဝိုက် ဈေးဆိုင်ငယ်ဖွင့်ထားသော မိန်းကလေးတစ်ဦးကို မုဒိမ်းကျင့်ခဲ့သည်။

ထားဝယ်တွင် အသက် ၁၃ နှစ်အရွယ် မိန်းကလေးငယ်သည် ထားဝယ်သို့ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုအတွက် လာရောက်သော အသက် ၄၀ အရွယ် အမျိုးသားက မုဒိမ်းကျင့်ခြင်း ခံခဲ့ရသည်။ မုဒိမ်းကျင့်သူသည် ထိုဖြစ်စဉ်မတိုင်ခင် အိမ်သို့ လာရောက်

လည်ပတ်လေ့ရှိပြီး၊ ကလေးငယ်အား မုန့်များပေးခြင်း၊ အလှကုန်ပစ္စည်းများ ဝယ်ပေးတက်ခြင်း၊ မုန့်ဘိုး ပေးခြင်းများဖြင့် အကျွမ်းတဝင်ဖြစ်အောင် သိမ်းသွင်းထားသည်။

ထိုစီမံကိန်းများတွင် အလုပ်လုပ်ကိုင်သော အမျိုးသားများသည် အမျိုးသမီးများကို လက်ထပ်ပါမည်၊ အထောက်အပံ့ပေးပါမည်ဟု လိမ်ညာလှည့်စား၍ အတူနေတက်ပြီး၊ စီမံကိန်းအပြီးတွင် ထွက်သွားလေ့ရှိ သည်မှာ အမြဲဖြစ်လေ့ရှိသော အရာတစ်ခုဖြစ်သည်။

အလားတူဖြစ်ရပ်တစ်ခုတွင် ထားဝယ် သရက်ချောင်းကျေးရွာ အထူးစီးပွားရေးရုံး အစိတ်အပိုင်းအဖြစ် လမ်းဖောက်လုပ်ရေးတွင် လုပ်ကိုင်နေသော ထိုင်းဆောက်လုပ်ရေးဝန်ထမ်းသုံးဦးသည် အိမ်ထောင်မရှိ သေးသော အမျိုးသမီးတစ်ဦး၊ မုဆိုးမအမျိုးသမီးတစ်ဦးလုပ် အမျိုးသမီးတို့နှင့် အတူတူနေထိုင်နေကြပြီး ၎င်းတို့အား လက်ထပ်ပါမည်၊ စောင့်ရှောက်ပါမည်ဟု ကတိပေးခဲ့သည်။ စီမံကိန်း ပြီးသော အခါ ထိုသူများ စွန့်ခွာသွားကြသည်။ ထိုအထဲက အမျိုးသမီးတစ်ဦးသည် ကလေးတဦးနှင့် ကျန်ခဲ့ပြီး၊ မည်သည့် အထောက်အပံ့မှ မရှိဖြစ်နေသည်။

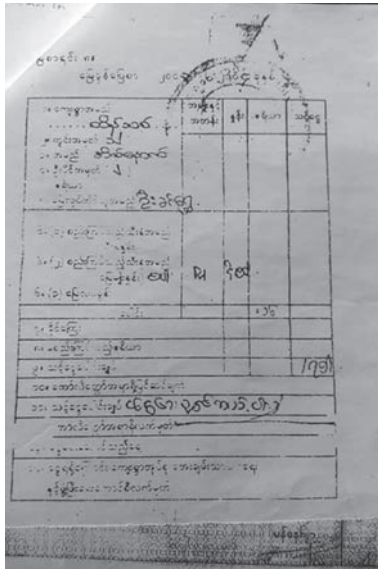
(အရင်းအမြစ် - ထားဝယ်အမျိုးသမီး သမဂ္ဂ - TWU နှင့် ကချင်အမျိုးသမီး အစည်းအရုံး ထိုင်းနိုင်ငံ - KWAT)

မြေယာပိုင်ဆိုင်ခွင့်အခွင့်အရေး

ကျေးလက်ဒေသများနှင့် မြန်မာနိုင်ငံအဝှမ်းတွင် တရားဝင် မြေယာပိုင်ဆိုင်ခွင့် အထောက်အထား ရံများ တွင် အမျိုးသမီး၏ အမည် အသုံးပြုခြင်း အလွန်ရှားပါးသည်။ ထားဝယ်အမျိုးသမီးသမဂ္ဂ (TWU) က တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သော အမျိုးသမီး ၆၀ အနက် အမျိုးသမီးနှစ်ဦးသာ မြေရံတွင် အမည်ပေါက်ရရှိသည်။ ဥပမာ တစ်ခုမှာ လွန်ခဲ့သော ၁၅ နှစ်တွင် ဒေါ်မြရီ၏ ခင်ပွန်းသည် ဆုံးပါသွားခဲ့သည်။ သူမသည် ထိုမြေ ပေါ်တွင် လုပ်ကိုင်စားသောက်နေပြီး၊ မြေစာရင်းဌာနတွင် မြေပိုင်ဆိုင်မှုအတွက် လျှောက်ထားခဲ့သည်။ ယနေ့အထိ သူမ၏ လျှောက်လွှာကို ငြင်းဆန်ခံနေရဆဲ ဖြစ်ပြီး၊ မြေစာရင်း ဌာနက ပုံတွင် ပြထားသည့် အတိုင်း သူမ၏ ခင်ပွန်းသည် ဦးခင်ရွှေသည်သာ မြေပိုင်ရှင်ဖြစ်သည်ဟု ဖော်ပြနေဆဲ ဖြစ်သည်။

မြေယာထိန်းချုပ်ခွင့်ဆိုင်ရာ အကန့်အသတ်ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဘဏ္ဍာရေးနှင့် ရုပ်ဝတ္ထုပိုင်းဆိုင်ရာ လုံခြုံမှု အပါအဝင် အမျိုးသမီးများ၏ အခွင့်အရေး အသုံးချမှုအပေါ် သတ်ရောက်မှုရှိသည်။ ချေးငွေနှင့် စုငွေအပါအဝင် ငွေကြေးပိုင်ဆိုင်မှု ရပိုင်ခွင့်များတွင်လည်း အကန့်အသတ်ရှိစေသည်။

အရင်းအမြစ်။ ထားဝယ်အမျိုးသမီးသမဂ္ဂ (TWU)

ကျေးလက်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု စီမံကိန်းများတွင် အမျိုးသမီးများ၏ အသံများ ပါဝင်မှု မရှိခြင်း

၂၀၁၆ ခုနှစ် မတ်လတွင် KWHRO သည် ၎င်းတို့ သက်ဆိုင်ရာနယ်မြေအတွင်း ကျေးလက်ဖွံ့ဖြိုးမှု လုပ်ငန်းမှ ၎င်းတို့ အသက်ရှင် နေထိုင်မှုအပေါ် အကျိုးသတ်ရောက်မှုဆိုင်ရာ စစ်တမ်းကို အမျိုးသမီးများအကြား ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ယေဘုယျအားဖြင့် ၎င်းတို့ ဒေသအတွင်း ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု စီမံချက်များသည် ရွာသားများ အပေါ် အကျိုးသတ်ရောက်မှု ရှိသော်လည်း အမျိုးသမီးများသည် တက်ကြွသော အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင် နိုင်ခွင့်မရှိခြင်း၊ ၎င်းတို့ စိုးရိမ်ချက်များကို ထုတ်ဖော်ပြောဆိုနိုင်သော အခင်းအကျင်း လည်းမရှိပေ။

ဥပမာအနေဖြင့် ၂၀၁၆ - ၂၀၂၀ ခုနှစ် စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီးအတွင်း မြို့နယ်ငါးခုတွင် အကောင်အထည် ဖော်မည့် လူမှုအသိုင်းအဝန်းမှ ဦးဆောင်သော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး (CDD) လုပ်ငန်းအစီအစဉ်အတွက် လတ်တလော ပြုလုပ်ခဲ့သည့် အကြံပြုဆွေးနွေးပွဲများတွင် မြင်တွေ့နိုင်သည်။

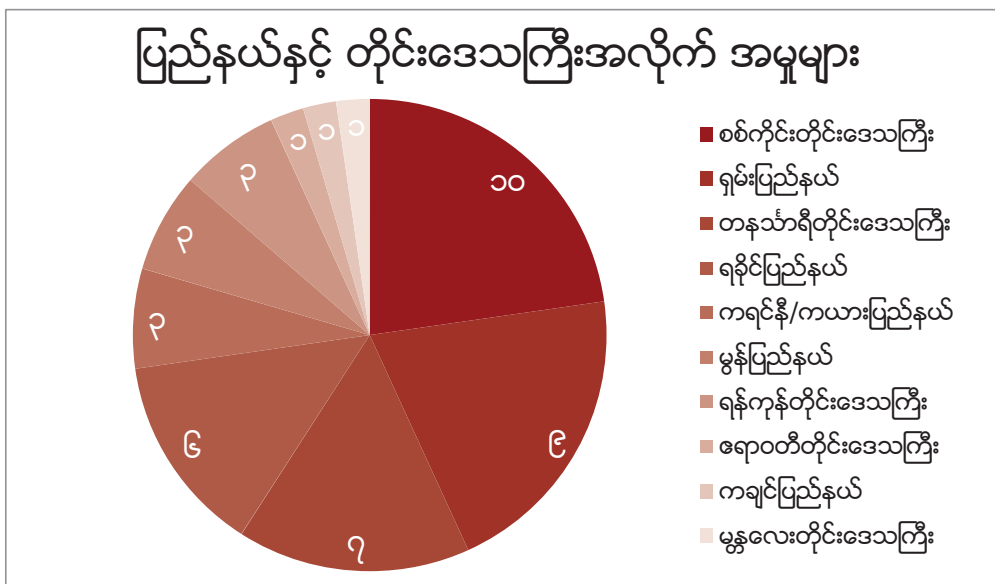
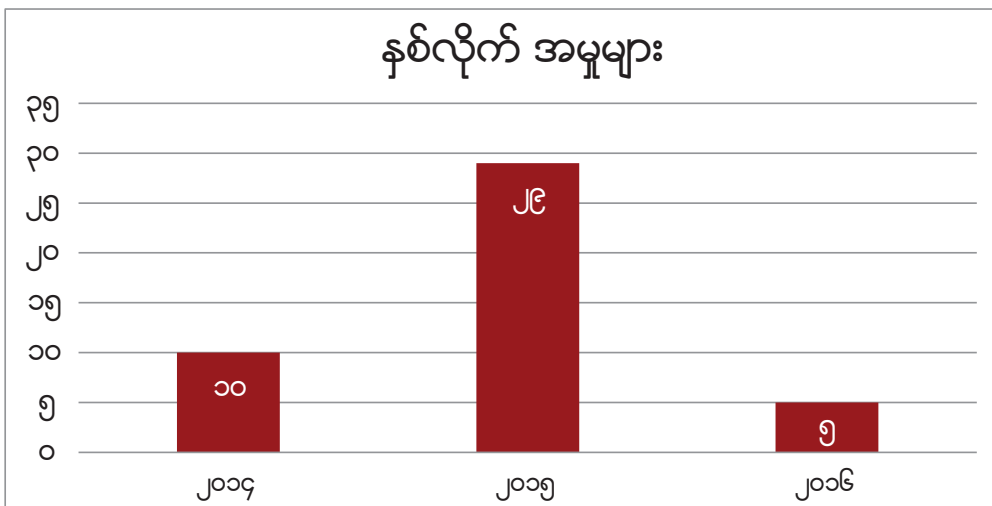
၎င်းအစီအစဉ်အကောင်အထည်ဖော်မည့် ဆွေးနွေးပွဲ ပထမအစည်းအဝေးသို့ ဖိတ်ကြားခံရသည့် အမျိုးသမီး ၂ ဦးကို ဆွေးနွေးမှုတွင် ဝင်ရောက်ဆွေးနွေးရန် အမျိုးသားများက ဖိတ်ကြားခြင်း မပြုပေ။ မီးဖိုချောင်မှ သာ ၎င်းတို့ ပြောဆိုနေမှုကို နားထောင်ခဲ့ရသည်။ UNDP ၏ စည်းမျဉ်းအရ ထိုအမျိုးသမီး ၂ ဦးသည် ကျေးရွာကော်မတီတွင် တာဝန်ထမ်းဆောင်ရန် ရွေးချယ်ခံထားရသူများ ဖြစ်သည်။

အရင်းအမြစ် - ကူကီးအမျိုးသမီးဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးအစည်းအရုံး(KWHRO)

နောက်ဆက်တွဲ (၇) အထွေထွေအကြံပြုချက် ၁၉။ အရပ်သားကျူးလွန်သော လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းမှုဖြစ်ရပ်များ

WLB အဖွဲ့ဝင်များနှင့် အမျိုးသမီးအကြမ်းဖက်မှု ဆန့်ကျင်ရေးအလုပ်အဖွဲ့ထံသို့ အစီရင်ခံခြင်း။
(၂၀၁၄ ခုနှစ် - ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဧပြီလ) - အကျဉ်းချုပ်

ဖြစ်စဉ်အရေအတွက် ၄၄
ကျူးလွန်ခံရသူ ဦးရေ။ ၅၃
အသက်မပြည့်သူများပါဝင်သော ဖြစ်စဉ်အရေအတွက် (၁၈
နှစ်အောက် မိန်းကလေးများ) ၁၈
မသန်စွမ်း/စိတ်ကျန်းမာရေးမကောင်းသူ အမျိုးသမီးများ
ပါဝင်သော ဖြစ်စဉ်အရေအတွက် ၅
အသက်သေဆုံးခဲ့သည့် ဖြစ်စဉ်အရေအတွက်။ ၅

နောက်ဆက်တွဲ (၈) အထွေထွေအကြံပြုချက် ၁၉။ အရပ်သားကျူးလွန်သော လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုဖြစ်ရပ်များ

WLB အဖွဲ့ဝင်များနှင့် အမျိုးသမီးအကြမ်းဖက်မှုဆန့်ကျင်ရေးအလုပ်အဖွဲ့ ထံသို့အစီရင်ခံခြင်း
(၂၀၁၄ ခုနှစ် - ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဧပြီလ) ဖြစ်ရပ်အသေးစိတ်များ

အမှတ်စဉ်	အမျိုးသမီး/မိန်းကလေးဦးရေ	နေ့စွဲ	အသက်	နေရာ	ကျူးလွန်သူအကြောင်းအသေးစိတ်	ဖြစ်စဉ်အသေးစိတ်	အမျိုးအစား	ဥပဒေကြောင်းအရဆောင်ရွက်ခြင်း၊ လူမှုအသိုင်းအဝန်းအရဆောင်ရွက်ခြင်း၊ ဝေပေးလျက်ခြင်း	ချိတ်ဆက်မှု
၁	၁	၁၀ ဧပြီ ၁၄	မသိ	သကျက်တောကျေးရွာ၊ လောင်းလုံမြို့နယ်၊ တနင်္သာရီတိုင်းဒေသကြီး	သူမကျေးရွာမှ အမျိုးသားတစ်ဦး	အမျိုးသမီး မုဒိမ်းကျင့်ခံရသည်။ မုဒိမ်းကျင့်ခံရပြီး ၅ လအကြာတွင် TWU သို့သတင်းပေး ပြောပြခဲ့သည်။	မုဒိမ်းမှု	အရေးယူဆောင်ရွက်ခြင်းမရှိ။ ကျေးရွာ အုပ်ချုပ်ရေး၊ ရဲ နှင့် ကျူးလွန်သူ၏ ဆွေးနွေးမျိုးများက သူမကို ပြန်တရားစွဲခဲ့ သည်။	TWU
၂	၁	၂ မေ ၁၄	၃၂	ရမ်းဗြဲမြို့မှ ကျေးရွာတစ်ရွာ၊ ကျောက်မြူမြို့နယ်၊ ရခိုင်ပြည်နယ်။	ဆောက်လုပ်ရေးလုပ်ငန်းခွင်မှ အမျိုးသားလေးဦး	စကားပြောနိုင် အနေသော အမျိုးသမီးတစ်ဦးကို လူလေးဦးက မုဒိမ်းကျင့်ခဲ့သည်။	မုဒိမ်းမှု	ကျူးလွန်သူ လေးဦး အဖမ်းခံရသည်။ ၄ ဦးအနက် တစ်ဦးသည် ထောင်ထဲတွင် ကိုယ့်ကိုကိုယ် အဆုံး စီရင်ခဲ့သည်။ ၂၀၁၄ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ ၉ ရက်နေ့ ကျောက်မြူတွင် ကျူးလွန်သူ လေးဦး စလုံး အပြစ်ရှိကြောင်း တွေ့ရသဖြင့် ရာဇဝတ်မှုပုဒ်မ ၃၇၆ အရ ထောင်ဒဏ် ၇ နှစ် ချမှတ် ခံခဲ့ရသည်။	RWU
၃	၂	၁ ဇွန် ၁၄	မသိ	ကျောင်းကုန်းကျေးရွာ၊ ဧရာဝတီတိုင်းဒေသကြီး	အမျိုးသား ၂ ဦး၊ အိမ်နီးချင်းတစ်ဦးနှင့် အိမ်ပိုင်ရှင်တစ်ဦး	ဆွေးနွေးမျိုးမရှိ ညီအစ်မ ၂ ဦးသည် ကိုယ့်ခြေကိုယ်ရပ်တည်နေကြသည်။ အမျိုးသား ၂ ဦး၏ အနိုင်ကျင့်မှု ခံခဲ့ရသည်။ ညီအစ်မ တစ်ယောက်သည် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာအရ ကျန်းမာရေး မကောင်းသူ ဖြစ်ပြီး ထိုအဖြစ်အပျက် ဖြစ်ပြီးနောက် သေဆုံးခဲ့သည်။	မုဒိမ်းကျင့်ရန် ကြိုးပမ်းခဲ့သည်။	ဒေသခံ ရပ်ကွက်အဆင့် NLD ရုံးသို့ တိုင်ကြားခဲ့ပြီး အမှုကို ဖြေရှင်းခဲ့သည်။	BWU

၄	၁	၄ ဇွန် ၁၄	၁၁	ကလိန်အောင်မြို့နယ်ခွဲ၊ ရေဖြူမြို့နယ်၊ တန်သာရီတိုင်းဒေသကြီး	အမည်မသိသူ တစ်ဦးကမုဒိမ်းကျင့်၊ သတ်ဖြတ်ခဲ့သည်။	၂၀၁၄ခုနှစ် ဇွန်လ ၄ ရက်နေ့ ညနေခင်းတွင် ကလေးငယ်သည် ကျောင်းမှ အိမ်သို့ ပြန်မရောက်ခဲ့ပေ။ ထို့နောက်ကလေး၏ အလောင်းကို ကျင်းတစ်ကျင်းတွင် သူမ၏ ကျောင်းလွယ်အိတ်၊ ထီး၊ ဖိနပ်တို့နှင့်အတူ တွေ့ခဲ့ရသည်။ သူမအင်္ကျီထုတ်ဖြစ်ထားပြီး ခေါင်းကို ကျောက်တုံးဖြင့် ထုရှိုက်ထားသည်။	မုဒိမ်းမှု	ကလိန်အောင်ကျေးရွာ ရဲတပ်ဖွဲ့မှ စုံစမ်းခဲ့သော်လည်း တရားခံကို ရှာမတွေ့ခဲ့ပေ။	WCRP
၅	၁	၁ ဩဂုတ် ၁၄	၁၁	အေးသာယာကျေးရွာ၊ ဒီမောဆို၊ ကရင်နီ/ ကယားပြည်နယ်။	သူမဆရာမ၏ ခင်ပွန်း	အသက် ၁၁ အရွယ် ကျောင်းသူ ကလေးတစ်ဦးသည် ဆရာမ အိမ်တွင် ညနေခင်း စပါယ်ရယ် အချိန်ပိုအတန်း တက်နေစဉ် ဆရာမ၏ ခင်ပွန်းဖြစ်သူ၏ အဓမ္မပြုကျင့်ခြင်း ခံခဲ့ရသည်။ ထိုညနေတွင် ဆရာမက ကလေးအားလုံးကို စာကြည့် ခိုင်းပြီး အပြင်ထွက်သွားခဲ့သည်။ ထို့နောက် ဆရာမ၏ ခင်ပွန်းဖြစ်သူက ထို မိန်းကလေးမှလွဲ၍ တခြားကလေး အားလုံးကို မုန့်သွားဝယ်ခိုင်းခဲ့သည်။ ကလေးအားလုံး ထွက်သွားချိန်တွင် ထိုမိန်းကလေးကို အခန်းထဲသို့ ခေါ်သွားပြီး ကလေးမ၏ ကိုယ်အင်္ဂါ အတွင်းသို့ သူ၏ လက်ချောင်းများ ထိုးထည့်ကာ၊ ကလေးငယ်ကို မုဒိမ်းကျင့်ခဲ့သည်။	မုဒိမ်းမှု	ကလေး၏ မိခင်က ရဲစခန်းသို့ တိုင်ကြားခဲ့သော်လည်း ကျူးလွန်သူသည် သူ၏ ယောက်ဖ ရှိရာ စစ်တပ်စခန်းတွင် ပုန်းနေခဲ့သည်။ ရဲများသည် စစ်တပ် စခန်းသို့ တရားခံသွားရာ ခွင့်မရှိပေ။	KNWO
၆	၁	၁ အောက်တိုဘာလ ၁၄	၁၈ နှစ် အောက်	ရွှေပြည်သာမြို့နယ်၊ ရန်ကုန်တိုင်းဒေသကြီး	သူမ၏ ရည်စား	သူမ နှင့်သူမရည်းစားသည် တိုက်ခန်းတစ်ခုတွင် အတူနေ ထိုင်ကြသည်။ သူမကိုယ်ဝန်ရှိ လာသောအခါတွင် ရည်းစားဖြစ်သူက ကိုယ်ဝန် ဖြတ်ချရန်ပြောပြီး နောက်ပိုင်းတွင်	လိပ်ညာ၍ လိပ်ဆက်ဆံခြင်း	ပထမတွင် မိန်းကလေးသည် ဒေသခံမြန်မာအမျိုးသမီးအစည်းအရုံးသို့ တိုင်ကြားခဲ့ပြီး အစည်းအရုံးက အမျိုးသား၏ မိဘများထံ စကားပြော ဆိုခဲ့သည်။ မိဘများက	BWU

၇	၁	၂၀၁၄	၂၁	ရပ်ကွက် ၇၊ အေးသာယာ၊ တောင်ကြီး၊ ရှမ်းပြည်တောင်ပိုင်း။	သူမ၏ ရည်စား	၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် လက်ထပ်ပါမည်ဟု ကတိပေးကာ လိမ်ညာပြီး လိင်ဆက်ဆံခံရခြင်း။	သူ့ပျောက်သွားသည်။	မိန်းကလေးကို လျော်ကြေးငွေ ကျပ်ငါးသိန်းပေး လိုသည်။ မိန်းကလေးက လျော်ကြေးကို လက်ခံရန် ငြင်းဆိုခဲ့သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် အမျိုးသားကို သူ၏ တာဝန်ကို ယူစေလိုသောကြောင့်ဖြစ်သည်။ အမျိုးသားကို တရားစွဲခဲ့သည်။ ယခုအချိန်တွင် ရန်ကုန်တိုင်း၊ မြောက်ရွှေပြည်သာမြို့နယ် တရားရုံးတွင် အမှုရင်ဆိုင်နေရဆဲဖြစ်သည်။	SWAN
၈	၁	၆ နိုဝင်ဘာ ၁၄	၁၇	ရွှေဖြူစည်ရိပ်သာ၊ မတ္တိလာ၊ မန္တလေး တိုင်းဒေသကြီး။	သူမ အလုပ်ရှင်	သူမမှအိမ်းကျွမ်းခံရပြီး ကျူးလွန်သူက သူမကို လက်ထပ်ပါမည်ဟု ကတိပေးခဲ့သည်။ ထိုသူနှင့် သူမ ၃ လကြာ အတူနေခဲ့သည်။ သူမ ကိုယ်ဝန်ရသောအခါ သူမ သဘောတူညီချက်မပါဘဲ သူမကိုဆေးတိုက်ပြီး ကလေးဖျက်ချစေခဲ့ သည်။ ထို့နောက် နောင် ၂ လကြာတွင် လက်ထပ်ပါမည်ဟု ကတိပေးကာ သူမကို အိမ်ပြန်ပို့ခဲ့သည်။ သို့သော်ထိုသူဘယ်တော့မှ ရောက်မလာဘဲ သူ့အိမ်ထောင်ကျပြီး ဖြစ်သောကြောင့် သူမကို လက်ထပ်ရန် မဖြစ်နိုင်တော့ကြောင်း ဖုန်းဆက်ပြောဆို ခဲ့သည်။ လျော့ကြေးငွေအဖြစ် ကျပ်သန်း ၄၀ ပေးပါမည်ဟု ကတိပေးသော်လည်း တခါမှ ကတိမတည်ခဲ့ပေ။	မိခိုင်းကျင့်ခြင်းနှင့် အတူနေမည်ဟု လိမ်ညာခြင်း။	ပထမတွင် သူမသည် ဒေသခံ မြန်မာနိုင်ငံ အမျိုးသမီးရေးရာ အစည်းအရုံးသို့ တိုင်ကြားခဲ့သည်။ သို့သော် အစည်းအရုံးက သူတို့အနေဖြင့် ကိုင်တွယ်၍ မရကြောင်း ပြောဆိုခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် ချမ်းမြသာစည် ရဲစခန်းသို့ တိုင်ကြားခဲ့သည်။ ရှမ်းလွတ်တော် အမတ် တစ်ဦးက မန္တလေးရှိ ရှမ်းရေးရာ ဝန်ကြီးနှင့် ချိတ်ဆက်ပေးခဲ့သည်။ ၂၀၁၅ခုနှစ် မေလ ၂၀ ရက်နေ့၊ မန္တလေးတွင် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ တိုက်ခိုက်မှုအတွက် လျော်ကြေးအဖြစ် ကျပ်ငွေ ၆ သန်းခွဲဖြင့် ကျေးအေးစေခဲ့သည်။ ထိုအမျိုးသား၏ ယောက်ကွမ မိသားစုက သူမကို ရိုက်နှက်သောကြောင့်	SWAN

၁၇	၄	၁ ဇွန် ၁၅	၃၀၊ ၂၂၊ ၁၉၊ ၁၇	ရပ်ကွက်အမှတ် ၁၅၊ ဘုရင့်နောင်၊ ရောက် ချောင်းရွာ၊ မြောက်ဦး၊ ရခိုင်ပြည်နယ်။	စားသောက်ဆိုင် ပိုင်ရှင်	စားသောက်ဆိုင် ပိုင်ရှင်သည် သူ့ဆိုင် အတွက် ဝန်ထမ်းစုဆောင်း ခဲ့သည်။ အမျိုးသမီးများ အလုပ်စ သည့် အခါ ၃ လ အလုပ်လုပ်ရမည် ဟု အတင်းအကြပ် လက်မှတ်ထိုးခိုင်း သည်။ အမျိုးသမီးများသည် ကျောက်မြို့မြို့နယ်ရှိ ကာရာအိုကော ဆိုင်တွင် လိင်ဖျော်ဖြေမှုများလုပ်ပေး ရသည်။ သုံးလပြည့်သော အခါတွင် လည်း စားသောက် ဆိုင်ပိုင်ရှင်သည် အမျိုးသမီးများထွက် မပြေးနိုင်ရန် သူတို့၏ မှတ်ပုံတင်ကို သိမ်းထားပြီး၊ လခလည်းမပေးပါ။	အတင်း အကြပ်ခိုင်း စေခံရခြင်း	အမျိုးသမီးများ ထွက်ပြေးလွတ် မြောက်ပြီး ကျောက်မြို့ရဲစခန်းသို့ တိုင်ကြားခဲ့သည်။ RWU အဖွဲ့ဝင် များက အမျိုးသမီးများကို သွား ရောက်ကယ်တင်ခဲ့ပြီး၊ အိမ်သို့ လုံခြုံစွာပြန်နိုင်ရန် စီစဉ်ပေးခဲ့ သည်။	RWU
၁၈	၂	၁ ဇွန် ၁၅	အသက် ၁၂ နှစ် အရွယ် သမီးနှင့် သူမမိခင်	အောင်မင်္ဂလာကျေးရွာ၊ ကလေးမြို့နယ်၊ စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီး	ကလေး၏ ပထွေး	ပထွေးဖြစ်သူသည် ကလေးနှင့် လိင် ဆက်ဆံလိုက်သော်လည်း မိခင် ဖြစ်သူကခွင့်မပြုပေ။ ပထွေးဖြစ် သူ သည် တခါတရံတွင် ဇနီးသည်အား မိနီးနှင့်ထိုးခြင်း၊ အိမ်ကြမ်းပြင်နှင့် ခေါင်းကို ထုခြင်း စသဖြင့် နှိပ်စက်လေ့ ရှိသည်။ နောက်ဆုံး အကြိမ် ရိုက်သည့် အခါတွင် ခေါင်းဒဏ်ရာရခဲ့သဖြင့် သူမကို ဆေးရုံတင်ခဲ့ရသည်။	အိမ်တွင်း အကြမ်း ဖက်မှု	ဇနီးဖြစ်သူက ရွာစီမံအုပ်ချုပ်သူကို သတင်း ပေးခဲ့သော်လည်း မည်သည့်အရေးယူ ဆောင်ရွက် မှုမှ မလုပ်ခဲ့ပေ။ နောက်ဆုံး သူမသည် အကြမ်းဖက်မှုကို မခံနိုင်သည့် အဆုံး သူမကိုယ်သူမ ကယ်တင် ရန် ခင်ပွန်းဖြစ်သူကို စွန့်ခွာခဲ့သည်။	WRWAB

၁၉	၁	၁ ဇူလိုင် ၁၅	၂၂	ရုံးလမ်းကျေးရွာ၊ ရေမြို့နယ်၊ မွန်ပြည်နယ်	အမျိုးသား တစ်ဦး	နားမကြားသူ၊ မိန်းကလေးတစ်ဦးကို အမျိုးသားတစ်ဦးက မုဒိမ်းကျင့်ခဲ့ သည်။ ယခုဖြစ်စဉ် မဖြစ်ခင် သူမ အသက် ၁၆ နှစ်အရွယ်တွင် နှစ်ကြိမ်မုဒိမ်းကျင့်ခံခဲ့ဖူးသည်။ တကြိမ်တွင် စစ်သား ဖြစ်ပြီး နောက်တကြိမ်တွင် သူမအစ်ကို၏ အလုပ်ရှင်ဖြစ်ခဲ့သည်။	မုဒိမ်းမှု	မိဘများက ကျေးရွာစီမံ အုပ်ချုပ်သူ များထံ အမှုဖွင့် တိုင်ကြားသော်လည်း မည်သည့် အရေးယူ ဆောင်ရွက်ခြင်း မျိုး လုပ်ဆောင်ခဲ့ခြင်း မရှိပေ။	WCRP
၂၀	၁	၁ ဇူလိုင် ၁၅	၄၅	အင်းစိန်၊ ပေါက်တော၊ ရန်ကုန်မြို့	သူမ ခပ်ပွန်း	အမျိုးသမီးတစ်ဦးသည် ခပ်ပွန်းဖြစ် သူ၏ ရိုက်နှက်ခြင်းနှင့် တစ်တစ်ရံ ခြိမ်းခြောက်ခံရသည်။ နောက်ဆုံး သူမ သည်းငြိမခံ နိုင်သည့်အဆုံး သီလရှင် ဝတ်သွားခဲ့သည်။ သူမ သီလရှင် ဘဝ ရောက်သည်တိုင် ခပ်ပွန်းသည် သည် ပုန်းခေါ်၍ သူမကို ဆက်လက် ခြိမ်းခြောက်နေဆဲဖြစ်သည်။ သူမ သည် တရားရုံးတွင် အမှုရင်ဆိုင်လို သော်လည်း ခပ်ပွန်းဖြစ်သူက ဖုန်းဖြင့် ဆက်လက် ခြိမ်းခြောက်နေဆဲ ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် သူမသည် အမှုကို ရပ်ဆိုင်းလိုက်ပြီး သီလရှင်မှ ထွက်၍ တခြားနေရာတွင် ရပ်တည် နေထိုင်ရန် ထွက်ခွာခဲ့သည်။	အိမ်တွင်း အကြမ်းဖက်မှု	ထိုအမျိုးသမီးသည် WRWAB နှင့် Leagal Aid Network သို့ တိုင်ကြားခဲ့ သော်လည်း နောက်ဆုံးတွင် သူမ အမှုကို ရုပ်သိမ်းခဲ့သည်။	WRWAB
၂၁	၁	၂ ဇူလိုင် ၁၅	၁၈	ညောင်ပင်ဆိပ်ကျေးရွာ၊ လောင်းလိုမြို့နယ်၊ ထားဝယ်၊ တနင်္သာရီတိုင်း ဒေသကြီး	တပ်ပြေး	အိမ်ဖော်အမျိုးသမီးတစ်ဦးသည် သူမ အလုပ်လုပ်သော အိမ်တွင် ကျူးလွန် သူ၏ မိဘများမရှိရိုက် မုဒိမ်းကျင့်ပြီး အသတ်ခံခဲ့ရသည်။ သူမ၏ မိန်းမကိုယ် ထဲတွင် တုတ်တချောင်းတွေ့ရသည်။	မုဒိမ်းကျင့်မှု နှင့်လူသတ်မှု	လူသတ်မှုကြောင့် သူ့အား ထောင်ဒဏ် ၇ နှစ်ချမှတ်ခဲ့သည်။	TWU
၂၂	၁	၆ ဇူလိုင် ၁၅	၁၇	ဘောခိုကျေးရွာ၊ မုဒုံမြို့နယ်၊ မွန်ပြည်နယ်။	သူမ ဦးလေး	မိန်းကလေးသည် ဦးလေးဖြစ်သူ၏ မုဒိမ်းကျင့်မှု ခံခဲ့ရသည်။ ကိုယ်ဝန် ရသောအခါ ဖျက်ချရန် ဖိအားပေး ခံခဲ့ရသည်။	မုဒိမ်းကျင့်	ကျေးရွာစီမံအုပ်ချုပ်သူထံ အမှု ဖွင့်ခဲ့ပြီး၊ ကျူးလွန်သူက မိန်းကလေးကို လျော်ကြေးငွေ ၃၀ သိန်း ပေးရန် အမိန့်ချမှတ်ခဲ့သည်။ ကျူးလွန်သူက သူမအား ၁၃ သိန်းပေးလျှော့ခဲ့သဖြင့် အမှု ကျေအေးခဲ့သည်။	WCRP

၂၃	၁	၄ ဇူလိုင် ၁၅	၁၂	အောင်သပြေကျေးရွာ၊ ဒီမောဆိုးမြို့နယ်၊ ကရင်နီ/ ကယားပြည်နယ်။	ဆွေးနွေးတော် စပ်သူ အမျိုးသား တစ်ဦး	ဆွေးနွေးတော်စပ်သူ အမျိုးသားသည် ၁၂ နှစ်အရွယ် ကလေးငယ်ကိုမုဒိမ်း ကျင့်ခဲ့သည်။ သူ့ဖခင် သိသွားသော အခါ ၄ ကြိမ်မြောက် ကျူးလွန်ခဲ့ပြီး ဖြစ်နေသည်။ ထိုသူသည် တကြိမ် မုဒိမ်းကျင့်တိုင်း ငွေတစ်ရာပေးပြီး တဖက်တွင်လည်း မိန်းကလေးကို မည်သူမှ မပြောရန် ခြိမ်းခြောက် သည်။	မုဒိမ်းမှု	ရဲတပ်ဖွဲ့တို့ တိုင်ကြားခဲ့ပြီး ထိုသူကို တရားစွဲခဲ့သည်။ တရားရုံးက မုဒိမ်းကျင့်ရန် ကြိမ်းခြမ်းအဖြစ် သာဆုံးဖြတ်ပြီး မုဒိမ်းမှု မမြောက် ဟုဆုံးဖြတ်ခဲ့သည်။ တရားရုံးက ကျူးလွန်သူအား ထောင်ဒဏ် ၅ နှစ် ချမှတ်ခဲ့သည်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ ၂၅ ရက်နေ့တွင် စီရင်ချက်ချခဲ့သည်။	KNWO
၂၄	၁	၁ ဩဂုတ်လ ၁၅	၂၁	စစ်တွေမြို့နယ်မှ ရပ်ကွက်တစ်ခု၊ ရခိုင်ပြည်နယ်။	အိမ်ရှင်ဖြစ်သော စစ်တပ်ဗိုလ်ကြီး နှင့်သူ့ဇနီး။	အထက်မြန်မာပြည်မှ အမျိုးသမီး တစ်ဦးသည် စစ်တွေတွင် ရှိသော စစ်ဗိုလ်ကြီးအိမ်တွင် အိမ်ဖော်အဖြစ် အလုပ်လုပ်ရန် လာခဲ့သည်။ သူမ လစား မရပါ။ ထိုလင်မယားသည် သူမ လုပ်နိုင်သည်ထက် အလုပ်ကြမ်းများ ပိုခိုင်းခဲ့သည်။	အတင်းအဓမ္မ အလုပ်ခိုင်း စေမှု။	အိမ်မှ ထွက်ပြေးပြီး လမ်းထဲရှိ လူများက RWU သို့သောင်းပို့ခဲ့ သည်။ RWU က သူမကို ကယ် တင်ခဲ့ပြီး သူမအိမ်သို့ လုပ်ပို့ခြင်း ပြန်နိုင်ရန် စီစဉ်ပေးခဲ့သည်။	RWU
၂၅	၁	၂၄ ဩဂုတ်လ ၁၅	၁၉	မယ်ပုံလောင်ကျေးရွာ၊ တာချီလိတ်မြို့နယ်၊ ရှမ်း ပြည်အရှေ့ပိုင်း	သူမ ရည်စား	အမျိုးသမီးငယ် ကိုယ်ဝန်ရှိသည်ဟု သိသောအခါတွင် ထိုသူသည် သူမကို စွန့်ခွာသွားခဲ့သည်။	လိမ်ညာ၍ လိင်ဆက်ဆံ ခြင်း။	အမျိုးသမီးငယ်သည် ထိုသူ၏သား များသို့တိုင်ကြားသော်လည်း မည် သည့် အရေးယူမှုမှ မလုပ်ခဲ့ပေ။	LWO
၂၆	၁	၁ အောက်တိုဘာ ၁၅	၂၃	လောင်းလိုမြို့နယ်၊ ထားဝယ်၊ တနင်္သာရီတိုင်း ဒေသကြီး	သူမ ရည်စား	အမျိုးသမီးတွင် ကိုယ်ဝန် ၂၂ လရှိပြီဟု သိသောအခါတွင် အမျိုးသားသည် လက်ထပ်ရန် ပြင်းဆန်ပြီး၊ အမျိုး သမီးကို ထားရစ်ခဲ့သည်။ ရပ်ကွက် တာဝန်ရှိသူက ထိုသူအား ခေါ်၍ လက်ထပ်စာချုပ်တွင် လက်မှတ်ရေး ထိုးခိုင်းခဲ့သည်။ တစ်လအကြာတွင် ထိုသူသည် အမျိုးသမီးကို ထားခဲ့ရန် ပြန်သည်။ ယခုအချိန်တွင် အမျိုး သမီးသည် ကိုယ်ဝန် ၅ လရှိနေပြီ ဖြစ်သည်။	လိမ်ညာ၍ လိင်ဆက် ဆံခြင်း။	အမျိုးသမီးသည် TWU ကို သတင်းပေးခဲ့သဖြင့် TWU သည် ၎င်းဖြစ်စဉ်ကို ရှေ့နေ ထံသို့ လွှဲပြောင်းပေး ခဲ့သဖြင့် သမ္မန်စာ ဖြင့် ဆင့်ခေါ်ရန် ပြင်ဆင်နေသည်။	TWU
၂၇	၁	၇ နိုဝင်ဘာ ၁၅	၅၀	ကန်တွန်း၊ တမူးမြို့နယ်၊ စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီး	တခြားရွာမှ အမည်မသိ အမျိုးသား လေးဦး	တခြားမြို့မှ အမျိုးသား ၄ ဦးသည် သူမ အလုပ်ရှာထွက်နေချိန်တွင် မုဒိမ်းကျင့်ခဲ့ သည်။ မုဒိမ်းကျင့်ခံရပြီး အသတ်ခံခဲ့ရ သည်။	အုပ်စုဖွဲ့ မုဒိမ်း ကျင့်ခြင်းနှင့် လူသတ်ခြင်း။	တမူးတရားရုံးသို့ ဦးတိုက် လျှောက်ထားခဲ့ပြီး၊ အမှု ဆက် လက်ရင်ဆိုင်နေဆဲဖြစ် သည်။	KWURO

၃၂	၂					<p>သတင်းပို့ခဲ့သဖြင့် ရွာသူကြီးက ရွာသူရွာသားအားလုံးမှလည်း သူမ တွင် ကိုယ်ဝန်ရှိတာ သိနေပြီဖြစ် သော ကြောင့် ၎င်းတို့ နှစ်ဦးကို လက်ထပ်ရန် အားပေးခဲ့သည်။ အမျိုးသားက လက်ထပ်ရန် ပြင်းဆန် ခဲ့ပြီး ယာယီလက်ထပ် စာချုပ်တွင် သာ လက်မှတ်ထိုးခဲ့သည်။ အမျိုး သမီးနှင့်လည်း အတူ နေထိုင်ခြင်း မရှိပေ။ သူမနှင့် အတူတူ မနေထိုင် လိုပါက ကွာရှင်း ခွင့် ပေးရန် သူမက တောင်း ဆိုသော် လည်း အမျိုးသားက လက် ခံခြင်း မရှိပေ။</p>	<p>မုဒိမ်းမှု</p>	<p>တဖက်တွင်လည်း အမျိုးသား၏ အထောက်အပံ့နှင့် တာဝန်ယူမှုရှိပဲ ရှင်သန်ရှုန်းကန်နေရသည်။</p>	LWO
	၁ နှင့် ၁၅	၁ နှင့် ၁၅	<p>ပထွေး</p>	<p>အမျိုးသမီးတစ်ဦးသည် အိမ်ထောင် နောက်တစ်ဆက်ထပ်ပြုခဲ့သည်။ သူမ၏ ခင်ပွန်း (မိန်းကလေး၏ ပထွေး) က အကြီးဆုံးသမီးကို အကြိမ်ပေါင်း များစွာ မုဒိမ်းကျင့် ခဲ့သည်။ နှစ် အနည်းငယ်ကြာသည့် အခါတွင် သူမ ဆက်လက် ရှင်သန်နိုင်ခြင်း မရှိတော့ သဖြင့် ထွက်ပြေးခဲ့သည်။ ထို့နောက် ပထွေးဖြစ်သူသည် အသက် ၁၃ နှစ် အရွယ် ဒုတိယသမီးကို မုဒိမ်းကျင့် ပြန်သည်။ မိခင်ဖြစ်သူသည် ဆက် လက် ရှေ့နှုတ်ပိတ်နေနိုင်ခြင်း မရှိ တော့သဖြင့် ခင်ပွန်းဖြစ်သူကို ထပ်မံ ကျူးလွန်တော့ရန် ပြောဆိုခဲ့သည်။ ထိုသူက သူမအား သတ်ပစ်မည်ဟု ခြိမ်းခြောက်ခဲ့ပြီး သူမကို သတ်ပြီး သူ့သမီးကို ယူလိုက်မည်ဟုပါ ခြိမ်းခြောက် ပြောဆိုခဲ့သည်။</p>	<p>မုဒိမ်းမှု</p>	<p>မိခင်ဖြစ်သူသည် လားဟူ ပြည်သူ့စစ် အဖွဲ့ထံသို့ သတင်း ပို့ခဲ့သဖြင့် ပြည်သူ့ စစ်များက ထိုသူကို ဖမ်းဆီးကာ တာချီလိတ် ထောင်တွင် ထိန်းသိမ်းထားခဲ့ သည်။ တနေ့တွင် သူမ ခင်ပွန်း သည် ထောင်က ထွက်လာပြီး၊ သူမကိုသတ်ကာ ဒုတိယ သမီးကို ယူသွားမည့်အရေး မိခင် ဖြစ်သူက စိုးရိမ်ကြောက်ရွံ့ နေဆဲ ဖြစ်သည်။</p>	LWO		

၃၃	၁	၁	မသိ	သစ်ရပ်ကွက်၊ ကလေးမြို့နယ်၊ စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီး	သူမ၏ အမျိုးသား သူငယ်ချင်း	ရွာပွဲသွားတုန်း အမျိုးသား သူငယ်ချင်းက သူမကို မုဒိမ်းကျင့်ခဲ့သည်။	မုဒိမ်းမှု	အမျိုးသမီးသည် ထိုသူနှင့် စကားပြောဆိုရန် ကြိုးပမ်း ခဲ့သော်လည်း သူမက တာဝန်ယူရန် ပြင်းဆန်ခဲ့သည်။ ရဲ သို့မဟုတ် ရွာအုပ်ချုပ်ရေးသို့ သူမ တိုင်ကြားခြင်း မရှိခဲ့ပါ။	WRWAB
၃၄	၁	၁	မသိ	ချမ်းမြသာစည်ရပ်ကွက်၊ ကလေးမြို့နယ်၊ စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီး	သူမ ရည်စား	အမျိုးသမီးတစ်ဦးသည် အမျိုးသား တစ်ဦးနှင့် ကျူးကျူးလွန်လွန် ဖြစ်ခဲ့သော်လည်း ထိုသူက အမျိုးသမီး ကို လက်ထပ်ရန် ဆန္ဒမရှိပေ။ သူမ၏ ပုဂ္ဂိုလ်ရေးဓါတ်ပုံများကို ဖွဲ့စည်းပုံစာဖျက်ရာတွင် အမျိုးသားက မြန်မေ့ခဲ့သည်။ မိန်းကလေးသည် အလွန်အရှက်ရခဲ့ပြီး အလုပ်မှ ထွက်လိုသော်လည်း သူမ အလုပ်ဆက်လုပ်ခဲ့သည်။ အမျိုးသားသည် သူမ၏ ဓါတ်ပုံများကို ဖွဲ့စည်းပုံစာဖျက်ပေးတင်ပေးဆက်လက် နှောင့်ယှက်နေသည်။	လိမ်ညာ၍ လိင်ဆက်ဆံခြင်းနှင့် အပြာ ဓါတ်ပုံများဖြန့်ဝေ၍ ကလွဲစားချေခြင်း	အမျိုးသမီးသည် ထိုအမျိုးသားကို တရားရုံးတွင် ဦးတိုက်လျှောက်ထား တရားစွဲခဲ့သည်။ အမျိုးသားသည် မလေးရှားသို့ ထွက်ပြေးသဖြင့် အမှုကို ရှေ့မဆက်နိုင်ရပ်ထားရသည်။	WRWAB
၃၅	၁	၂၀၀၁ ခုနှစ်မှ ၂၀၀၅ ခုနှစ်	၃၃	ချမ်းမြသာစည် ရပ်ကွက်၊ ကလေးမြို့နယ်၊ စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီး	သူမအလုပ်ရင်၏ တူ	သူမ အလုပ်ရင်၏ တူသည် သူမကို လိမ်ညာ၍ လိင်ဆက်ဆံခဲ့သည်။ ထိုသူက သူမကို ချင်ခင်မြတ်နိုးမိသွားသဖြင့် သူ့ဇနီးနှင့် ကွာရှင်းမည်ဟု သူမကို ပြောဆိုခဲ့သည်။ သူမကိုယ်ဝန်ရှိသောအခါ ကလေးသည် သူ့ကလေးမဟုတ်ကြောင်းနှင့် တာဝန်ယူရန် ပြင်းဆန်ခဲ့သည်။ သူမကို ကျပ်ငွေ ငါးသောင်းပေးခဲ့သည်။ ယခုအချိန်တွင် ကလေးသည် ၅ နှစ်အရွယ်ရောက်နေပြီး ထိုသူက ကလေးကို လိုချင်သည်။ ထို့နောက် ထိုသူ၏ ဇနီးက ရွာအုပ်ချုပ်ရေးကို ထိခိုက်စေသည့် သူ့ ခင်ပွန်းသည်နှင့် နီးကပ်အောင် ကြိုးစားနေသည်ဟု ပြောဆိုခဲ့သည်။	လိမ်ညာ၍ လိင်ဆက်ဆံခြင်း	ကျူးလွန်သူ၏ ဇနီးသည် ကျူးလွန်ခံရသူကို တရားစွဲရန် ရှေ့နေတောင်းဆိုခဲ့သည်။ ကျူးလွန်ခံရသူတွင် ရှေ့နေတောင်းဆိုရန် ငွေကြေး မတက်နိုင်ပေ။ အမှုဆက်လက်ရင်ဆိုင်နေဆဲဖြစ်သည်။	WRWAB

၃၉	၁	၂၀ ဇန်နဝါရီ ၁၆	၂၄	ဝမ်ဖိုင်ဟန်နာ၊ ကိန်းလှမ်းအုပ်စု၊ ကလီ၊ ကွန်ဟိန်းမြို့နယ်၊ ရှမ်းပြည်နယ် တောင်ပိုင်း။	ဂျန်ညဟု အမည် ရသော အသက် ၄၀ အရွယ် အမျိုးသားတစ်ဦး	ညနေ ၆ ခန့်တွင် ကျူးလွန်သူသည် စကားပြောနိုင် အနေသော အမျိုးသမီးကို ထော်လာဂျီပေါ်တွင် ၂ ကြိမ် မုဒိမ်းကျင့်ခဲ့သည်။	မုဒိမ်းမှု	တစ်တရာ အရေးယူ ဆောင်ရွက်ခြင်း မရှိ။	SWAN
၄၀	၁	၁၅ ဖေဖော်ဝါရီ ၁၆	၇	ကမ်းဆိပ်ကျေးရွာ၊ ပေါက်တောမြို့နယ်၊ ရခိုင်ပြည်နယ်။	မိသားစုနှင့် ရင်းနှီးသော အမျိုးသား မိတ်ဆွေတစ်ဦး	ကျူးလွန်သူသည် အိမ်သို့ အမြှောင် ထွက်နေသော မိသားစုနှင့် ရင်းနှီးသူ တစ်ဦးဖြစ်သည်။ မိသားစုများ တခြား မြို့သို့ အလုပ်ရှာထွက်သဖြင့် မိန်းကလေးသည် အဖွားနှင့်အတူ နေထိုင်သည်။ ထိုနေ့တွင်ကလေးသည် ရွာထဲရှိ တခြား ကလေးများနှင့် အတူ ရုပ်ရင်ကြည့်နေသည်။ ကျူးလွန်သူက ကလေးအား သူနှင့် အတူ မင်္ဂလာဆောင် အခမ်းအနား သွား၍ မုန့်စားရန် ပြောခဲ့သည်။ ကလေးကို မုဒိမ်းကျင့်ပြီး ည ၈:၃၀ တွင် အိမ်ပြန်ပို့ခဲ့သည်။ ကလေး၏ အင်္ကျီမှ သွေးများထွက်ခဲ့သည်။ ထိုညတွင်ပင် စစ်တွေရှိ RWU အဖွဲ့ဝင်များက ကလေးငယ်ကို ရွာဆေးခန်းသို့ ခေါ်သွား၍ ဆေးစစ်ဆေးမှု ခံယူစေခဲ့သည်။ နောက်တနေ့တွင် ပေါက်တောမြို့နယ်ဆေးရုံသို့ ဆေးကုသမှု ခံယူရန် ခေါ်ဆောင်သွားခဲ့သည်။ ကလေး၏ ကျန်းမာရေးဆိုးလားသဖြင့် စစ်တွေမြို့နယ်ဆေးရုံသို့ ဆက်လက်ပို့ ဆောင်ထားခဲ့သည်။	မုဒိမ်းမှု	RWU သည် ထိုသူအား တရားရုံးတွင် အမှုဖွင့်ထားသည်။ အမှု ဆက်လက်ရင်ဆိုင် နေဆဲဖြစ်သည်။	RWU
၄၁	၁	၂၂ မတ် ၁၆	၄	ခေါင်တောင်ဖက်၊ ရေမြို့နယ်၊ မွန်ပြည်နယ်။	၁၅ နှစ်အရွယ် လူငယ်တဦးက မုဒိမ်းကျင့် ခဲ့သည်။	ညနေခင်းတစ်ခုတွင် မိန်းကလေးငယ် သည် ကမ်းခြေတွင် ကစားနေသည်။ ည ၇ နာရီတွင် ထိုလူငယ်က ကလေးကို မုဒိမ်းကျင့်ခဲ့သည်။ ကလေး၏ အင်္ကျီပင် နှုတ်ခမ်း စုတ်ပြုသွားပြီး အင်္ကျီမှ သွေးထွက်ခဲ့သည်။	မုဒိမ်းမှု	၂၀၁၆ ခုနှစ် မတ်လ ၂၃ ရက်နေ့ နံနက် ၃ နာရီတွင် ကလေး၏ အဖွားက ရပ်ကွက်အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် ရဲစခန်းသို့ တိုင်ကြားခဲ့သည်။ ရဲက ရာဇဝတ်မှုပုဒ်မ ၃၇၆ (တ) ၇/ ၁၀၁၆ ပြု၍ အမှုဖွင့်ထားသည်။	WCRP

၄၂	၁		၂၄ မတ် ၁၆	၃၄	စစ်တွေမြို့နယ်၊ ရခိုင်ပြည်နယ်။	သုမ၏ ဆေးဆွဲနေသော ခပ်ပွန်း	မူလစစ်ဆေးဆွဲနေသော ခပ်ပွန်းသည် သည် သူမအား သတိမေ့သွားသည် အထိ ပြင်းပြင်းထန်ထန် ရိုက်နှက်ခဲ့ သည်။ သူမ သတိမေ့နေချိန်တွင် သူမ၏ အင်္ဂါအား ဝါးဖြင့် လှီးဖြတ် ခဲ့သည်။	မုဒ်မီးမှု၊ အိမ်တွင်း အကြမ်းဖက်မှု။	သူမကို RWU ၄ ကယ်တင်ခဲ့ပြီး ဆေးရုံသို့ ပို့ပေးခဲ့သည်။ RWU သည် သူမ ခပ်ပွန်းအား တရားစွဲရန် ပြင်ဆင်နေသည်။	
၄၃	၁	၂၀၁၆ ခုနှစ် အစောပိုင်း၊ တစ်လ အတွင်း နေ့စဉ် နေ့တိုင်း		၈	အေးသာယာ၊ တောင်ကြီး၊ ရှမ်းပြည်နယ် တောင်ပိုင်း။	သူမ၏ ၁၂ နှစ်အရွယ် အစ်ကို တခြား စိတ်ကျန်းမာရေး မကောင်းသူ ၁၂ နှစ်အရွယ် ကလေး တစ်ဦး နှင့် အမျိုးသား တစ်ဦး	မရှင်ဟု အမည်ရသော အမျိုးသမီး တစ်ဦးသည် မိန်းကလေးကို ကျောင်း မှ သူမအိမ်သို့ နေ့တိုင်း ခေါ်သွားခဲ့ သည်။ အိမ်တွင် သူမ၏ အသက် ၁၂ အရွယ် စိတ်ကျန်းမာရေး မကောင်းသူသားနှင့် သူမ မိန်းကလေး၏ အစ်ကိုကို မုဒ်မီးကျင့်ရန် သင်ပေးသည်။ သူမ၏ သားမက်ကလည်း ကလေးကို မုဒ်မီးကျင့်သည်။ ယခုအချိန်တွင် ကလေး၏ ကိုယ်ခန္ဓာ တွင် အမှတရ ရှိနေသည်။ သူတို့ သည် ဆေးကုသ မှုခံယူရန် အတွက် လည်း အလွန်ဆင်းရဲကြသည်။	မုဒ်မီးမှု	ဒေသခံရဲ ထံသို့ တိုင်ကြားခဲ့သည်။ ထိုအမျိုးသမီးသည် ထောင်ထဲတွင် တပတ်သာ နေရပြီး ယခုအချိန် တွင် အပြင်သို့ ရောက်နေပြီ ဖြစ်သည်။ ငွေကြေးမရှိသည့်အပြင် သူတို့၏ သားပါ ပါနေသဖြင့် တရားစွဲဆိုခြင်း မပြုတော့ပေ။	SWAN
၄၄	၁	၉ ဧပြီ ၁၆		၂၄	ဟိုနောင်ရပ်ကွက်၊ လှိုင်းချိုမြို့နယ်၊ ရှမ်းပြည်နယ် တောင်ပိုင်း။	စိုင်းကျင်း၊ အမျိုးသား မိတ်ဆွေနှင့် ကလေး ၂ ယောက်အဖေ။ သူသည် မိုင်းကိုင် မှမြို့သို့ လာရောက် လည်ပတ် နေသူ ဖြစ်သည်။	တညတွင် သူတို့သည် ပွဲသို့ အတူသွားကြသည်။ ပြန်လာသည့်လမ်း ကားပေါ်တွင် ထိုသူက သူမအား မုဒ်မီးကျင့်ခဲ့သည်။ ကားပေါ်တွင် ဝါးဖြင့် သူမ အောက်ဖျားကို ယူလာသဖြင့် သူမ အောက်ဖျားကို အလွန်ကျက်ရွံ့ခဲ့သည်။ အလွန်ရှက်ရွံ့ ခဲ့သဖြင့် မိုင်းကိုင်တွင် သူမ ပုန်းအောင်း နေခဲ့သည်။ မုဒ်မီးကျင့်ခံရပြီး ၃ ရက်အကြာတွင် မိဘများက သူမကို ပြန်ရှာပြီး အိမ်သို့ ပြန်ခေါ်လာခဲ့သည်။	မုဒ်မီးမှု	ရွာအုပ်ချုပ်ရေးရုံးသို့ တိုင်ကြားခဲ့သည်။ ထိုသူက ဝန်ခံခဲ့ပြီး ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဧပြီလ ၂၁ ရက်နေ့တွင် သူမကို လျော့ကြေးငွေ ၁၀ သန်းပေးရန် သဘောတူညီခဲ့သည်။ သို့သော် ယခုအချိန်အထိ မိသားစုကို ၆ သိန်းသာ ပေးသေးသည်။ ထို့ကြောင့် မိသားစုက ထိုသူအား တရားရုံးတွင် ရှားစွဲရန် ပြင်ဆင်နေသည်။	SWAN

ပဋိပက္ခမရှိသော ဒေသများအတွင်း အစိုးရစစ်တပ်က ကျူးလွန်ခဲ့သော လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှု ဖြစ်ရပ်များ (၂၀၁၀ ခုနှစ် - ၂၀၁၅ ခုနှစ်)

- ဖြစ်စဉ်အရေအတွက် ၂
- ကျူးလွန်ခဲ့ရာ ဦးရေ ၂
- အသက်မပြည့်သူများပါဝင်သော ဖြစ်စဉ်အရေအတွက် (၁၈ နှစ်အောက် မိန်းကလေးများ) ၂
- အသက်သေဆုံးခဲ့သည့် ဖြစ်စဉ်အရေအတွက် ၂
- လျော်ကြေးလက်ခံမှုရှိသော ဖြစ်စဉ် အရေအတွက် ၂
- အရပ်သားခုံရုံးတွင် စွဲချက်တင်ခဲ့သော ဖြစ်စဉ်အရေအတွက် ၂

အမှတ်စဉ်	အမျိုးသမီး၊ မိန်းကလေး ဦးရေ	နေ့စွဲ	အသက်	မူရင်းကျေးရွာ၊ ကျေးရွာ၊ မြို့နယ်။	တပ်ဖွဲ့၊ ကျူးလွန်သူကိုယ်ရေး အချက်အလက် အသေးစိတ်	ဖြစ်စဉ်အသေးစိတ်	ဥပဒေကြောင်းအရ အရေးယူမှု	အစီရင်ခံသူ
၁	၁	၂၂ စက်တင်ဘာ ၂၀၁၅။	၈	စစ်တွေ၊ ရခိုင်ပြည်နယ်။	ဒုတိယကွပ် နေဝင်းအောင်၊ ဓလေ့ ၃၅၄။	မိန်းကလေးတစ်ဦးသည် စစ်သား တစ်ယောက်၏ အဓမ္မကျင့်မှုခံခဲ့ရသည်။ မိန်းကလေး၏ဖခင် အပြင်မှာ ဈေးဝယ် ထွက်ချိန်၊ မိန်းကလေး တစ်ဦးတည်း အိမ်မှာ ရှိချိန်တွင် အခင်းဖြစ်ပွားခဲ့သည်။ ကျူးလွန်သူသည် စစ်မှုထမ်းတစ်ဦးဖြစ်ပြီး အိမ်သို့ မကြာမကြာလာလည် တက်သော ရင်းနှီးသူ တစ်ဦးဖြစ်သည်။ ဖခင်ပြန်လာသောအခါ ဝိုင်းနေသော သမီးကိုတွေ့ခဲ့ရသည်။ ရပ်ကွက်စီမံခန့်ခွဲရေး တာဝန်ရှိ သူထံ ဖခင်က သတင်းပို့ တိုင်ကြား ခဲ့သည်။ ထိုတာဝန်ရှိသူက ရဲစခန်းသို့ တိုင်ကြား သဖြင့် ရဲစခန်းက ထိုသူကိုဖမ်းဆီးခဲ့သည်။ မိန်းကလေးကို စစ်တွေဆေးရုံသို့ ပို့၍ ဆေးကုမှု ခံယူ စေခဲ့သည်။ စစ်တွေဆေးရုံမှာ ရန်ကုန်ဆေးရုံသို့ လွှဲပြောင်းပေးပြီး နောက် မိန်းကလေးငယ် သေဆုံးသွားခဲ့သည်။	ကျူးလွန်သူအား တပ်ရင်းမှူးက တပ်ရင်းသို့ ပြန်ခေါ်ပြီး ကနဦးတွင် စစ်တည်းကမ်း ချိုးဖောက်မှု ဖြင့် စစ်ရုံးက ထောင်ဒဏ် တစ်နှစ်သာ ချမှတ်ခဲ့သည်။ လူထုက မကျေနပ် သဖြင့် တရားစွဲအား သင့်လျော် သော ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်နိုင်ရေး အတွက် RWU သည် အမှုကို အရပ်ဖက် ရုံးသို့ အောင်မြင်စွာ လွှဲပြောင်းပေး နိုင်ခဲ့သည်။ တရားစွဲအား ရာဇဝတ်မှုပုဒ်မ ၃၇၆၊ ၃၇၇၊ ၅၁၁ များဖြင့် အရပ်ဖက်တရားရုံးက ထောင်ဒဏ် ၁၀ နှစ် ချမှတ်ခဲ့သည်။ တာဝန် ကျရာနေရာမှ ခွင့်ပြုချက် မရှိ စွန့်ခွာမှုဖြင့် စစ်ရုံးက ချမှတ်သော ထောင်ဒဏ် တစ်နှစ် အပေါင်း ဖြစ်သည်။ စစ်တွေ တရားရုံးက ထိုစီရင် ချက်ကို ၂၀၁၆ ခုနှစ် မတ်လ ၁၀ ရက်နေ့တွင် ချမှတ်ခဲ့သည်။	RWU

၂	၁	၁၇ နိုဝင်ဘာ ၂၀၁၅	၅	စစ်တွေမြို့နယ်၊ ရရှိပြည်နယ်။	မေ ၃၇	စစ်တွေမှ အသက် ၅ နှစ်အရွယ် မိန်းကလေးတစ်ဦး ကို မေ ၃၇ မှ တပ်ပြေးတစ်ဦးဖြစ်သူ ကျော်ကျော်မိုးက မုဒိမ်းကျင့်ခဲ့သည်။ ကလေးငယ် ပြင်းပြင်းထန်ထန်ခေါ်ရာရခဲ့ပြီး စစ်တွေဆေးရုံတွင် ဆေးကုသမှု ခံယူခဲ့ရသည်။ ကျူးလွန်သူကို ဖမ်းဆီးပြီး စစ်တွေထောင်တွင် ထိန်းသိမ်းထားသည်။ RWU သည် တရားမျှတမှု အတွက် အမှုဖွင့်ခဲ့သည်။	RWU နှင့် ဒေသခံ အမျိုးသမီး အဖွဲ့အစည်းများသည် WLB ၏ အကူအညီဖြင့် ထိုအမှုကို အရပ်ဖက်ရုံးသို့ ရောက်ရန် တဖန်ကြိုးပမ်းကြ ပြန်သည်။ အလွန်ဖြစ်တောင့်ဖြစ်ခဲ့သည်။ ပထမအကြိမ်တရားရုံးချိန်းသည် ၂၀၁၅ ခုနှစ် မေလ ၂၃ ရက်နေ့တွင် ဖြစ်ပြီး တရားခွင်တွင် ကျူးလွန်ခံရသူ၏ မိခင် စစ်ချက်ပေးခဲ့သည်။ ဒုတိယအကြိမ် တရားခွင်ကို ၂၀၁၅ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ ၂၉ ရက်နေ့တွင် ခေါ်ယူခဲ့ပြီး ကလေးငယ်၏ ဖခင်နှင့် အဖိုးသက်သေ ၂ ဦး ထံမှ စစ်ချက်ယူခဲ့သည်။ တရားခံသည် အရပ်ဖက်ရုံးမှ ထောင်ခွင့် ၁၀ နှစ်နှင့် စစ်ခုံရုံးမှ ထောင်ခွင့် ၅ နှစ် စုစုပေါင်း ထောင်ခွင့် ၁၅ နှစ် ကျခံရန် ချမှတ်ခဲ့သည်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ် မတ်လ ၁၀ ရက်နေ့တွင် စီရင်ချက် ချခဲ့သည်။	RWU
---	---	------------------	---	------------------------------	-------	--	--	-----

နောက်ဆက်တွဲ (၉)

အထွေထွေအကြံပြုချက် ၁၉/၃၃။

အစိုးရတရားစီရင်ရေးစနစ်တွင် တရားမျှတမှုအတွက် အဟန့်အတားများ

ပူတာအိုမြို့နယ်၊ ကချင်ပြည်နယ်

အခင်းဖြစ်ပွားသည့်ရက်စွဲ ၂၀၁၅ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ ၂၈ ရက်

တည်နေရာ ကျောင်းဆရာ၏ နေအိမ်၊ ကချင်ပြည်နယ်

ရာဇဝတ်မှု အသက် ၁၇ နှစ်အရွယ် မိန်းကလေးသည် တခြားကျောင်းဆရာ တစ်ဦးအရှေ့တွင် သူမဆရာ ရင်း၏ ရက်ရက်စက်စက် မုဒိမ်းကျင့်ခြင်း ခံခဲ့ရသည်။ ထိုအဖြစ်အပျက်ကို မိန်းကလေး၏ သူငယ်ချင်းတစ်ဦးက မြင်တွေ့ခဲ့သည်။

တရားမျှတမှု အဟန့်အတားများ ခြောက်လှန့်ခြင်း၊ ခြိမ်းခြောက်ခြင်း၊ ကျူးလွန်သူသည် တရားရုံးသို့ ရောက်မလာခြင်း၊ တရားရုံး ကြားနာပွဲ ၆ ခုတက်ရောက်ရ သော ကုန်ကျစရိတ်၊ ဘာသာစကား

- ၂၈ နိုဝင်ဘာ ၂၀၁၅။ အခင်းဖြစ်ပွားခဲ့သည်။
- ၂၉ နိုဝင်ဘာ ၂၀၁၅ (နံနက်)။ ခရိုင်အဆင့် ပညာရေးအရာရှိသည် မုဒိမ်းကျင့်မှုကို တိတိကျကျဖော်ပြထားခြင်းမရှိသော လျော်ကြေးငွေ ၄၅ သိန်းပေးမည့် သဘောတူစာချုပ်တစ်ခုချုပ်ဆိုရန် ကမ်းလှမ်းခဲ့သည်။ သူမ ဖခင်သည် အလွန်အရှက်ရခဲ့သဖြင့် သမီး၏ ဆန္ဒကို ဆန့်ကျင်ကာ ချက်ချင်းလက်မှတ်ထိုးပေးခဲ့သည်။ မိန်းကလေးကိုယ်တိုင်က သူမကို မုဒိမ်းကျင့်သူကို အပြစ်ပေးချင်သည်။
- ဒီဇင်ဘာ ၃ ၂၀၁၅။ မုဒိမ်းကျင့်မှုဖြစ်စဉ်တွင် တခြား အမျိုးသား ကျောင်းဆရာ တစ်ဦး ရှိနေသည်ဟူသော နောက်ထပ် သက်သေထွက်ပေါ်လာခဲ့သည်။ မုဒိမ်းကျင့်ခံရသူကို ထောက်ခံအားပေးသူများက ဒေသခံရဲစခန်းတွင် အမှုပြန်ဖွင့်ရန် ကြိုးပမ်းခဲ့ကြသည်။ သဘောတူ စာချုပ်တွင် လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ပြီးဖြစ်သဖြင့် ရဲစခန်းက အရေးယူရန် ငြင်းဆန်ခဲ့သည်။
- ကချင်နှစ်ခြင်းအသင်းတော် (KBC) မှ နောက်ဆက်တွဲ အမှုလိုက်ပေးသူက အမှုပြန်ဖွင့်ရန် စာသင်ကျောင်းသို့ သွားရောက်ခဲ့သည်။ စာချုပ်တွင် လက်မှတ်ရေးထိုးပြီးဖြစ်သဖြင့် အမှုသည် ပြီးသွားပြီဟု ကျောင်းအုပ်က ပြောဆိုခဲ့သည်။ KBC မှ ကလေးများကို လာမည့် နှစ်များတွင် လက်ခံမည်မဟုတ်ဟုလည်း ခြိမ်းခြောက်ခဲ့သည်။
- နောက်ဆုံးတွင် အမှုကိုတရားရုံးသို့ တင်နိုင်ခဲ့ပြီး ယခုအစီရင်ခံစာ ရေးနေချိန် (၂၀၁၆ ခုနှစ် မေလ ၂၆ ရက်နေ့) အထိ အမှု ဆက်လက် ရင်ဆိုင်ဆဲ ရှိနေသေးသည်။
- ယခုအချိန်တွင် ကျူးလွန်ခံရသူသည် တရားရုံးကြားနာပွဲ ၆ ခုတက်ရန် အချိန်နှင့် ငွေကြေးအခက်အခဲ ရင်ဆိုင်နေရသည့်အပြင် ဘာသာစကားပြဿနာပါ ရင်ဆိုင်နေရသည်။ သူမသည် ဒေသခံကချင်ဘာသာ (ရဝမ်) ကိုသာ ပြောတတ်ပြီး ဘာသာပြန်ဆိုသူ လိုအပ်သည်။
- အမှုရလဒ်ကို မဆုံးဖြတ်ရသေးပေ။ စုစုပေါင်း တရားရုံး ကြားနာပွဲပေါင်း ၁၅ ခုခန့် ရှိမည်ဟုခန့်မှန်းထားသည်။

အရင်းအမြစ်။ ကချင်အမျိုးသမီးအစည်းအရုံး (KWAT)

မူဆယ်မြို့နယ်၊ မြောက်ပိုင်းရှမ်းပြည်နယ်။

**အခင်းဖြစ်ပွားသည့် ရက်စွဲ
တည်နေရာ
ရာဇဝတ်မှု**

၂၀၁၄ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ ၆ ရက်
ကျူးလွန်သူ၏ နေအိမ်၊ မူဆယ်မြို့နယ်၊မြောက်ပိုင်း ရှမ်းပြည်နယ်။
တရုတ်စီးပွားရေးသမားတစ်ဦးသည် အသက် ၁၇ နှစ်အရွယ် ရှမ်းမိန်းကလေး
တစ်ဦးကို ရက်ရက်စက်စက် တိုက်ခိုက်ခဲ့သည်။ ယခင်အချိန်တွင်လည်း သူမကို
သူ၏ သားမက်ဖြစ်သူ (သူမ၏ အလုပ်ရှင်) က လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အနိုင်ကျင့်ခဲ့ဖူးသည်။
သူမက တရားစွဲရန် ကြိုးပမ်းသောအခါ သူမကို တရားပြန်စွဲခဲ့သည်။
တရားမျှတမှု အဟန့်အတားများ ခြောက်လှန့်ခြင်း၊ ခြိမ်းခြောက်ခြင်း၊ တရားရုံး ကြားနာပွဲ ၃၀ ကျော် တက်ရောက်ရသော
ကုန်ကျစရိတ်၊ ဘာသာစကား၊ ကျူးလွန်ခံရသူကို တရားပြန်စွဲခွင့်ပေးသော
အကျင့်ပျက်ချစားမှု။

- ၆ နိုဝင်ဘာ ၂၀၁၄။ ကနဦး ဖြစ်ရပ်- လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအနိုင်ကျင့်မှု ဖြစ်ပွားခဲ့သည်။
နောက်ပိုင်းတွင် ကျူးလွန်သူက ကျူးလွန်ခံရသူကို လက်ထပ်ပါမည်ဟု
ကတိပေးခဲ့သည်။ သူမသည် ထိုသူနှင့် ၃ လကြာ အတူနေခဲ့သည်။
- ကျူးလွန်ခံရသူ ကိုယ်ဝန်ရလာသည့်အခါ သူမသဘောထားမပါပဲ
ကလေးဖျက်ချရန် သူမကို ဆေးတိုက်ခဲ့သည်။ ထို့နောက် သူမကို သူမအိမ်သို့
ပြန်နေရန် နှင့် ၂ လအတွင်း သူမကို လက်ထပ်မည်ဟု ကတိပေးခဲ့သည်။
သို့သော် သူ လုံးဝ ရောက်မလာပဲ သူသည်
အိမ်ထောင်ကျသွားပြီဖြစ်ကြောင်းသာ သူမကို အသိပေးခဲ့သည်။ သူမကို
လျော်ကြေးအဖြစ် ကျပ်ငွေ သန်း ၄၀ (အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၃၃ ၀၀၀)
ပေးပါမည်ဟု ကတိပေးခဲ့သော်လည်း တခါမှ လိုက်နာဆောင်ရွက်ခဲ့ခြင်း မရှိ။
- မေ အစောပိုင်း ၂၀၁၅။ မိန်းကလေးသည် ထိုသူအား တရားစွဲခဲ့သည်။
အမှုရင်ဆိုင်နေဆဲ ကာလတွင် ကျူးလွန်သူ၏ ယောက်ကွဲဖြစ်သူ ဩဇာကြီးသော
တရုတ်စီးပွားရေးသမားက သူမကို ဆက်သွယ်လာပြီး အမှုကျေအေးမည့်
ကိစ္စဆွေးနွေးရန် မူဆယ်ရှိ သူ့မိသားစုအိမ်သို့ လာရောက်ရန် ပြောဆိုခဲ့သည်။
- ည ၇ နာရီ၊မေ ၇ ၂၀၁၅။ ကျူးလွန်ခံရသူသည် ထိုအိမ်သို့
ရောက်သည့်အခါတွင် ထိုစီးပွားရေးသမားနှင့် မိသားစုတစ်ခုလုံးက သူမကို
ရက်ရက်စက်စက် ပိုင်းရိုက် ကြပြီး သူမအဝတ်တွေ ကိုဆွဲချွတ်ကြသည်။
အဝတ်မပါ ကိုယ်လှောင်ဖြင့် သူမ ထွက်ပြေးလွတ်မြောက်ခဲ့သည်။ ဒေသခံ
အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် ရဲအကူအညီဖြင့် သူမသည် မူဆယ်ရဲစခန်းတွင် အမှုဖွင့်ခဲ့သည်။
- ၈ မေ ၂၀၁၅။ မူဆယ် တရားသူကြီးက အမှုကို လက်ခံခဲ့ပြီး၊ တရားခံကို ပြစ်မှု
ဆိုင်ရာပုဒ်မ ၄၂၇၊ ၃၂၃ အရ ဆွဲချက်တင်ခဲ့သည်။
- ထိုအချိန်မှစ၍ အမှုနှင့်ပတ်သက်၍ တရားရုံးချိန်း ၄၀ ကျော် ရှိခဲ့ပြီဖြစ်သည်။
ကျူးလွန်ခံရသူသည် ရုံးချိန်းတက်ရခြင်းနှင့် ဥပဒေကြောင်း ကုန်ကျစရိတ်များ
အတွက် ရုန်းကန်နေကြရသည်။ ကျူးလွန်သူသည် သူမ ရှေ့နေများကို
ခြိမ်းခြောက်သဖြင့် ယခုအချိန်တွင် ရှေ့နေသုံးယောက်မြောက် ရှိပြီးဖြစ်သည်။
ထိုအမှုတွက် တာဝန်ရှိသော ရဲအရာရှိသည် မည်သည့်အခါမှ တရားခွင့်သို့
ရောက်လာခြင်းမရှိခဲ့ပါ။ တိုက်ခိုက်သူ များကိုလည်း မေးမြန်းစစ်ဆေးခြင်း
မရှိသေးပါ။
- ၁၄ မတ် ၂၀၁၆ ရက်နေ့တွင် တရားရုံးက မိန်းကလေးငယ်ထံ သဗ္ဗန်စာ
ပို့ခဲပြီး၊ကျူးလွန်သူများက သူမကို ပြစ်မှုဆိုင်ရာပုဒ်မ ၄၄၇ & ၄၂၇ များဖြင့်
တန်ပြန် တရားစွဲထားကြောင်း အသိပေးခဲ့သည်။ ထိုအမှုကို
၎င်းတရားသူကြီးကပင် လက်ခံခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။

အရင်းအမြစ် - ရှမ်းအမျိုးသမီးရေးရာဆက်သွယ်လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်ရေးအသင်း (SWAN)

ထားဝယ်မြို့နယ်၊ တန့်သာရီတိုင်းဒေသကြီး

အခင်းဖြစ်ပွားသည့်ရက်စွဲ ၂၀၁၅ ခုနှစ် မေလ ၁၈ ရက်
 တည်နေရာ တောင်မင်းပြန်ကျေးရွာ၊ လောင်းလုံမြို့နယ်၊ ထားဝယ်ခရိုင်။
 ရာဇဝတ်မှု အိမ်သို့ ဆိုင်ကယ်ဖြင့် လိုက်ပို့ပေးသူ အသက် ၅၀ အရွယ် အမျိုးသားတစ်ဦးက ထားဝယ်မှ အသက် ၉ နှစ်အရွယ် မိန်းကလေးငယ်တစ်ဦးကို မုဒိမ်းကျင့်ခဲ့သည်။

မျက်မြင်သက်သေများ အမျိုးသမီး ၃ ဦး
 တရားမျှတမှု အဟန့်အတားများ ယုံကြည်ကိုးစား၍ မရသော တရားရေး စနစ် (တရားလိုများရောက် လာချိန်တွင် တရားရုံး ပိတ်လိုက်ပြီး ဖြစ်သောကြောင့် နောက်တနေ့မှလာရန် ပြောခြင်း။) ခြိမ်းခြောက်ခြင်းများ၊ ခရီးစရိတ်များကြောင့် သက်သေများက သက်သေထွက်ဆို မပေးရဲကြခြင်း။

- မေ ၁၈ ၂၀၁၅။ အဖြစ်အပျက် ဖြစ်ပွားခဲ့သည်။
- ပထမဦးဆုံး တရားရုံးချိန်းကို ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ ၁၉ ရက်မှ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ ၂၂ ရက်နေ့သို့ ရွှေ့ပြောင်းခဲ့သည်။ ထို့နောက် နောက်ထပ် တရားရုံးချိန်းကို ၂၀၁၆ ခုနှစ် မတ်လ ၇ နေ့မှ ၂၀၁၆ ခုနှစ် မတ်လ ၂၂ ရက် နေ့အထိ ပြောင်းခဲ့ပြန်သည်။ တရားလိုများ တရားခွင်ရောက်မှသာ သိခဲ့ရသည်။
- မိန်းကလေး၏ မိသားစုများသည် ငါးရှာ၍ မိသားစုရပ်တည်ရသဖြင့် အလွန်ဆင်းရဲသည်။ ၎င်းတို့ အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းမူသည် နိစ္စဓူဝ ဝင်ငွေရှာ ရပ်တည်နေရသည့်အပြင် ဖခင်သည် တီဘီဝေဒနာသည်ဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့ ရွာနှင့် လောင်းလုံမြို့နယ် တရားရုံးသည် မိုင် ၂၀ ခန့် ဝေးပြီး ဆိုင်ကယ်ငှားခ ကျပ်တစ်သောင်းကုန်ကျသည်။
- ဆိုင်ကုန်ငှားခ ကုန်ကျစရိတ် အပြင် တရားရုံးက ဆက်တိုက်ဆိုသလို ရုံးချိန်းများ ကို ပြောင်းရွှေ့နေသဖြင့် မိန်းကလေး၏ မိသားစု တရားရုံးသို့ သွားရန် အလွန် ခက်ခဲလှသည်။ မျက်မြင်သက်သေများကလည်း စိုးရိမ် ကြောက်ရွံ့မှုနှင့် ထို တစ်နေ့တာ အတွက် အလုပ်ပြစ်ပြီး သွားရမည့်အရေးအတွက် တရားရုံးသို့ မသွားလိုကြပေ။
- TWU သည် မိသားစု၏ ကုန်ကစရိတ်ကို ထောက်ပံ့ပေးနေသည်။ သို့မဟုတ် ပါက လက်လှမ်းမမီသည့် အခြေအနေသို့ ဆိုက်ရောက် မည်ဖြစ်သည်။

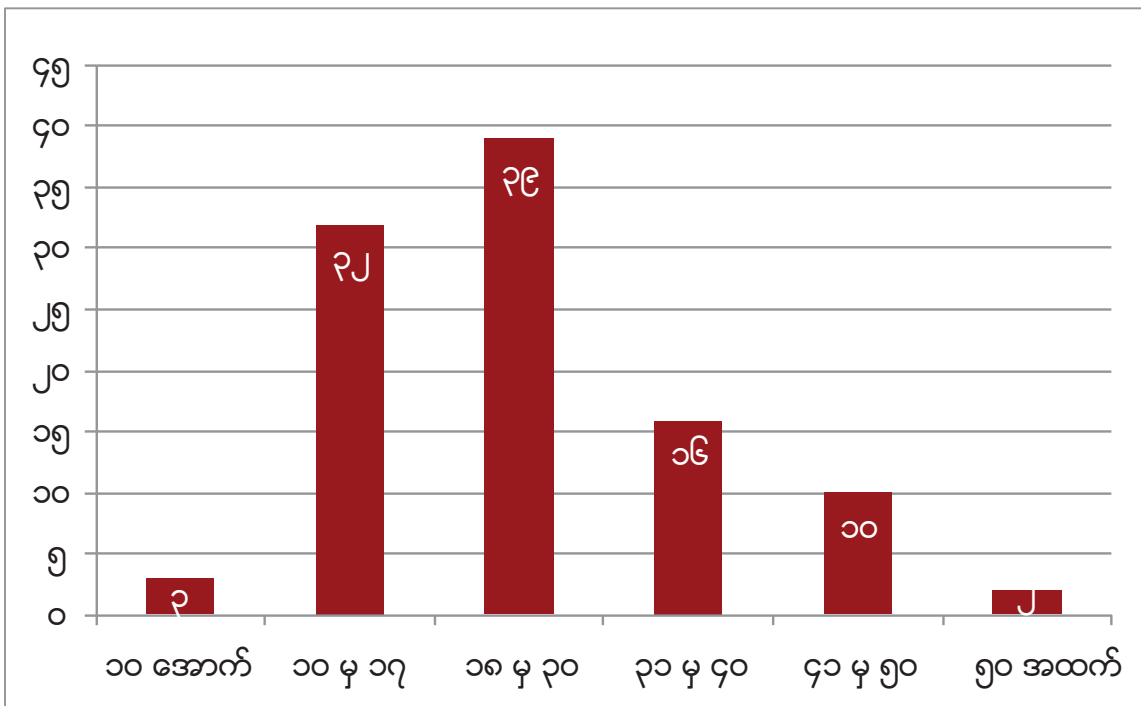
အရင်းအမြစ် - ထားဝယ် အမျိုးသမီး သမဂ္ဂ (TWU)

နောက်ဆက်တွဲ (၁၀) အထွေထွေအကြံပြုချက် ၃၀။ ပဋိပက္ခနှင့် ဆက်နွယ်သော လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှု

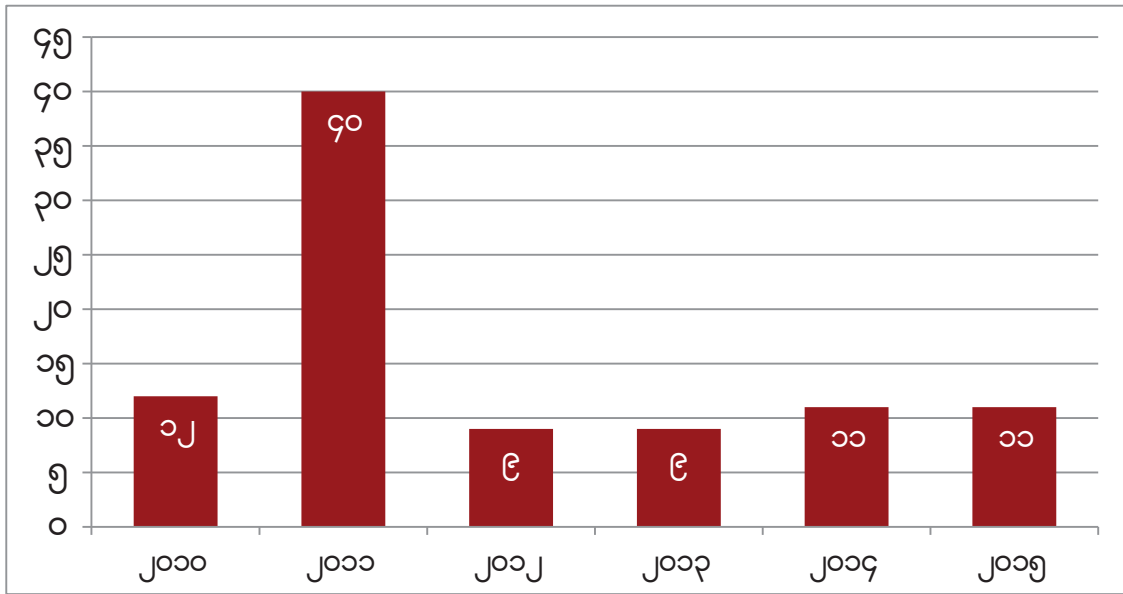
(၂၀၁၀ ခုနှစ်မှ ၂၀၁၅ ခုနှစ်) အကျဉ်းချုပ်

ဖြစ်စဉ်အရေအတွက်။	၉၂
ကျူးလွန်ခံရသူ ဦးရေ။	၁၂၃
အသက်မပြည့်သူများပါဝင်သော ဖြစ်စဉ်အရေအတွက် (၁၈ နှစ်အောက် မိန်းကလေးများ)။	၄၁
အသက်သေဆုံးခဲ့သည့် မုဒိမ်းကျင့်မှုအရေအတွက်။	၂၄
လျော်ကြေးလက်ခံမှုရှိသော ဖြစ်စဉ်အရေအတွက်။	၁၁
အရပ်သားရုံးတွင် စွဲချက်တင်ခဲ့သော ဖြစ်စဉ်အရေအတွက်။	၂

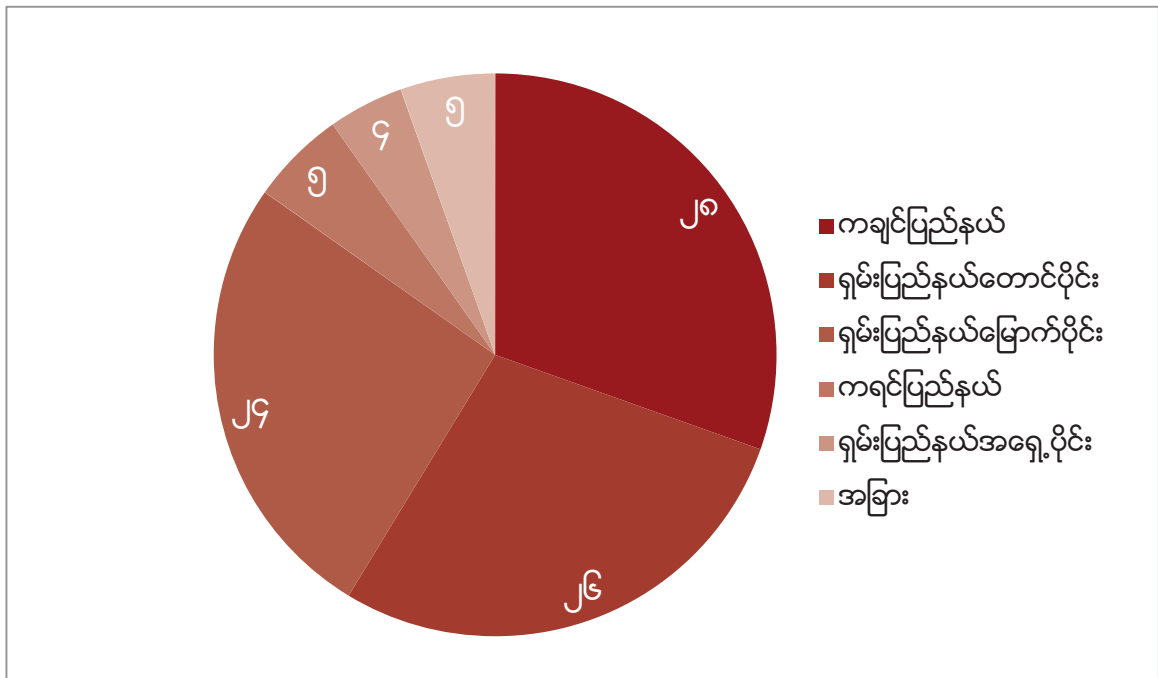
အကြမ်းဖက်မှုခံခဲ့ရသော အမျိုးသမီးဦးရေအား အသက်အလိုက်ပြဇယား

ကောက်ခံရသည့် အမှုများ အရေအတွက်ကို နှစ်အလိုက်ပြဇယား

ကောက်ခံရသည့် အမှုများ အရေအတွက်ကို ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီးအလိုက်ပြဇယား

အထွေထွေအကြံပြုချက် ၃၀။ ပဋိပက္ခနှင့် ဆက်သွယ်သော လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှု နောက်ဆက်တွဲ (၁၁)

(၂၀၁၀ ခုနှစ်မှ ၂၀၁၅ ခုနှစ်) ဖြစ်ရပ်အသေးစိတ်များ

အမှတ်စဉ်	အမျိုးသမီး၊ မိန်းကလေး ဦးရေ	နေ့စွဲ	အသက်	တည်နေရာ	ကျူးလွန်သူ အချက်အလက် အသေးစိတ်	ဖြစ်စဉ်အသေးစိတ်	ဥပဒေကြောင်းအရ အရေးယူမှု/ လျော်ကြေးငွေပေးခြင်း	Link
၁	၁	၂၄ ဧပြီ ၁၀	၁၃	မိုင်းယိုင်း၊ ရှမ်းပြည်နယ် မြောက်ပိုင်း	ခလရ ၆၇ မှ စစ်သားပေးကမ်း ၄ ဦး	ကျူးကျောင်းနေစဉ် အုပ်စုလိုက် မုဒိမ်းကျင့်ခံရပြီး၊ အသတ်ခံခဲ့ရသည်။	မသိ	SWAN
၂	၁	၂၇ မေ ၁၀	၂၀	W_ရွာ၊ လူလတ်အုပ်စု၊ ဘားအံမြို့နယ်၊ ကရင်ပြည်နယ်။	ပိုင် ၂၄ စစ်သား တစ်ဦး၊ ဂျေပြာကုန်း၊ အစိုးရ စစ်တပ်စခန်း	တောထဲတွင် မီးသွေးကောက်နေတုန်း မုဒိမ်းကျင့်ခံရသည်။ စစ်သားသည် သူမအား သေနတ်ဖြင့် ခြိမ်းခြောက်၍မြေပေါ်တွင် တွန်းလှဲကာ၊ မုဒိမ်းကျင့်ခဲ့သည်။ တခြားသူအား ပြောပါက သူမနှင့် သူမမိသားစုကို သတ်ဖြစ်မည်ဟု ခြိမ်းခြောက်ခဲ့သည်။	မသိ	KWO
၃	၁	၁၅ ဇူလိုင် ၁၀	မသိ	ကုန်းယောင်းရွာ၊ နားခန့်အုပ်စု၊ မိုင်းခိုင်မြို့နယ်၊ ရှမ်းပြည်နယ်တောင်ပိုင်း	ခမရ ၅၇၄ မှ အစိုးရစစ်သားများ	စစ်သားသည် သူမကို သေနတ်ဖြင့် ခြိမ်းခြောက်၍ သူမအိပ်ခန်းအတွင်းသို့ သွင်းကာ မုဒိမ်းကျင့်ခဲ့သည်။	မသိ	SWAN
၄	၁	၂၄ ဇူလိုင် ၁၀	၃၀	နားယန်းရွာ၊ မိုင်းယိုင်မြို့နယ်၊ ရှမ်းပြည်နယ် မြောက်ပိုင်း	ခလရ ၅၂၄ မှ စစ်သား	အိမ်တွင် တစ်တဦးတည်းရှိစဉ် မုဒိမ်းကျင့်ခံခဲ့သည်။	မသိ	SWAN
၅	၁	၇ ဩဂုတ် ၁၀	၁၇	ကုန်းယောင်းရွာ၊ မိုင်းခိုင်မြို့နယ်၊ ရှမ်းပြည်နယ်တောင်ပိုင်း	ခလရ ၅၆၉	တခြားရွာသားနှစ်ဦး နှိပ်စက်ခံနေရန်တွင် သူမ မုဒိမ်းကျင့် ခံခဲ့ရသည်။ တစ်ဦးမှာ ခါးဖြင့် နားရွက်အမြတ်ခံရပြီး ကျန် တစ်ဦးမှာ အသတ်ခံခဲ့ရသည်။	မသိ	SWAN
၆	၁	၁၆ အောက်တိုဘာ ၁၀	၁၆	နားခန့်ကျေးရွာ၊ မိုင်းခိုင်မြို့နယ်၊ ရှမ်းပြည်နယ် တောင်ပိုင်း	ခလရ ၂၄၈ မှ အရာရှိတစ်ဦး	အိမ်တွင် တစ်ဦးတည်းရှိစဉ် မုဒိမ်းကျင့်ခံခဲ့ရသည်။ မုဒိမ်းကျင့် ခံရသည်ဟုသော သတင်းပြန် သွားခြင်းနှင့် သူမ အပြစ်ပေးခံရမည်ကို စိုးရွံ့သဖြင့် သူမထွက်ပြေးခဲ့သည်။	မသိ	SWAN
၇	၁	၆ နိုဝင်ဘာ ၁၀	၂၅	ဝမ်းနားနား၊ ဝန်းကောင်း၊ မိုင်းနောင်အုပ်စု၊ ကျေးသီးမြို့နယ်၊ ရှမ်းပြည်နယ်တောင်ပိုင်း။	ခလရ ၂၂၇ ဗိုလ်မှူး၊ ဝင်းဇော်လတ် ကွပ်ကွေအောက် မိုင်းနောင် အစိုးရစစ်တပ်မှ ဗိုလ်ကြီး	အစိုးရစစ်တပ်ဗိုလ်ကြီး တစ်ဦးသည် မသန်စွမ်း အမျိုးသမီးတစ်ဦးမုဒိမ်းကျင့်ခဲ့သည်။ သူမကို တွန်းလှဲပြီး ပါးစပ်ကိုပတ်၊ မြေနှင့်လက်များကို ကြိုးဖြင့်ချည်သည်။ တစ်အိမ်တိုင်တွင် သူမမိမိနှင့် ချည်နှောင်ကာ၊ သူမအတတ်အစားများကို ရွံ့ရွံ့ကာ၊ မုဒိမ်းကျင့်ခဲ့သည်။	မသိ	SWAN

၈	၁	၂၀ နိုဝင်ဘာ ၁၀	မသိ	ဝမ်းပွစင်၊ နှောင်လုံအုပ်စု၊ လင်းခေးမြို့နယ်။ ရှမ်းပြည်နယ်တောင်ပိုင်း	ခမရ ၅၇၈ မှ ပိုလ်ကြီး	သုမအိမ်တွင် သုမ မိဘများကို သတ်ပြီး ၂ သူမကို လယ်ကွင်းထဲ ခေါ်သွားကာ မုဒိမ်းကျင့်ခဲ့သည်။	မသိ	SWAN
၉	၁	၁ နိုဝင်ဘာ ၁၀	၁၅	W_၅၅၊ ဗဟုမြို့နယ် ကရင်ပြည်နယ်။	တပ်မတော် အရာရှိ ဟောင်း ကျော်သူနိုင်၊ ဝန်ပန်းအထက်တန်း ကျောင်းအုပ်ကြီး	၀၅ ခုတွင် သုမအိမ်တွင် သုမ မိဘများကို သတ်ပြီး ၂ သူမကို လယ်ကွင်းထဲ ခေါ်သွားကာ မုဒိမ်းကျင့်ခဲ့သည်။	မသိ	KWO
၁၀	၁	၉ ဒီဇင်ဘာ ၁၀	၁၅	ဝန်ပန်းနူးသီပေါမြို့နယ်၊ ရှမ်းပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း။		တခြားကျောင်းသားများ ပြန်သွားပြီးနောက် မုဒိမ်းကျင့်ခဲ့သည်။	မသိ	SWAN
၁၁	၁	၁၄ ဒီဇင်ဘာ ၁၀	၁၇	ဝမ်းကုံးပေါင်ရွာ၊ ဟမ်ပိုင်း အုပ်စု၊ မိုင်းကိုင်မြို့နယ်၊ ရှမ်းပြည်နယ် တောင်ပိုင်း	မိုင်းကိုင်ရှိ နောင်ပူစန်းမှ အစိုးရစစ်သား ၄ ဦး	အုပ်စုဖွဲ့ မုဒိမ်းကျင့်ခြင်းနှင့် ခပ်ပွန်းသည်အား ပစ်သတ်ခြင်း။ ၂ ညတာ ကြိမ်ဖန်များစွာ မုဒိမ်းကျင့်ခဲ့သည်။	မသိ	SWAN
၁၂	၁	၂၂ ဒီဇင်ဘာ ၁၀	၂၀ နှင့် ၃၀ ကြား	ဝေါလောရွာ၊ ကော့ကရိတ်မြို့နယ်၊ ကရင်ပြည်နယ်		အဝတ်အစားမပါ အမျိုးသမီး အလောင်းတစ်ခုကို ရှာတွေ့ခဲ့သည်။ အသတ်မခံရင် မုဒိမ်းကျင့်ခဲ့သည်ကိုပါ တွေ့ရှိရသည်။	မသိ	KHRG
၁၃	၂	၁ နိုဝင်ဘာ ၁၀	မသိ	ကော့ကရိတ်မြို့နယ်၊ ကရင်ပြည်နယ်	ဝေါလောအခြေစိုက် ခမရ ၂၀၂ မှ တပ်ဖျား	ဝေါလောအခြေစိုက် ခမရ ၂၀၂ တွင် အသက် ၁၇ နှစ် အရွယ်ကလေးစစ်သားဖြစ်ခဲ့ဖူးသူက " အရာရှိနေကတ်သို့ လိုက်သွားသော စစ်သားသုံးဦး ပြန်လာပြီး မိန်းကလေး ၂ ဦး မုဒိမ်းကျင့်ခံ ကြောင်း ၎င်းကို ပြောပြခဲ့သည် ဟုဆိုသည်။ မိန်းကလေး မုဒိမ်းကျင့်ပြီးနောက်၊ အရာရှိက မုဒိမ်းကျင့်ခဲ့သော မိန်းကလေးကို သတ်ဖြတ်ခဲ့ ကြောင်း၊ သူမ ဦးခေါင်းကို ဖြတ်ခဲ့ကြောင်း ပြောသည်။ ၎င်းတို့ မုဒိမ်းကျင့်ခဲ့သော တခြား မိန်းကလေးကိုလည်း အလားတူ သတ်ဖြတ်ခဲ့ ကြသည်။ မိန်းကလေးကို ခါးနှင့် ထိုးသတ်ခဲ့သည်။	မသိ	KHRG
၁၄	၂	၂၁ ဖတ်လ ၁၀	၃၀၊ ၄၀	နမ့်လောဝ်ရွာ၊ မိုင်းကောင်း အုပ်စု၊ တန့်ယန်းမြို့နယ်၊ ရှမ်းပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း	နမ့်လောဝ် (ဒေသခံ တပ် ဖျားပိုလ်ဖျားလူစိုး) အခြေ စိုက် ခမရ ၂၉၁ နှင့် တန့် ယန်းမြို့နယ်၊ မိုင်းကောင်း အခြေစိုက် ခမရ ၃၃၄ စစ်သားများ။	အမျိုးသမီးနှစ်ဦး အုပ်စုဖွဲ့ မုဒိမ်းကျင့်ခံခဲ့ရသည်။ ထိုအနက်မှ တစ်ဦးအသက်ဆုံးရှုံးခဲ့သည်။	မသိ	SWAN

၁၅	၁		၂၂ မတ်လ ၁၁	မသိ	ဝမ်ပိတင်ရွာ၊ ပန်ဂျယ် အုပ်စု၊ ကျေးသီးမြို့နယ်၊ ရှမ်းပြည်နယ် တောင်ပိုင်း	ကျေးသီးမြို့နယ်၊ ဝမ်ပိ အုပ်စု၊ နမ့်ပုတ်အခြေစိုက် ခမရ ၁၃၀ မှ စစ်သားများ	ဝန်ပိတင်ရွာ (အမျိုးသမီးများက ရပ်ကွက် လူကြီး များထံသို့ သတင်းပို့ခဲ့သည်။ အသေးစိတ် မသိရ။) မှ အမျိုးသမီးနှစ်ဦးကို စစ်သားများက မုဒိမ်းကျင့်ခဲ့သည်။	မသိ	SWAN
၁၆	၁		၂၃ မတ် ၁၁	၁၉	နမ်လောင်ရွာ၊ မိုင်းကောင် အုပ်စု၊ တန့်ယန်းမြို့နယ်၊ ရှမ်းပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း	နမ်ပေါင် အခြေစိုက် ခမရ ၂၉ ၁၊ ခလရ ၃၃ မှ စစ်သားများနှင့် ဒေသခံပြည်သူ့စစ်	နမ်လောင်အခြေစိုက် SSA (မြောက်ပိုင်း) စခန်းကို အစိုးရ စစ်ပတ်မှ သိမ်းယူပြီးနောက် လမ်းမပေါ်မှ စစ်သားများက အုပ်စုဖွဲ့ မုဒိမ်းကျင့်ခဲ့သည်။ တစ်ဦးတစ်ယောက်မှ သူမကို မကျင့်ခဲ့ပါ။	မသိ	SWAN
၁၇	၁		၂၆ မတ် ၁၁	၂၅	ဝမ်ပန်ဟွမ်ရွာ၊ နမ်လတ် အုပ်စု၊ တန့်ယန်းမြို့နယ်၊	ခမရ ၁၄၇ မှ စစ်သားသုံးဦး	တခြားကျေးရွာသားများသည် စစ်တပ်ရန်မှ ထွက် ပြေးနေကြချိန် သူမ အိမ်တွင် တစ်ဦးတည်းရှိနေ ချိန် စစ်သားများက အုပ်စုဖွဲ့က မုဒိမ်းကျင့်ခဲ့သည်။	မသိ	SWAN
၁၈	၁		၁၁ ဧပြီ ၁၁	၄၄	ဝမ်နောင်တောင်၊ ဝမ်စိန်း အုပ်စု၊ မိုင်းနောင်မြို့နယ်ခွဲ၊ ရှမ်းပြည်နယ်တောင်ပိုင်း	ကိန်းတောင်းအခြေစိုက် ခမရ ၅၇၄	စစ်သားများက သူမကို မုဒိမ်းကျင့်ပြီး တခြား သူများကို ပြောပါက အန္တရာယ်ပြုမည်ဟု ခြိမ်းခြောက်ခဲ့သည်။	မသိ	SWAN
၁၉	၁		၁ ဧပြီ ၁၁	၃၈	သံတောင်မြို့နယ်၊ တောင်ငူခရိုင်၊ ပဲခူးတိုင်း ဒေသကြီး	စကခ ၇ လက်အောက်ခံ ခမရ ၃၃၆ မှ စစ်သားများ	စစ်သားများက မုဒိမ်းကျင့်ခဲ့သည်။	မသိ	KHRG
၂၀	၁		၂ ဇွန် ၁၁	၃၅	ဝမ်နားကာန်ရွာ၊ မိုင်းနောင်မြို့နယ်ခွဲ၊ ရှမ်းပြည်နယ်တောင်ပိုင်း	လှိုင်ဇန့် (မိုင်းနောင် မြို့နယ်ခွဲ တောင်ပိုင်း) အခြေစိုက် ခလရ ၉	စစ်သားဝါးဦးသည် ဝန်လှိုင်ဇန့်တောင်ဖက် ကျွဲကျောင်းနေသော အသက် ၃၅ နှစ်အရွယ် အမျိုးသမီးတစ်ဦးကို တကိုယ်လုံးခွဲချွတ်ပြီး အုပ် စုလိုက်မုဒိမ်းကျင့်ခဲ့သည်။ တခြားသူများကို ပြောပါက သတ်ပြစ်မည်ဟုလည်း သူမကို ခြိမ်းခြောက်ခဲ့သည်။ တခြားရွာသားများကိုလည်း နတ်ပိတ်နေရန် ခြိမ်းခြောက်ခဲ့သည်။	မသိ	
၂၁	၂		၁၁ ဇွန် ၁၁၊ ၁၄ ဇွန် ၁၁	၂၂ နှစ် နှင့် ၂၅ နှစ်ကြား	ဒွမ်ဘန်ရွာ၊ မိုင်းမောက် မြို့နယ်၊ ဗန်းမော်ခရိုင်၊ ကချင်ပြည်နယ်	ခလရ ၂၃၇	အစိုးရ စစ်သားများက အမျိုးသမီး ၂ ဦးကိုမုဒိမ်းကျင့်ခဲ့သည်။	မသိ	KWAT
၂၂	၃		၁၁ ဇွန် ၁၁၊ ၁၄ ဇွန် ၁၁	၂၂ နှစ် နှင့် ၂၇ နှစ်ကြား	နာလုံရွာ၊ မိုင်းမောက် မြို့နယ်၊ ဗန်းမော်ခရိုင်၊ ကချင်ပြည်နယ်။	ခမရ ၁၄၁	အစိုးရ စစ်သားများက အမျိုးသမီး ၃ ဦးကို မုဒိမ်းကျင့်ပြီး ၁ သတ်ပြစ်ခဲ့သည်။	မသိ	KWAT
၂၃	၁		၁၄ ဇွန် ၁၁	၃၀ ကျော်	မိုင်းမောက်မြို့နယ်၊ ဗန်းမော်ခရိုင်၊ ကချင်ပြည်နယ်။	အစိုးရ တပ်ရင်း ၄၃၇	အစိုးရ စစ်သားများသည် မိုင်းမိတ်မှ အမျိုးသမီးကို မုဒိမ်းကျင့်ခဲ့သည်။	မသိ	KWAT

၂၄	၀	၀၇ ဇွန် ၁၁	၉	ပံးစီးအုပ်စု၊ ကွတ်ကိုင် မြို့နယ်၊ ရှမ်းပြည်နယ် မြောက်ပိုင်း	အစိုးရစစ်သားများ	မြန်မာအစိုးရ စစ်သားများက မိန်းကလေးကို အမွေပြုကျင့်ခဲ့သည်။ သူမ ကွတ်ကိုင်ဆေးရုံတွင် လက်ရှိ ရှိနေဆဲဖြစ်သည်။	မသိ	KWAT
၂၅	၀	၀၇ ဇွန် ၁၁	၂၅	ဒေါ်ဖန်ယန်၊ မိုးမောက် မြို့နယ်၊ ဗန်းမော်ခရိုင်၊ ကချင်ပြည်နယ်	အစိုးရတပ်ရင်း ၁၄၂	အစိုးရစစ်တပ်မှ စစ်သားများသည် ခင်ပွန်းသည်ကို ကြိုးကုတ်ပြီး ၎င်းအရှေ့တွင် အမျိုးသမီးကို မုဒိမ်းကျင့်သတ်ဖြတ်ခဲ့သည်။	မသိ	KWAT
၂၆	၄	၀၇ ဇွန် ၁၁	အသက် ၄၀ ကျော်၊ ၁၈ နှင့် ၂၀ နှစ်	ဆင်ဘိုရွာ၊ မိုးညှင်း မြို့နယ်၊ ဗန်းမော်ခရိုင်၊ ကချင်ပြည်နယ်။	အစိုးရ တပ်ရင်း ၁၄၁	အမျိုးသမီးတစ်ဦး နှင့် မိန်းကလေး ၃ ဦးကို အစိုးရစစ်သားများက မုဒိမ်းကျင့်ခဲ့သည်။ မုဒိမ်းကျင့်ခံရပြီးနောက် ကလေး ၄ ယောက်အမေ အမျိုးသမီး သေဆုံးလျှောက်ရှိသည်ကို တွေ့ ရသည်။	မသိ	KWAT
၂၇	၆	၀၈ ဇွန် ၁၁	၁၅ - ၄၅	ဒွမ်ဘန်ရွာ၊ မိုးမောက် မြို့နယ်၊ ဗန်းမော်ခရိုင်၊ ကချင်ပြည်နယ်။	အစိုးရ တပ်ရင်း ၄၃၇	အစိုးရစစ်သားများသည် ဒွမ်ဘန်ကျေးရွာမှ ထွက် မပြေးနိုင်ဘဲ ကျန်ရစ်ခဲ့သော အိမ်ထောင်စု သုံးစုမှ ကလေးငယ်များကို သတ်ဖြတ်၊ မိန်းကလေးများ နှင့် အမျိုးသမီးများကို မုဒိမ်းကျင့်ပြီး၊ အမျိုးသား များကို ပေါ်တာအဖြစ် ဖမ်းဆီးသွားသည်။	မသိ	KWAT
၂၈	၀	၀၈ ဇွန် ၁၁	အသက် ၅၀ ခန့်	ဂျေစွမ်းရွာ၊ မံစီမြို့နယ်၊ ဗန်းမော်ခရိုင်၊ ကချင်ပြည်နယ်	အစိုးရတပ်ရင်း ၁၃၉	မိန်းကလေးငယ်တစ်ဦး နှင့် သူမ အဖွား အိမ်ပြန်လာရန် ချုံဖုတ်ထဲမှ အစိုးရစစ်သားသုံးဦး ထွက်လာပြီး ကလေးကို သတ်ပြီး၊ အဖွားကို မုဒိမ်းကျင့်၊ သတ်ဖြတ်ခဲ့သည်။	မသိ	KWAT
၂၉	၀	၀ ဇွန် ၁၁	၁၄	ခရမ်းမူးဒန်ရွာ၊ လွိုင်ဂျယ် မိုးမောက်မြို့နယ်၊ ကချင်ပြည်နယ်	အစိုးရစစ်သားများ	မိသားလိုက်တာရှုတ်နယ်စပ်သို့ ထွက်ပြေး တိမ်းရှောင်စဉ် အစိုးရစစ်သားများသည် မိန်းကလေးကို ၎င်းတို့ မိဘများရှေ့တွင် မုဒိမ်းကျင့်၊ သတ်ဖြတ်ခဲ့သည်။	မသိ	KWAT
၃၀	၀	၀ ဇွန် ၁၁	၁၃	ယိခုမန်ခန့်။ မံစီမြို့နယ်၊ ဗန်းမော်ခရိုင်၊ ကချင်ပြည်နယ်။	အစိုးရစစ်သားများ	တိုက်ပွဲများရှောင်၍ ရွာမှ ထွက်ပြေးခဲ့သော မိန်းကလေး ၂ဦးသည် အိမ်မွေးတိရစ္ဆာန်များကို အစာပြန်ကျွေးရန် ပြန်လာစဉ် စစ်သားများက တွေ့ သွားခဲ့သည်။ မိန်းကလေး တစ်ယောက် လွတ်မြောက်သွားခဲ့သော်လည်း တခြား တစ်ယောက်မှ မုဒိမ်းကျင့်၊ သတ်ဖြတ်ခံခဲ့ရသည်။	မသိ	KWAT
၃၁	၃	၀ ဇွန် ၁၁	၁၄၊ ၁၅	မူဆယ်မြို့နယ်၊ ရှမ်းပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း။	ရဲ	မိန်းကလေးသုံးဦး ရဲစခန်းရှေ့မှ ဖြတ်လျှောက် သွားသည့်အချိန်တွင် ရဲ အရာရှိများက မိန်းကလေး များကို စခန်းထဲ ဆွဲသွင်း၍ မုဒိမ်းကျင့်ခဲ့သည်။	မသိ	KWAT

၃၂	၄	၂၃ ဇွန် ၁၁	၁၅ ၊ ၁၇	မန်ဝိန်းနှင့် နန္ဒဝမ်း အကြား၊ ရှမ်းပြည်နယ် မြောက်ပိုင်း	အစိုးရ စစ်သားများ	မန်ဝိန်းနှင့် နန္ဒဝမ်း အကြား၊ ရှမ်းပြည်နယ် မြောက်ပိုင်း	အစိုးရ စစ်သားများ	မန်ဝိန်းနှင့် နန္ဒဝမ်းအကြား စစ်သားများသည် မိန်းကလေး ၄ ဦး ကို မုဒိမ်းကျင့်ခဲ့သည်။ ပလော င်အမျိုးသမီးတော်တော်များများက ထိုဖြစ်ရပ်ကို မျက်မြင်ကိုယ်တွေ့ တွေ့ခဲ့ကြသည်။	မသိ	KWAT
၃၃	၁	၁ ဇွန် ၁၁	၃၅	မန်ဝိန်း၊ ဗန်းမော်မြို့နယ်၊ ကချင်ပြည်နယ်။	အစိုးရ စစ်သားများ	မန်ဝိန်း၊ ဗန်းမော်မြို့နယ်၊ ကချင်ပြည်နယ်။	အစိုးရ စစ်သားများ	မန်ဝိန်းတွင် အမျိုးသမီးတစ်ဦးသည် ကြိုးထုတ်ခံထားရသော ခပ်ပွန်းသည်အရှေ့တွင် စစ်သားများ၏ မုဒိမ်းကျင့်ခြင်းကို ခံခဲ့ရသည်။	မသိ	KWAT
၃၄	၁	၁ ဇွန် ၁၁	၁၅	မော်ရီး၊ ရွှေညောင်ပင်၊ ရွှေမြို့နယ်၊ ကချင် ပြည်နယ်။	အစိုးရ စစ်သားများ	မော်ရီး၊ ရွှေညောင်ပင်၊ ရွှေမြို့နယ်၊ ကချင် ပြည်နယ်။	အစိုးရ စစ်သားများ	အစိုးရစစ်သားများသည် ၁၅ နှစ်အရွယ် မိန်းကလေးတစ်ဦးကို မုဒိမ်းကျင့် သတ်ဖြတ်ခဲ့သည်။	မသိ	KWAT
၃၅	၁	၃၀ ဇွန် ၁၁	၁၆	မြို့တော်ခန်းမလမ်း၊ မြစ်ကြီးနားမြို့နယ်၊ ကချင်ပြည်နယ်။	ဒေသခံပြည်နယ်ရုံး အစောင့်များ	မြို့တော်ခန်းမလမ်း၊ မြစ်ကြီးနားမြို့နယ်၊ ကချင်ပြည်နယ်။	ဒေသခံပြည်နယ်ရုံး အစောင့်များ	မိန်းကလေးတစ်ဦးသည် ဒေသခံပြည်နယ်ရုံးအရှေ့မှ ဖြတ်လျှောက်စဉ် အစောင့်များက ဖမ်းပြီး မုဒိမ်းကျင့်ခဲ့သည်။	မသိ	KWAT
၃၆	၄	၇ မေ ၁၁	၁၂၊ ၃၀၊ ၃၅၊ ၅၀	ဝမ်ဂွိုင်ရွာ၊ ကျေးသီး မြို့နယ်၊ ရှမ်းပြည်နယ်တောင်ပိုင်း	ပင်လောင်မြို့နယ်၊ အစိုးရ စစ်တပ် ၈၈၅ ၅၁၃	ဝမ်ဂွိုင်ရွာ၊ ကျေးသီး မြို့နယ်၊ ရှမ်းပြည်နယ်တောင်ပိုင်း	ပင်လောင်မြို့နယ်၊ အစိုးရ စစ်တပ် ၈၈၅ ၅၁၃	စစ်သားများသည် ရွာထဲသို့ ဝင်ကာ အိမ်မွေး တိရစ္ဆာန်များကို ငိုယူပြီး၊ အမျိုးသမီး ၃ ဦးနှင့် ၁၂ နှစ်အရွယ် ကလေးငယ်တစ်ဦးကို မုဒိမ်းကျင့်ခဲ့ သည်။ ကလေးငယ်ကို သူမ၏ မိခင်ရှေ့တွင်ပင် မုဒိမ်းကျင့်ခဲ့သည်။ အမျိုးသမီး တစ်ဦးသည် ၉ လ ကိုယ်ဝန်သည်ဖြစ်သည်။ အမျိုးသမီးတစ်ဦး သည် အပိုက်ခံရသည်။ အဝတ်အစားများ ချွတ်ပြီး ရွာပြင်တွင် မုဒိမ်းကျင့်ခံခဲ့ရသည်။	မသိ	SWAN
၃၇	၁	၉ ဇူလိုင် ၁၁	၂၃	XX ကျေးရွာ၊ ဟိုင်ပီးကျေးရွာ၊ မိုင်းရွှေမြို့နယ်၊ ရှမ်းပြည်နယ်တောင်ပိုင်း။	အစိုးရစစ်တပ် ၈၈၅ ၅၁၃	XX ကျေးရွာ၊ ဟိုင်ပီးကျေးရွာ၊ မိုင်းရွှေမြို့နယ်၊ ရှမ်းပြည်နယ်တောင်ပိုင်း။	အစိုးရစစ်တပ် ၈၈၅ ၅၁၃	စစ်သားသုံးဦးသည် အမျိုးသမီးတစ်ဦး၏ အိမ်သို့ သွား၍ သူမကို ၂ ည တာ အုပ်စုဖွဲ့ မုဒိမ်းကျင့်ခဲ့သည်။	မသိ	SWAN
၃၈	၂	၂ ဩဂုတ် ၁၁	မသိ	XX ကျေးရွာ၊ မိုင်းကိုင် မြို့နယ်၊ ရှမ်းပြည်နယ် တောင်ပိုင်း	အစိုးရ စစ်သားများ	XX ကျေးရွာ၊ မိုင်းကိုင် မြို့နယ်၊ ရှမ်းပြည်နယ် တောင်ပိုင်း	အစိုးရ စစ်သားများ	ညီအစ်မနှစ်ယောက်သည် ရွာအပြင်ဖက် စိုက်ခင်းတွင် အလုပ်လုပ်နေချိန် စစ်သား ၂ ဦးက မုဒိမ်းကျင့်ခဲ့သည်။ သူတို့ ကို ပြန်မလွှတ်ခင် ၂ ည ဖမ်းထားပြီး မုဒိမ်းကျင့်ခဲ့သည်။	မသိ	
၃၉	၂	၉ ဩဂုတ် ၁၁	၃၉ ၊ ၁၇	ဘွမ်ဒုရွာ၊ ဝိုင်းမော် မြို့နယ်၊ ဗန်းမော်ခရိုင်၊ ကချင်ပြည်နယ်	အစိုးရတပ်ရင်း ၃၇	ဘွမ်ဒုရွာ၊ ဝိုင်းမော် မြို့နယ်၊ ဗန်းမော်ခရိုင်၊ ကချင်ပြည်နယ်	အစိုးရတပ်ရင်း ၃၇	စစ်သားများသည် အသက် ၃၉ နှစ်အရွယ် အမျိုးသမီးနှင့် သူမ၏ အသက် ၁၇ အရွယ်သမီး ကို အုပ်စုလိုက်မုဒိမ်းကျင့်ပြီး သတ်ဖြတ်ခဲ့သည်။ စစ်သားများသည် အသက် ၄၄ နှစ်အရွယ် မိန်းကလေး၏ ဖခင်ကို ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ပြီး သေနှုတ်ဖြင့် ပစ်သတ်ခဲ့သည်။	မသိ	KWAT

၄၀	၀	၂၈	၃၅	ဝမ် x x x ရွာ၊ မိုင်းယိုင် မြို့နယ်၊ ရှမ်းပြည်နယ် တောင်ပိုင်း။	အစိုးရစစ်တပ် ဗိုလ်ကြီး မျိုးကျော်မောင် ကွက်ကဲ မှအောက် လေရ ၃၂၅	ခင်းပွန်းသည်၏ အရှေ့တွင် အမျိုးသမီးတစ်ဦးကို မုဒိမ်းကျင့်ခဲ့သည်။	မသိ	SWAN
၄၁	၀	၂၄	၁၄	မံစီမြို့နယ်၊ ကချင် ပြည်နယ်။	အစိုးရ စစ်တပ်စစ်သားများ	အစိုးရစစ်သားများသည် နေ့ခင်းကြောင်တောင် အချိန်တွင် မိန်းကလေးတစ်ဦးကို မုဒိမ်းကျင့်ခဲ့ သည်။ (အရင်းအမြစ် ရှိမ်းဖောကစာ ဘလော့)	မသိ	KWAT
၄၂	၀	၂၄	၄၀	နမ့်ဆွန်ရွာ၊ ကွတ်ခိုင် မြို့နယ်၊ ရှမ်းပြည်နယ် ကြောက်ပိုင်း။	အစိုးရ စစ်သားများ	အသက် ၄၀ အရွယ် အမျိုးသမီးတစ်ဦးကို စစ်သားများက မုဒိမ်းကျင့်ခဲ့သည်။ (အရင်းအမြစ် - ရှိမ်းဖောကစာဘလော့)	မသိ	KWAT
၄၃	၀	၂၆	၁၂	နမ့်ပုတ်အုပ်စု၊ ကျေးသီး မြို့နယ်၊ ရှမ်းပြည်နယ် တောင်ပိုင်း။	အစိုးရစစ်သားများ	အသက် ၁၂ နှစ်အရွယ် ရွာသူ ကလေးတစ်ဦး သည် အသက်သေသည်အထိ မုဒိမ်းကျင့်ခံခဲ့ရ သည်။	မသိ	SWAN
၄၄	၀	၆	၂၁	ပိုင်းမော်မြို့နယ်၊ ကချင်ပြည်နယ်။	အစိုးရတပ်ရင်း ၁၂၁	အမျိုးသမီးတစ်ဦး အဖမ်းခံရပြီး ခင်းပွန်းသည်ရှေ့ တွင် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ စော်ကားခံခဲ့ရသည်။	မသိ	KWAT
၄၅	၀	၆	၄၂	ပိုင်းမော်မြို့နယ်၊ ကချင်ပြည်နယ်။	အစိုးရတပ်ရင်း ၁၂၁	အမျိုးသမီး တစ်ဦး နှင့် အမျိုးသားတစ်ဦးသည် အဖမ်းခံရပြီး ညအချိန်တွင် အစိုးရစစ်သားများက သူ့မကို စောင်ဖြင့်အုပ်ကာ သူမ၏ ရင်သားနှင့် တခြား ကိုယ်ခန္ဓာအစိတ်အပိုင်းများကို ပွတ်သတ် သည်။ သူ့၏ လိင်အင်္ဂါနှင့်လည်း ထောက်ထားသည်။	မသိ	KWAT
၄၆	၃	၇	၁၅၊ ၁၇	မြစ်ကြီးနားမြို့နယ်၊ ကချင်ပြည်နယ်။	အစိုးရစစ်သားများ	အစိုးရ စစ်သားများက တရုတ်မိန်းကလေးသုံးဦး ကို အုပ်စုဖွဲ့ မုဒိမ်းကျင့်ခဲ့သည်။	မသိ	KWAT
၄၇	၀	၁၈	၁၉	နမ့်ဆွန်ရွာ၊ ပိုင်းမော် မြို့နယ်၊ မြစ်ကြီးနားခရိုင်၊ ကချင်ပြည်နယ်။	အစိုးရ စစ်သားများ	အသက် ၁၉ နှစ်အရွယ် မိန်းကလေးကို အစိုးရ စစ်သားများက အုပ်စုလိုက်မုဒိမ်းကျင့်ပြီး သတ်ဖြတ်ခဲ့သည်။	မသိ	KWAT
၄၈	၄	၂၈	၂၈	လွိုင်ဂျယ်မြို့၊ မံစီမြို့နယ်၊ ကချင်ပြည်နယ်။	အစိုးရ တပ်ရင်း ၃၂၁	အမျိုးသမီး၊ အမျိုးသား နှင့် ယောက်ျားတို့ကို မူဘန်စစ်စခန်းသို့ ဖမ်းဆီးခေါ်ဆောင် သွားသည်။ အမျိုးသား၊ ယောက်ျားသည် တရုတ်နယ်စပ်သို့ ထွက်ပြေးသွားသော်လည်း အမျိုးသမီးသည် စစ်သားများလက်ထဲတွင် ကျန်ရက်ခဲ့သည်။ တခြား မိန်းကလေး သုံးဦးပါ မုဒိမ်းကျင့်ခံခဲ့ရ သည်။	မသိ	KWAT
၄၉	၂	၁	၁၉၊ ၂၄	မြစ်ကြီးနားမြို့နယ်၊ ကချင်ပြည်နယ်။	အစိုးရ စစ်သားများ	အစိုးရ စစ်သားများသည် မိန်းကလေး ၂ ဦးကို မြစ်ကြီးနားမြို့နယ် KIA တိုစစ်ဧရိယာတန်းသို့ ဖမ်းဆီးခေါ်ဆောင်သွားခဲ့သည်။ ပို၍	မသိ	KWAT

၅၆	၁		၄ ဇွန် ၁၂	၁၈	မိုင်းပိန်းမြို့နယ်၊ ရှမ်းပြည်နယ် အရှေ့ပိုင်း	အစိုးရ တပ်ရင်း ၃၆၀	စကားပြောနိုင်သော အမျိုးသမီးငယ်တစ်ဦး မုဒိမ်းကျင့်ခံရသည်။	မသိ	SWAN
၅၇	၁		၅ ဇွန် ၁၂	၄၀	ဟန်ပိုင်ရွာ၊ နမ်ဖက်ကာ မြို့နယ်၊ မုဆယ်ခရိုင်၊ ရှမ်းပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း။	၈၀၈ ၆၈	အစိုးရတပ်သားသည် သူမအိမ်ကို ပြတင်းပေါက်မှတစ်ဆင့် ဖောက်ဝင်ခဲ့သည်။ ထို့နောက် ထိုစစ်သားသည် ကလေး ၆ ယောက်အမေကို ရက်ရက်စက်စက် မုဒိမ်းကျင့်ခဲ့သည်။ (အရင်းအမြစ် ဂျိမ်းဖောကာစာ ဘလော့။)	မသိ	KWAT
၅၈	၁		၁၇ ဇွန် ၁၂	၃၀	မတ်ကန်၊ ရှမ်းပြည်နယ်	အစိုးရတပ်ရင်း ၅၂၇	စစ်သားတစ်ဦးက မြစ်နံဘေးတွင် မုဒိမ်းကျင့်ခဲ့သည်။	မသိ	SWAN
၅၉	၁		၂၃ စက်တင်ဘာ ၁၂	၂၉	ဝမ်ပန်နောင်ရွာ၊ မိုင်းမောမြို့နယ်၊ ရှမ်းပြည်နယ် တောင်ပိုင်း	၈၀၈ ၃၂၄	ရွာအနီးချောင်းနံဘေးတွင် ကလေးများအတွက် အဝတ်သွားလျှော်ပေးစဉ် သူမကို စစ်သား ၃ ဦးက မုဒိမ်းကျင့်ခဲ့သည်။ ထို့နောက် သူမကို ပြင်းပြင်း ထန်ထန် ရိုက်နှက်ခဲ့သဖြင့် သူမ အိမ်သို့ပြန်နိုင် ဖြစ်ခဲ့သည်။ တခြား ရွာသားများက သူမကို ရှာတွေ့ပြီး အိမ်သို့ ပြန်သယ်လာခဲ့သည်။	မသိ	SWAN
၆၀	၁		၂၄ စက်တင်ဘာ ၁၂	၁၇	မုဆယ်မြို့နယ်၊ ရှမ်းပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း	အစိုးရ စစ်သားများ	စစ်သားများသည် အသက် ၁၇ နှစ်အရွယ် မိန်းကလေးကို အုပ်စုလိုက် မုဒိမ်းကျင့်ပြီး သတ်ဖြတ်ခဲ့သည်။ (အရင်းအမြစ် ဂျိမ်းဖောကာစာ ဘလော့။)	မသိ	KWAT
၆၁	၁		၂၇ စက်တင်ဘာ ၁၂	၂၆	Xx ကျေးရွာ၊ ပုတာအို မြို့နယ်၊ ကချင်ပြည်နယ်	အစိုးရ စစ်သားများ	အမျိုးသမီး နှင့် သူမခင်ပွန်းသည်သည် စိုက်ခင်း အတွင်းအလုပ်လုပ်နေစဉ် စစ်သားများရောက်လာ ပြီး သူမခင်ပွန်းသည်က စီးကရက်သွားဝယ်ခိုင်း သည်။ ထို့နောက် စစ်သားများက သူမအား မုဒိမ်းကျင့်ခဲ့သည်။	မသိ	KWAT
၆၂	၁		၇ ဖေဖော်ဝါရီ ၁၃	မသိ	နောင်ယုမ်းရွာ၊ မိုင်းနင်း အုပ်စု၊ ကျေးသီးမြို့နယ်၊ ရှမ်းပြည်နယ်တောင်ပိုင်း	၈၀၈ ၁၃၁	စစ်သားသည် အမျိုးသမီး အိမ်၏ တံခါးကို ထုရိုက်ပြီး အမျိုးသမီးကို ခါးဖြင့် ခြိမ်းခြောက်ကာ ပိုက်ဆံ ၇ သောင်း တောင်းခဲ့သည်။ အမျိုးသမီးနှင့် သူမ ကလေး ၂ ဦးသာ အိမ်မှာ ရှိသည်ဟု ထိုစစ် သား ရိပ်မိသွားသည့်အခါ သူအိပ်ပျော် သွားသည် အထိ သူမကို မုဒိမ်းကျင့်ခဲ့သည်။ သူအိပ်ပျော် သွားသည့် အချိန်တွင် အမျိုးသမီးက တခြား ရွာသားများကို ဆက်သွယ်၍ သူ့အား ဖမ်းဆီးခဲ့ သည်။ နောက်တစ်နေ့တွင် သူမအား ဆေးရုံပို့၍ စစ်ဆေးခဲ့သည်။	ထိုဖြစ်ရပ်ကို ရဲစခန်း သို့ တိုင်ကြားခဲ့ပြီး တရားရုံးသို့ တင်ခဲ့သည်။ စစ်ရုံးက သူ့အား ပြစ်ဒဏ် ၉ နှစ် ချမှတ် ခဲ့သည်။	SWAN

၆၃	၁	၂၁ မတ် ၁၃	၁၈	နမ့်ဝါမန်းရွာ၊ မိုင်းအော့အုပ်စု၊ မိုင်းဂျိုးမြို့နယ်၊ ရှမ်းပြည်နယ် တောင်ပိုင်း	ခလရ ၅၁၃ မှ အသက် ၂၈ နှစ်အရွယ် စစ်သားကျော်မောင်။	မိန်းကလေးငယ်တစ်ဦးကို စစ်သားက မုဒိမ်းကျင့်ခဲ့သည်။ မိဘများက တပ်ရင်းမျိုးထံ တိုင်ကြားခဲ့သည်။ စစ်သား က မိဘများအား သူ့ရေကို လက်ထပ်ပါမည်ဟု ပြောသော်လည်း မိဘများကို သူ့အား အပြစ်ပေးရမည်ဟု တောင်းဆိုခဲ့သည်။ ထို့နောက် သူသည် ၎င်းတို့မြို့ထဲသို့ ဖောက်ဝင်၍ သူ့ကိုယ်သူ သက်သေခဲ့သည်။	မသိ	SWAN
၆၄	၁	၁၄ ဧပြီ ၁၃	၈	ဝမ်လီရွာ၊ နမ့်လန်အုပ်စု၊ သီပေါမြို့နယ်၊ ရှမ်းပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း	ခမရ ၁၇ မှ စစ်သားထင်အောင်ကျော်	အဖိုးအဖွားများနှင့် အတူရှိနေစဉ် ကလေးကို မုဒိမ်းကျင့်ခဲ့သည်။ မိဘများ ပြန်လာသောအခါ ငိုနေပြီး တုန်လှုပ်ကြောက်ရွံ့နေသော ကလေးငယ်ကို တွေ့ခဲ့ရသည်။	ထိုစစ်သား ပြန်လာပြီး မုဒိမ်းကျင့်ခံရသော ကလေးထံသို့ ၆၄ ဝါ သောင်း ပြစ် ပေးခဲ့သည်။	SWAN
၆၅	၁	၃၁ မေ ၁၃	၃၈	နမ့်ဝါမန်းရွာ၊ ကိန်းလင်းအုပ်စု၊ ကာလီ၊ ကွန်ဟိုင်းမြို့နယ်၊ ရှမ်းပြည်နယ် တောင်ပိုင်း	အစိုးရစစ်သားများ	စစ်သားတစ်ဦးသည် အမျိုး၏ အိမ်သို့ ဝင်လာပြီး သူမကို မုဒိမ်းကျင့်ခဲ့သည်။ သူမ အော်ဟစ် အကူအညီတောင်းသဖြင့် ခပ်ပွန်းသည် ပြန်ရောက်လာပြီး အပြစ်အပျက်ကို မြင်တွေ့ခဲ့သည်။ ခပ်ပွန်းဖြစ်သူက ထိုအရာကို သွားရောက် ဟန့်တားသောအခါ အရာရှိသည် ဒေါသထွက်ပြီး ထွက်ပြေးသွားခဲ့သည်။ ထို့နောက် ၎င်းအရာရှိသည် စစ်သားများပေါ်ပြီး အိမ်သို့ ပြန်လာကာ ၎င်းတို့ကို ခြိမ်းခြောက်ခဲ့သည်။ ထိုနေ့နံနက်ပိုင်းအချိန်အတွင်း အလွန် ကြောက်ရွံ့သဖြင့် အိမ်မှ စွန့်ခွာ ထွက်ပြေးခဲ့ကြသည်။	မသိ	SWAN
၆၆	၁	၃၀ အောက်တိုဘာ ၁၃	၁၅	လှထောင်ရွာ၊ ပိုင်းမော်မြို့နယ်၊ ကချင်ပြည်နယ်	အစိုးရစစ်တပ် ခမရ ၁၁၆ မှ ဝိုင်းကြီး သက်ကြီးအောင် (ခေါ်) ဇွတ်အောင်နှင့် စစ်သား ၂ ဦး	ဝိုင်းကြီး ၁ ဦး နှင့် စစ်သား ၃ ဦးသည် လူထွယ်ကျေးရွာမှ ၁၅ နှစ်အရွယ်မိန်းကလေးကို အုပ်စုဖွဲ့ မုဒိမ်းကျင့်ခဲ့သည်။	မသိ	ကချင်မြေ သတင်းစဉ် (KLN)
၆၇	၁	၂ နိုဝင်ဘာ ၁၃	၂၆	စွမ်းကျေးရွာ၊ ကချင်ပြည်နယ်	အစိုးရ စစ်တပ် ခမရ ၂၈၆	စစ်သား ၃ ဦးသည် အသက် ၂၆ နှစ်အရွယ် ကလေး ၃ ယောက်မိခင်ကို မုဒိမ်းကျင့်ခဲ့သည်။	မသိ	ကချင်မြေ သတင်းစဉ် (KLN)
၆၈	၁	၂ နိုဝင်ဘာ ၁၃	၃၅	ကွတ်ခိုင်မြို့နယ်၊ ရှမ်းပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း	ရဲ ၂ ဦး	သူမအိမ်သို့ လာရောက်သူ ရဲ ၂ ဦးက မုဒိမ်းကျင့်ခဲ့သည်။ တစ်ယောက် တစ်လူညီ သူမကို မှောက်ထားပြီး မုဒိမ်းကျင့်ကြသည်။ သူမ အင် အတွင်းသို့ လက်ထိုးထိုးဖို့ ကြိုးစားကြသေးသည်။ ၂ ယောက်စလုံး ဆက်တိုက် မုဒိမ်းကျင့်ခဲ့ကြသည်။ မုဒိမ်းကျင့်ခံရပြီးနောက် သူမ အလွန်နာကျင်စွာ ခံစားရသည်။	ရဲစခန်းသို့ တိုင်ကြားသော်လည်း ကျူးလွန်ခံရသူသည် မုဒိမ်းကျင့်သူကို မမှတ်မိသဖြင့် အမှုကို မြေရှင်းမရခဲ့ပေ။	KWAT

၆၉	၁	၁၁ နိုဝင်ဘာ ၁၃	၈	ခါလွမ်းရွာ၊ လာရှိုးမြို့နယ်၊ ရှမ်းပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း	၁၈၈၁ ခု၊ လက်အောက်ခံ ဆစ်စီအခြေစိုက် အစိုးရစစ်တပ် ၁၈၈၃ ခု	မိဘများ လယ်ထဲဆင်း အလုပ်လုပ်စဉ် ၈ နှစ် အရွယ် မိန်းကလေးငယ်သည် အိမ်တွင် ကလေး ထိန်းအဖြစ်ရှိနေသည်။ စစ်သားတစ်ဦး ရောက်လာပြီး ကလေးငယ်ကို အိမ်ရာထဲ ပစ်သွင်း၍ မိန်းကလေးကို မုဒိမ်းကျင့်ခဲ့သည်။ ကလေးကို တခြားသူများကို ပြောပါက သတ်ပစ်မည်ဟု ထိုစစ်သားက ပြီးခြောက်ခဲ့သည်။	အစိုးရစစ်တပ်သည် ကျူးလွန်သူကို ၂ နှစ် ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်ခဲ့သည်။ ထို့နောက် အမှုကို တရားရုံးသို့ လွှဲပြောင်းပေးသည်။ တရားရုံး က နောက် ထပ် ထောင်ဒဏ် အနှစ် ၂၀ ချမှတ်ခဲ့သည်။	KWAT & ကချင်မြေ သတင်းစဉ် (KLN)
၇၀	၁	၁၀ ဒီဇင်ဘာ ၁၃	၂၂	သံတောင်ကြီးမြို့နယ် အနီး၊ တောင်ငူခရိုင်၊ ပဲခူးတိုင်းဒေသကြီး	ထွန်းသိန်းစန်ဆောင်မှု - ၀၀/၃၉ ၂၃၃၂။ စကခ # ၁ ။ ၁၈၈၅ ခု။	ဈေးမှ ပြန်လာသော အမျိုးသမီးကို မုဒိမ်းကျင့်ရန် ကြိုးပမ်းခဲ့သည်။ အမျိုးသမီးနောက်ကိုလိုက်ပြီး ခြေပေါ် တွန်းလှဲခဲ့သည်။ သူမအော်ပါက သတ် ပြစ်မည်ဟု ပြီးခြောက်ခဲ့သည်။ တခြားအမျိုးသား တစ်ဦး ရောက်လာသဖြင့် ထိုသူထွက်ပြေးသွား သည်။ ရွာလူကြီးများထံ သတင်းပေးပို့ ခဲ့ပြီး ရွာသားများက ၃ - ၄ ရက်အကြာတွင် ထိုသူကို ဖမ်းမိခဲ့သည်။ ၎င်းကို အနီးစပ်ဆုံး စခန်း (တပ်မတော်) သို့ ခေါ်သွားခဲ့ပြီးသူ့ကို စစ်ဆေး သောအခါ စစ်သားဖြစ်ခဲ့ဖူးသူမှန်း သိသွား ခဲ့သည်။	မိန်းကလေးကို ၄၄ ခု သိန်းပေး၍ ကျေအေး ခိုင်းခဲ့သည်။ သူမ သဘောမတူပါက တမိသားစုလုံး ရွာမှ မောင်းထုတ် ခံရမည်ဟု မြှမ်းခြောက်ခဲ့သည်။	Free Burma Ranger
၇၁	၁	၉ ဇန် ၁၄	မသိ	ဘက်စကားပေါ်တွင်၊ မြစ်ကြီးနား - ဆွမ်ပရာ သွမ်အသွားလမ်း၊ ကချင်ပြည်နယ်။	အစိုးရ စစ်တပ် ၁၈၈၂ ခု	ကချင်အမျိုးသမီး ၃ ဦးကို စစ်သားများက ဘက်စ ကားပေါ်မှ ဆွဲချသည်။ ၂ ဦး ထွက်ပြေးနိုင်ခဲ့သော် လည်း တစ်ဦးကို ရက်ရက်စက်စက် အုပ်စုဖွဲ့ မုဒိမ်းကျင့်ခဲ့ကြသည်။ တပ်ရင်းမှူးက ကျူးလွန်ခံရ သူမိန်းကလေး၊ သူမ၏ မိဘများ၊ ရွာအုပ်ချုပ်ရေး တာဝန်ရှိသူတစ်ဦး နှင့် တခြား ဒေသခံရွာများကို ဆင့်ခေါ်၍ ဤအကြောင်းကို သတင်းဌာနများသို့ မည်သူက သတင်းပေးခဲ့သလဲဟု မေးမြန်းခဲ့သည်။	မသိ	ကချင်မြေ သတင်းစဉ် (KLN)
၇၂	၁	၂၆ ဇန် ၁၄	၄၃	ဝဲရစ်ရွာ၊ သံဖြူဇရပ် မြို့နယ်၊ မွန်ပြည်နယ်	ဝက်ရက်ကျေးရွာ အခြေစိုက် အမြောက်တပ်ရင်း အမှတ် ၃၁၅ မှ ဒုတပ်ကြပ် ရဲမင်းထွန်း	မွန်အမျိုးသမီးတစ်ဦးသည် ရာဘာခြံအတွင်း ခပ်ပွ နီးသည်နှင့်ခပ်လှမ်းလှမ်းတစ်နေရာတွင် ရောဘာ အစေး ခြစ်နေစဉ် အစိုးရစစ်တပ်အရာရှိ တစ်ဦးက မုဒိမ်းကျင့် ရန်ကြိုးပမ်းမှုကြောင့် ဒဏ်ရာ အပြင်း အထန်ရခဲ့သည်။ သူမသည် မုဒိမ်းကျင့်ခြင်းမှ ရှမ်းထွက်သဖြင့် ထိုသူက သူမ၏ မျက်နှာနှင့် ရင်ဘတ်ကို ကို အကြိမ်ပေါင်းများစွာ ထိုးနှက် သဖြင့် သူမ သွားနှစ်ချောင်း ကြိုးသွားပြီး ဦးခေါင်း အတွင်းသွေးယိုစီးမှု ဖြစ်ခဲ့သည်။ ရက်သတ္တပတ် အကြာတွင် သူမဦးခေါင်းဒဏ်ရာ ပိုဆိုးလာခဲ့ သဖြင့် ၂၀၁၄ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ ၅ ရက်နေ့ တွင် ရန်ကုန်သို့ ပို့ ခဲ့ရသည်။	တပ်မှူးထံသို့ ထိုဖြစ်ရပ် အား တိုင်ကြားသည့်အခါ ကျူးလွန်သူကို တရားမစွဲ ပါက ဆေးကုသမှု စရိတ် ကျခံပေးမည်ဟု သူက ကမ်းလှမ်းခဲ့သည်။ နောက်ပိုင်းတွင် ကျူးလွန် သူကို စစ်ခုံရုံးက ထောင် ဒဏ် ၇ နှစ် ချမှတ်ခဲ့သည် ဟု ကြားသိရသော်လည်း အတည်မပြုနိုင်ပါ။	သံဖြူဇရပ် စောင့်ကြည့် ရေး။ ဧရာဝတီ အင်္ဂလိပ်ပိုင်း စာမျက်နှာ။ HURFOM သတင်းစဉ်။ မော်လမြိုင် WLB ဌာန။

၇၃	၀	၂၆ ဇန် ၁၄	မသိ	လွိုင်ကော်အနီး၊ ဖရူဆိုအခြေစိုက် အမှတ် ၁၄ စစ်သင်တန်းကျောင်း အနီးကျေးရွာတစ်ရွာ၊ ကယားပြည်နယ်။	ကယားပြည်နယ် ဘော်လခါမြို့နယ် အခြေစိုက် ခမရ ၄၂၆ နှင့် ဖရူဆို အမှတ် ၁၄ စစ်သင်တန်းကျောင်းမှ ဖြစ်သည်။	ဇန်နဝါရီလ ၂၆ ရက်နေ့တွင် သင်တန်းတက်နေ သော စစ်သားတစ်ဦးသည် နားချိန်တွင် တပ်ရင်း သို့ ပြန်ခဲ့သည်။ လမ်းတွင် ကလေးနှစ်ဦးနှင့် ဟင်းသီးဟင်းရွက် ရှာနေသော ဒေသခံ အမျိုးသမီးတစ်ဦးကို မုဒိမ်းကျင့်ရန် ကြိုးပမ်းခဲ့ သည်။ ဒေသခံရွာသားများက ထိုစစ်သားကို ဖမ်းမိခဲ့ပြီး စစ်တပ်အာဏာပိုင်များ ထံ အမှုကို တိုင်ကြားခဲ့သည်။	သင်တန်းဌာနမှ အရာရှိ တစ်ဦး ဖြစ်သူ ဝိုလ်ကြီး အောင်ဇော်ထွန်းက အမျိုးသမီးအား လျော် ကြေးအဖြစ် ငွေသုံးသိန်း ပေး၍ ကျေးအေးစေခဲ့ သည်။ မိဒီယာသို့ မပြော ရန်လည်း သတိပေးခဲ့ သည်။ ဒေသခံ အမျိုးသမီး အဖွဲ့က ထိုအမျိုးသမီး နှင့်တွေ့ဆုံရန် ကြိုးပမ်းခဲ့ သော်လည်း အမျိုးသမီး နှင့် ရွာသားများက ၎င်း အဖြစ်အပျက်ကို မည်သူ တစ်ဦး တာယောက်ကိုမှ မပြောရန် သတိပေးထား သည်ဟု ပြောပြခဲ့သည်။	၂၀၁၄ ဧပြီ ၂၂ Free Burma Ranger	အာရှ လူ့အခွင့် အရေး ကော်မရှင်၊ အရေးပေါ် မေတ္တာ ရင်းချက်။ BBC အင်တာဗျူး၊ ၁၄ ဇွန် ၂၀၁၄၊ ဧရာဝတီ သတင်း။ မေ ၂၈ ၂၀၁၄။
၇၄	၀	၁၀ ဧပြီ ၁၄	၁၇	အင်စွန်ဇော်ထွယ်ရွာ၊ ဗန်းမော် မြို့နယ်၊ ကချင်ပြည်နယ်။	ကချင်ပြည်နယ်၊ ဗန်းမော်မြို့နယ် အခြေစိုက် ခမရ ၃၂၀ မှ စစ်သားနှစ်ဦး။	မိန်းကလေးတစ်ဦးသည် လယ်ကွင်းထဲတွင် နွားကျောင်းနေသည်။ စစ်သားနှစ်ဦးသည် သူမအား လက်ဖမ်းဖြင့် သတ်ပစ်မည်ဟု ပြိမ်းခြောက်ကာ သူမကို မုဒိမ်းကျင့်ခဲ့သည်။	မသိ		
၇၅	၀	၁၀ ဧပြီ ၁၄	မသိ	ဗန်းမော်မြို့နယ် အနီး ဒေါ်ဖန်းယပ်ကျေးရွာ၊ ကချင်ပြည်နယ်။	စစ်သားနှစ်ဦး၊ ရဲဘော် အောင်နိုင်စိုး၊ ကိုယ်ပိုင် အမှတ် ၀၇/၄၂၇၉၆၊ အမှတ် ၉၁၄ အင်ဂျင်နီယာတပ်။ ဗန်းမော်မြို့နယ်၊ ကချင်ပြည်နယ်။	အိမ်သို့ ပြန်မရောက်လာသည့် နွားနှစ်ကောင်ကို လိုက်ရှာရန် အမျိုးသမီးတစ်ဦးနှင့် သူမ မိခင်သည် ဆိုင်ကယ်ဖြင့် အရှာထွက်ခဲ့သည်။ လမ်းနံ့ဘေး တွင် စစ်သားနှစ်ဦးက သူတို့ကို ရပ်ခိုင်းခဲ့သည်။ သူမ ဆိုင်ကယ်ကို ရပ်တန့်သောအခါ သူမကို ဝါးဖြင့် ထောက်၍ လမ်းပေါ်မှ ဆွဲခေါ်သွားပြီး ဆိုင်ကယ်ကိုလည်း လှူဖြင့်ကွင်းမှ တွန်းသွားခဲ့ သည်။ အော်ရင် သတ်ပစ်မည်ဟု ပြိမ်းခြောက်ခဲ့ သည်။ ညမောင်သည် အထိ သူမကို ထိမ်းသိမ်း ထားခဲ့ပြီး သူမနောက်တွင် ထိုင်ပြီး မော်တော် ဆိုင်ကယ်ကို အတင်းအကြပ် မောင်းခိုင်းခဲ့သည်။ သူမမိတ်ကို လက်ဖမ်းဖြင့် ဖိထားပြီး၊ သူမဘေး ကို ခါးဖြင့် ထောက်ကာ လမ်းမှာ တွေ့သူ တစ်ဦး ဦးကို ပြောပါက သတ်ပစ်မည်ဟု ပြိမ်းခြောက် ခဲ့သည်။ သူမကို လယ်ကွင်းအတွင်းရှိ လူသူမနေ သော အိမ်သို့ ခေါ်သွားပြီး သူမကို တစ်ညလုံး မုဒိမ်းကျင့်ခဲ့ကြသည်။			

၇၆	၀	၀၉ ဧပြီ ၁၄	မသိ	ရေပုံးကျေးရွာ၊ မန်တုံ မြို့နယ်၊ ရှမ်းပြည်နယ် မြောက်ပိုင်း။	ရေပုံးကျေးရွာ အခြေစိုက် ခလရ ၅၀၂ ပိုင်းတို မြောက်ပိုင်း ရှမ်းပြည်နယ်။	စစ်သားသည် သူမ ပါးစပ်ကို ဝိတ်၍ မုဒိမ်းကျင့် ခဲ့သည်။ တဦးဦးကို ပြောပါက သတ်ပစ်မည်ဟု သူမကို ခြိမ်းခြောက်ခဲ့သည်။	မသိ	PWO
၇၇	၀	၂၀ ဧပြီ ၁၄	မသိ	ရေပုံးကျေးရွာ၊ မိုင်းတုံ မြို့နယ်၊ ရှမ်းပြည်နယ် မြောက်ပိုင်း	ရေပုံးကျေးရွာ အခြေစိုက် ခမရ ၅၀၂ ပိုင်းတို မြို့နယ်၊ ရှမ်းပြည်နယ် မြောက်ပိုင်း	လက်ဖက်ခင်းတွင် လက်ဖက်ရွက်ရူးနေစဉ် စစ်သားက သူမကို မုဒိမ်းကျင့်ခဲ့သည်။ မုဒိမ်းကျင့်သည့်အကြောင်း သတင်းပေါက်ခဲ့ပါက သူမ မိသားစုတစ်စုလုံးကို သတ်ဖြတ်မည်ဟု စစ်သားက ခြိမ်းခြောက်ခဲ့သည်။	သူမ ဆေးစစ်ဆေးမှုခံယူ ခဲ့ပြီး စင်လီရိဌာနတွင် အမှုဖွင့်ခဲ့သည်။	PWO
၇၈	၀	၁၃ မေ ၁၄	၄၀	Xx ကျေးရွာ၊ နားနွဲ့၊ ကွတ်ခိုင်မြို့နယ်၊ ရှမ်းပြည်နယ်တောင်ပိုင်း	ခလမ ၅၆၇ မှ စစ်သား	ညအချိန်တွင် အမျိုးသမီးအိမ်သို့ လာရောက်သူ စစ်သားနှစ်ဦး မုဒိမ်းကျင့်ရန် ကြိုးပမ်းခဲ့သည်။ အမျိုးသမီး လွတ်မြောက်သွားခဲ့သည်။	မသိ	KWAT
၇၉	၀	၁၄ မေ ၁၄	၄၃	Xx ကျေးရွာ၊ မှဆယ် မြို့နယ်၊ ရှမ်းပြည်နယ် မြောက်ပိုင်း	တပ်မ ၈၈ မှ စစ်သား	စစ်သားတစ်ဦးသည် မုဒိမ်းကျင့်ရန် ကြိုးပမ်းခဲ့ သည်။ ထိုစစ်သားသည် သူ့သာယာဖို့အတွက် အမျိုးသမီးကို လိင်ဖျော်ဖြေခိုင်းခဲ့သည်။ လေပင် ပေးလျှင် မရဟု ခြိမ်းခြောက်ခဲ့သည်။ သို့သော် သူမ ထွက်ပြေးလွတ်မြောက်နိုင်ခဲ့သည်။	မသိ	KWAT
၈၀	၀	၁၆ မေ ၁၄	၁၅	နမ်ကွတ်ကျေးရွာ၊ ကွတ်ခိုင်နှင့် မှဆယ် အကြား လမ်းပေါ်၊ ရှမ်းပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း	အစိုးရစစ်သားများ	စစ်သားများသည် ၁၅ နှစ် အရွယ်မိန်းကလေး တစ်ဦးကို မုဒိမ်းကျင့်ပြီး အရပ်သားပြည်သူများ၏ နေအိမ်များကို လုယက်ဖျက်ဆီးခဲ့သည်။	အစိုးရ စစ်ခုံရုံး (ကွတ်ခိုင် အခြေစိုက် စစ်ခုံရုံး) က ထိုစစ်သားကို တရားရုံး တင်ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်ချခံ သည်။ စည်းမျဉ်းချိုး ဖောက်မှု (မုဒိမ်းမှု မဟုတ်) ဖြင့် အပြစ်ရှိ ကြောင်း ဆုံးဖြတ်၍ ထောင်ဒဏ် တစ် နှစ် ချမှတ်ခဲ့သည်။	ကချင်မြေ သတင်းစဉ် (KLN)
၈၁	၀	၁၀ ဇွန် ၁၄	၅၅	ရီဇာမြို့နယ်ခွဲ၊ မတူပီ မြို့နယ်၊ ချင်းပြည်နယ်။	ခမရ ၂၆၉ မှ မျိုးသူရကျော်	မုဒိမ်းကျင့်ရန် ကြိုးပမ်းခြင်း၊ စစ်သားသည် အမျိုးသမီးကို လမ်းပေါ်မှ ဆွဲခေါ်သွားသည်။ ရွာသားများ သူ့ကို ကြည့်နေသည်ဟု ထိုစစ်သား မြင်သည့်အခါ ထွက်ပြေး သွားခဲ့သည်။ အမျိုး သမီးကို ရီဇာ ဆေးရုံသို့ ချက်ချင်း ပို့ဆောင် ပေးခဲ့ပြီး ယခုအချိန်အထိ သူမရရှိခဲ့သော ဒဏ်ရာ များအတွက် ကုသမှုခံယူ နေရဆဲဖြစ်သည်။	မသိ	CHRO သတင်း ထုတ်ပြန်ချက်။ Chinland Guardian

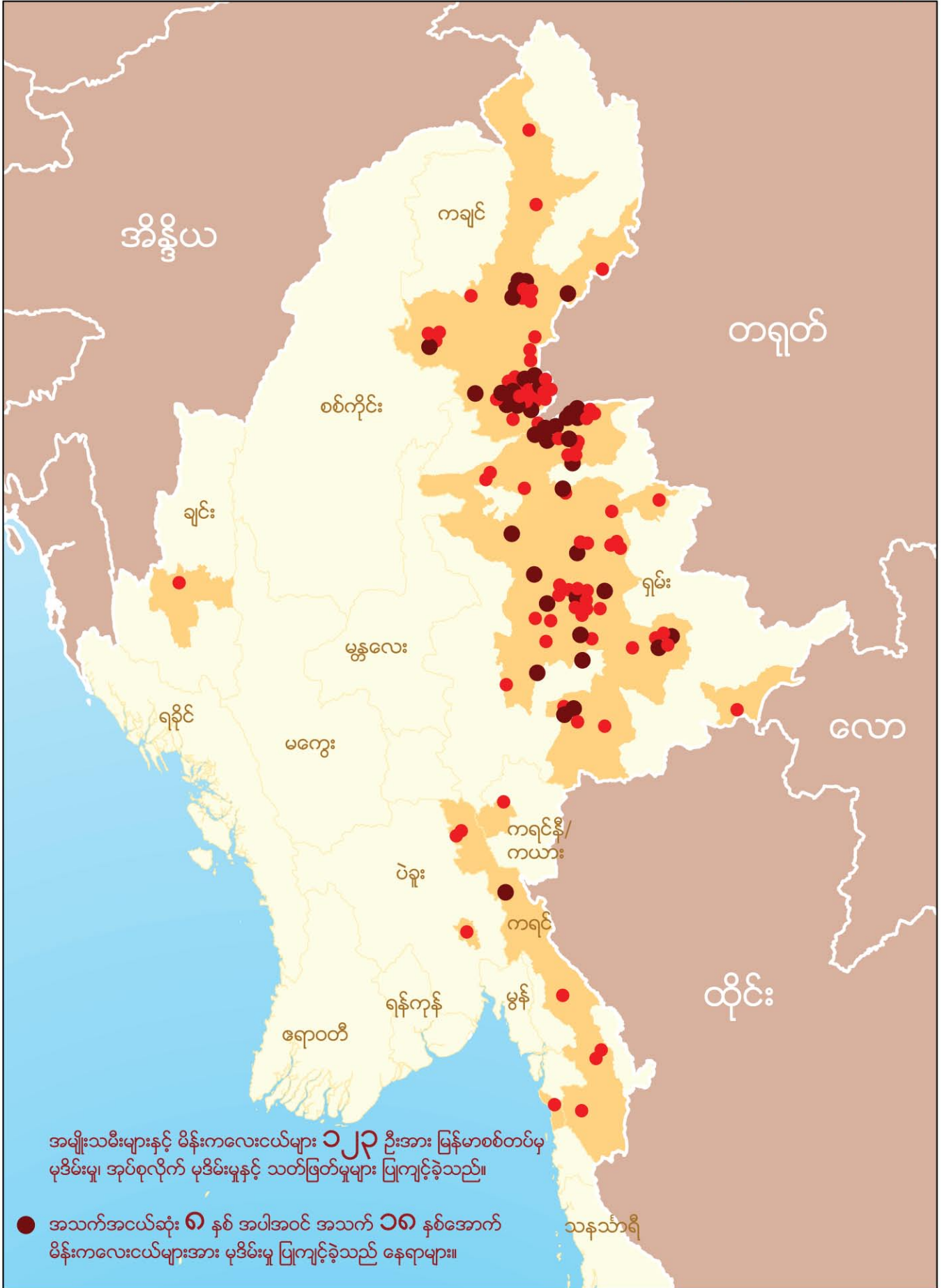

၈၅	၀	၀၇	၁၅	၁၇	၁၅	မသိ	လှိုင်လင်မြို့နယ်၊ ရှမ်းပြည်နယ်တောင်ပိုင်း။	အစိုးရစစ်တပ် ခလရ ၅၃၃ မှ ဒုတိယကြိမ် မြင့်သိန်း။	ဒုတိယကြိမ် မြင့်သိန်းသည် မိန်းကလေးတစ်ဦးကို သူမအိမ်တွင် မုဒိမ်းကျင့်ရန် ကြိုးပမ်းခဲ့သည်။ မိဘများနှင့် အိမ်နီးချင်းများသည် သူမအော်သံကို ကြားသဖြင့် မုဒိမ်းကျင့် မခံရခြင်း ဖြစ်သည်။	ဧပြီ ၂၂ တွင် မိန်းကလေး၏ မိသားစုက တိုင်ချက် ဖွင့်ရန် ကြိုးပမ်းခဲ့သော်လည်း လှိုင်လင်မြို့နယ် အပျိုပေးရေးက အမှုကို လက်ခံရန် ငြင်းဆန်ခဲ့သည်။	မသိ	အရင်းအမြစ် SHRF
၈၆	၁	၂၁	၁၅	၂၃	၂၃	မသိ	ပိုင်းပန်း၊ ရှမ်းပြည်နယ်တောင်ပိုင်း။	အစိုးရစစ်တပ် ခလရ ၃၃၃	ရွာနားတဝိုက် စစ်ကြောင်းလှည့်နေစဉ် စစ်သားများက အုပ်စုဖွဲ့မုဒိမ်းကျင့်ခဲ့သည်။	ပထမတွင် ဒေသခံ တပ်မှူးက တာဝန်ယူရန် ငြင်းဆန်သော်လည်း ရပ်ရွာခေါင်းဆောင်များက မိအားပေးသဖြင့် စစ်သားတစ်ဦးကို ဖမ်းဆီး၍ ရိုက်နှက်ခဲ့သည်။ သို့သော် သူ့အား ပြစ်ဒဏ် ချမှတ်ခြင်း ရှိမရှိ ကိုတော့ မသိရပေ။	မသိ	အရင်းအမြစ် SHRF + SWAN
၈၇	၁	၆	၅	၂၄	၂၄	၂၈	ဖာလင်ရွာ၊ ဟိုပုံးမြို့နယ်၊ ရှမ်းပြည်နယ်တောင်ပိုင်း။	အစိုးရစစ်တပ် ခလရ ၂၄၉	ကျူးလွန်ခံရသူသည် ဘုန်းကြီးကျောင်းသွားစဉ် စစ်စခန်းနှင့် မီတာ ၆၀ အကွာတွင် မုဒိမ်းကျင့် လုယက်၊ သတ်ဖြတ်ခံခဲ့ရသည်။ အခင်း ဖြစ်ပွားရာ နေရာတွင် တွေ့ရှိရသော သက်သေခံ ပစ္စည်းများ အရ လူတစ်ဦးထက်ပို၍ ကျူးလွန်ခဲ့သည်ဟု ညွှန်ပြနေသည်။	မသိ	အရင်းအမြစ် SHRF + SWAN	
၈၈	၁	၆	၅	၂၄	၂၄	မသိ	လှိုင်းချိုမြို့နယ်၊ ရှမ်းပြည်နယ်တောင်ပိုင်း။	ခမရ ၅၁၂ မှ ဒုတိယကြိမ်၊ ဒုတိယကြိမ်၊ စိန်မင်း	အမျိုးသမီး၏ အိမ်သို့ ဒုဗိုလ်တစ်ဦး ရောက်လာပြီး မိဘများ ရှေ့တွင် သူမအား သေနတ်ဖြင့် ချိန်၍ သူနှင့်အတူ လိင်ဆက်ဆံ ခိုင်းခဲ့သည်။ သူမ မိခင် မူးလဲကျသွားသဖြင့် ထိုစစ်ဗိုလ် ပြန်သွားခဲ့သည်။ နောက်ပိုင်း သူပြန်လာခဲ့ပြီး အိမ်ရှေ့တွင် သေနတ်ပစ်ဖောက်သွားခဲ့သည်။ သူမမိခင်သည် စိတ်ချောက်ချားသည့်ဝေဒနာဖြင့် ဆေးရုံတွင် ကုသမှု ခံယူခဲ့ရသည်။	ကျူးလွန်သူက မိသားစုကို အမှုမတင်ရန် ငွေသုံး သိန်းဖြင့် ကမ်းလှမ်း ခဲ့သည်။ ပိုက်ဆံမယူဘူး ဆိုသည်အခါ ဒေါသ ထွက်ခဲ့သည်။ ယခု အချိန်အထိ တစ်တရာ တိုင်ကြားခြင်း မပြုရပေ။	မသိ	အရင်းအမြစ် SHRF
၈၉	၁	၈	၁၅	၁၅	၁၅	မသိ	ခိုလမ်၊ နှမ့်စန်မြို့နယ်၊ ရှမ်းပြည်နယ်တောင်ပိုင်း။	အစိုးရ စစ်တပ် ခမရ ၁၄၉ မှ စစ်သား ၄ ဦး	မိန်းကလေး၏ အိမ်တွင် ကင်းလှည့်လာသော စစ်သားများ စခန်းချနေသည်။ သူမ မနက် စောစောစော ပြင်နေချိန်တွင် စစ်သားများက မုဒိမ်း ကျင့်ခဲ့သည်။ သို့သော် မိဘများနှင့် အိမ်နီးချင်း များက သူမ အော်သံကို ကြားသဖြင့် စစ်သားများ ဆက်မလုပ်တော့ပေ။	မိသားစုသည် တစ်တရာ တိုင်ကြားခြင်းများ မလုပ်ရခဲ့ပေ။	မသိ	အရင်းအမြစ် SHRF

၉၀	၀	၂၄ ဩဂုတ် ၁၅	မသိ	တာရှီလိတ်၊ ရှမ်းပြည်နယ် အရှေ့ပိုင်း	၈ကခ ၁၈ မှ ရဲဘော်တစ်ဦး	စစ်သားတစ်ဦးသည် အမျိုးသမီးတစ်ဦးအား သူမမြဲထဲတွင် မုဒိမ်းကျင့်ခဲ့သည်။	ရွာသူကြီးက မုဒိမ်းကျင့်ခံရသူ အမျိုးသမီးနှင့် ခပ်ပွန်းသည်ကို ဒေသခံ စစ်တပ် စခန်းတွင် သွားရောက်တိုင်ကြားရန် ကူညီပေးခဲ့သည်။ သူမကို မုဒိမ်းကျင့်ခဲ့ သူ့အား သူမဖော်ထုတ်ပေးနိုင် သဖြင့်၊ ဒေသခံ တပ်မှူးက ၎င်းအား ပါးရိုက်၊ ကန်ပေါက်ခဲ့သည်။ မုဒိမ်းကျင့်သူအား ဖွင့်ဖြက်ရို ၎င်း၏ အခြေစိုက်စခန်းသို့ လွှဲပြောင်းခဲ့သည်။ သို့သော် ပြစ်ဒဏ် တစ်စုံတစ်ခုပေးခြင်း ရှိမရှိကို မသိရပေ။ ရွှေပြည်တိုင်းမှူးက အမျိုးသမီးကို ဘတ်ငွေငါးထောင် (အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၁၄၀) ပေးခဲ့သည်။	အရင်းအမြစ် SHRF
၉၁	၁	၃ နိုဝင်ဘာ ၁၅	မသိ	မိုင်းပန်၊ ရှမ်းပြည်နယ်တောင်ပိုင်း	ဒုတိယကြိမ်စိုး နှင့် တပ်သား နေဝင်း၊ တပ်ရင်းအမှတ် ၉၉၆။	စစ်သား ၂ဦးသည် အမျိုးသမီးကို သူမအိမ်တွင် မုဒိမ်းကျင့်ခဲ့သည်။ သူမခင်ပွန်းက လာရောက် ကယ်သောအခါ သူဦးခေါင်းကို ရိုက်နှက်ပြီး ညာဖက်နှားကို လှီးခွဲခဲ့သည်။	တပ်ရင်းမှူးက ရွာလူကြီးများနှင့် ထိုစဉ်တွင် စခန်းသို့ ခေါ်ခဲ့သည်။ လင်မယား ၂ ယောက်ကို ၅၅ သိန်းနှင့် ဝက် ၂ ကောင်ပေးသည်။ ကျူးလွန်သူများကိုလည်း ထောင်ချပါမည်ဟု တပ်ရင်းမှူးက ကတိပေးသော်လည်း တကယ်ဖြစ် မဖြစ်ကို မသိရပေ။	အရင်းအမြစ် SHRF
၉၂	၁	၅ နိုဝင်ဘာ ၁၅	မသိ	ကျေးသီးမြို့နယ်၊ ရှမ်းပြည်နယ်တောင်ပိုင်း	အစိုးရ စစ်သားများ	အမျိုးသမီးနှင့် ၎င်း၏ ခင်ပွန်းသည် မြို့ထဲမှာရှိစဉ် စစ်သား ၁၀ ဦး၏ ဖမ်းဆီးခြင်းခံခဲ့ရသည်။ အမျိုးသားကိုကြိုးတုတ်ဖမ်းဆီးထားပြီး အမျိုးသမီးကို အုပ်စုလိုက် မုဒိမ်းကျင့်ခဲ့သည်။	လက်တလော ထိုစစ်ကာလအတွင်း ကျူးလွန်သော ပြစ်မှုဖြစ်ခြင်းကြောင့် တရားမျှတမှု ရရန် ခက်ခဲသည်။	အရင်းအမြစ် SHRF

ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားရာ ဒေသများအတွင်း လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများ (၂၀၁၀ - ၂၀၁၅)

နောက်ဆက်တွဲ (၁၂)

အထွေထွေအကြံပြုချက် ၃၀။ ငြိမ်းချမ်းရေး လုပ်ငန်းစဉ်တွင် အမျိုးသမီး၏ ပါဝင်မှု

မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ၏ တရားဝင်ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်တွင် အမျိုးသမီးများ၏ ပါဝင်မှု

နေ့စွဲ	ပါဝင်မှုအဆင့်	အသေးစိတ်	အမျိုးသမီး ဦးရေ	အမျိုးသမီး ပါဝင်မှု အမျိုးအစား
ဒီဇင်ဘာ ၁၂	ပြည်ထောင်စုအဆင့် ငြိမ်းချမ်းရေးအလုပ်အဖွဲ့	<ul style="list-style-type: none"> မြန်မာအစိုးရသည် ၎င်း၏ ငြိမ်းချမ်းရေး လုပ်ငန်းကို အားဖြည့်ဆောင်ရွက်ရန် အလုပ်အဖွဲ့ ၂ ခု ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ အဆိုပါအဖွဲ့များသည် ၎င်းတို့တာဝန်များကို ပထဝီအရခွဲခြားထားသည်။^{၁၇၁} 	၀	၀ ရာခိုင်နှုန်း
၃ မေလ ၁၂	ပြည်ထောင်စုအဆင့်ငြိမ်းချမ်းရေးဖော်ဆောင်ရေး ဗဟိုကော်မတီ (UPCC)	<ul style="list-style-type: none"> အစိုးရ၏ ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်ကို ပိုမိုစနစ်ကျသော အင်စတီကျူးရှင်းပုံစံဖြစ်စေရန်အတွက် အစိုးရသည် ကော်မတီ ၂ ရပ်ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ UPCC အဖွဲ့ဝင် ၁၁ ဦးအနက် ၉ ဦးသည် အမျိုးသားကာကွယ်ရေးနှင့် လုံခြုံရေးကောင်စီ (NDSC) အဖွဲ့ဝင် များဖြစ်သည်။^{၁၇၂} 	၁၁ ဦးအနက် ၀ ဦးရေ	၀ ရာခိုင်နှုန်း
	ပြည်ထောင်စုအဆင့် ငြိမ်းချမ်းရေးဖော်ဆောင်ရေးလုပ်ငန်းကော်မတီ (UPWC)	<ul style="list-style-type: none"> လွှတ်တော်အမတ်ဒေါ်မိရင်ချော နှင့် ဒေါ်ဒွယ်ဘူ အမျိုးသမီး ၂ ဦး ပါဝင်သည်။^{၁၇၃} 	၅၂ ဦးအနက် ၂ ဦး	၃.၃၄ ရာခိုင်နှုန်း
၁ နိုဝင်ဘာ ၁၂	မြန်မာနိုင်ငံ ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် ပြည်လည်ထူထောင်ရေး ဗဟိုဌာန (MPC)	<ul style="list-style-type: none"> UPWC အတွက် နည်းပညာအထောက်အကူပြုအဖွဲ့ဖြစ်သည်။ ဝန်ကြီးများ၊ အကြီးတန်းအရာရှိများနှင့် ပညာရှင်များပါဝင်သည်။ အများစုမှ ပြန်ပုံ ပြန်လာသူများနှင့် သူပုန်အဟောင်းများ ဖြစ်သည်။ အကြီးတန်းအဆင့်တွင် အမျိုးသမီးတစ်ဦး ခန့်အပ်ထား သည်။ ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် နိုင်ငံရေး တွေ့ဆုံဆွေးနွေးပွဲ ဆိုင်ရာ လက်ထောက်ညွှန်ကြားရေးမှူး အဖြစ် တာဝန် ထမ်းဆောင်သူ ဒေါ်ရေဘက္ကထိန် ဖြစ်သည်။^{၁၇၄} 	၁၃ ဦးအနက် ၁ ဦး	၇.၇ ရာခိုင်နှုန်း

တနိုင်ငံလုံး အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး သဘောတူညီချက်နှင့် နိုင်ငံရေးမူဘောင် သဘောတူညီချက်တွင် အမျိုးသမီးများ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု ဖော်ညွှန်းမှုများ

တနိုင်ငံလုံးအပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးသဘောတူညီချက် "နိုင်ငံရေးလုပ်ငန်းစဉ်တွင် သင့်လျော်သော အမျိုးသမီး ကိုယ်စားလှယ် ဦးရေ ပါဝင်မှုရှိစေရန် ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်သွားမည်။" (NCA အခန်း ၅။ ပုဒ်မ ၂၃)။

နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးပွဲ မူဘောင် "နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးပွဲများ အားလုံးတွင် အမျိုးသမီးပါဝင်မှု ၃၀ ရာခိုင်နှုန်း ပါဝင်နိုင်ရန် ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်သွားမည်။" (FPD အခြေခံမူများ။ အခန်း ၂ ပုဒ်မ ၁၀။ ၂၀၁၅ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာ ၁၅ တွင် သဘောတူခဲ့သည်။^{၁၇၅})

မှတ်ချက်။ ဆိုလိုသည်မှာ ၃၀ ရာခိုင်နှုန်းဆိုသည်မှာ မပါမနေရ မဟုတ်ပဲ ဆွေးနွေးပွဲတွင် ပါဝင်သူများက ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်ပေးသင့်သော ရည်မှန်းချက် တစ်ခုသာ ဖြစ်သည်။

NCA အလွန်ဆွေးနွေးပွဲများတွင် အမျိုးသမီးများ၏ ပါဝင်မှု

ဦးသိန်းစိန်အစိုးရ လက်ထက်

ဆွေးနွေးမှုခေါင်းစဉ်၊ ဦးဆောင်အဖွဲ့	စုစုပေါင်း ပါဝင်သူဦးရေ	အမျိုးသမီး ဦးရေ	အမျိုးသမီးပါဝင်မှု ရာခိုင်နှုန်း
ပူးတွဲ အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရေး တာဝန်ခံဆောင်ရွက်မှု အစည်းအဝေး (JICM)	၁၆	၀	၀ ရာခိုင်နှုန်း
ပူးတွဲစောင့်ကြည့်လေ့လာရေးကော်မတီ (JMC)	၂၆	၀	၀ ရာခိုင်နှုန်း
ပြည်ထောင်စုအဆင့် ငြိမ်းချမ်းရေးဆွေးနွေးပွဲ ပူးတွဲကော်မတီ (UPDJC)	၄၈	၃	၆ ရာခိုင်နှုန်း
UPWJC အတည်ပြု အဖွဲ့ဝင်များ	၉၆	၃	၃ ရာခိုင်နှုန်း
နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးပွဲ မူဘောင်မှုကြမ်းရေးဆွဲရေး ကော်မတီ (FPDDC)	၂၄	၁	၄ ရာခိုင်နှုန်း

နေပြည်တော် ပြည်ထောင်စုငြိမ်းချမ်းရေးညီလာခံတွင် အမျိုးသမီးပါဝင်မှု ၂၀၁၆ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ ၁၂ မှ ၁၆ ရက်အထိ

အစုအဖွဲ့	ပါဝင်ခွင့်ဦးရေ	ဖိတ်ကြားခံရသူ မျိုးသမီး ဦးရေ	ရာခိုင်နှုန်း (ဖိတ်ကြားခံရသူ အမျိုးသမီး)	တက်ရောက်သူ အမျိုးသမီးဦးရေ	ရာခိုင်နှုန်း (တက်ရောက်သူ အမျိုးသမီး)
အစိုးရ	၇၅	၆	၈	၆	၈
လွှတ်တော်	၇၅	၂	၃	၂	၃
တပ်မတော်	၁၅၀	၀	၀ ရာခိုင်နှုန်း	၀	၀ ရာခိုင်နှုန်း
တိုင်းရင်းသားလက် နက်ကိုင်အစုအဖွဲ့	၁၅၀	၁၄	၉ ရာခိုင်နှုန်း	၁၃	၉ ရာခိုင်နှုန်း
နိုင်ငံရေးပါတီများ	၁၅၀	၁၂	၈ ရာခိုင်နှုန်း	၁၀	၇ ရာခိုင်နှုန်း
တိုင်းရင်းသား ခေါင်းဆောင်များ	၅၀	၁၂	၂၄ ရာခိုင်နှုန်း	၁၁	၂၂ ရာခိုင်နှုန်း
ပညာရှင်များ	၅၀	၁၃	၂၆ ရာခိုင်နှုန်း	၁၀	၂၀ ရာခိုင်နှုန်း
စုစုပေါင်း	၇၀၀	၅၉	၈ ရာခိုင်နှုန်း	၅၂	၇ ရာခိုင်နှုန်း

အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ် ဦးဆောင်သော လွှတ်တော်သစ်လက်ထက်

ကော်မတီ	စုစုပေါင်း ဦးရေ	အမျိုးသမီးဦးရေ	အမျိုးသမီး ကိုယ်စားပြုမှု အချိုးအစား
တိုင်းရင်းသားရေးရာနှင့် ပြည်တွင်း ငြိမ်းချမ်းရေး ဖော်ဆောင်မှု ကော်မတီ (၂၀၁၆ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ ၁၇ တွင် ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။)	၁၅	၂	၁၃ ရာခိုင်နှုန်း

နောက်ဆက်တွဲ (၁၃)

အထွေထွေအကြံပြုချက် ၃၃။ တရားမျှတမှု လက်လှမ်းမီခြင်း

နှစ်နာမူရှိစေသော ဓလေ့ထုံးတမ်း တရားစီရင်ရေးအလေ့အထများနှင့်
မိရိုးဖလာဥပဒေ

အိမ်ထောင်ကွဲခြင်းနှင့် အမွေဆက်ခံခြင်း

ပလောင်	<ul style="list-style-type: none"> • ပလောင်မိရိုးဖလာဥပဒေတွင် အမျိုးသမီးနှင့် အမျိုးသား အိမ်ထောင်ကွဲပါက အမျိုးသမီးသည် သားသမီးများကို ပြုစုပျိုးထောင်ရန် လိုအပ်သည့်တိုင် အမျိုးသမီးများတွင် အမွေဆက်ခံခွင့် အခွင့်အရေးမရှိ။ • သားတစ်ဦးရှိပါက ဖခင်ဖြစ်သူကသာ သားကို ရယူခွင့်ရှိသည်။ တချို့ ဖြစ်ရပ်များတွင် ဖခင်သည် သားနှင့်သမီး နှစ်ဦးစလုံးကို ရယူခွင့်ရှိသည်။ <p style="text-align: right;"><i>အရင်းအမြစ်၊ ပလောင်အမျိုးသမီး အဖွဲ့ (PW0)</i></p>
ကူကီး	<ul style="list-style-type: none"> • ကူကီးမိရိုးဖလာဥပဒေအရ အမျိုးသမီးနှင့် အမျိုးသားတစ်ဦး အိမ်ထောင်ကွဲ သည့်အခါ အမျိုးသမီးတွင် အမွေဆက်ခံခွင့် တစုံတရာမရှိပေ။ • အိမ်ထောင်ကွဲသည်အခါ အမှုကိုကြားနားသည့်ပွဲတွင် သူမ ထိုင်ခွင့်မရှိသည့် အပြင် သားသမီးများကို ရယူခွင့်နှင့် လျော်ကြေးရယူခွင့် တစုံတရာ မရှိပေ။ • ၂၀၁၅ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီ ၂၀ တွင် တမူးမြို့နယ်၊ ခွန်ပင်သာကျေးရွာ (တီဂျန် ကျေးရွာ) ရှိ ကလေးငါးယောက်အဖေသည် ဗမာ အမျိုးသမီးတစ်ဦးနှင့် ဖောက်ပြန်ခဲ့သည်။ ဇနီးသည်က ခင်ပွန်းသည်ကို မဖောက်ပြန်ရန် အကြိမ်ကြိမ် တောင်းပန်သော်လည်း သူသည် အကြမ်းဖက်လာပြီး ဇနီးသည်ကို သတ်သည် အထိ လုပ်လာခဲ့သည်။ နောက်ဆုံးတွင် သူမသည် ထိုအိမ်တွင် ဆက်လက် နေထိုင်လိုခြင်းမရှိတော့သဖြင့် ကလေးငါးယောက်ကိုထားခဲ့ပြီး ကွာရှင်းခွင့် တောင်းခဲ့သည်။ အမှုသည် KWHRO ထံသို့ ရောက်လာခဲ့ပြီး ခင်ပွန်းသည်နှင့် ဇနီးအကြား၊ နှစ်ဖက် မိဘများ အကြား ဆွေးနွေးပွဲပေါင်းများစွာဖြင့် ညှိနှိုင်းပေးခဲ့ သည်။ ပိုင်ဆိုင်သမျှကို ရက်တိတိကျကျသတ်မှတ်၍ တဝက်စီခွဲဝေရန် သဘော တူညီနိုင်ခဲ့သည်။ • သို့သော် ကူကီးရေးရာကော်မတီနှင့် ကူကီးယဉ်ကျေးမှု ကော်မတီက မည်သည့် အခြေအနေတွင်မဆို ဇနီးသည်အား ပိုင်ဆိုင်မှု၏ ထက်ဝက်ကို ခွဲပေးခြင်းသည် ကူကီးတို့၏ ယဉ်ကျေးမှု သို့မဟုတ် ထုံးတမ်းအစဉ်အလာ မဟုတ်ကြောင်း၊ ထို့ကြောင့် ခင်ပွန်းသည်အနေဖြင့် ဇနီးသည်ကို ပိုင်ဆိုင်မှု တစုံတရာ ပေးရန် မလိုကြောင်း စာတစ်စောင် ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။ ထိုအချိန်မှစ၍ ခင်ပွန်းသည်သည် ထိုဆုံးဖြတ်ချက်ကို လိုက်နာပြီး ဇနီးသည်ထံသို့ တစုံတရာ လွှဲပြောင်းပေးခြင်း မရှိခဲ့ပေ။ <p style="text-align: right;"><i>အရင်းအမြစ် - ကူကီးအမျိုးသမီး လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့ (KWHRO)</i></p>

မြေ/အိမ်ပိုင်ဆိုင်မှု

**ကယန်း၊
ကရင်နီ/
ကယားနှင့်
ကယော**

- ၎င်းတို့ထုံးတမ်းအစဉ်အလာအရ သမီးများနှင့် ဇနီးသည်များသည် ၎င်းတို့ကိုယ်ပိုင်မြေ ပိုင်ဆိုင်ခွင့် အခွင့်အရေး မရှိ။
  - ခင်ပွန်းသည် သေဆုံးသွားသည့်အခါမှသာ အမျိုးသမီးက ကိုယ်ပိုင်မြေပိုင်ဆိုင်ခွင့်ရှိသည်။ သို့သော် သားဖြစ်သူ အရွယ်ရောက်လာပါက ထိုမြေကို သားဖြစ်သူ က အလိုအလျောက်ပိုင်ဆိုင်သွားသည်။
  - စာဖြင့်ရေးသားထားသော ဥပဒေမရှိသည့်တိုင်၊ အဆိုပါထုံးတမ်းအစဉ်အလာကို မျိုးဆက်ပေါင်းများစွာ လက်ခံကျင့်သုံးလာခဲ့ပြီဖြစ်သည်။
- အရင်းအမြစ် - ကယန်းအမျိုးသမီး အဖွဲ့ (KYWO)

ကူကီး

- ကူကီးပြည်သူများ၏ ဓလေ့ထုံးတမ်းနှင့် အစဉ်အလာများအရ ကူကီးအမျိုးသမီး များတွင် မြေယာ သို့မဟုတ် ပစ္စည်းဥစ္စာပိုင်ဆိုင်ခွင့် မည်သည့် အချိန်တွင်မှ မရှိခဲ့ပါ။ ခင်ပွန်းသည်ဆုံးပါးသွားသည့်အခါ ပိုင်ဆိုင်ခွင့်ကို အကြီးဆုံးသား၊ ခင်ပွန်းသည်၏ အစ်ကိုအကြီးဆုံး သို့မဟုတ် အစ်ကို၏ အကြီးဆုံးသား ထံသို့ လွှဲပြောင်းပေးသည်။ မိသားစုတွင် တခြား အမျိုးသားများ မရှိသည့်တိုင် အမျိုး သမီးများသည် မြေ သို့မဟုတ် ပစ္စည်းဥစ္စာ ပိုင်ဆိုင်ခွင့်မရှိပါ။
- ကူကီးအမျိုးသမီးများသည် ၎င်းတို့ ခင်ပွန်းသည်များနှင့်သားများ အတွက်လည်း ဖိအားများစွာ ထမ်းရွက်ရသည်။
- KWHRO သည် သား ယောက်ျားလေး မမွေးပေးနိုင်သော သို့မဟုတ် ကိုယ်ဝန်ဆောင်နိုင်သော အမျိုးသမီးသည် ခင်ပွန်းသည် ဆုံးပါးသည်နှင့် မလျော်မကန် ဆက်ဆံခံရခြင်း သို့မဟုတ် မိသားစုမှ မောင်းထုတ်ခံရသည့် အမျိုးသမီး အဖြစ်အပျက်များကို လက်ခံရရှိသည်။
- တခြားဖြစ်ရပ်များတွင် ခင်ပွန်းသည်က ဒေါသအလျောက် အမျိုးသမီးကို ကွာရှင်းသည့် အဖြစ်အပျက်လည်း ရှိသည်။ ဥပမာ တမူးခရိုင်၊ တမူးမြို့နယ်၊ နောင်ကက်ကျေးရွာမှ အသက် ၅၈ နှစ်အရွယ် အမျိုးသမီး ကိုယ်ဝန်ဆောင်နိုင် ခြင်း မရှိပေ။ ခင်ပွန်းသည် ဆုံးပါးသွားသည့်အခါ သူမကို မိသားစုက မောင်းထုတ်သဖြင့် သူမ တောထဲတွင် နေနေရသည်။

အရင်းအမြစ်၊ ကူကီးအမျိုးသမီးဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးအစည်းအရုံး(KWHRO) နှင့် စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီးနှင့် ကူကီးများ။

လူမှုအသိုင်းအဝန်းအဆင့်တွင် တရားမျှတမှုရယူခြင်းအတွက် အဟန့်အတားများ

တရားမျှတမှု ရယူခြင်း အတွက် လူမှု ယဉ်ကျေးမှု ဘာသာရေးနှင့် ဥပဒေကြောင်း ဆိုင်ရာ အဟန့်အတားများ

ကရင်နီအမျိုးသမီးတစ်ဦး ပြောဆိုမှုတွင်၊ ရက်စိတ်၊ မိသားစု၏ တာမြစ်မှု၊ မြန်မာစကားသာ ပြောသော တရားရေးစနစ်တွင် ကုန်ကျစရိတ်ကြီးမားမှုနှင့် ဘာသာစကား အခက်အခဲကြောင့် သူမနှင့် သူမကလေးအတွက် ကြီးမားသော ငွေကြေးအခက်အခဲ ရင်ဆိုင်နေရသည်။

“ဒီအဖြစ်အပျက်ကို တရားရုံးကို ကျမ တင်ချင်ပေမယ့် တခြားဖက်က ဩဇာလည်း ရှိတယ်။ အာဏာလည်း ရှိတဲ့အတွက် ကျမ မိသားစုက ကျမကိုယ် မလုပ်ဖို့ တားမြစ်ကြပါတယ်။ ရွာလူ ကြီးတွေကလည်း ကျမကို မိရိုးဖလာနည်းနဲ့ပဲ ဖြေရှင်းဖို့ အားပေးကြပါတယ်။” မိသားစုဝင်များ၊ လူမှုအသိုင်းအဝန်းများ၏ ဖိအားကို နားမထောင်ပဲ တရားစွဲဖို့ဆုံးဖြတ် လေ့ရှိသည့် သူမနေ ထိုင်သော လူမှုအသိုင်း အဝန်းတွင် နေထိုင်သူ အမျိုးသမီးများကို တခါတရံ တစ်ရွာလုံးက ပစ်ပယ်ထားလေ့ရှိသည်။ အကယ်၍ ကျူးလွန်သူသည် အာဏာရှိ သော ဩဇာရှိသော မိသားစု မှဖြစ်ပါက ထိုသူများသည် ၎င်းတို့အာဏာကိုအသုံးပြုပြီး ခြိမ်းခြောက်အကျပ်ကိုင်ခြင်းများပြု လုပ်လေ့ရှိပြီး၊ အမျိုးသမီး နှင့် သူမမိသားစုကိုပါ နောက်ထပ် ကျူးလွန်မှုများ ပြုလုပ်လေ့ရှိသည်။

ကရင်နီ/ ကယားပြည်နယ်တွင်ရှိသော တခြားအလေ့အထတစ်ခုမှာ အိမ်ထောင်မပြုပဲ ကလေးရှိသည့်အမျိုးသမီးတစ်ဦးကို “လင်ကောင် မပေါ်သူ” အဖြစ် ပုံဖော်ကြသည်။ လူမှု အသိုင်းအဝန်းက အမျိုးသမီးကို ကဲ့ရဲ့ ရှုံ့ချကြသည်။ “အဖေမသိ” ဟု ဆိုကြသည့် အမျိုးသားတွင်လည်း တစုံတရာ တာဝန်ခံမှု မရှိပေ။ လူမှုအသိုင်းအဝန်းသည် ဖခင် မည်သူ မည်ဝါဖြစ်သည်ကို တော်တော်များများ သိကြသော်လည်း အမည်ထုတ်ဖော်ပြောဆိုရန်ကို တော့ ငြင်းဆန်လေ့ရှိသည်။

ကျေးရွာလူကြီးများသည် ပြဿနာများကို မိရိုးဖလာနည်းဖြင့်သာ အမျိုးသမီးကို လျော်ကြေး အနည်းငယ်ပေး၍သာ ဖြေရှင်းကြလေ့ရှိ သည်။ ဖြေရှင်းချက်များကိုလည်း နှုတ်ဖြင့်သာ ဆောင် ရွက်လေ့ရှိပြီး အကယ်၍ အမျိုးသမီးတစ်ဦးက မကျေနပ်၍သော်လည်းကောင်း တခြားတဖက်က လိုက်နာရန် ပျက်ကွက်ခဲ့သည့်အခါတွင်သော်လည်းကောင်း သက်သေပြစရာ အထောက် အထားစာရွက်စာတမ်းမရှိပေ။

အရင်းအမြစ်။ ကရင်နီအမျိုးသမီးအဖွဲ့ (KWO)

ရပ်ရွာ ထုံးတမ်းတရား စီရင်မှု။ မုဒိမ်းကျင့်ခံရ ပြီးနောက် ကျေးရွာကို “သန့်ရှင်းပေးခြင်း”

မြန်မာနိုင်ငံတွင် မုဒိမ်းကျင့်ခံရသူအမျိုးသမီးကို တခါတရံတွင် “မသန့်ရှင်းသောသူ” အဖြစ် သတ်မှတ်လေ့ရှိပြီး ရွာမှစွန့်ပယ်လေ့ ရှိသည်။ ထိုအရာကို ကုစားရန် နည်းလမ်းတစ်ခုမှာ မုဒိမ်းကျင့်ခံရသူနှင့် သူမ၏ မိသားစုသည် ထိုအဖြစ်အပျက်ကို “သန့်ရှင်း” စေရန် အတွက် ရွာအတွက် အစားအသောက်၊ ပွဲလမ်းနှင့် အရိအသေပြုရသည်။

ကရင်နီ/ကယားပြည်နယ်တွင် လှိုင်ကော်မြို့နယ်၊ ကုန်းသာ ကျေးရွာမှ အသက် ၁၃ နှစ် အရွယ် မိန်းကလေးတစ်ဦးသည် ထိုဒေသ အပြင်မှ လာရောက်လုပ်ကိုင်သည့် အလုပ်သမား တစ်ဦး၏ မုဒိမ်းကျင့်ခြင်း ခံခဲ့ရသည်။ KNWO က လျော်ကြေးအဖြစ် ကျပ်ငွေ ၄ သန်းရရန် ကူညီညှိနှိုင်း ပေးခဲ့သည်။ တခြားဖြစ်ရပ်များနှင့်ယှဉ်ပါက များသော ပမာဏဖြစ်သည်။

သို့သော် ထိုအဖြစ်အပျက်ပြီးသည့်နောက် ထုံတမ်းစဉ်လာအရ ရွာကို “သန့်စင်” စေရန် အမျိုးသမီး ငယ်သည် ရွာ၊ လူငယ်နှင့် ဘာသာရေးအဖွဲ့များကို ငွေပေးရသည်။ ထိုအရာများ ပေးပြီးနောက် သူမတွင် ငွေကြေးအနည်းငယ်သာကျန်တော့ပြီး ဆေးကုသဖို့ ပိုက်ဆံပင် မရှိတော့ပေ။

တချို့ဖြစ်ရပ်များတွင် မုဒိမ်းကျင့်ခံရသူများသည် ထိုသို့ လုပ်မပေးနိုင်ပါက ငွေချေး၍ ပြေလည်အောင် လုပ်ပေးရသည်များ ရှိသည်။

အရင်းအမြစ်။ ကရင်နီအမျိုးသမီးအဖွဲ့ (KNWO)

ကျူးလွန်ခံခဲ့ရသူများအပေါ် ခြိမ်းခြောက်မှုများ

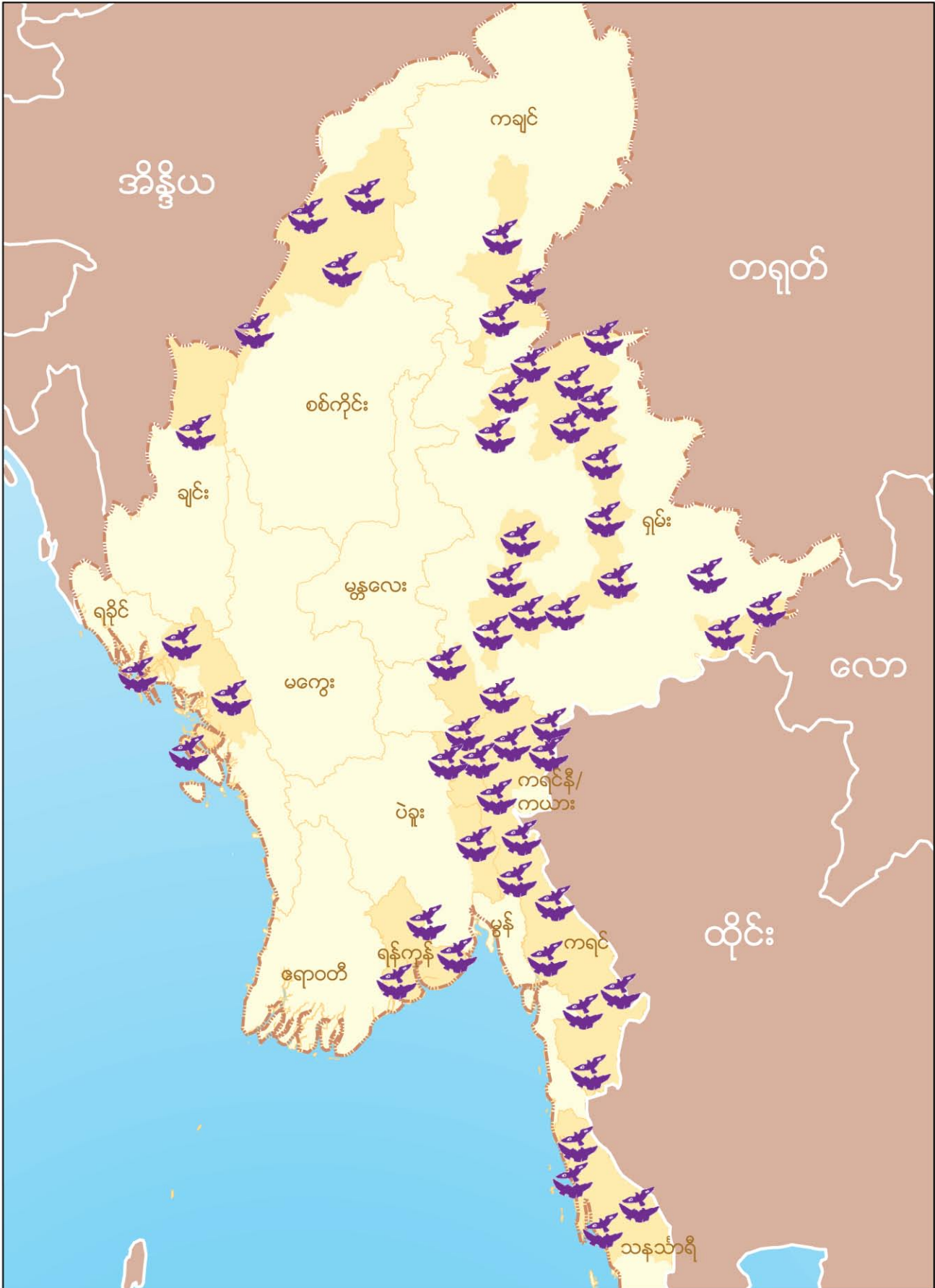
<p>ကရင်နီ/ကယား</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ကရင်နီ/ကယားပြည်နယ်အတွင်း မုဒိမ်းကျင့်ခံရသူ အမျိုးသမီး တော်တော်များများသည် ရေငုံနှုတ်ပိတ်နေရန် ၎င်းတို့ကို ကျူးလွန်သူများက ခြိမ်းခြောက်ကြသည်။ တစ်စုံတစ်ယောက် ကို ပြန်ပြောပါက သတ်ပစ်မည်ဟူ၍ ခြိမ်းခြောက်ခံရသည်ကို ကျူးလွန်ခံရသူများက KNWO ကို ပြောပြခဲ့သည်။ • ကျူးလွန်ခံရသူ၏ မိသားစုဝင်များသည် မုဒိမ်းကျင့်ခံရသည့်အကြောင်းကို သိသွားသည့် အခါ မိန်းကလေးကို မိသားစုဝင်များက ရိုက်နှက်ပြစ်ဒဏ်ပေးလေ့ရှိသည်။ • ခြိမ်းခြောက်မှုသာမကတစ်ခုတွင် အမြဲတစေ အကြမ်းဖက် ရန်လိုနေသောကြောင့် ဇနီးသည်က ချန်ထားခဲ့သော ခင်ပွန်းသည် ဇနီးသည်နှင့် ကလေး အိမ်အပြန်တွင် ၎င်းတို့အား ရိုက်နှက်၊ သက်ပစ်မည်ဟု ခြိမ်းခြောက်ကာ ခလေးထံမှ ပိုက်ဆံလှူပေးသွားခြင်း၊ ဇနီးသည်၏ အလွန် နည်းပါးသော ဝင်ငွေနည်းလမ်းကို ဖျက်ဆီးခြင်းနှင့် မိသားစုဝင်တစ်ဦးကိုပါ ဖျက်ဆီးပစ်ခဲ့သည်။ ဇနီးသည်သည် သူ၏ခင်ပွန်းသည်ကို အလွန်ကြောက်ရွံ့သဖြင့် ညအချိန်တွင် အပြင်ထွက် အိမ်သာတက်ရန်အထိပင် စိုးရိမ်ကြောက်ရွံ့ခဲ့သည်။ • ထိုအမျိုးသမီးကို ကူညီရန် တာဝန်ပေးခံရသော လူမှုလုပ်သားများလည်း ခြိမ်းခြောက်ခံခဲ့ရသည်။ <p style="text-align: right;">အရင်းအမြစ် - ကရင်နီအမျိုးသမီးအဖွဲ့ (KNWO)</p>
---------------------------	---

<p>ရှမ်း</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ကျူးလွန်သူ ငွေကြေးအရသော်လည်းကောင်း၊ အရင်းအမြစ်အရသော်လည်းကောင်း သို့မဟုတ် အဆက်အသွယ်အရသော်လည်း အာဏာရှိပါက တစ်ခါတရံတွင် ထိုသူများသည် ၎င်းတို့အခွင့်အာဏာကိုသုံးကာ ကျူးလွန်ခံရသူကို ရေငုံနှုတ်ပိတ်နေရန် ခြိမ်းခြောက်လေ့ရှိသည်။ • ဖြစ်ရပ်တစ်ခုတွင် ကောင်းပြည်သူ့စစ်အဖွဲ့နှင့် အချိတ်အဆက်ရှိသော အာဏာရှိသော ကျူးလွန် သူသည် တရားလို၏ ရှေ့နေနှင့် ရှေ့နေ၏ ဆရာကိုပင် ခြိမ်းခြောက်ခဲ့သည်။ • ထိုသူများ လျော်ကြေးပေး၍ ကျေးအေးရန် ကြိုးစားသော်လည်း တရားလိုက ငြင်းဆန် သည့်အခါ တရားလို၏ လုံခြုံရေးကို ၎င်းတို့တာဝန်မခံနိုင်ဟု ပြောခဲ့သည်။ • ရှေ့နေများကလည်း တရားလိုကို ခြိမ်းခြောက်ခဲ့သည်။ အားလုံးအတွက် ရှေ့နေစကားကို မဖြစ်မနေ နားထောင်ရသည်။ ဥပမာ ရှေ့နေက သူမကို ဘောင်းဘီဝတ် ဆင်ခြင်း သို့မဟုတ် ဆံပင်ကို အောက်သို့ဖြန့်ထားခြင်း မပြုရန် တားမြစ်သည်။ အကယ်၍ သူမ နားမထောင်ပါက အကူအညီ မပေးတော့ဟု ရှေ့နေက ခြိမ်းခြောက်ခဲ့သည်။ <p style="text-align: right;">အရင်းအမြစ် - ရှမ်းအမျိုးသမီးရေးရာဆက်သွယ်လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်ရေးအသင်း (SWAN)</p>
---------------------	---

<p>ကရင်နီ/ကယား</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ၎င်းတို့ဖြစ်ရပ်ကို တိုင်ကြားသော၊ ဥပဒေကြောင်းအရ ကြိုးစားခဲ့ကြသော ကရင်နီ ဒေသရှိ အမျိုးသမီးသည် ကျူးလွန်သူများ၏ ခြိမ်းခြောက်ခံမှုကို အမြဲခံရသည်။ အထူးသဖြင့် ထို သူများသည် အာဏာရှိသည့် အနေအထားတွင် ဖြစ်သည်။ • ပင်လောင်မြို့နယ်၊ သပြေကုန်းကျေးရွာမှ ကလေးသုံးယောက်အမေ၊ မုဆိုးမ အမျိုးသမီး ဖြစ်စဉ်တွင် သူမကို ရွာအုပ်ချုပ်သူက ပုံမှန်မုဒိမ်းကျင့်ခဲ့သည်။ • တစ်စုံတစ်ဦးသို့ပြောပါက သူမကို အမှုဆင်ပြီး အပြစ်ပေးအရေးယူမည်ဟု သူက ခြိမ်းခြောက်ခဲ့သည်။ သူမ ကိုယ်ဝန်ရလာသည့်တိုင် ကြောက်ရွံ့သဖြင့် ထိုကိစ္စကို မည်သူတစ်ဦး တစ်ယောက်ကိုမှ ဖွင့်မပြောခဲ့ပေ။ • သို့သော် သူမကိုယ်ဝန်သည် လူမြင်သူမြင် ဖြစ်လာသည့်အခါတွင် အမှုကို တိုင်ကြားရန် ဆုံးဖြတ်ခဲ့သည်။ ကျေးရွာအုပ်ချုပ်သူက အမှားကျူးလွန်ခဲ့သည်ကို ဝန်ခံခြင်းမပြုပေ။ • ရွာထဲက လူအများစုက ကျေးရွာအုပ်ချုပ်သူ၏ ဖက်တွင် ရပ်တည်ခဲ့သည်။ ရွာသားများသည် ၎င်း၏ အာဏာနှင့် ဩဇာကိုကြောက်ရွံ့သဖြင့် မုဆိုးမ၏ဖက်တွင် မရပ်တည်ခဲ့ကြပေ။ <p style="text-align: right;">အရင်းအမြစ် - ကရင်နီအမျိုးသမီးအဖွဲ့ (KNWO)</p>
---------------------------	---

နောက်ဆက်တွဲ (၁၄)

စစ်တမ်းကောက်ယူခဲ့သော နေရာပြမြေပုံ

နောက်ဆက်တွဲ (၁၅)

အမျိုးသမီးများ အဖွဲ့ချုပ် (မြန်မာနိုင်ငံ) အဖွဲ့ဝင်ဖွဲ့စည်းများနှင့် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးမှု အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲသို့ ပါဝင်သော အဖွဲ့အစည်းများ

အမျိုးသမီးများအဖွဲ့ချုပ် (မြန်မာနိုင်ငံ)
အဖွဲ့ဝင်အဖွဲ့အစည်း (၁၃) ဖွဲ့

	မြန်မာ့အမျိုးသမီးသမဂ္ဂ (BWU)
	ကချင်အမျိုးသမီး အစည်းအရုံး ထိုင်းနိုင်ငံ (KWAT)
	ကရင်အမျိုးသမီးအစည်းအရုံး (KWO)
	ကရင်နီအမျိုးသမီးအစည်းအရုံး (KNWO)
	ကယန်းအမျိုးသမီးအစည်းအရုံး (KyWO)
	ကူကီးအမျိုးသမီးဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးအစည်းအရုံး (KWHRO)
	လားဟူအမျိုးသမီး အစည်းအရုံး (LWO)
	ပလောင်အမျိုးသမီးအစည်းအရုံး (PWO)
	ပအိုဝ်းအမျိုးသမီးသမဂ္ဂ (PWU)
	ရခိုင်အမျိုးသမီးအစည်းအရုံး (RWU)
	ရှမ်းအမျိုးသမီးရေးရာ ဆက်သွယ်လှုပ်ရှား ဆောင်ရွက်ရေးအသင်း (SWAN)
	ထားဝယ်အမျိုးသမီးသမဂ္ဂ (TWU)
	မြန်မာနိုင်ငံ အမျိုးသမီးရေးရာနှင့် လူ့အခွင့်အရေး အဖွဲ့အစည်း (WRWAB)

CEDAW Action Myanmar (CAM)

အဖွဲ့ဝင်ဖွဲ့စည်း (၁၄) ဖွဲ့

- မြန်မာနိုင်ငံ မသန်စွမ်းအမျိုးသမီးရေးရာအသင်း (AMDWA)
- မြန်မာနိုင်ငံ အမျိုးသမီးအဖွဲ့အစည်းများကွန်ယက် (WON)
- သင်္ဂဟကျားမတန်းတူရေးအလုပ်အဖွဲ့
- Women Can Do It (WCIDI)
- ရွှေအင်းသူ
- မိခင်များသမဂ္ဂ (MU)
- ရွှေဇေ
- နိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ ခရစ်ယာန်လူငယ်အမျိုးသမီးများအသင်း
- ကချင်အမျိုးသမီးငြိမ်းချမ်းရေးကွန်ယက် (KWPN)
- ရောင်ခြည်သစ်
- အကရာ
- တန်သာရီအမျိုးသမီးကွန်ယက်
- NGO ကျားမတန်းတူရေးအဖွဲ့
- မြန်မာနိုင်ငံ ဥပဒေကြောင်းဆိုင်ရာအဖွဲ့ (LCM)

မြန်မာနိုင်ငံ အမျိုးသမီးအဖွဲ့အစည်းများကွန်ယက် (WON)

မြန်မာနိုင်ငံအဝှမ်းမှ အဖွဲ့အစည်းပေါင်း ၃၄ ဖွဲ့

- အရိပ်အမျိုးသမီးအဖွဲ့
- အဟာရအမျိုးသမီး
- အာရုံဦးလူမှုဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအသင်း
- အရိုအမျိုးသမီးအဖွဲ့
- Business Kind Myanmar
- ချင်းအမျိုးသမီး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအဖွဲ့
- ရောင်စုံမိန်းကလေးများ အဖွဲ့
- ဟိန္ဒူအမျိုးသမီးအသင်း
- ကရင်အမျိုးသမီးပံ့ပိုးကူညီရေးအဖွဲ့
- ကရင်နှစ်ချင်းအသင်းတော်၊ အမျိုးသမီးဌာန
- Kindness women
- မြန်မာနိုင်ငံမွတ်ဆလင်အမျိုးသမီး ကောင်စီ
- မြန်မာနိုင်ငံ နှစ်ချင်းအသင်းတော်အမျိုးသမီးဌာန
- မြန်မာနိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာမျက်မမြင်များအသင်း (အမျိုးသမီးဌာန)
- မြန်မာနိုင်ငံ အမျိုးသမီးခရစ်ယာန်အသင်းသားများ ကောင်စီ (MCC EWW)
- နိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ ခရစ်ယာန်လူငယ် အမျိုးသမီးများအသင်း (National YWCA)
- ပေါ်ဝီးဒီ
- ပန်းသီးအိမ် (PTE)
- ဖီးနစ်ဂုဏ်များအသင်း
- အဖိုးတန်ကျောက်မြတ်ရတနာများအသင်း
- ပြည်ကြီးရှင်
- သက်တန် ရောင်အသင်း
- ရက်နာ မဟာ ပညာရေးစောင့်ရှောက်ရေးအဖွဲ့
- ကိုယ့်အားကိုယ့်ကိုး ကရင်နှစ်ချင်းမစ်ရှင်အသင်း။ အမျိုးသမီးဌာန
- အပြုံးရှင်များပညာရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု ဖောင်ဒေးရှင်း
- ကိုရင်အသိပညာပြန့်ပွားရေးအသင်း
- မိခင်များသမဂ္ဂ
- တြိဂံအမျိုးသမီးထောက်ပံ့ရေးအဖွဲ့
- ဝိမုတ္တိစေတနာ့ဝန်ထမ်းအဖွဲ့
- Win-Win Organization
- ကမ္ဘာ့ငြိမ်းချမ်းရေးအမျိုးသမီးဖောင်ဒေးရှင်း
- ရန်ကုန်ကရင်နှစ်ချင်းအမျိုးသမီးအသင်း
- ရန်ကုန်ခရစ်ယာန်လူငယ်အမျိုးသမီးအသင်း
- ရောင်ခြည်သစ်

CSOs & CBOs

- ဆယ်ကျော်သက်မျိုးပွားကျန်းမာရေးရုံး
- တန်းတူရေးမြန်မာ
- တိုင်းရင်းသားလူမှုအသိုင်းအဝန်းဖွံ့ဖြိုးမှုဖိုရမ်
- မြန်မာနိုင်ငံ ဒီမိုကရေစီဖိုရမ်
- ကျားမတန်းတူရေးကွန်ယက်
- IPs/EN ကွန်ယက်
- ကချင်ဖွံ့ဖြိုးမှုကွန်ယက်အဖွဲ့
- ကရင်လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့
- ကယားအမျိုးသားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးဖောင်ဒေးရှင်း
- MAP ဖောင်ဒေးရှင်း
- Myanmar Positive Women's Network
- ဖန်သီးအိမ်
- ဌာနတိုင်းရင်းသားများနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်အတူတကွ မြှင့်တင်ရေးအဖွဲ့
- ရှမ်းပြည်နယ် တိုင်းရင်းသားလူငယ်များ ကျောင်း
- ကျောင်းသားနှင့်လူငယ်များကွန်ဂရက် (မြန်မာနိုင်ငံ)
- ရှမ်းလူငယ်ပါဝါ
- မြန်မာနိုင်ငံမှ လိင်လုပ်သားများ
- အမျိုးသမီးငြိမ်းချမ်းရေး ဖယ်ဒရေးရှင်း
- Women Initiative Platform
- အာရကန် အမျိုးသမီးငြိမ်းချမ်းရေးကွန်ယက်
- အမျိုးသမီးသမဂ္ဂ

နောက်ဆက်တွဲ (၁၆) နောက်ဆက်တွဲ ပတ်ဂျူနီရန်

WLB အဖွဲ့ဝင်အဖွဲ့အစည်းများနှင့် အခြား အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့များမှ ပြုစုထားသောအောက်ခြေမှ အစီရင်ခံစာများ စာရင်း

- *Drug Lords in Parliament, (October 2011) by Shan Herald Agency for News*
- *Breaking Barriers: Advocating Sexual and Reproductive Health and Rights, (February 2016) by Asia-Pacific Resource and Research Centre for Women (ARROW)*
- *Economics of Peace and Conflict, (Sept 2013) by Myanmar Peace Monitor, Burma News International*
- *Gender Equality and Cultural Norms in Myanmar (2015) by Pansy Tun Thein*
- *Grab for White Gold: Impacts of platinum mining in Eastern Shan State, (May 2012) by Lahu Women's Organization*
- *If they had hope, they would speak: The ongoing use of state-sponsored sexual violence in Burma's Ethnic Communities, (Nov. 2014) by the Women's League of Burma*
- *In Pursuit of Justice: Reflections on the Past and Hopes for the Future of Burma, (2014) by the Human Rights Foundation of Monland*
- *KWAT Baseline Village Household Demographic-FP-Vital Events Survey in Kachin State, (July-August 2015) by Kachin Women's Association Thailand*
- *License to rape; The Burmese military regime's use of sexual violence in the ongoing war in Shan State (May 2002) by The Shan Human Rights Foundation (SHRF) and The Shan Women's Action Network*
- *Lost Paradise: Damaging Impact of Mawchi Tin Mines in Burma's Kachin State, (December 2012) by Molo Women Mining Watch Network*
- *Our Lives Not For Sale: Tavoyan Women Speak Out Against the Dawei Special Economic Zone Project, (December 2014) by Tavoyan Women's Union*
- *Poison Clouds: Lessons from Burma's Largest Coal Mine Project at Tigyit, (Jan 2011) by PaO Youth Organization*
- *Poisoned Hills- Opium cultivation surges under government control in Burma, (Jan 2010) by Palaung Women's Organization*
- *Pushed to the Brink: Conflict and human trafficking on Kachin-China Border, (June 2013) by Kachin Women's Association Thailand*
- *Same Impunity, Same Patterns, (January 2014) by the Women's League of Burma*
- *Silent Offensive: How Burma Army strategies are fueling the Kachin drug crisis, (October 2014) by Kachin Women's Association Thailand*
- *Still Poisoned: opium cultivation soars in Palaung areas under Burma's new regime, (Oct 2011) by Palaung Women's Organization*
- *Stolen Lives: Human trafficking from Palaung areas of Burma to China, (June 2011) by Palaung Women's Organization*
- *The Burden of War: Women Bear the Burden of Displacement, (November 2012) by Palaung Women's Organisation*
- *The Long Road to Recovery: Ethnic and Community-Based Health Organizations Leading the Way to Better Health in Eastern Burma, (Feb. 2015) by Health Information System Working Group (HISWG)*
- *UPR Advocacy Fact Sheets, 2nd Cycle Universal Periodic Review, Myanmar UPR 2015: Information on the Status of the Human Rights Situation in Myanmar, (2015)*
- *We Used to Fear Bullets Now We Fear Bulldozers ' ' Dirty coal mining by military cronies & Thai companies Ban Chaung, Dawei District, Myanmar (October 2015) by Tarkapaw Youth Group, Dawei Development Association (DDA), and the Tenasserim River & Indigenous People Networks (Trip Net)*

ENDNOTES:

---

1. Committee on the Elimination of Discrimination against Women, *Concluding Observations of the Committee on the Elimination of Discrimination against Women: Burma*, ¶ 9, U.N. Doc. CEDAW/C/MMR/CO/3 (Nov. 7, 2008) [hereinafter 2008 Concluding Observations].
2. Committee on the Elimination of Discrimination against Women, *Consideration of reports submitted by States parties due in 2014: Myanmar*, ¶ 97, U.N. Doc. CEDAW/C/MMR/4-5 (Feb. 23, 2015) [hereinafter 2014 State Report].
3. *This is true in Sagaing Division and Dawei in Tennesarim Division*. See *infra* Annex 1.
4. 2014 State Report, *supra* note 2, at ¶¶ 9–16.
5. 2014 State Report, *supra* note 2, at ¶¶ 9, 101.
6. The “Race and Religion” laws include the Population Control Healthcare Law, Religious Conversion Law, Buddhist Women’s Interfaith Marriage Law, and Monogamy Law. See Press Release, U.N. High Commissioner of Human Rights, (Feb. 25, 2015) (discussing how Myanmar “needs urgently to get back on track”); see also Chloe White, *Protection for Whom? Violations of International Law in Myanmar’s New ‘Race and Religion Protection’ Laws*, GEORGETOWN INST. FOR WOMEN, PEACE & SEC. (2015).
7. For information regarding land law, see FOOD & AG. ORG OF THE U.S., *VOLUNTARY GUIDELINE OF THE GOVERNANCE OF TENURE: AS A GLANCE* (2012), available at <http://www.fao.org/docrep/016/i3016e/i3016e.pdf>; GOV’T OF THE REP. OF THE UNION OF MYANMAR, *NATIONAL LAND USE POLICY (6TH DRAFT)* (2015), available at http://www.burmalibrary.org/docs21/NLUP_6th_draft2015-06-en.pdf; TRANSNATIONAL INST., *ASSESSMENT OF 6TH DRAFT OF THE NATIONAL LAND POLICY (NLUP)* (2015), available at https://www.tni.org/files/publication-downloads/nlup-6-key_points.pdf. The Government also failed to consider women’s rights or adequately consult civil society when considering amendments to the Investment Law. See *Burma: Address Rights Impact of New Investment Law*, HUMAN RIGHTS WATCH (March 25, 2015), <https://www.hrw.org/news/2015/03/25/burma-address-rights-impact-new-investment-law>; Htin Lynn Aung, *New Investment Laws in Limbo*, MYANMAR TIMES (Sept. 1, 2015), <http://www.mmmtimes.com/index.php/business/16244-new-investment-laws-in-limbo.html>; *Burma’s New Investment Law Fuels Human Rights Concerns*, KAREN NEWS (April 1, 2015), <http://karennews.org/2015/04/burmas-new-investment-law-fuels-human-rights-concerns.html>; Sandar Lwin, *DICA Extends Consultations for Investment Law*, MYANMAR TIMES (April 2, 2015), <http://www.mmmtimes.com/index.php/business/13874-dica-extends-consultations-for-investment-law.html>.
8. ARROW, *MYANMAR/BURMA BREAKING BARRIERS: ADVOCATING SEXUAL AND REPRODUCTIVE HEALTH AND RIGHTS* 41 (2016) [hereinafter *Breaking Barriers*]; *Activists Relay Worries of Draft Association Law to Parliament*, ASIAN HUMAN RIGHTS DEFENDERS (June 5, 2014), <https://asianhrds.forum-asia.org/?p=12868>; *Shwe Yee Saw & Myint Htoo Thant, Anger as Government Restricts NGO Registration with By-law*, MYANMAR TIMES (July 24, 2015), <http://www.mmmtimes.com/index.php/national-news/15644-anger-as-government-restricts-ngo-registration-with-by-law.html>; *The Situation of Human Rights Defenders: Myanmar*, INT’L SERVICE FOR HUMAN RIGHTS DEFENDERS (Mar. 2015), http://www.ishr.ch/sites/default/files/article/files/ishr_-_upr_briefing_paper_on_myanmar.pdf.
9. 2008 Concluding Observations, *supra* note 1, at ¶ 11.
10. 2008 Concluding Observations, *supra* note 1, at ¶ 17.
11. PAUL MINOLETTI, *GENDER (IN)EQUALITY IN THE GOVERNANCE OF MYANMAR: PAST, PRESENT, AND POTENTIAL STRATEGIES FOR CHANGE* 27 (2016) [hereinafter *Gender (in)Equality*].
12. Asian NGO Network on National Human Rights Institutions (ANNI), *Report on the Performance and Establishment of National Human Rights Institutions in Asia*, 13 - 21 (2013) [hereinafter *ANNI Report* (2013)]; see *Myanmar Revamps Human Rights Panel Amid Criticism from Rights Groups*, RADIO FREE ASIA (Sept. 25, 2014).
13. 2014 State Report, *supra* note 2, at ¶ 36.
14. *Babies and Boldness for Myanmar’s New Wave of Women MPs*, BREITBART (March 8, 2016), <http://www.breitbart.com/news/babies-and-boldness-for-myanmars-new-wave-of-women-mps/>; Hla Hla Htay, *Babies and Boldness for Myanmar’s New Wave of Women MPs*, YAHOO! NEWS (March 8, 2016), <https://www.yahoo.com/news/babies-boldness-myanmars-wave-women-mps-185715023.html?ref=gs>.
15. 2008 Concluding Observations, *supra* note 1, at ¶ 11.
16. 2014 State Report, *supra* note 2, at ¶ 179.
17. KIMBERLY ROGOVIN, INTERNATIONAL LABOUR ORGANISATION, *INTERNATIONAL LABOUR MIGRATION IN MYANMAR: BUILDING AN EVIDENCE-BASE ON PATTERNS IN MIGRATION, HUMAN TRAFFICKING AND FORCED LABOUR* (Dec. 2015), available at http://www.ilo.org/yangon/whatwedo/publications/WCMS_440076/lang--en/index.htm [hereinafter *ILO REPORT*].
18. U.S. DEPT. OF STATE, *TRAFFICKING IN PERSONS REPORT 2015: BURMA* 104 (July 2015) available at <http://www.state.gov/j/tip/rls/tiprpt/2015/index.htm> [hereinafter *U.S. D.O.S. TRAFFICKING REPORT*].

19. U.S. D.O.S. TRAFFICKING REPORT, *supra* note 19.
20. *These standards are set forth in the US Trafficking Victims Protection Act. For Tier 2 Watch List criteria, see Tier Placements, U.S. DEPT. OF STATE, <http://www.state.gov/j/tip/rls/tiprpt/2015/243366.htm>.*
21. *United States: Assign Tier-3 Rankings to Myanmar, Thailand, Malaysia in Annual Trafficking Report, FORTIFY RIGHTS (MARCH 22, 2016), <http://www.fortifyrights.org/publication-20160322.html>.*
22. *KACHIN WOMEN'S ASSOCIATION THAILAND, PUSHED TO THE BRINK: CONFLICT AND HUMAN TRAFFICKING ON THE KACHIN-CHINA BORDER (2013), available at http://www.burmalibrary.org/docs15/KWAT-pushed_to_the_brink-en-red.pdf [hereinafter PUSHED TO THE BRINK].*
23. *UNITED NATIONS OFFICE ON DRUGS AND CRIME, MIGRANT SMUGGLING IN ASIA: CURRENT TRENDS AND RELATED CHALLENGES 58 (April 2015), available at http://www.unodc.org/documents/southeastasiaandpacific/Publications/2015/som/Current_Trends_and_Related_Challenges_web.pdf [hereinafter UNODC REPORT]; List of Issues and Questions in Relation to the Combined Fourth and Fifth Periodic Reports of Myanmar: Replies of Myanmar to the List of Issues, ¶¶ 40, 52 (May 3, 2016) [hereinafter List of Issues Response]; ILO Report, *supra* note 22, at 3.*
24. *UNODC REPORT, supra note 24, at 58.*
25. *PALAUNG WOMEN'S ORGANIZATION, STOLEN LIVES: HUMAN TRAFFICKING FROM PALAUNG AREAS OF BURMA TO CHINA (June 2011), available at <http://womenofburma.org/14-june-2011-palaung-womens-organization-launched-a-report-stolen-lives-human-trafficking-from-palaung-area-of-burma-to-china/> [hereinafter STOLEN LIVES].*
26. *See STOLEN LIVES, supra note 26; PUSHED TO THE BRINK, supra note 23.*
27. *PUSHED TO THE BRINK, supra note 23, at 12.*
28. *UNODC Report Raises Concerns on Human Trafficking Growth, MIZZIMA NEWS (Apr. 28, 2015), <http://www.mizzima.com/news-international/unodc-report-raises-concerns-human-trafficking-growth>.*
29. *2008 Concluding Observations, supra note 1, at ¶ 27.*
30. *2014 State Report, supra note 2, at ¶¶ 63, 65; List of Issues Response, supra note 24, at ¶¶ 40–52.*
31. *U.S. D.O.S. TRAFFICKING REPORT, supra note 19, at 106.*
32. *STOLEN LIVES, supra note 26, at 26, 27.*
33. *2014 State Report, supra note 2, at ¶ 68.*
34. *PUSHED TO THE BRINK, supra note 23, at 15.*
35. *2014 State Report, supra note 2, at ¶¶ 59, 61.*
36. *U.S. D.O.S. TRAFFICKING REPORT, supra note 19, at 106.*
37. *U.S. D.O.S. TRAFFICKING REPORT, supra note 19, at 106.*
38. *U.S. D.O.S. TRAFFICKING REPORT, supra note 19, at 106.*
39. *Billy Tea, Foreign Policy in Focus: Making Burma Work, FOR. POLY IN FOCUS (July 30, 2013), available at http://fpif.org/making-Burma-work/?utm_source=rss&utm_medium=rss&utm_campaign=making-Burma-work.*
40. *2008 Concluding Observations, supra note 1, at ¶ 27.*
41. *See UNICEF, SNAPSHOT OF SOCIAL SECTOR PUBLIC BUDGET ALLOCATIONS AND SPENDING IN MYANMAR (2014), available at http://www.unicef.org/myanmar/Final_Budget_Allocations_and_Spending_in_Myanmar.pdf [hereinafter UNICEF SNAPSHOT]; Panorama of Myanmar Higher Education, MYANMAR MINISTRY OF EDUCATION, www.myanmar-education.edu.mm/dhel/promoti-of-accessibility-quality-and-diversity-in-higher-education/.*
42. *The National Education Law was the subject of much dispute. See Naw Say Phaw Waa, Education Bill Becomes Law Despite Autonomy Concerns, UNIVERSITY WORLD NEWS (OCT. 9, 2014), <http://www.universityworldnews.com/article.php?story=20141009082755289>; Updates: National Education Law – Student Protests, BURMA PARTNERSHIP, <http://www.burmapartnership.org/updates-national-education-law-student-protest/>.*
43. *2008 Concluding Observations, supra note 1, at ¶ 35.*
44. *See UNICEF SNAPSHOT, supra note 43.*
45. *2014 State Report, supra note 2, at ¶ 93.*
46. *2014 State Report, supra note 2, at ¶ 93.*
47. *2014 State Report, supra note 2, at ¶ 89.*
48. *ILO REPORT, supra note 18, at 34.*
49. *2014 State Report, supra note 2, at ¶ 94.*
50. *List of Issues Response, supra note 24, at ¶ 86.*
51. *UNFPA, REPORT ON SITUATION ANALYSIS OF POPULATION AND DEVELOPMENT, REPRODUCTIVE HEALTH IN MYANMAR 119 (July 2010); TERESA O'SHANNASSY, CATHOLIC INSTITUTE FOR*

52. ASHLEY SOUTH & MARIE LALL, *SCHOOLING AND CONFLICT: ETHNIC EDUCATION AND MOTHER TONGUE BASED TEACHING IN MYANMAR*, at ix-x (Feb. 2016).
53. PO PO THAUNG WIN, *AN OVERVIEW OF HIGHER EDUCATION REFORM IN MYANMAR* 8 (2015), available at http://www.burmalibrary.org/docs21/Education/Popo-Thaung-Win-2015-An_Overview_of_Higher_Education_Reform_in_Myanmar-en.pdf.
54. PALAUNG WOMEN'S ORGANIZATION, *POISONED HILLS - OPIUM CULTIVATION SURGES UNDER GOVERNMENT CONTROL IN BURMA* (2010), available at http://burmacampaign.org.uk/images/uploads/Poisoned_Hills_Report.PDF; KACHIN WOMEN'S ASSOCIATION THAILAND, *SILENT OFFENSIVE: HOW BURMA ARMY STRATEGIES ARE FUELING THE KACHIN DRUG CRISIS* 12-17 (Oct. 2014), available at http://www.kachinwomen.com/kachinwomen/images/7Oct14Report/silent_offensive_drug_report_english.pdf [hereinafter *SILENT OFFENSIVE*].
55. 2008 Concluding Observations, *supra* note 1, at ¶ 35.
56. List of Issues Response, *supra* note 24, at ¶ 85.
57. List of Issues Response, *supra* note 24, at ¶ 52.
58. Samantha Carter & Naw Htoo Htoo, *Burma's Healthcare System in Critical Condition*, *KAREN NEWS* (June 28, 2013), <http://karennews.org/2013/06/burmas-healthcare-system-in-critical-condition.html> [hereinafter *Burma's Healthcare System*].
59. *Burma's Healthcare System*, *supra* note 60.
60. 2008 Concluding Observations, *supra* note 1, at ¶ 39.
61. *Burma's Healthcare System*, *supra* note 60.
62. Shwe Yee Saw Myint, *Health Budget Up but Challenges Remain*, *BURMA TIMES* (May 5, 2015), <http://www.mmmtimes.com/index.php/in-depth/10258-health-budget-up-but-challenges-remain.html>. "This department spends a lot of money on new buildings and renovating old ones," U Myat Nyarna Soe reported. "But we need to invest in more than just buildings. For example, we need to improve provision of medicine, health services and research. I cannot understand why the government focuses so much on buildings." *Id.*
63. THREE MILLENNIUM DEVELOPMENT GOAL FUND, 2015 PROGRESS REPORT 4 (2015); *Burma's Healthcare System*, *supra* note 60. See also HEALTH INFORMATION SYSTEM WORKING GROUP, *THE LONG ROAD TO RECOVERY: ETHNIC AND COMMUNITY-BASED HEALTH ORGANIZATIONS LEADING THE WAY TO BETTER HEALTH IN EASTERN BURMA* (Feb. 2015), available at http://backpackteam.org/wp-content/uploads/2015/03/The-Long-Road-to-Recovery-2015_Eng-1.pdf [hereinafter *HISWG REPORT*].
64. See *HISWG REPORT*, *supra* note 65; PARVEEN K. PARMAR, ET AL., *HEALTH AND HUMAN RIGHTS IN EASTERN MYANMAR PRIOR TO POLITICAL TRANSITION: A POPULATION-BASED ASSESSMENT USING MULTISTAGED HOUSEHOLD CLUSTER SAMPLING* (May 2014), available at <http://bmcinthealthhumrights.biomedcentral.com/articles/10.1186/1472-698X-14-15>; *Burma's Healthcare System*, *supra* note 60; *THREE MILLENNIUM DEVELOPMENT GOAL FUND*, *supra* note 65, at 4.
65. *HISWG REPORT*, *supra* note 65, at 7.
66. *Services are provided in Karen, Karenni, Mon, Shan, Kachin, Chin, and Arakan States and portions of Pegu, Tenasserim, and Sagaing Divisions of Burma*. See *Our Background*, B.P.H. W.T. PRIMARY HEALTH CARE, http://backpackteam.org/?page_id=31.
67. Hanna Igber, *Burma's Women Desperate for Healthcare After Decades of Government Neglect*, *GLOBAL POST* (June 22, 2012), <http://www.globalpost.com/dispatch/news/regions/asia-pacific/120621/Burma-women-health-care-disaster?page=0,0Igber>. The story of Maw Lwin Khine is illustrative. She and her husband make about 2,500 kyats per day selling flowers. When Maw Lwin Khine went into labor a month early she was taken to a local hospital where the doctor decided, due to her high blood pressure, that she needed a Caesarian section. The doctor performed the operation, but the baby was dead upon delivery. The hospital then charged Maw Lwin Khine and her husband 500,000 kyats for the operation, medicine and supplies. They used their life savings and borrowed from friends to pay the bill. Two weeks later, Maw Lwin Khine developed complications. Unable to afford the local hospital again, Maw Lwin Khine and her husband borrowed money from a neighbor to travel to Thailand—an eleven-hour trip—to visit a free clinic specializing in helping Burmese (*The Mae Tao Clinic*). *Id.*
68. Hanna Igber, *supra* note 69.
69. *HISWG REPORT*, *supra* note 65, at 28.
70. *Burma's Healthcare System*, *supra* note 60.
71. *Burma's Healthcare System*, *supra* note 60.
72. 2008 Concluding Observations, *supra* note 1, at ¶ 38.
73. Mae Sot, *Burmese Family Planning Left Behind*, *IRIN NEWS* (Jan. 7, 2014), <http://www.irinnews.org/report/99431/burmese-family-planning-left-behind>.

74. PALAUNG WOMEN'S ORGANIZATION, *THE BURDEN OF WAR: WOMEN BEAR THE BURDEN OF DISPLACEMENT*, at 18, 24 (2012)
75. See *PUSHED TO THE BRINK*, *supra* note 23.
76. Crude death rate per 1,000 was 8 throughout Burma and 13 in IDP Camps in 2008–09. See *Death Rate, Crude (per 1,000 people)*, WORLD BANK DATABANK, <http://data.worldbank.org/indicator/SP.DYN.CDRT.IN>; see also *Health and Human Rights in Eastern Myanmar Prior to Political Transition: A Population-based Assessment Using Multi-staged Household Cluster Sampling*, BMC INTERNATIONAL HEALTH AND HUMAN RIGHTS (May 5, 2014), <http://bmcinthealthumrights.biomedcentral.com/articles/10.1186/1472-698X-14-15>.
77. See *HISWG REPORT*, *supra* note 65.
78. 2014 State Report, *supra* note 2, at ¶¶ 118–119; List of Issues Response, *supra* note 24, at ¶ 73.
79. Adolescent Reproductive Health Zone survey, 2015 in 3 townships in Shan State and 3 townships in Karenni State
80. Mae Sot, Burmese Family Planning Left Behind, IRIN NEWS (Jan. 7, 2014), <http://www.irinnews.org/report/99431/burmese-family-planning-left-behind> [hereinafter *Burmese Family Planning*].
81. *Burmese Family Planning*, *supra* note 82.
82. *Burmese Family Planning*, *supra* note 82.
83. *Burmese Family Planning*, *supra* note 82.
84. *Breaking Barriers*, *supra* note 8, at 22.
85. *Burmese Family Planning*, *supra* note 82.
86. UNFPA Myanmar: Country Profile, NUFPA, http://countryoffice.unfpa.org/myanmar/2009/11/11/1545/country_profile/#MtnlH.
87. *Breaking Barriers*, *supra* note 8, at 17.
88. *Breaking Barriers*, *supra* note 8, at 17.
89. HEALTH INFORMATION SYSTEM WORKING GROUP, “THE LONG ROAD TO RECOVERY”: ETHNIC AND COMMUNITY-BASED HEALTH ORGANIZATIONS LEADING THE WAY TO BETTER HEALTH IN EASTERN BURMA (Feb. 2015), available at [http://HISWGntl.org/sites/default/files/bookPdf/The%20Long%20Road%20to%20Recovery%202015_Eng%20\(1\).pdf](http://HISWGntl.org/sites/default/files/bookPdf/The%20Long%20Road%20to%20Recovery%202015_Eng%20(1).pdf)
90. 2014 State Report, *supra* note 2, at ¶ 117.
91. List of Issues Response, *supra* note 24, at ¶ 104.
92. 2008 Concluding Observations, *supra* note 1, at ¶ 39.
93. Ei Ei Toe Lwin, *Military Spending Still Dwarfs Education and Health*, MYANMAR TIMES (March 30, 2014), <http://www.mmtimes.com/index.php/national-news/10000-military-spending-still-dwarfs-education-and-health.html>.
94. TNI, *THE MEANING OF LAND IN MYANMAR* (2016), available at https://www.tni.org/files/publication-downloads/tni_primer-burma-digitaal.pdf.
95. See MYANMAR PEACE MONITOR & BURMA NEWS INTERNATIONAL, *ECONOMICS OF PEACE AND CONFLICT* (Sept. 2013), available at http://www.burmalibrary.org/docs18/BNI-economics_of_peace_and_conflict-en-ocr-tu-red.pdf; see also *Kyauk Phyu Economic Zone*, ARAKAN OIL WATCH, <http://arakanoilwatch.org/collecting-data/>; *Dawei Development Association (Group Page)*, FACEBOOK, <https://www.facebook.com/pages/Dawei-Development-Association/324514247578588>; UNDP MYANMAR, *LOCAL GOVERNANCE MAPPING: THE STATE OF LOCAL GOVERNANCE: TRENDS OF SAGAING* (2015), available at http://www.burmalibrary.org/docs21/UNDP-2015-The_State_of_Local_Governance-Trends_in_Sagaing-en.pdf; SALWEEN WATCH, *CURRENT STATUS OF DAM PROJECTS ON BURMA'S SALWEEN RIVER* (2013), available at <http://www.internationalrivers.org/resources/current-status-of-dam-projects-on-burma%E2%80%99s-salween-river-7867>; U Kyaw That, *Director of the Dept. of Mines, Current Mining Activities in Myanmar*, http://www.charltonsnaturalresources.com/images/stories/Documents/China_Myanmar/current_mining_activities_myanmar.pdf; Gabriel Dominguez & Rebecca Staudenmaier, *Broken Land, Broken Promises – Myanmar's Controversial Copper Mines*, DW (Oct. 2, 2015), <http://www.dw.com/en/broken-land-broken-promises-myanmars-controversial-copper-mines/a-18244246>; Joshua Brown, *Before the Gold Rush*, SOUTHEAST ASIA GLOBE (April 18, 2013), <http://sea-globe.com/myanmar-gold-rush/>; TARKAPAW YOUTH GROUP, ET AL., “WE USED TO FEAR BULLETS, NOW WE FEAR BULLDOZERS”: DIRTY COAL MINING BY MILITARY CRONIES & THAI COMPANIES BAN CHAUNG, DAWEI DISTRICT, MYANMAR (2015), available at http://www.burmalibrary.org/docs21/TRIPN-2015-10-We_Used_to_Fear_Bullets-Now_We_Fear_Bulldozers-en-red.pdf; LAHU WOMEN'S ORGANIZATION, *GRAB FOR WHITE GOLD: PLATINUM MINING IN EASTERN SHAN STATE*, available at [http://www.burmalibrary.org/docs13/Grab_for_White_Gold\(en\)-op100-mr-red.pdf](http://www.burmalibrary.org/docs13/Grab_for_White_Gold(en)-op100-mr-red.pdf); MOLO WOMEN MINING WATCH NETWORK, *LOST PARADISE: DAMAGING IMPACT OF MAWCHI TIN MINES IN BURMA'S KARENNI STATE* (2012), available at <http://burmacampaign.org.uk/media/LostParadise-MawchiMining-English-.pdf>; PA-OH YOUTH ORGANIZATION, *POISON CLOUDS: LESSONS FROM BURMA'S LARGEST COAL PROJECT AT TIGYIT* (2011), available at <http://burmacampaign.org.uk/media/PoisonClouds.pdf>.
96. UN OFFICE OF DRUG CONTROL, *SOUTHEAST ASIA OPIUM SURVEY 2015*, at 3 (2015), available at http://www.unodc.org/documents/southeastasiaandpacific/Publications/2015/Southeast_Asia_Opium_Survey_2015_web.pdf.

97. SILENT OFFENSIVE, *supra* note 56.
98. TIM KRAMER, THE CURRENT STATE OF COUNTERNARCOTICS POLICY AND DRUG REFORM DEBATES IN MYANMAR (2015), available at <http://www.brookings.edu/~media/Research/Files/Papers/2015/04/global-drug-policy/Kramer--Burma-final.pdf?la=en>.
99. Charlie Campbell, *Obstacles Ahead in Burma's Opium War*, TIME (March 19, 2013), <http://world.time.com/2013/03/19/obstacles-ahead-in-burmas-opium-war/>; TNI, *People's War on Drugs in Kachin State Indication of Failed Policies* (March 21, 2016), <https://www.tni.org/en/article/peoples-war-on-drugs-in-kachin-state-indication-of-failed-policies>.
100. TNI, *People's War on Drugs*, *supra* note 101.
101. See SILENT OFFENSIVE, *supra* note 56; PALAUNG WOMEN'S ORGANIZATION, POISONED HILLS, *supra* note 56; PALAUNG WOMEN'S ORGANIZATION, STILL POISONED: OPIUM CULTIVATION SOARS IN PALAUNG AREAS UNDER BURMA'S NEW REGIME (2011).
102. Ruling Party MPs Return Guns, Alleged Drug Ties to 2015 Race, IRRAWADDY (Oct. 7, 2015), <http://www.irrawaddy.com/election/feature/ruling-party-mps-return-guns-alleged-drug-ties-to-2015-race>.
103. Drug Lords in Parliament, SHAN DRUG WATCH 19 (October 2011), available at http://english.panglong.org/wp-content/uploads/2011/11/independence_shan-drug-watch-2011.pdf.
104. UNHCR country operations profile – Myanmar, UNHCR (2015), <http://www.unhcr.org/pages/49e4877d6.html>; PUSHED TO THE BRINK, *supra* note 23..
105. THE BORDER CONSORTIUM, PROTECTION & SECURITY CONCERNS IN SOUTH EAST BURMA/ MYANMAR 6 (2014).
106. Pat Jasan, *Members Begin Their Poppy Eradication Efforts*, KACHINLAND NEWS (Jan. 26, 2016), <http://kachinlandnews.com/?p=26542>; Myanmar Vigilante Opium Stand-off Continues, BBC (Feb. 21, 2016), <http://www.bbc.com/news/world-asia-35624824>; Clashes Erupt in North Myanmar over Opium Poppy Fields, BBC (Feb. 25, 2016), <http://www.bbc.com/news/world-asia-35657112>.
107. See SILENT OFFENSIVE, *supra* note 56.
108. 2014 State Report, *supra* note 2, at ¶ 51.
109. 2008 Concluding Observations, *supra* note 1, at ¶ 23; 2014 State Report, *supra* note 2, at ¶ 17 (“there is no separate enacted law to prevent violence against women”).
110. BRENDA BELAK, Violence Against Women, in GATHERING STRENGTH: WOMEN FROM BURMA ON THEIR RIGHTS 57 (2002), www.ibiblio.org/obl/docs/GSo8.violence-against-women.pdf.
111. 2374 Murderers, 1726 Rapists Freed in Amnesties: Deputy Minister, ELEVEN MYANMAR, <http://www.elevenmyanmar.com/local/2374-murderers-1726-rapists-freed-amnesties-deputy-minister>.
112. UPR Advocacy Fact Sheets, 2nd Cycle Universal Periodic Review, Myanmar UPR 2015: Information on the Status of the Human Rights Situation in Myanmar 14, 31 (2015), available at http://www.upr-info.org/sites/default/files/general-document/pdf/upr_advocacy_factsheets_-_myanmar2015.pdf.
113. Wendy Zeldin, *Burma: New Foreign Direct Investment Law Adopted*, LIBRARY OF CONGRESS (Sept. 12, 2012), available at www.loc.gov/law/foreign-news/article/burma-new-foreign-direct-investment-law-adopted/; Chloé White, *Protection for Whom? Violations of International Law in Myanmar's New 'Race and Religion Protection' Laws*, GEORGETOWN INST. FOR WOMEN, PEACE & SEC. 10–16 (2015).
114. 2014 State Report, *supra* note 2, at ¶ 51.
115. Burma 2014 Country Reports on Human Rights Practices, U.S. DEPT OF STATE (Jun. 25, 2015), m.state.gov/md236428.htm.
116. Aileen Thomson, *Civilian Justice Trumps military impunity in Myanmar*, OPEN SECURITY (Dec. 11, 2014), <https://www.opendemocracy.net/opensecurity/aileen-thomson/civilian-justice-trumps-military-impunity-in-myanmar>.
117. Lawi Weng, *Army Statement Warns Against Linking Teachers' Murders to Troops*, IRRAWADDY (Jan. 29, 2015), <http://www.irrawaddy.com/burma/army-statement-warns-linking-teachers-murders-troops.html>; MYAWADDY DAILY (Jan. 29, 2015), <http://www.scribd.com/doc/254033556/29-1-2015-MWD>.
118. Fortify Rights, *Myanmar: Overturn Wrongful Conviction of Brang Shawng* (February 18, 2015), <http://www.fortifyrights.org/publication-20150218.html>; see also Hpakant Court Postpones Brang Shawng Hearing as Plaintiff Fails to Appear, KACHINLAND NEWS (April 10, 2013), <http://kachinlandnews.com/?p=23218>.
119. 2014 State Report, *supra* note 2, at ¶ 173.
120. 2014 State Report, *supra* note 2, at ¶ 45; List of Issues Response, *supra* note 24, at 32, 33.
121. Security Council, *Report of the Secretary-General on Conflict-related Sexual Violence*, ¶ 25, U.N. Doc. S/2014/181 (March 13, 2014), available at http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/s_2014_181.pdf.
122. TRANSNATIONAL INST., NO WOMEN, NO PEACE: GENDER EQUALITY, CONFLICT AND PEACE IN MYANMAR 10 (Jan. 2016).

123. Tin Tin Nyo, *Sexual Violence Continues for Myanmar Women*, ALJAZEERA (Nov. 28, 2014), www.aljazeera.com/indepth/opinion/2014/11/sexual-violence-continues-myan-201411241115794396.html.
124. Ei Cherry Aung, *Myanmar Now: Rape Victims Struggle to Find Justice in Myanmar*, BURMANET NEWS (Feb. 23, 2016), www.burmanet.org/news/2016/02/23/myanmar-now-rape-victims-struggle-to-find-justice-in-myanmar-ei-cherry-aung.
125. HUMAN RIGHTS OF MONLAND - BURMA, *IN PURSUIT OF JUSTICE: REFLECTIONS ON THE PAST AND HOPES FOR THE FUTURE OF BURMA* at 66 (2014).
126. SUPREME COURT, *THE COURTS MANUAL* 57, 131 (4th ed. 1999).
127. See, e.g., SHAN HUMAN RIGHTS FOUNDATION & THE SHAN WOMEN'S ACTION NETWORK, *LICENSE TO RAPE: THE BURMESE MILITARY REGIME'S USE OF SEXUAL VIOLENCE IN THE ONGOING WAR IN SHAN STATE* (May 2002), available at http://www.shanwomen.org/images/reports/licensetorape/Licence_to_rape.pdf.
128. Oliver Slow, *Local Government: Still a Man's World*, FRONTIER MYANMAR (Jan. 26, 2016), frontiermyanmar.net/en/local-government-still-mans-world.
129. Security Council, *Report of the Secretary-General on Conflict-related Sexual Violence*, *supra* note 123, at ¶ 6.
130. GLOBAL JUSTICE CENTER, *PROMISES NOT PROGRESS: BURMA'S NATIONAL PLAN FOR WOMEN FALLS SHORT OF GENDER EQUALITY AND CEDAW* 44 (Aug. 2015), available at tbinternet.ohchr.org/Treaties/CEDAW/Shared%20Documents/MMR/INT_CEDAW_NGO_MMR_21890_E.pdf
131. Myanmar, UN WOMEN, asiapacific.unwomen.org/en/focus-areas/cedaw-human-rights/Myanmar (last visited Apr. 7, 2016).
132. 2014 State Report, *supra* note 2, at ¶ 45
133. Amina Waheed, *Rape Used as a Weapon in Myanmar to Ignite Fear*, ALJAZEERA (Oct. 28, 2015), <http://www.aljazeera.com/indepth/features/2015/10/rape-weapon-myanmar-ignite-fear-151024173444297.html>; <http://www.bbc.com/news/world-asia-18395788>.
134. For an overview of CRSV, see WOMEN'S LEAGUE OF BURMA, *IF THEY HAD HOPE, THEY WOULD SPEAK: THE ONGOING USE OF STATE-SPONSORED SEXUAL VIOLENCE IN BURMA'S ETHNIC COMMUNITIES* (Nov. 2014); WOMEN'S LEAGUE OF BURMA, *SAME IMPUNITY, SAME PATTERNS* (Jan. 2014); see also *Update on Burma Army Activity in Kachin State and Northern Shan State*, FREE BURMA RANGERS (Oct. 27 2014), <http://www.freeburmarangers.org/2014/10/27/update-on-burma-army-activity-in-kachinstate-and-northern-shan-state/>.
135. *NLD Leader Outlines Plans for Expanded Peace Process*, MYANMAR TIMES (Jan. 5, 2016), <http://www.mmtimes.com/index.php/national-news/yangon/18318-nld-leader-outlines-plans-for-expanded-peace-process.html>.
136. *Report of the Secretary-General on Conflict-Related Sexual Violence*, S/2016/361, at ¶18 (April 20, 2016), available at <http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/N1611178.pdf>.
137. *List of Issues Response*, *supra* note 24, at ¶ 37.
138. 2014 State Report, *supra* note 2, at ¶ 52; Constitution of the Republic of the Union of Myanmar (2008), arts. 343(b), 445.
139. *Report of the Secretary-General on Conflict-Related Sexual Violence*, S/2016/361, at ¶52 (April 20, 2016).
140. *List of Issues Response*, *supra* note 24, at ¶ 34.
141. Lawi Weng, *Army Statement Warns Against Linking Teachers' Murders to Troops*, IRRAWADDY (Jan. 29, 2015), <http://www.irrawaddy.com/burma/army-statement-warns-linking-teachers-murders-troops.html>; see MYAWADY DAILY, <http://www.scribd.com/doc/254033556/29-1-2015-MWD>; Myanmar: *Overturn Wrongful Conviction of Brang Shawng*, FORTIFY RIGHTS (Feb. 18, 2015), <http://www.fortifyrights.org/publication-20150218.html>.
142. Myanmar Signs Ceasefire with Eight Armed Groups, REUTERS (Oct. 15, 2015), <http://www.reuters.com/article/us-myanmar-politics-idUSKCN0S82MR20151015>. The Government did not allow EAOs to sign if they did not meet the following criteria: EAO has enough characteristics/ features of a military organization; EAO's activities do not disgrace or tarnish the image of the military; Government has contacted them for negotiation; EAO can come directly to Political Dialogue with Government's direct invitation. Six EAOs did not accept Government's reasoning and stood with UNFC's policy of "inclusiveness" in NCA process.
143. Alliance for Gender Inclusion in the Peace Process, *Women, Peace and Security Policymaking in Myanmar, Context Analysis and Recommendations*, Edition 1/2015, Dec. 2015; U.N. Human Rights Council, *Report of the Special Rapporteur on the situation of human rights in Myanmar*, Yanghee Lee ¶ 33, U.N. Doc. A/HRC/31/71 (March 23, 2016); *Forging a New Path: Women at the Peace Tables in Myanmar*, UN WOMEN (Oct. 31, 2012), <http://www.unwomen.org/en/news/stories/2012/10/forging-a-new-path-women-at-the-peace-tables-in-myanmar>.
144. President Office, Order No.14/2013, *Union Peace-Making Central Committee reformed*, Republic of the Union of Myanmar (July 5, 2013); *Government Peace Plan*, MYANMAR PEACE MONITOR, <http://www.mmpeacemonitor.org/peace-process/government-peace-plan> (last visited March 31, 2016).

145. *Nationwide Ceasefire Agreement*, Chapter 5, Cl. 23.
146. *Framework for Political Dialogue*, Chapter 2, Cl. 10.
147. *Navigating Paths to Justice in Myanmar's Transition*, INT'L CTR. FOR TRANSITIONAL JUSTICE 4 (Jun. 2014), available at <https://www.ictj.org/sites/default/files/ICTJ-Myanmar-Development-Report-2014.pdf>.
148. *Ei Cherry Aung, Myanmar Now: Rape Victims Struggle to Find Justice in Myanmar*, BURMANET NEWS (Feb. 23, 2016), www.burmanet.org/news/2016/02/23/myanmar-now-rape-victims-struggle-to-find-justice-in-myanmar-ei-cherry-aung/.]
149. See *Pansy Tun Thein, Gender Equality and Cultural Norms in Myanmar*, INT'L CONFERENCE ON BURMA/MYANMAR STUDIES (Jul. 2015).
150. *Paul Minoletti, Of Men, for Men, by Men?*, MYANMAR TIMES (Jul. 29, 2014), www.mmtimes.com/index.php/special-features/195-women-of-asean/11214-of-men-for-men-by-men.html; see also PAUL MINOLETTI, GENDER (IN)EQUALITY, *supra* note 11.
151. U.N. Human Rights Council, *Report of the Special Rapporteur on the situation of human rights in Myanmar*, Yanghee Lee ¶ 48, U.N. Doc. A/HRC/31/71 (March 8, 2016).
152. SUSAN H. WILLIAMS, *CONSTITUTING EQUALITY: GENDER EQUALITY AND COMPARATIVE CONSTITUTIONAL LAW* 280 (1st ed. 2009).
153. 2014 State Report, *supra* note 2, at ¶ 23; INT'L BAR ASSOCIATION'S HUMAN RIGHTS INSTITUTE, *THE RULE OF LAW IN MYANMAR: CHALLENGES AND PROSPECTS* 46 (Dec. 2012) [hereinafter IBA REPORT].
154. *Myanmar: Draft right to information law needs adequate public consultation*, ARTICLE 19 (March 17, 2016), <https://www.article19.org/resources.php/resource/38300/en/myanmar:-draft-right-to-information-law-needs-adequate-public-consultation> ("Myanmar courts are slow, inexpert and expensive.").
155. NICK CHEESMAN, *OPPOSING THE RULE OF LAW: HOW MYANMAR'S COURTS MAKE LAW AND ORDER* 162 (1st ed. 2015).
156. *Daniel Aguirre, An independent judiciary?*, BUSINESS AND HUMAN RIGHTS IN BURMA/MYANMAR (Sept. 26, 2014), <https://businesshumanrightsburma.wordpress.com/2014/09/26/an-independent-judiciary/>.]
157. *Thomas Fuller, Myanmar's Opening Up Hasn't Loosened Graft in Courts*, N.Y. TIMES (Oct. 24, 2014), www.nytimes.com/2014/10/25/world/asia/myanmars-opening-up-hasnt-loosened-graft-in-courts.html?_r=0 ("Lawyers say bribes are required at nearly every step of the judicial process . . .").
158. *Kyaw Hsu Mon, Burma President's Order Allowing Small Gifts Met With Derision*, IRRAWADDY (Mar. 19, 2014), www.irrawaddy.com/business/burma-presidents-order-allowing-small-gifts-met-derision.html.
159. *Kyaw Hsu Mon, Burma President's Order*, *supra* note 160; *Myo Min Htet, Suu Kyi Instructs Civil Servants not to Accept Gifts Worth over 25,000 Kyat* (Apr. 5, 2016).
160. *Human Rights in Myanmar*, CIVIL RIGHTS DEFENDERS (Nov. 3, 2015), <https://www.civilrightsdefenders.org/country-reports/human-rights-in-myanmar/>.
161. 2014 State Report, *supra* note 2, at ¶¶ 170, 171.
162. HRC 31 Side Event – *Time for Justice and Accountability: Rape, Sexual Violence and Burma/Myanmar's Ethnic Conflicts*, ASIAN FORUM FOR HUMAN RIGHTS AND DEVELOPMENT (Mar. 10, 2016), <https://www.forum-asia.org/?p=20341>.
163. *List of Issues Response*, *supra* note 24, at ¶¶ 34–36.
164. 2014 State Report, *supra* note 2, at ¶¶ 26, 172.
165. 2014 State Report, *supra* note 2, at ¶¶ 19, 155.
166. "Pushed to the Brink: Conflict and human trafficking on the Kachin China border" *Kachin Women's Association, Thailand (KWAT) June 2013*
167. "Pushed to the Brink: Conflict and human trafficking on the Kachin China border" *Kachin Women's Association, Thailand (KWAT) June 2013*
168. "Stolen Lives: Human trafficking from Palaung areas of Burma to China"- *Palaung Women's Organisation (PWO), 2011*
169. *Data collected from WLB member organisations*
170. *Data collected by WLB Member Organisations*
171. *Teams led respectively by U Aung Thaung U Aung Min,*
172. *Full list can be viewed at: <http://mmpeacemonitor.org/peace-process/government-peace-plan>*
173. *Full list can be viewed at: <http://mmpeacemonitor.org/peace-process/government-peace-plan>*
174. <http://burmaenac.org/stakeholders.html>
175. <http://www.elevenmyanmar.com/politics/myanmar-government-approves-political-dialogue-framework>

P.O.Box 413, GPO
Chiang Mai 50000
Thailand

wlb@womenofburma.org
www.womenofburma.org